

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

**KADINA YÖNELİK PSİKOLOJİK FLÖRT ŞİDDETİ VE SOSYAL
HİZMET: YAPABİLİRLİKLER YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE BİR
DEĞERLENDİRME**

Cahide GÜNER

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2023

KADINA YÖNELİK PSİKOLOJİK FLÖRT ŞİDDETİ VE SOSYAL HİZMET:
YAPABİLİRLİKLER YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Cahide GÜNER

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2023

KABUL VE ONAY

Cahide GÜNER tarafından hazırlanan “Kadına Yönelik Psikolojik Flört Şiddeti ve Sosyal Hizmet: Yapabilirlikler Yaklaşımı Çerçevesinde Bir Değerlendirme” başlıklı bu çalışma, 17.11.2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Kübra ARSLAN (Başkan)

Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA (Danışman)

Doç. Dr. Sinan AKÇAY (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım

Prof. Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan “**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**” kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

07/12/2023

Cahide GÜNER

¹“*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*”

- (1) *Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.*
- (2) *Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.*
- (3) *Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.*
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, **Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığımı beyan ederim.

Cahide GÜNER

*Şiddete maruz kalan tüm kadınlara
ve anneme...*

TEŞEKKÜR

Öncelikle pek çok kadın gibi psikolojik flört şiddetini deneyimlemiş bir kadın araştırmacı olarak, psikolojik şiddetle baş etmenin ve edinilen bu deneyimleri tanımadığınız bir kişiye ifade etmenin ne denli zor olduğunu tecrübe ederek öğrendim. Bu sebepten dolayı teşekkürlerimin ilki; araştırmama katılmayı kabul eden, deneyimlerini içtenlikle paylaşan ve çeşitli önerilerde bulunan tüm katılımcılarıma... Kadın dayanışması yaşatır!

Bu çalışmayı gerçekleştirdiğim süre zarfında pek çok kez aksadım. Ancak tüm aksamalarıma rağmen beni cesaretlendiren, bilgi ve birikimlerini benimle paylaşan, tezimin her bir satırında büyük emeği olan, akademik yetkinliğiyle birlikte muhteşem enerjisiyle de önümü aydınlatan, lisans eğitimimin ilk günlerinden beri örnek aldığım, çok değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA'ya çok teşekkür ediyorum. Siz olmasaydınız yapamazdım, iyi ki varsınız.

Aynı zamanda tez savunma jürimde yer alarak değerli katkılarıyla tezimin son halinin şekillenmesini sağlayan Doç. Dr. Kübra ARSLAN'a ve Doç. Dr. Sinan AKÇAY'a teşekkürlerimi sunarım.

Uzak veya yakın fark etmeksizin hissettiğim her duyguya ortak olan, karşılaştığım zorlukları benimle birlikte göğüsleyen ve her zaman hayatımı kolaylaştırmaya çalışan hepsi birbirinden değerli pek çok arkadaşım var. Bana inandığınız, güvendiğiniz ve beni her durumda yüreklendirdiğiniz için teşekkür ediyorum, iyi ki varsınız.

Hayatımdaki en büyük şans olan canım annem Birsal GÜNER ve canım babam Ahmet GÜNER... Aldığım her kararın arkasında durduğunuz, beni güçlü bir kadın olarak yetiştirdiğiniz, sevginizi hiçbir zaman benden esirgemediğiniz için sonsuz kez teşekkür ederim. Ve tabi ki ailemizin kıymetlileri; Luna ve Odin. Varlığınız benim için bir armağan. İçime ferahlık verdiğiniz için teşekkür ederim.

Sona olarak, sırtımdaki çanta kendimden büyük, kara kuru ve çelimsiz halimle ilkokula başladığım gün hissettiğim korkunun yerinde bugün sadece gurur var. Küçük bir kız çocuğu olarak çıktığım bu yola aklı hür, vicdanı hür ve irfanı hür genç bir kadın olarak devam ediyorsam, cumhuriyet ve değerleri sayesinde. En büyük teşekkürüm Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e.

ÖZET

GÜNER, Cahide. *Kadına Yönelik Psikolojik Flört Şiddeti ve Sosyal Hizmet: Yapabilirlikler Yaklaşımı Çerçevesinde Bir Değerlendirme*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2023.

Kadına yönelik şiddet türlerinden birisi olan psikolojik flört şiddeti, kadınların yaşamları üzerinde baskı ve kontrol kurmak amacıyla sergilenen zarar verici eylemleri içermektedir. Bu araştırmanın amacı, partnerleri tarafından psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların etkilenen yapabilirlik kapasitelerini sosyal hizmet çerçevesinde incelemektir. Bu amaç doğrultusunda Ankara'da yaşayan psikolojik flört şiddetine maruz kalmış 20 kadın ile görüşme yapılmıştır. Görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmış, yapılan görüşmeler Transkriptor programı ile deşifre edilmiş ve MAXQDA 2022 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda, manipülasyon, tehdit, hakaret, kıskançlık, kısıtlama, baskı ve kontrol, göz ardı etme, küçümseme, ghosting, ısrarlı takip, kıyaslama, bağırma, lovebombing ve iftira olmak üzere psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların olumsuz duygular ile baş etmeye çalıştıkları, fiziksel ve ruhsal sağlıklarının olumsuz etkilendiği, eğitim yaşamlarının ve sosyal ilişkilerinin sekteye uğradığı, boş zaman aktiviteleri, zaman özerklikleri, hobiler, iş gücüne katılım, hareketlilik ve politik yaşama katılım gibi yapabilirlik kapasitelerinin ise partnerleri tarafından kontrol altına alındığı belirlenmiştir. Katılımcıların yaşama ilişkin bakış açılarında değişimlerin meydana geldiği, bu değişimler nedeniyle çevreyle ilişkilerinde daha tedbirli davranmaya başladıkları, kadınların içinde buldukları çevrenin psikolojik şiddete ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farkındalıkların ve bakış açılarının, kadınların psikolojik flört şiddeti deneyimlerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynadığı saptanmıştır. Kadınların maruz kaldıkları psikolojik flört şiddeti karşısında güçlendirilmesi ve yapabilirliklerinin artırılması bakımından sosyal hizmet kuram ve müdahalelerinin uygulanması ve bu uygulamalar esnasında sosyal hizmet uzmanlarının rol alması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Kadına yönelik şiddet, psikolojik flört şiddeti, sosyal hizmet, yapabilirlikler yaklaşımı

ABSTRACT

GÜNER, Cahide. *Psychological Dating Violence Against Women and Social Work: An Evaluation Within the Framework of Capabilities Approach*. Master's Thesis, Ankara, 2023.

Psychological dating violence, one of the types of violence against women, includes harmful actions taken to exert pressure and control over women's lives. The aim of this research is to examine the affected capacity of women who are exposed to psychological dating violence by their partners, within the framework of social work. For this purpose, interviews were conducted with 20 women living in Ankara who were exposed to psychological dating violence. A semi-structured interview form was used in the interviews, the interviews were transcribed with the Transcriptor program and analyzed using the MAXQDA 2022 program. As a result of the analysis of the data, it was found that women who were exposed to psychological dating violence, including manipulation, threat, insult, jealousy, restriction, pressure and control, ignoring, belittling, ghosting, persistent stalking, comparison, shouting, lovebombing and slander, tried to cope with negative emotions. It has been determined that the physical and mental health of women are negatively affected, their educational lives and social relationships are disrupted, and their capacity to do so, such as leisure activities, time autonomy, hobbies, participation in the workforce, mobility and participation in political life, are controlled by their partners. It was determined that there were changes in the participants' perspectives on life, that they began to act more cautiously in their relations with the environment due to these changes, and that the awareness and perspectives of the environment in which women live, regarding psychological violence and gender roles, played an important role in shaping women's experiences of psychological dating violence. It is thought that social work theories and interventions should be implemented and social workers should take a role in these practices in order to strengthen women against the psychological dating violence they are exposed to and increase their capabilities.

Keywords: Violence against women, psychological dating violence, social work, Capabilities approach,

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
İTHAF SAYFASI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar DİZİNİ	xvi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvii
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM : GENEL BİLGİLER	3
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	3
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	4
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	5
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	5
1.5. TANIMLAR	6
2. BÖLÜM : KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. FLÖRT ŞİDDETİNE GENEL BİR BAKIŞ	7
2.1.1. Flört Şiddeti ve Psikolojik Flört Şiddeti	7
2.1.2. Dünyada ve Türkiye’de Psikolojik Flört Şiddeti	12
2.1.2.1. Dünyada Psikolojik Flört Şiddeti.....	12
2.1.2.2. Türkiye’de Psikolojik Flört Şiddeti.....	14
2.1.2.3. Türkiye’de Psikolojik Flört Şiddetine Yönelik Önleyici Çalışmalar.....	16

2.1.3. Flört Şiddetine İlişkin Risk Faktörleri	17
2.1.3.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini.....	18
2.1.3.2. Aile İçi Şiddet	19
2.1.3.3. Sosyodemografik Faktörler	21
2.1.3.4. Akran Grubu ile Etkileşim.....	23
2.1.4. Psikolojik Flört Şiddetinin Etkileri ve Koruyucu Önleyici Faktörler ..	24
2.2. KADINA YÖNELİK PSİKOLOJİK FLÖRT ŞİDDETİ, YAPABİLİRLİKLER YAKLAŞIMI VE SOSYAL HİZMET.....	28
2.2.1. Yapabilirlikler Yaklaşımı	28
2.2.2. Kadına Yönelik Psikolojik Şiddet ve Sosyal Hizmet	32
2.2.3. Yapabilirlikler Yaklaşımı Çerçevesinde Psikolojik Flört Şiddeti ve Sosyal Hizmet Hakkında Gerçekleştirilen Çalışmalar	39
3. BÖLÜM : YÖNTEM	43
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	43
3.2. ARAŞTIRMA KONUSUNA İLĞİ	44
3.3. ÇALIŞMANIN ÖZNELERİ	45
3.3.1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler.....	47
3.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ.....	50
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	52
3.6. ETİK KONULAR	55
3.7. GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİLİK	56
4. BÖLÜM : BULGULAR VE YORUM.....	58
4.1. PSİKOLOJİK FLÖRT ŞİDDETİ VE YAPABİLİRLİK KAPASİTELERİNE İLİŞKİN DENEYİMLER	59
4.1.1. Kadınların Maruz Kaldığı Psikolojik Flört Şiddeti Türleri.....	60
4.1.1.1. Manipülasyon: “iyi şeylerin hep onun tarafından yapılması ama kötü şeylerin hep sizin sebep olduğunuz gibi bi algıyı sizde uyandırma”	60

4.1.1.2. Sözlü Şiddet: “Ailene giderim. Ondan sonra arkadaşlarıyla iletişimini keserim. Ondan sonra seni yaşatmam”	65
4.1.1.3. Baskı ve Kontrol: “O sürpriz değildi. Seni aslında kontrol etmeye geliyo.”	67
4.1.2. Psikolojik Flört Şiddetinin Kadınlar Tarafından Nasıl Fark Edildiği ..	70
4.1.2.1. Kadınların Öğrenim Gördüğü Bölüm: “bu bölümde okumuyo olsaydım belki bunu bu kadar kolay fark edemezdim.”	70
4.1.2.2. Çevreyle Paylaşma: “Onlarla görüştüktan sonra şeyi fark ettim, yanlış davranışların hep kendimde olduğunu düşünüyomuşum ben”	70
4.1.2.3. Partnerin Davranışları Üzerine Düşünmek: “Ondan sonra dedim ki bu beni sevmiyo heralde.”	72
4.1.2.4. Fiziksel Şiddete Maruz Kalma: “fiziksel boyuta geldiği zaman evet dedim yani bu şiddet artık.”	72
4.1.2.5. Maruz Kalınan Psikolojik Şiddeti Fark Edememek: “Hani işin içindeyken ilk üç dört ayda fark edemedim.”	73
4.1.3. Psikolojik Şiddete Rağmen Kadınların İlişkiye Devam Etme Sebepleri	73
4.1.3.1. Başka Biriyle Romantik İlişki Kurulamayacağı Düşüncesi: “ondan başkasının beni asla kabul etmiyacağı hissiyatı.”	74
4.1.3.2. İlişkinin Onarılabileceğine Dair İnanç: “ben inanıyorum bak biz birlikte olduktan sonra halledebiliriz.”	75
4.1.3.3. Fail ile Empati Kurma: “onu zor dönemlerinde öyle yalnız bırakmak istemedim biraz da.”	75
4.1.3.4. Şiddeti Kabullenememe: “kendimin şiddete maruz kalışımı kabullenmem çok uzun süre aldı.”	76
4.1.4. Kadınların Psikolojik Flört Şiddeti Karşısında Hissettiği Duygular ...	77
4.1.4.1. Çaresizlik: “Çıkmaz sokakta gibi”	78
4.1.4.2. Suçluluk: “Bunları hak ediyomuşum gibi.”	78
4.1.4.3. Üzüntü: “Yani birinin beni değersizleştirmesine izin vermişim.”	79
4.1.4.4. Öfke: “Sadece üzgündüm, sadece sinirliydim.”	80

4.1.5.5. Güçsüzlük: “Çok aciz hissettim.”	80
4.1.5.6. Yalnızlık: “Çok yalnız hissettim. Çok istenmeyen hissettim.”	81
4.1.5.7. Değersizlik: “Demek ki ben değerli bi insan değilim.”	81
4.1.5.8. Utanç: “Utanması gereken benmişim gibi..”	82
4.1.5.9. Yetersizlik: “Yetersiz hissediyorum. Kendime olan saygım azaldı.”	82
4.1.5. Psikolojik Flört Şiddetine Maruz Kalan Kadınların Yapabilirlik Deneyimleri.....	83
4.1.5.1. Fiziksel Sağlık: “Stres temelli vücudumda yaralar çıkıyordu.”	83
4.1.5.2. Ruhsal Sağlık: “Yıllar sonra anksiyete ve depresyon olarak döndü.”	84
4.1.5.3. Eğitim: “Çok fazla şey var hayatımda diyip yandal dersimi geçen dönem bıraktım.”	86
4.1.5.4. Sosyal İlişkiler: “Kendimi çevremden izole ettim uzun bi süre..”	87
4.1.5.5. Boş Zaman Aktiviteleri: “Tamamen bağımlı bi ilişkiden bahsediyorum.”	88
4.1.5.6. Zaman Özerkliği: “Yani şu saatte kahvaltı edilecek. Onu bir dakika geçemem.”	90
4.1.5.7. Hobiler: “Birdenbire hepsi sıfırlandı.”	90
4.1.5.8. Özsaygı: “Yani sürekli kendime şeyi soruyodum. Hani ben kimim? Ben neyim?”	91
4.1.5.9. İş Gücüne Katılım: “Tabii yani kalkıp bi sabah bi de işe gidemiyosunuz.”	92
4.1.5.10. Hareketlilik: “Hiç bi yere gidemiyodum, korkuyodum hep kızıcak diye.”	93
4.1.5.11. Politik Yaşama Katılım: “hem kendi hakkımı hem de başkalarının aslında o savunuculuk hakkını da elimden almış oldu.”	93
4.2. KADINLARIN YAŞAMA İLİŞKİN BAKIŞ AÇILARI.....	94
4.2.1. Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumları.....	95

4.2.1.1. Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlar: “ben inatçı kişiliğimden dolayı bi bana fiziksel bi şiddet eğilimi oldu annemle babamın.”	95
4.1.1.2. Aile İçi Şiddete Maruz Kalmayan Kadınlar: “ne fiziksel ne de psikolojik şiddete yani aile içerisinde görmüş bi insan değilim.”	97
4.2.2. Kadınların İçinde Buldukları Çevrenin Psikolojik Şiddete İlişkin Farkındalıkları ve Bakış Açıları: “O dışardaki erkekleri nasıl düşünebildiğini biliyo, o yüzden böyle oluyo.”	97
4.2.2.1. İçinde Bulunulan Çevrenin Psikolojik Şiddete Bakış Açısının Kadınların Deneyimlerine Etkisi: “Ben buna başka türlü sevgimi katlanmadan sevgimi gösteremem.”	99
4.2.3. Kadınların İçinde Bulunduğu Çevrenin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Farkındalıkları ve Bakış Açıları: “Bence patriyarkanın kadına bi şey emrettiğini fark etmeyen çok fazla kadın var çevremde.”	100
4.2.3.1. İçinde Bulunduğu Çevrenin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açılarının Kadınların Deneyimlerine Etkisi: “Bazen hani ben mi doğru değilim acabayı düşündürdü.”	102
4.2.4. Kadınların Psikolojik Flört Şiddetine İlişkin Düşünceleri	102
4.2.4.1. Kadınların Psikolojik Şiddete Maruz Kalmadan Önceki Düşünceleri: “Onun öncesinde böyle şeylerin izlerinin kalabileceğini ben düşünmüyodum.”	103
4.2.4.2. Kadınların Psikolojik Şiddete Maruz Kaldıktan Sonraki Düşünceleri: “benim burdaki kavrayışım değişti.”	104
4.2.5. Kadınların Romantik İlişkilere İlişkin Düşünceleri	104
4.2.5.1. Kadınların Psikolojik Flört Şiddetine Maruz Kalmadan Önce Romantik İlişkilere Yönelik Düşünceleri: “körü körüne onu asla bırakmamak.”	105
4.2.5.2. Kadınların Psikolojik Flört Şiddetine Maruz Kaldıktan Sonra Romantik İlişkilere Yönelik Düşünceleri: “yani bi insan seviyosa her şey mubah değildir.”	105
4.3. KADINLARIN ÇÖZÜM ARAYIŞLARINA İLİŞKİN DENEYİMLERİ	107
4.3.1. Kadınların Psikolojik Flört Şiddeti ile Baş Etme Mekanizmaları	108
4.3.1.1. Şiddet ile Baş Edemediğini Düşünmek: “Bi kabullenme evrem vardı her şeyin durulduğu, dümdüz gittiği.”	108

4.3.1.2. Profesyonel Destek: “bu olayı yaşar yaşamaz zaten hani bir seans istedim.”	109
4.3.1.3. İçe Yönelme ve Hobiler Edinme: “kendi içime çok fazla yöneldim.”	110
4.3.1.4. Psikolojik Desteğe Başvur(a)mamak: “maddi açıdan bi kere profesyonel destek almak çok zor bu ülkede”	111
4.3.1.5. Benzer Deneyimlere Sahip Kadınlarla İletişim Kurmak: “işte bununla ilgili şiddete uğrayanlarla konuşmaya başladım.” ...	111
4.3.1.6. Çevreyle Paylaşma: “arkadaşlarım olmasa toparlanamazdım.”	112
4.3.1.7. Alkolizm: “hani alkolikliğe doğru gidiyoduk.....	113
4.3.2. Psikolojik Flört Şiddeti ile Baş Etmede Güçlü Yanlara İlişkin Deneyimler.....	114
4.3.2.1. Psikolojik Flört Şiddeti ile Baş Etmeye Yönelik Motivasyon ve Umut: “Ben kendi ayaklarımın üstünde durursam hiçbi erkeğe muhtaç olmam.”	114
4.3.2.2. Problem Çözme Becerileri: “mantıklı insanlar olmasa tek başıma çözemzdim.	115
4.3.2.3. Sosyal Destek Ağları: “Yani benimle ilgilenmeyen bi aile olsaydı daha kötü olabilirdi.”	116
4.3.2.4. Kendini Güçlü Hissedememek: “Olsaydı heralde o kadarına izin vermezdim zaten.”	117
4.3.3. Psikolojik Flört Şiddetine Karşı Çözüm Arayışlarına İlişkin Deneyimler.....	117
4.3.3.1. Kolluk Kuvvetlerine Başvurmak: “Hepimizin aklında aynı soru yok mu? Bütün kadınlar olarak hep aynı şey. Ne olacak ki?”	118
4.3.3.2. Sivil Toplum Kuruluşları ile İletişim: “Ben de zaten böyle bir şeyin içine, böyle bir kuruluş, örgüt görüyor olsam bile buna katılabilecek cesaretim yoktu.”	119
4.3.3.3. Psikolojik Flört Şiddetine Karşı Haklarından Haberdar Olma: “Ya ben hiç duymadım psikolojik şiddetten kaynaklı dava açtım ve kazandım diyen.”	120

4.3.3.4. Psikolojik Flört Şiddetinin Sonlanmasına Yönelik Çözüm Arayışları: “Hak ediyosun dendi. Sürekli beni suçlamaya çalıştılar.”	121
4.3.3.5. Psikolojik Flört Şiddetinin Önlenmesine Yönelik Öneriler ...	122
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	125
KAYNAKÇA.....	152
EK-1. TEZ ORJİNALLİK RAPORU.....	167
EK-2. ETİK KURUL ONAYI	168
EK-3. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU.....	169
EK-4. GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU	170

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. Yapabilirlikler Yaklaşımı ve Sosyal Hizmet Stratejileri Bağlantısal Gösterimi	42
Tablo 2. Ana Tema, Kategori ve Kod Tablosu.....	54

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Ana Tema ve Kategorilere İlişkin MaxMaps	54
Şekil 2. Psikolojik Flört Şiddeti ve Yapabilirlik Kapasitelerine İlişkin Deneyimler Temasının Kategori ve Kodlarına Yönelik MaxMaps.....	60
Şekil 3. Kadınların Yaşama İlişkin Bakış Açıları Temasının Kategori ve Kodlarına Yönelik MaxMaps	95
Şekil 4. Kadınların Çözüm Arayışlarına İlişkin Deneyimleri Temasının Kategori ve Kodlarına Yönelik MaxMaps	108

GİRİŞ

Flört şiddeti, bireylerin yakın ilişkilerinin başladığı yaşam dönemlerinden itibaren görülebilen bir şiddet türüdür. Bu şiddet tutum, tavır ve davranışların nitelikleri bakımından çeşitli türlere ayrılabilen olup bu türlerden birisi de psikolojik flört şiddetidir. Psikolojik flört şiddetini ele almadan evvel flört kavramının sınırlarını iyi değerlendirmek gerekmektedir. Flört, partnerlerin arasında evliliğe dair bir törenin gerçekleşmediği ancak romantik bir yakınlığın olduğu ilişkilerin yanı sıra yalnızca cinselliğin ön planda tutulduğu veya tek seferlik bir buluşmanın yaşandığı ilişkileri de kapsamaktadır (Straus, 2004). Flört dönemi içerisinde bulunan partnerler, birbirleri üzerinde kontrolü sağlama ve hakimiyet kurma amacıyla baskıcı ve zarar verici eylemlerde bulunabilmektedirler.

Psikolojik flört şiddetine sistematik bir şekilde maruz kalan bireylerin biyopsikososyal olarak etkilendiği bilinmektedir. Partnerleri tarafından uzun süre psikolojik şiddete maruz bırakılan bireylerin akademik yaşamlarına devam edememe veya istedikleri başarıya ulaşmakta güçlük çekme, iş yaşamına katılamama, sosyal gruplar içerisinde yer edinememe, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu gibi problemlerle karşı karşıya kaldıkları gerçekleştirilen çalışmalar ile ortaya konmuştur. Bunun yanı sıra toplumda var olan ataerkil ideoloji ve keskin toplumsal cinsiyet rolleri, şiddetin cinsiyet tabanlı olarak kadınları hedef almasına neden olmaktadır. Toplumda şiddete yönelik olumlu genel kabullerin bulunması, sosyodemografik faktörler, aile içi şiddet, akran grupları içerisindeki sosyalizasyon süreçleri de psikolojik flört şiddetinin ortaya çıkmasında önemli bir role sahiptir. Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlar, şiddetin sebepleri ve sonuçları nedeniyle temel insan hakları başta olmak üzere ikinci ve üçüncü dalga haklarına dahi ulaşmakta güçlük çekmekte bu nedenle işlevsellikleri azalmakta ve yapabilirlikleri kısıtlanmaktadır.

Psikolojik flört şiddetinin yapabilirlikler yaklaşımı ile ele alınması, kadınların maruz kaldıkları şiddet sonucunda hangi temel yapabilirliklerine, işlevselliklerine, haklarına ve özgürlüklerine erişim sağlamakta zorlandıklarını ortaya koymakta yardımcı olacaktır.

Sosyal adalet, insan hakları ve özgürlük temelinde inşa edilen yapabilirlikler yaklaşımının aynı zamanda sosyal hizmet disiplini ile yakın ilişkisi bulunmaktadır. İnsan onuruna yaraşır bir yaşam için çalışmalar gerçekleştiren ve bu ilke temelinde yükselen sosyal hizmet, bireylerin mahrum bırakıldıkları yapabilirliklerin mikro, mezzo ve makro düzeylerden incelenmesi bakımından geniş bir çerçeve sunmaktadır. Bunun yanı sıra feminist sosyal hizmet, güçlendirme yaklaşımı ve ekolojik yaklaşım gibi kuram ve uygulamaları bünyesinde barındıran sosyal hizmet disiplini, şiddet sebebiyle güçsüzleştirilmiş kadınların toplumsal cinsiyet rollerine, şiddete ve romantik ilişkilere yönelik farkındalıklarının artırılmasında; aynı zamanda üzerlerinde kurulan baskı ve otorite ile baş edebilmeleri için içsel kaynaklarının harekete geçirilmesinde önemli bir yere sahiptir.

1. BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Psikolojik flört şiddeti, aralarında evlilik gibi resmi bir tören olmaksızın romantik bir ilişki içerisindeki partnerlerin birbirleri üzerinde baskı ve kontrol kurma amacıyla sergiledikleri psikolojik olarak zarar verici ve zorlayıcı eylemleri olarak görülebilmektedir. Bu eylemlere tehdit etme, ad takma, küçük düşürme, görmezden gelme, manipüle etme, yalan söyleme, ısrarlı takipte bulunma, hakaret ve küfür etme ya da aşırı kıskançlık örnek verilebilmektedir. Psikolojik flört şiddetinin, bir araştırma kapsamında problem olarak dönüştürülmesinde ilk boyut, bu şiddet türünün çoğu zaman kadınlar tarafından farkına varılamıyor olmasıdır. Tokat atmak, darp etmek gibi fiziksel şiddete ilişkin somut eylemler içermeyen bu şiddet türü, kadınların temel hak ve özgürlükleri temelinde yapabilirliklerine erişimlerini kısıtlama noktasında bir risk faktörü oluşturmaktadır. Literatürde flört şiddeti çalışmalarına bakıldığında çoğunlukla ilk romantik ilişkilerini kurmaya çalışan adolesanların flört şiddetine ilişkin bakış açılarını, bağlanma stilleri ve maruz kaldıkları şiddet arasındaki bağları, psikolojik flört şiddeti sonucunda ortaya çıkan fizyolojik ve ruhsal etkilerin ele alındığı görülmektedir.

Uluslararası ve ulusal literatürde psikolojik flört şiddetine ilişkin oldukça az çalışma olmakla birlikte yapabilirlikler yaklaşımı bakımından hiç ele alınmamıştır. Bu çalışmada, psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların deneyimleri yapabilirlikler yaklaşımı çerçevesinde ve sosyal hizmet disiplininin bakış açısıyla değerlendirilmesi bir gereklilik olarak görülmüştür. Psikolojik şiddete maruz kalan kadınların şiddete ilişkin bakış açıları, şiddet sonucunda karşı karşıya kaldıkları problemler ve şiddet sebebiyle erişimlerinin kısıtlandığı yapabilirliklerine ilişkin yaşam deneyimleri, sosyal hizmet disiplini ışığında bütüncül bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır. Kadınların yaşam deneyimlerinin bütüncül bir şekilde ele alınabilmesi için yapabilirlikler yaklaşımı çerçevesinde feminist sosyal hizmet, ekolojik yaklaşım ve güçlendirme yaklaşımı bakımından incelenmesini gerektirmektedir. Bu bağlamda şiddet olgusunun ortaya çıkmasında rol oynayan

faktörlerin nasıl inşa edildiği, kadınların şiddet sebebiyle hangi problemlerle karşı karşıya kaldığı ve güçsüzleştirildiği, hangi temel hak, özgürlük ve yapabilirliklerinden mahrum kaldıkları ve bu sonuçların ilintili olduğu bağlamlar önem kazanmaktadır.

Bu bağlamda, psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların yaşam deneyimlerinin temel hak ve özgürlükler temelindeki yapabilirliklerini etkilediği, toplumda var olan şiddete yönelik genel kabuller ve keskin toplumsal cinsiyet rollerinin kadına yönelik baskı ve otoriteyi yeniden ürettiği ve desteklediği, şiddet sebebiyle kadınların güçsüzleştirildiği ve buradan hareketle psikolojik flört şiddeti deneyimlerinin mikro, mezzo ve makro düzeylerde nedenlerinin ve sonuçlarının olduğu, bu neden ve sonuçların kadınların yapabilirlik kapasitelerini etkilediği düşünülmektedir. Ancak literatüre bakıldığında kadınların psikolojik flört şiddeti sebebiyle etkilenen yapabilirliklerine ilişkin bir çalışmaya erişilememiş olması nedeniyle sosyal hizmet disiplini açısından bilgi eksikliği oluşturmaktadır.

Bu çerçevede araştırmanın problemi, psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların yapabilirlik deneyimlerine ve bu deneyimlerin sosyal hizmet kuram ve yaklaşımları bakımından incelenmesine yönelik bilgi ihtiyacıdır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, partnerleri tarafından psikolojik flört şiddetine maruz kalmış kadınların yapabilirlik kapasitelerini sosyal hizmet çerçevesinde incelemektir. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranacaktır;

1. Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların sosyodemografik özellikleri nelerdir?
2. Kadınlar psikolojik flört şiddetini ve yapabilirlik kapasitelerini nasıl deneyimlemişlerdir?
3. Psikolojik flört şiddeti kadınların yaşama ilişkin bakış açılarını nasıl etkilemiştir?
4. Kadınlar psikolojik flört şiddetine ilişkin sosyal adalet ve insan hakları bağlamında çözüm arayışları neler olmuştur?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Flört şiddeti ataerkil ideoloji, toplumsal cinsiyet rolleri ve bu olguların eksenindeki güç ilişkileri sebebiyle ortaya çıkmakta ve kadınların yapabilirliklerine ilişkin deneyimlerini etkilemektedir. Asimetrik cinsiyet rollerinin derinleşmesi sebebiyle kadınlara yöneltilen şiddet, kadınları mental olarak etkilemenin yanı sıra şiddetin varlığı sebebi ile baskı ve izolasyon altına giren kadınlar toplumsal yaşamdan geri çekilmekte ve hem kadınların hem de toplumların gelişmesine ket vurmaktadır. Oysa ki Sen (1999)'e göre özgürlüklerin genişletilmesi hem bireyin fail olma özgürlüğünü geliştirecek hem de toplumsal olarak kalkınmaya yardımcı olacaktır.

Sen (1985) faillik durumu ile, «bireyin önem verdiği hedefler ve değerlerin peşinden giderek, istediğini yapma ve başarıma özgürlüğünü» ifade etmektedir. Fakat hakların ve özgürlüklerin yeterince genişletilip güvence altına alınmadığı, baskı ve otoritenin yoğun olduğu toplumlarda, bilhassa şiddete maruz kalan kadınların fail olma özgürlüğü kısıtlanmaktadır.

Bu araştırma ile, kadınların şiddet karşısında yapabilirlik deneyimleri ve bu deneyimlerin nasıl farklılaştığı gözler önüne serilecektir. Aynı zamanda kadınların şiddet karşısında baş etme mekanizmaları, potansiyelleri, şiddete, hak ve özgürlüklerine ilişkin bakış açıları, kadınların kendi anlatılarıyla görünür kılınmasını sağlayacaktır. Bunun yanı sıra sosyal hizmet; sosyal adalet temelli, eşitsizlikler ve şiddet ile mücadele eden bir disiplin olarak kabul edildiğinde, yaklaşımın insan hakları ve insan onuruna ilişkin bakış açısıyla ortak noktasının olduğu görülmektedir. Buradan doğru araştırma, kadınların şiddet ve yapabilirlik deneyimlerinden yola çıkarak; güçlendirme yaklaşımına mikro, mezo ve makro boyutlarda yeni bir bakış açısı oluşturacaktır.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın sınırlılığını öncelikli olarak psikolojik şiddetin yapısı gereği somut delillere dayanmıyor olması oluşturmaktadır. Psikolojik flört şiddetinin direkt olarak vücudun fiziki bütünlüğünü bozan bir yapısı bulunmadığından kadınlar maruz kaldıkları psikolojik

şiddeti anlamlandırmakta güçlük çekebilmektedir. Bu sebepten dolayı psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı halde fark edemeyen kadınlara erişim zorluğu araştırmanın sınırlılıklarından ilkinin oluşturmaktadır.

Araştırmaya dair bir başka sınırlılık ise katılımcıların tamamının lisans veya lisansüstü eğitim derecelerinin olmasıdır. Daha düşük eğitim düzeyinde bulunan katılımcılara ulaşamamış olması psikolojik flört şiddeti ve bu şiddet dolayısıyla etkilenen yapabilirliklerinin farklı bakış açıları ile ifade edilmesini güçleştirmiştir. Bu sınırlılığın oluşmasındaki neden ise kartopu örneklem yönteminin sadece belirli özellikteki kişilere ulaşma riskini barındırmasıdır.

1.5. TANIMLAR

Araştırma kapsamında değinilecek olan kuramsal bilgiler doğrultusunda literatürde geçen psikolojik flört şiddeti, şiddete maruz kalan kadın, yapabilirlikler kavramlarının işlevsel bir biçimde tanımlanmasında fayda görülmektedir.

Psikolojik flört şiddeti: Bu araştırma kapsamında psikolojik şiddet; 18-35 yaş arasındaki kadınların duygusal yakınlık kurdukları erkek partnerleri tarafından maruz kaldığı hakaret, alay, küçük düşürme, kontrol, baskı, kısıtlama, tehdit gibi şiddet eylemlerini ifade etmektedir.

Şiddete maruz kalan kadın: Bu araştırma kapsamında şiddete maruz kalan kadın; 18-35 yaşları arasında, ataerkil tahakküm mekanizmalarının duygusal ilişkilere yansması ve toplumsal cinsiyet rollerinin eşitsizliği sebebiyle erkek partnerleri tarafından psikolojik şiddete maruz kalmış kadınları ifade etmektedir.

Yapabilirlikler: Yapabilirlikler kavramı bu araştırma çerçevesinde; psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların şiddet karşısında neler yapabileceğini ve kadınların baş etme mekanizmalarını ifade etmektedir.

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. FLÖRT ŞİDDETİNE GENEL BİR BAKIŞ

2.1.1. Flört Şiddeti ve Psikolojik Flört Şiddeti

Kadına yönelik şiddet olgusu, tüm dünyada karşımıza sıklıkla çıkan, cinsiyet temelli, kadınların üzerinde baskı ve kontrol kurmayı hedefleyen eylemleri içermektedir. Bu şiddet eylemlerinin temelinde ataerkil bir bakış açısı olmakla birlikte kadınları kontrol altına almayı hedefleyen eylemler, bağlamlar ve uygulayan kişiler farklılık gösterebilmektedir. Birleşmiş Milletler, kadına yönelik şiddeti, «kadınların fiziksel, psikolojik, cinsel veya ekonomik olarak zarar görmesiyle sonuçlanan ya da sonuçlanma ihtimali olan; tehdit ve zorlamayı da içeren cinsiyet tabanlı şiddet eylemi» olarak tanımlamaktadır (United Nations, 1993).

Kadına yöneltilen şiddet eylemlerinden birisi de flört şiddetidir. Fakat flört şiddetini anlayabilmek için öncelikle flört olgusunu incelememiz gerekmektedir. Thompson (1986), flörtü, flört ve/veya eş seçim süreciyle ilgili bir etkileşim olarak tanımlayarak bu sürece ilk buluşmaları, gündelik flörtü (casual dating), grup halinde gerçekleştirilen buluşmaları, düzenli ilişkiyi ve nişanlanmayı dahil etmiştir Straus (2004) ise Thompson (1986)'dan farklı olarak flörtü, taraflardan biri veya her ikisi de sona erdirene kadar ya da birlikte yaşama, nişan veya evlilik gibi daha kararlı bir ilişki kurulana kadar ilişkiyi sürdürmek için açık veya örtülü bir niyetle sosyal etkileşim ve ortak faaliyetler için bir araya gelmeyi içeren ikili bir ilişki olarak tanımlamıştır. Murray ve Kardatzke (2007) ise Straus (2004)'e benzer bir şekilde evlilik ve nişanlılığı flörtten ayrı tutarak flört etmeyi, homoseksüel veya heteroseksüel bir çiftin evlilik, nişanlılık gibi ömür boyu sürececek bir bağın kurulması için herhangi bir törene katılmadıkları fakat duygusal, romantik, ve/veya cinsel bir bağı paylaştıkları ilişki olarak tanımlamaktadır.

Literatüre bakıldığında “dating” ve “courtship” kavramlarının arasındaki tanım problemine dikkat çekilmekte ve bu iki kavramın birbirinin yerine kullanılabileceğini önerilmektedir. Aynı zamanda bu iki kelime, homoseksüel veya heteroseksüel ilişkilerde görülen, çiftin evli veya nişanlı olmadığı, duygusal veya fiziksel bağlılığı artırabilecek, farklı derecelerde cinsel yakınlığın yaşanabildiği karşılıklı bir etkileşim olarak tanımlanmış olup bu ilişki arkadaşlar arasında yaşanabildiği gibi ilişkinin evlilikle sonuçlanma potansiyeli de olabilmektedir. (Sugarman & Hotaling, 1989; Sugarman & Hotaling, 1991).

Flört şiddetini tanımlamaya çalışırken bu kavramın tarih içerisindeki gelişimine bakmak gerekmektedir. Ev içi şiddet kavramı ortaya atılmadan önce araştırmacılar 1960’larda çocuğun istismarına dikkat çekmeye başlamışlar ve sonrasında ev içerisinde çocuğun babası tarafından istismara uğrayabileceği gibi kadının da eşi tarafından şiddete maruz kalabileceği ortaya atılmıştır. 1970’ler ise yakın partner şiddeti araştırmaları için bir dönüm noktası niteliğini taşımaktadır. Bu dönemde Dobash (1979), Straus, Gelles ve Steinmetz (1980) gibi araştırmacılar ilk defa yakın partner şiddetinin yaygınlığına ve risk faktörlerine ilişkin metodolojik araştırmalar yapmış ve bu olgunun kapsamlı teorik analizlerini gerçekleştirmişlerdir (Laner & Thompson, 1982; Thompson, 1986; Finkel & Eckhardt, 2013). Fakat flört şiddetine ilişkin yayınlanan ve oldukça önem arz eden ilk çalışma James Makepeace’in üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmadır. Makepeace (1981)’e göre araştırmacılar kadına yönelik ev içi şiddete dönüşen evlilik öncesi döneme odaklanmak yerine aile içi şiddete odaklanmaktadırlar.

Günümüzde ise flört şiddetinin sebeplerine, yaygınlığına ve etkilerine yönelik çalışmalar özellikle adolesanlar ve genç yetişkinlik dönemindeki bireyler ile oldukça yaygın biçimde gerçekleştirilmektedir. Fakat araştırmacılar halen sınırları belirlenmiş kapsayıcı bir flört şiddeti tanımı üzerinde karar kılammamışlardır. Lewis ve Fremouw (2001), flört şiddetinin tanımının belirsiz olmasının flört şiddetinin incelenmesini karmaşık hale getirdiğini, bu belirsizlik nedeniyle araştırmaların tanım kriterlerine bağlı olarak değişiklik gösterdiğini ifade etmektedir. Literatürde geçmişten günümüze flört şiddeti tanımlarına baktığımızda Cate (1982) ise evlilik öncesi ilişkilerde şiddeti Straus (1979)’un aile içi şiddeti ele aldığı “Conflict Tactics Scale” isimli çalışmasındaki kategorilerden tanımlayarak bir partnerin

diğerine obje fırlatması, vurma, tokat atma, yumruklama, ısırma, dövme, bıçak ya da silah kullanma eylemleri olarak tanımlamıştır (Cate, Henton, Koval, Christopher, & Lloyd, 1982).

Cate ve arkadaşlarının Straus'un çalışmasından geliştirdiği bu tanım çoğunlukla fiziki saldırı içeren davranışları ele almaktadır. Flört şiddetini ele alan farklı araştırmacılar, tanımın kapsamının genişlemesini sağlamışlardır. Örneğin Thompson (1986) flört şiddetini, bir kişinin diğerini fiziksel ve/veya sözlü olarak taciz eden her türlü eylem ve/veya eylem tehdidi olarak ifade etmektedir. Sugarman ve Hotaling (1989)'in flört şiddeti tanımı ise evli olmayan bir ikilinin, en az bir üyesinin diğerine fiziksel şiddet eylemi gerçekleştirmesi veya tehdidini içermektedir. Sugarman ve Hotaling (1989)'in flört şiddeti tanımı uzlaşma yoluna gitmeyen evli veya boşanmış çiftleri, ilk buluşmalardan nişanlılığa kadar olan birliktelikleri ve homoseksüel ilişkileri içermektedir. Günümüze gelindiğinde ise flört şiddetinin tanımı oldukça genişlemiştir olup mevcut veya eski bir partner tarafından fiziksel, cinsel, psikolojik, sosyal, dijital şiddete ve ısrarlı takibe maruz kalma olarak ifade edilmektedir (Centers for Disease Control and Prevention, 2015; Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı).

Psikolojik şiddet, Birleşmiş Milletler tarafından duygusal şiddet ve davranışları kontrol etme olarak iki kategoriye ayrılmaktadır. Buna göre psikolojik şiddet aldatma suçlamaları, kıskançlık, tartışma çıkarma, sürekli eleştirel davranma, partnerin algılarını sorgulamaya itme, sosyal çevreden izole etme, iletişim kurmayı reddetme, sevgi ve ilgiyi esirgeme gibi manipülatif eylemleri içermektedir. Görüldüğü üzere bu şiddet türü düşünceleri, duyguları ve davranışları hedef alabilmekte ve belirli kelimeler, ses tonu, yüz ifadeleri, jest ve mimikler ile zarar verici mesajlar karşı tarafa iletilebilmektedir (Glossary of Definitions of Rape, Femicide and Intimate Partner Violence, 2017; Gordon, 2020; Murray & Cascardi, 1999; Marshall, 1996).

Jackson ve arkadaşlarının (2000) yaptığı araştırmada, kadın katılımcıların %81,5'i ve erkek katılımcıların %76,3'ü en az bir defa flört şiddetine maruz kaldığını fakat erkek katılımcıların %34,2'si ve kadın katılımcıların %14,1'i maruz kaldıkları duygusal şiddetten rahatsız olmadıklarını dile getirmişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre kadınlar

ve erkekler arasında şiddete yönelik bir kabullenme durumu olduğu veya şiddete ilişkin sağlıklı bir anlamlandırma yapamadıkları düşünülmektedir.

Son dönemlerde evlilik öncesinde kurulan ilişkilerin görünür hale gelmesi ve bu ilişkiler üzerine yapılan çalışmaların artmasıyla manipülasyon taktiklerinin ve bu taktiklerin oluşturduğu şiddet türlerinin de görünürlüğü artmıştır. Manipülasyon, canlı veya cansız varlıkları etkileyebilmekte fakat özellikle canlı varlıkların davranışlarını etkileyebilecek çeşitli araçlar olarak karşımıza çıkabilmektedir (Buss & Gomes, 1987). Fakat manipülasyon çeşitli türleri olsa da psikolojik şiddet içerisinde duygusal manipülasyonu ele almak yararlı olacaktır. duygusal manipülasyonu, kişilerin kendi yararlarına olacak şekilde ve baskı ve kontrol altına almak amacıyla yetersiz hissettirme, kaybetme korkusunun işlenmesi gibi taktiklerle kişilerin duygularını manipüle etmesi olarak nitelenmektedir (Grive ve Mahar, 2010; Kole, 2017).

Buss ve Gomes (1987)'nin yaptığı araştırmaya göre erkeklerin partnerlerini, istediklerini yaptırmaya yönelik manipüle edici davranışlarını incelemiştir. Buna göre erkeklerin kadınları en çok tehdit ederek, eleştirerek ve onlara bağırıp küfür ederek davranışlarını manipüle ettiklerini ortaya koymuştur.

Duygusal manipülasyonun birçok taktiği olmakla birlikte bunlardan biri de lovebombing olarak karşımıza çıkmaktadır. Lovebombing, genellikle ilişkinin başında birbirini yeni tanımaya çalışan çiftler arasında yaşanan, yapay ruh eşi durumunun yaratılması, abartılı ve bunaltıcı iltifatlar, hediyeler ve aşırı iletişim yükü anlamına gelmektedir (National Domestic Violence Hotline).

Duygusal manipülasyon içerisinde karşılaştığımız bir başka tür ise ghosting kavramıdır. Ghosting, daha çok sosyal medya kanalları üzerinden gerçekleşen ve var olan ilişkiyi kaçınmacı davranışlarla sona erdirmeye çalışan bir psikolojik şiddet türüdür. Buna göre, şiddet faili kişi bu ayrılık sürecini başlattığında genellikle maruz kalan kişinin haberi olmamaktadır çünkü fail, iletişimi tek taraflı olarak kesmektedir. Mağdur kişi bu farkındalığa ancak iletişimin nedensiz şekilde azaldığını veya tamamen sonlandırıldığını fark ettiğinde erişmektedir. Genellikle fail kişi, aramalara, mesajlara veya sosyal medya

kanalları üzerinden gerçekleştirilen erişim çabalarına yanıt vermemektedirler. Ancak bu kaçınmacı davranışlar, failin tüm çevresine yönelik değil sadece flört ilişkisi içerisinde bulunduğu kişi yönelik olarak gerçekleştirilmektedir (LeFebvre, Allen, Rasner & Parrish, 2019; LeFebvre, 2017,).

Yapılan bir araştırmada katılımcıların yaklaşık %13'ünün ghosting'e maruz kaldığı ortaya konmuş olup bir başka araştırmada ise, katılımcıların %21.3'ü ghostinge maruz kaldıklarını, bu katılımcıların %18.9'u ise flört ilişkisi içerisinde buldukları partnerlerini ghostinge maruz bıraktıklarını ifade etmişlerdir (Moore, 2014; Freedman, Powell, Le & Williams, 2019). Amerika Birleşik Devletlerinde gerçekleştirilen bir araştırmada ise, katılımcıların %72'sinin partneri tarafından ghostinge maruz bırakıldığı, %64,5'inin ise partnerine ghosting uyguladığı bulunmuştur (Koessler, Kohut, & Campbell, 2019).

Psikolojik flört şiddeti olarak manipülasyonun bir diğer türü gaslightingdir. Gaslighting teriminin kökeninin Gas Light oyununa kadar uzandığı bilinmektedir. Bu oyunda Jack ve Bella isimlerindeki bir çift bulunmakta; Jack, her akşam gaz lambasının ışığını kısmakta ve bunu Bella'ya söylememektedir. Bella, gaz lambasının az ışık verdiğini ifade ettiğinde ise Jack bunun doğru olmadığını, gaz lambasının aydınlığında bir sorun olmadığını dile getirerek Bella'nın kendisini sorgulamasına ve algılarından şüphe etmesine yol açmaktadır. Sonuç olarak Bella'nın kendi algılarından sürekli şüphe duyması, onu Jack'e bağımlı hale getirmektedir (Nazir & Özççek, 2022).

Stern (2007), Gaslight Efektinin taraflarını, kendi benliğini ve dünya üzerinde varoluşuna ilişkin gücünü korumak için haklı olması gereken bir gaslight uygulayıcısı (gaslighter) ile gaslighter'ın onayına ihtiyacı olduğuna inanan ve kendi gerçeklik algısının gaslighter tarafından şekillendirilmesine izin veren maruz kalan gaslightee olarak tanımlamıştır. Bunun yanı sıra gaslighting'in farklı aşamaları olduğunu ve ilk aşamasının inançsızlık olduğunu ifade etmektedir. Bu aşamada şiddet mağduru, gaslighter'ın manipülatif söylemlerinin gerçek olmadığını, bu söylemleri yanlış anladığını veya gaslighter'ın şaka yaptığını düşünmektedir. İkinci aşama, savunmadır. Bu aşamada gaslightee'nin kendini ve düşüncelerini savunduğu belirgin şekilde görülmektedir. Şiddet mağduru,

gaslighter'ın yanıldığını kanıtlamak için kanıt aramakta ve onay kazanmaya çalışmaktadır. Burada gaslightee, takıntılı ve çaresiz hisler duymaktadır. Son aşama ise depresyondur. Bu aşamada mağdur, aktif olarak failin haklılığını kanıtlamaya çalışmaktadır. Bu haklılığın ortaya konmasının asıl sebebi fail tarafından onaylanma ihtiyacının kişinin gerçeklik algısını tamamen değiştirmesiyle ilgili olduğunu ifade etmektedir.

Gelles & Straus (1988), psikolojik şiddetin fark edilmesi en zor fakat uzun vadede en yaralayıcı şiddet türü olduğunu ifade etmektedir. Özellikle ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde sıkça karşılaşılan romantik ilişkilerin içerdiği çeşitli risk faktörleri, bireyler açısından çok daha fazla yaralayıcı olabilmektedir. Fakat psikolojik flört şiddeti sadece ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde değil aynı zamanda ileri yaşlardaki çiftler arasında da görülebilmektedir.

2.1.2. Dünyada ve Türkiye’de Psikolojik Flört Şiddeti

2.1.2.1. Dünyada Psikolojik Flört Şiddeti

Flört şiddetinin her yaş grubundaki bireyleri etkilediği bilinmekle beraber edinilen roller ve kimlik seçimi bakımından çoğu çalışma gençler ile gerçekleştirilmektedir. Flört şiddetine ilk olarak yakından bakan Makepeace ile birlikte evlilik haricindeki yakın ilişkilere odaklanan birçok çalışma günümüz itibarıyla literatürde görülmektedir.

Alanyazına bakıldığında tek başına psikolojik flört şiddetinin özellikle fiziksel flört şiddetine göre çok daha az çalışmaya konu olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde ise psikolojik flört şiddeti de dahil olmak üzere flört şiddetinin birçok ülkede oldukça yaygın olduğu dikkat çekmektedir. Örneğin yapılan sistematik bir derleme çalışmasında Mısır ve Amerika Birleşik Devletlerindeki katılımcıların %70’inin psikolojik, fiziksel veya cinsel flört şiddetine maruz kaldıkları bulunmuştur. (Taquette & Maia Monteiro, 2019).

Avrupa çapında kız ergenlerin %25.1'nin psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı bulunmuştur. Buna göre Norveç'te kız ergenlerin %32'si; Birleşik Krallık'ta %48'i; İtalya'da ise %59'unun psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı ifade edilmiştir. Aynı araştırmada ergen erkeklerin İspanya'da %94.5'i; Norveç'te %19'u; Birleşik Krallık'ta %27'si; İtalya'da %41 ve Avrupa örnekleminde ise %19.6'sının psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı bulunmuştur. Her ne kadar kültürel ve ideolojik farklılıklar olsa da araştırma sonuçlarına bakıldığında kız ergenlerin erkeklere oranla daha fazla psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı görülmektedir (Tomaszewska & Schuster, 2021).

Beckmann ve arkadaşlarının (2019), Almanya'da bir okulda yaptığı araştırmada kızların %59'unun psikolojik şiddete maruz kalmasına karşılık olarak erkeklerin %42.7'sinin psikolojik şiddete maruz kaldığı; kızların %5.7'sinin tehdit edildiği, erkeklerin ise %3.7'si partneri tarafından tehdit edici davranışlara maruz kaldığını ifade edilmiştir.

Danimarka'da yapılan bir araştırmada ise katılımcıların %32.2'sinin psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı ortaya konmuştur. Cinsiyet farklılıkları temelinde bakıldığında kadın katılımcıların %32.4'ü, erkek katılımcıların ise %31.3'ünün psikolojik şiddete maruz kaldığı bulunmuştur (Karsberg, Bramsen, Lasgaard, & Elklit, 2018). Bir başka İskandinavya ülkesi olan İsviçre'de, 15-23 yaş arası gençlerle yapılan bir başka araştırmada genç kızların %66'sının, genç erkeklerin ise %54'ünün hayatı boyunca bir kez psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı ifade edilmiştir (Danielsson, Blom, Nilses, Heimer, & Högberg, 2009).

Çin'de yapılan bir araştırmada psikolojik flört şiddetine maruz kalan erkek ve kadın katılımcıların mağduriyet oranlarının her ne kadar büyük farklar olmasa da Avrupa ve İskandinav ülkelerinden farklı olduğu göze çarpmaktadır. Psikolojik flört şiddetinin bir türü olan kontrol edici davranışların da ele alındığı araştırmada erkeklerin %13'ü ve kızların %12'si bu davranışlara maruz kaldığını ifade etmiştir (Tao Shen, Chiu, & Gao, 2012).

Ohnishi ve arkadaşlarının (2011) Japonya'da gerçekleştirdiği bir araştırmada 24 zarar verici davranış seçilmiş ve gençlerin bu davranışlara maruz kalma oranları belirlenmeye

çalışılmıştır. En çarpıcı sonuçlardan biri kızların partnerlerine karşı duydukları korkunun erkeklere göre oldukça fazla olduğudur. Buna göre kızların %18.2'si partnerlerinden korktuklarını ifade ederken erkeklerin sadece %7.9'u bunu bildirmektedir. Bir diğer önemli sonuç erkeklerin partnerlerine ısrarlı bir şekilde cep telefonu yoluyla ulaşmaya çalıştıklarıyla ilgilidir. Buna göre kızların %16.9'u bu duruma maruz kalırken erkek katılımcıların %7.9'unun ısrarlı takibe maruz kaldığını ortaya konmuştur. Ayrıca katılımcıların %34.7'sinin flört şiddetine maruz kaldıktan sonra dayanışma veya yardım talebinde bulunduğu, katılımcıların %65.3'nün ise herhangi bir danışma veya yardım almadığı ortaya çıkmıştır. Danışma veya yardım almayan öğrenciler, bu davranışlarını maruz kaldıkları şiddetin ciddi olmadığını, kendilerinin hak ettiğini veya bu şiddetin partnerlerinin kendilerine yönelik bir sevgi tezahürü olduğunu ifade etmişlerdir.

2.1.2.2. Türkiye'de Psikolojik Flört Şiddeti

Literatüre bakıldığında ülkemizde flört şiddetine ilişkin çalışmalar, özellikle son yıllarda artış göstermektedir. Yapılan araştırmalar üniversiteli gençlerin flört şiddetine olan algılarına, tutum ve davranışlarına, flört şiddeti ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişkiye, toplumsal cinsiyet eşitliği algılarına, anksiyete ve depresyon gibi ruhsal problemlerine odaklanmaktadır.

Üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmada kadınların %52,1'i ve erkeklerin %53,6'sının kıskançlığa maruz kaldığı bulunmuştur. Bunun yanı sıra kadınların %36,2'si ve erkeklerin %54,6'sının partnerlerinin kendilerinden fazla ilgi beklediğini ifade etmişlerdir. Psikolojik şiddet bağlamındaki son şiddet türü olan partnerin kendini iletişime kapatması davranışına kadınların %33'ü maruz kalırken erkeklerin %48,5'inin maruz kaldığı bulunmuştur. Yapılan çalışmada kıskançlık davranışına maruz kalan kadınların ve erkeklerin oranı oldukça yakın olduğu diğer başlıklarda erkeklerin daha fazla şiddete maruz kaldığı ortaya konmuştur. Fakat aynı çalışmada kıskançlık davranışı erkeklerin %29,6'sı tarafından şiddet olarak algılanırken kadınların %40,4'ü kıskançlığı şiddet olarak algıladığını ifade etmiştir. Bu durum toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirildiğinde karşımıza kadınlık ve erkeklik rolleri çıkmaktadır. Kadınlara sevecen, sessiz, fedakâr, doğurgan, tek eşli gibi roller yüklenirken erkeklere ise yaratıcı,

sorumluluk duygusu yüksek, yönetici, rasyonel, çok eşliliğe yatkın, saldırgan gibi cinsiyet özellikleri atfedilmektedir (Sünetci, ve diğerleri, 2016; Bora, 2008).

Gerçekleştirilen bir araştırmada ise flört ilişkisi içerisinde çeşitli şiddet türlerine maruz kalan öğrencilerin %42,5'i duygusal şiddete, %30,8'i ise sözel şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Aynı araştırmada ihmal etmeyi kadınların %61,5'i erkeklerin ise %38,5'i; alay etmeyi kadınların %79,3'ü, erkeklerin %68,3'ü; tehdit etmeyi kadınların %95,2'si, erkeklerin %90,5'i; kararların özgür bırakmama davranışını kadınların %90'ı, erkeklerin %92,8'i; takip etmeyi kadınların %79,9'u, erkeklerin ise %52,1'i; sosyal yaşamı kısıtlama davranışını kadınların %86,6'sı, erkeklerin %76,6'sı; aldatmayı kadınların %88,9'u, erkeklerin %78,9'u; kıskançlığı kadınların %46,7'si, erkeklerin %29,3'ü ve görüşeceği kişilere karar verme davranışını kadınların %85,4'ü, erkeklerin ise %87,4'ü şiddet olarak tanımlamıştır (Karatay, Karatay, Gürarslan Baş, & Baş, 2018).

Sonuç olarak psikolojik flört şiddetine ilişkin cinsiyet farklılıklarına bakıldığında erkeklerin ve kadınların neredeyse hemen hemen aynı oranlarda psikolojik şiddete maruz kaldığı ortaya çıkan araştırmalar olsa da çoğunlukla kadınların erkeklere göre psikolojik flört şiddetine daha fazla maruz kaldığı görülmektedir.

Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasında her ne kadar flört şiddeti kapsamında sonuçlar bulunmasa da kadınların maruz kaldıkları psikolojik şiddet bağlamındaki sonuçlar önem arz etmektedir. Araştırma sonuçlarına göre kadınların %43,9'unun evli veya birlikte olduğu erkeklerin duygusal şiddetine yaşamının herhangi bir döneminde maruz kaldığı bulunmuştur. Kadına yönelik psikolojik şiddet eylemlerinde en yaygın davranış %37 ile küfür ve hakarettir. Bu davranışların ardından %21 korkutma/tehdit ve %20 aşağılama/küçük düşürme davranışları gelmektedir. Bunun yanı sıra kadınları kontrol etmeye yönelik davranışlar bağlamında araştırmaya katılan kadınların %62'si erkeklerin kadınların her zaman nerede olduğunu bilmek istediğini; %43'ü kadınların başka erkeklerle konuşmasına kızdıklarını; %34'ü ise erkeklerin kıyafetlerine karıştığını ifade etmişlerdir (Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2015).

2.1.2.3. Türkiye’de Psikolojik Flört Şiddetine Yönelik Önleyici Çalışmalar

Ülkemizde kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair yasal düzenlemeler her ne kadar bir temele oturtulmaya çalışılsa da yasaların uygulamada yetersiz kaldığı görülmektedir. Türkiye’de kadına yönelik şiddetin daha çok aile içi şiddet olarak algılanması, kadınların flört ilişkisi içerisinde buldukları partnerlerinden veya tanımadıkları kişi veya kişilerden şiddet görebilme ihtimallerinin göz ardı edilmesi anlamına gelmektedir. Ataerkil ideolojinin karşımıza çıktığı bu bağlamda kadın, aile kurumu içerisinde ve geleneksel rolleri üstlenmiş bir biçimde görülmektedir.

Ülkemizin kadın haklarının korunması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin taraf olduğu sözleşmeler ve bu sözleşmelere istinaden aldığı bazı aksiyonlar bulunmaktadır. 1985 yılında ülkemiz tarafından imzalanan “Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşme (CEDAW)”, kadına yönelik şiddete ilişkin politikaların üretilmesi amacıyla Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün kurulmasının önünü açmıştır.

Ülkemizde aile içi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair uluslararası düzeydeki bir diğer çalışma “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)” olarak karşımıza çıkmaktadır. İstanbul Sözleşmesi’nin temelinde kadınların aile içerisinde, flört ilişkilerinde, tanımadıkları kişilerce, toplum veya yasalar tarafından maruz kalabileceği şiddetin önlenmesi, bu şiddete ilişkin koruyucu ve önleyici çalışmaların devletler ve sivil toplum kuruluşları tarafından gerçekleştirilmesi yatmaktadır (Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi, 2011). Türkiye’de söz konusu sözleşmenin ışığında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun çıkarılmış bunun yanı sıra Türk Medeni Kanunu’nda da kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin kanun değişiklikleri gerçekleştirilmiştir. Fakat Türkiye, taraf olduğu İstanbul Sözleşmesinden 20 Mart 2021 tarihinde çekilmiştir. Bunlara ek olarak Türkiye’de yasal boyut düzleminde psikolojik flört şiddetine ilişkin bir çalışma olmamakla birlikte kadına yönelik şiddetin önlenmesi

bakımından Kanunda tedbir kararları belirlenmiş ve Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin kurulmasına ilişkin madde eklenmiştir.

Ülkemizde kadına yönelik şiddetin ve ayrımcılığın önlenmesi bağlamında sivil toplum çalışmalarında farkındalık eğitimleri ve bilgilendirme çalışmaları dikkat çekmektedir. Bu çalışmaların içeriğini ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında gençlere yönelik flört şiddeti, yasal haklar ve toplumsal cinsiyet eğitimleri oluşturmaktadır.

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği (CŞMD)'nin flört şiddetine ilişkin çalışmaları dikkat çekmektedir. Buna göre gençlere ve eğitimcilere yönelik flört şiddeti hakkında bilgilendirici broşürler hazırlanmakta aynı zamanda seminerler düzenlenmektedir. Ayrıca dernek, gençlerin toplumsal cinsiyet ve güvenli ilişkiler hakkındaki tutumlarına ilişkin araştırmalar gerçekleştirerek uygulama rehberleri düzenlemekte ve farklı düzey öğrenim kurumlarında flört şiddetine ilişkin seminerler vermektedir.

Flört şiddetine ilişkin araştırma raporu sunan bir diğer sivil toplum kuruluşu Genç Hayat Vakfı'dır. Flört şiddeti kapsamında bilgi ve farkındalık kazandırmaya yönelik materyal oluşturan bazı sivil toplum kuruluşları da bulunmaktadır. Toplum Gönüllüleri Vakfı, Kadın Dayanışma Vakfı ve Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı gibi kuruluşların flört şiddetine ilişkin farkındalık kazanılması bağlamında hazırladıkları materyallerde flört şiddetinin türleri, bu türlere ilişkin örnekler, şiddetin bireyler üzerindeki etkileri, ilişkinin güvenilirliğini ölçmeye yönelik bazı sorular ve flört şiddetine yönelik yasal haklar karşımıza çıkmaktadır.

2.1.3. Flört Şiddetine İlişkin Risk Faktörleri

Bireylerin yaşam döngüleri içerisinde içinde bulunabilecekleri flört ilişkilerinde şiddete maruz kalmaları bakımından sosyoekonomik koşullar, aile içi şiddetin varlığı, toplumsal mekanizmalar, şiddete ilişkin genel kabuller, ilişki dinamiği, toplumsal cinsiyet kuralları gibi risk faktörleri mevcuttur (Aslan ve arkadaşları, 2008).

Flört şiddetinin risk faktörleri arasında aile geçmişi, çocukluk çağında şiddete maruz kalmak veya tanık olmak da bulunmaktadır. Aynı zamanda flört dönemine ait geçmiş deneyimler, kişilerarası bağlılık ve iletişim, güç ve kaynaklara erişim, cinsel saldırı başlıkları da flört şiddetinin risk faktörleri arasında incelenmesi önem arz etmektedir. Flört şiddetine ilişkin sosyodemografik faktörler içerisinde ırk, hane geliri, dini inanç, yaş, kişilerin kırsalda veya şehirde yaşayıp yaşamadığı başlıklar yer almaktadır (Sugarman & Hotaling, 1989).

Bu başlık altında psikolojik flört şiddetine ilişkin risk faktörleri olarak toplumsal cinsiyet rolleri, aile içi şiddet, sosyodemografik faktörler ve akran grubu ile iletişim ele alınmaktadır.

2.1.3.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini

Literatüre bakıldığında aile içinde veya diğer sosyal çevre ilişkilerinde şiddete maruz kalınması ya da tanıklık edilmesi, erken yaşlarda duygusal ilişkilere başlanması ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin genel kabullerin varlığı, kadınların flört şiddetine maruz kalabilmesine yol açan faktörler olarak gösterilmektedir (Aslan ve arkadaşları, 2008; Mihçioğur&Akın, 2015).

Toplumsal cinsiyet rollerinin yakın partner ilişkileri içerisinde nasıl bir risk faktörü olabileceğini görebilmek için öncelikle ataerkilliğin doğasına bakmak gerekmektedir. Dobash ve Dobash (1979) ataerkilliği yapı ve ideoloji olarak iki elementin oluşturduğunu ifade etmektedir. Sosyal kurumlar ve ilişkilerde bulunan hiyerarşik organizasyonlar güç ve iktidar ilişkilerine odaklanarak ataerkinin sürekliliğinin sağlanması açısından kadınların var olmaları gereken statülere ulaşmasını engellemekte ve bu engeller karşısında mücadele yollarını kapatmaktadır. Kadınları eve hapsetmek, aile dışındaki yapılardan ve olgulardan uzaklaştırmak patriyarkinin toplum içerisinde yeniden üretilmesini ve güçlenmesini sağlamaktadır. Ataerkil ideoloji ise, patriyarkal düzenin devamlılığının sağlanmasında eşitsizlik ve hiyerarşiyi desteklemektedir. Ataerkil ideoloji ile birlikte eşitsizlik rasyonelleştirilerek iktidara sahip olana itaat ve hizmet meşru hale getirilmektedir.

Finn (1986), üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği bir çalışmada ise geleneksel toplumsal cinsiyet rolü yönelimlerinin evlilik içi şiddeti destekleyen tutumların en güçlü yordayıcısı olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmacılar, cinsiyet rolü tutumlarının, erkeklerin romantik ilişkilerde nasıl iletişim kuracaklarını, tepki göstereceklerini ve davranacaklarını belirlemede yararlanacakları genel bir kılavuz veya şema sağladığını düşünmektedirler. Buna göre geleneksel cinsiyet rolleri, erkekleri romantik partnerler üzerinde baskınlık göstermeye yönlendirerek ve duyguları sözlü olarak ifade etme ile uzlaşmaya varma gibi sağlıklı ilişkilere katkıda bulunacak eylemleri engelleyerek flört şiddeti riskini artırabilmektedir (McNaughton ve arkadaşları, 2015).

Geleneksel rollerin hem kadınlar hem de erkekler üzerinde yapısal bir baskı yarattığı aşıkardır. Erkekler toplum içerisinde sahip oldukları iktidar konumunu elinde tutmak için toplumun zayıf halkası olarak görülen gruplar üzerinde güç ve kontrol uygulamaya itilmektedirler. Geleneksel toplumlarda zayıf halka konumunda olan kadınlar üzerinde çeşitli şekillerde şiddet uygulanması veya kadınların bu şiddete tanık olması aslında kadınların sosyal yaşam içerisindeki anlamlı pozisyonlara dahil olmasını engelleyerek ev içerisine hapsedilmesine, erkeğin iktidar sahibi olduğuna ve şiddetin bir “hak” olduğu anlayışının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu “hak etme” anlayışı, toplum içerisinde şiddete, şiddetin hangi durumlarda ve biçimlerde, kim tarafından uygulanabileceğine ilişkin genel kabulleri içerebilmektedir.

2.1.3.2. Aile İçi Şiddet

Bireyin sosyalizasyonunun başladığı yer olan aile, kişinin yaşamının ileriki safhalarında nasıl davranacağına, duygularına, düşüncelerine ve hayat görüşlerinin şekillenmesine katkıda bulunur. Aile içi şiddet olgusuna tanık olarak veya maruz kalarak büyüyen çocuklar bu şiddeti öğrenmekte, pekiştirmekte ve normalleştirmektedir.

Literatüre bakıldığında ebeveynler arası veya ebeveyn-çocuk arasındaki fiziksel şiddetin flört ilişkilerine nasıl yansıdığı araştırılmış, psikolojik flört şiddetine ait yeterli çalışma bulunamamıştır. Fakat flört şiddeti olgusu tek bir kombinasyondan oluşmamakta, fiziksel şiddetin yanı sıra psikolojik şiddet, ekonomik şiddet veya cinsel şiddet türlerinden bir

veya birkaçı eşlik edebilmektedir. Örneğin yapılan bir araştırmada flörtüne şiddet uygulamış erkeklerin %73'ünün aile içi şiddete maruz kaldığı veya tanık olduğunu ortaya koymuştur. Aynı zamanda Bernard & Bernard (1983)'ün araştırmasında aile içi şiddete maruz kalan erkeklerin %74'ü, tanık oldukları veya maruz kaldıkları şiddetin aynısını flört ilişkisi içerisinde buldukları partnerlerine uygulamıştır.

Gwartney-Gibbs ev arkadaşlarının (1987) gerçekleştirdiği çalışmada ise yine aile içi şiddete maruz kalan erkeklerin daha fazla flört şiddeti uyguladığı ortaya konmuştur. Buna göre ebeveynler arası şiddete tanık olan erkeklerin %64'ü flört şiddeti uyguladığını bildirirken; sadece ebeveynlerden birinin istismara uğradığına tanık olan erkeklerin %36'sı ve hiçbir aile içi şiddeti deneyimlemeyen erkeklerin %24'ü flört şiddetini deneyimlediklerini ifade etmişlerdir. Carr ve Vandusen (2002), daha önceki araştırmalardan yola çıkarak çocukluk döneminde fiziksel cezalandırma yöntemleri de dahil olmak üzere çeşitli aile içi şiddet türlerinin olumsuz erkeklik rolleri ile pekiştirilerek deneyimlenmesinin, erkeklerin ilerleyen yaşam döngülerinde flört şiddeti uygulamaya daha yatkın olduklarını ifade etmektedirler. Henüz mezun olmamış yirmili yaşlardaki 99 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirdikleri çalışmada, çocukluk dönemlerinde ebeveynleri tarafından şiddete maruz kalan veya ebeveynler arası şiddete tanık olan erkeklerin %87'sinin flört şiddeti uyguladıklarını ortaya koymuşlardır.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde kök aile içerisinde maruz kalınan veya tanık olunan şiddetin, bireyin gençlik ve yetişkinlik dönemlerinde kurduğu romantik ilişkilerde kendisini gösterdiğine dair önemli bağlantıların var olduğuna dikkat çekilmiştir. Burada Bandura (1977)'nin sosyal öğrenme teorisini de gözden kaçırmamak gerekmektedir. Sosyal öğrenme teorisinde modelleme ve gözlem oldukça önem arz etmektedir. Çocuklar, gözlemledikleri veya deneyimledikleri şiddeti kullanmayı öğrenmektedirler. Şiddet karşısında istenilenin elde edilip edilememesine göre çocukların şiddet davranışını içselleştirmesi de değişiklik göstermektedir. Örneğin ebeveynler arasında istenmeyen bir davranış sebebiyle şiddetin ortaya çıktığını ve bu şiddet karşılığında istenmeyen davranışın sönümlendiğini gözlemleyen çocuklar tanık oldukları şiddeti öncelikle kendi aileleri içerisinde daha sonrasında ise yaşam döngüleri içerisinde kullanmaya başlamaktadırlar (Browne & Herbert, 1997; Pagelow, 1984).

2.1.3.3. Sosyodemografik Faktörler

Bireylerin yaş, cinsiyet, ırk, eğitim durumu, meslek, din ve medeni hal gibi özelliklerini içeren sosyodemografik faktörler, flört şiddetinin ve dolayısıyla psikolojik flört şiddetinin önemli risk faktörlerini içerebilmektedir. Sosyodemografik faktörlerin psikolojik flört şiddeti ile bağlantısı bağlamında yapılan literatür taramalarında oldukça az sayıda çalışmanın varlığı dikkat çekmektedir. Flört şiddeti kapsamında yapılan ve böylece daha geniş bir çerçevede gerçekleştirilen çalışmalarda daha çok yaş ve cinsiyetin ele alındığı görülmektedir.

Literatürde yaş bağlamında yapılan çalışmaların daha çok ergenlik çağındaki bireylerle gerçekleştiği görülmüştür. Aileye bağımlılığın giderek azaldığı ve kimlik arayışı çabalarının yoğun olarak görüldüğü ergenlik döneminde, daha önce bahsedilen toplumsal cinsiyet rollerinin ve aile içi sosyalizasyon süreçlerinde edinilen davranış kalıplarının sosyal ilişkilerde kullanımının çok daha görünür olduğu bilinmektedir.

Arnett (1981), ergenlikten sonra gelen 18-25 yaş aralığındaki döneme “emerging adulthood” ifadesini kullanmıştır. Makepeace “emerging adulthood” ifadesiyle bu yaş döneminde bulunan bireylerin ne ergen ne de genç yetişkin olduğunu, çocukluk ve ergenliğin bağımlılığının geride bırakılmış fakat yetişkinlik dönemindeki sorumlulukların henüz alınmadığını anlatmıştır. Arnett (2000), bu yaş aralığındaki bireylerin halen deneysel ve keşifsel eylemlerde bulunabildiğini ifade etmektedir. Bu deneysel ve keşifsel eylemler içerisinde, psikolojik flört şiddetini etkileyen aile içi şiddete maruz kalma ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin genel kabullerin davranışa dökülmesi de kabul edilebilmektedir.

Psikolojik flört şiddetine ilişkin risk faktörlerinden birisi de cinsiyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Literatürde çoğunlukla cinsiyete dayalı flört şiddeti araştırmaları yapılmış olduğu görülmektedir. Daha önce de bahsedildiği üzere toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin genel kabullerin ortaya çıkardığı erkek iktidar toplum içerisinde kadınların çoğunlukla şiddete maruz bırakıldığı bilinmektedir.

Cinsiyet tabanlı psikolojik flört şiddetine ilişkin gerçekleştirilen bir araştırma sonuçlarına bakıldığında, kadınların %23.6 ve erkeklerin %18'nin kısıtlamaya maruz kaldığı bulunmuştur. Bunun yanı sıra kadınların %11.5'i partnerleri tarafından küçük düşürülürken erkek katılımcıların ise %4.5'inin bu davranışa maruz kaldığı ortaya konmuştur. Bireylerin cinsiyet tabanlı olarak psikolojik flört şiddetine maruz kalma durumlarına bakıldığında kadın katılımcıların %47.1'i; erkek katılımcıların ise %35.3'ü psikolojik flört şiddetine maruz kalmıştır. İspanya'da gerçekleştirilen bir başka araştırmada ise kadınların %10.5'inin; erkeklerin ise sadece %1.7'sinin sözlü ve duygusal flört şiddeti ile karşı karşıya kaldığı bulunmuştur (Ybarra, Espelage, Langhinrichsen-Rohling, Korchmaros, & Boyd, 2016; Muñiz-Rivas, Vera, & Povedano-Díaz, 2019).

Şenay ve arkadaşları (2021) üniversite öğrencileri ile yaptığı bir araştırmaya göre kadın katılımcıların %48'i partnerleri tarafından psikolojik şiddete maruz kalmıştır. Abowitz ve arkadaşlarının (2010) üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmaya göre ise, kadın katılımcıların %33.5'inin psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı belirlenmiştir.

Son olarak Exner-Cortens ve arkadaşlarının (2021), Kanada'da adolesanlarla gerçekleştirdiği araştırmada erkek katılımcıların %79'unun hiç psikolojik flört şiddetine maruz kalmadığı, bunun yanı sıra 12.5'inin psikolojik flört şiddetine bir kez; %8.5'inin ise iki veya daha fazla kez maruz kaldığı ortaya çıkmıştır. Aynı araştırmada kadınların %67.3'ünün hiç psikolojik flört şiddetine maruz kalmadığı; %13.5'inin bir kez ve %19.1'inin ise iki veya daha fazla maruz kaldığı bulunmuştur.

Sonuç olarak literatüre bakıldığında cinsiyete dayalı psikolojik flört şiddetini az farklarla da olsa daha çok kadınların deneyimlediği görülmektedir. Şiddetin çok boyutlu olduğu ve ortaya çıktığı ortamdan, kültürden, cinsiyetten, eğitimden veya diğer sistemlerden oldukça etkilendiği bir gerçektir. Bireyin büyüdüğü aile ve çevre, topluma hakim olan ideoloji ve bu ideolojinin etkilediği diğer tüm sistemler bireylerin şiddete yönelik genel kabuller geliştirmesini sağlamaktadır. Bireylerin geliştirdiği bu kabuller, şiddeti uygulamaya yönelik baskın ve otoriter bireyler ortaya çıkardığı gibi şiddetin uygulanmasını kendine hak gören pasif bireyler de yaratmaktadır.

2.1.3.4. Akran Grubu ile Etkileşim

Flört şiddetine ilişkin bir başka risk faktörü ise bireylerin içerisinde buldukları veya etkileşime girdikleri akran grubudur. Flört ilişkisi içerisinde bulunan bireylerin tutum, tavır ve davranışlarının geçmişte veya mevcut durumdaki davranışlarının şekillendirilmesinde önemli bir rol oynayan akranlar, geniş bir sosyal bağlamı ifade etmektedir. Bu bağlam bireylerin bakış açılarını, tutumlarını ve davranışlarını etkilemekte ve bireyler bu etkileşimi içinde buldukları ilişkiye taşımaktadırlar. Bireylerin içinde buldukları akran grubu okullar, sosyal kulüpler, spor takımları gibi birçok bağlamı ifade edebilmekte ve bahsedilen her bir bağlam flört şiddetini teşvik eden veya caydıran tutum ve davranışlara yönelik düşünceler içerebilmektedir (Ouderkerk, Blachman-Demner, & Mulford, 2014; Ellis, Chung-Hall, & Dumas, 2013).

Gençlerin özellikle ortaokul ve lise çağlarında dahil oldukları akran grupları, romantik ilişkiler de dahil olmak üzere çevreleriyle olan iletişimlerini ve dünyaya ilişkin görüşlerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bunun yanı sıra özellikle akran grupları içerisinde sert davranışlarıyla popüler olan bireyler, çevrelerinden gördükleri desteği, saygıyı ve itibarı artırarak devam ettirmek amacıyla destek aldığı davranışları sergilemeye ve pekiştirmeye devam ettirmektedir. Yapılan bir çalışmada erkek katılımcılar lakap takma, partnerlerinin sırlarını çevreye yayma gibi psikolojik şiddet unsurlarının akran grupları içerisinde itibarlarını kurtarmak ve korumak için bir araç olabileceğini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra partnerlerin, şiddetin ve agresyonun hızlı aksiyon ve çözüme ulaşmada kolay bir yol olabileceğine dair genel kabullere sahip olduğu ortaya konmuştur. (Noonan & Charles, 2009; Ellis, Chung-Hall, & Dumas, 2013, s.494).

Baker (2017)'a göre flört ilişkilerinde akranların ilişkinin başından sonuna dek direkt veya dolaylı yoldan etkisi bulunmaktadır. Arkadaşlarına destek veren akran grupları ilişkinin başlamasına yardımcı olabilirken ilişki içerisinde yaşanan sorunların nasıl çözülmesi gerektiği ile ilgili yorumlarda bulunabilmekte ve tavsiye verebilmektedir. Bunun yanı sıra kontrol sağlamak ve hakimiyet kurmak amacıyla ortaya çıkan şiddet, özellikle erkeklerin dahil olduğu akran grupları tarafından destek görmektedir. Bunun en

önemli sebebi ise erkeklerin, dahil oldukları akran grupları içerisinde belirli bir statüye sahip olmaları ve bu statüyü kaybetmek istememeleridir. Ancak kadınlar yakın arkadaşlarını ilişkilerine erkeklere göre daha az dahil etme eğilimindedirler. Kadınlar bunun sebebi olarak, kadınların yolunda gitmeyen bir ilişkiyi devam ettirmeye daha fazla eğilimli olmalarına rağmen arkadaşlarının bu konu hakkında oldukça fazla baskı uygulamaları olarak bildirmektedirler.

2.1.4. Psikolojik Flört Şiddetinin Etkileri ve Koruyucu Önleyici Faktörler

Psikolojik flört şiddetinin bireyler üzerinde çeşitli etkiler ortaya çıkardığı yadsınamaz bir gerçektir. Farklı formlarda uygulanabilen bu şiddet türü, oldukça görünmez bir şekilde var olabilmekte, kişiler maruz kaldığının farkında varmayabilmekte ve bu farkındalığın olmayışı ile birlikte şiddetin kabullenışı ortaya çıkabilmektedir. Psikolojik flört şiddetinin var olduğu ilişkilerde özgüven kaybı, kendini değersiz hissetme, depresyon, anksiyete ve madde kullanımı gibi sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir.

Roberts ve arkadaşları (2003), psikolojik ve fiziksel şiddeti ele aldıkları araştırmada flört şiddetine maruz kalan katılımcıların madde kullanımı, antisosyal davranışlar ve intihar davranışında artış olduğunu ortaya koymuşlardır. Fakat beklenenin aksine sadece şiddete maruz kalan erkek katılımcıların depresif ruh halinde artış olduğu bulgusuna erişmişlerdir.

Son olarak yapılan bir başka araştırmada, kadınların partnerleri tarafından sadece tek bir şiddet türüne maruz kalmadıklarını vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra yoğun şiddete maruz kalmış kadınların çoğunlukla daha fazla ruh sağlığı ve hastalıkları ile karşılaştığı, bu durumun aynı zamanda kadınların istihdam edilmesini engellediği ortaya konmuştur. Araştırma kapsamında ilk başlarda orta düzeyde şiddete maruz kalan kadınların ilerleyen dönemlerde maruz kaldıkları şiddetin yoğunluğunun arttığı gözlemlenmiş ancak kadınların istihdam edilmesinin şiddet açısından koruyucu bir faktör olarak karşımıza çıkabileceği ifade edilmiştir (Dutton, Kaltman, Goodman, Weinfurt, & Vankos, 2005).

Kontrolü amaçlayan baskıcı ve tehdit içerikli davranışlar, farklı düzeylerdeki risk faktörleriyle beraber bireyler açısından baş etmesi zor etkiler ortaya çıkarmaktadır. Ancak bireylerin mikro, mezzo ve makro düzeylerde sahip oldukları koruyucu faktörler, maruz kaldıkları psikolojik şiddetin etkilerinin azalmasına, maruz kaldıkları şiddete ilişkin farkındalıklarının yüksek olmasına veya şiddet karşısındaki baş etme mekanizmalarının kuvvetli bir şekilde çalışmasına olanak vermektedir.

Amerika Birleşik Devletlerinde hizmet vermekte olan Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi (CDC)'ye göre kişilerin yakın partner şiddetinden korunabilmeleri için güçlü sosyal destek ağlarına, buldukları topluluk içerisindeki üyelerle etkin iletişimde olmalarına, kaynak ve hizmetlerin etkili koordinasyonuna, güvenlik konutlarda yaşam sürmelerine, tıbbi bakım ve ruh sağlığı hizmetlerine kolay erişim sağlayabilmelerine ve ekonomik olarak güçlü olmalarına ihtiyaç duymaktadırlar (Centers for Disease Control and Prevention, 2021).

Yapılan diğer araştırmalarda her ne kadar doğrudan etkisi olmasa da güçlü empati yeteneğine sahip bireylerin partnerine daha az şiddet uyguladığı, sosyal destek ağlarının ise en yüksek koruyuculuğa sahip olduğu ve güçlü ağlara sahip olan bireylerin daha az şiddetle ve şiddetin olumsuz sonuçlarıyla karşı karşıya kaldığı bildirilmiştir (Espelage, Leemis, Niolon, & Davis, 2019, s.12; McCloskey & Lichter, 2003, s.407).

Flört şiddetine ilişkin yapılan çalışmalarda farklı boyutlarda oldukça çeşitli risk faktörleri tanımlanmış olmasına rağmen koruyucu faktörlerin ve buna ilişkin çalışmaların çok az olduğu görülmektedir. Ancak elde edilen bilgiler ışığında, maruz kaldıkları şiddete yönelik problem çözebilme yeteneklerinin artırılması, baş etme mekanizmalarının geliştirilmesi, şiddet sonrası ortaya çıkabilecek düşük benlik saygısı, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu ve diğer ruh sağlığı problemlerinin giderilmesi amacıyla etkili ruh sağlığı hizmetlerinin varlığı ve bu hizmetlere erişim oldukça önem arz etmektedir. Şiddete maruz kalan bireylerin şiddete ilişkin farkındalıklarının artırılmasında, kaybettikleri kapasitelere ve kaynaklara yeniden erişebilmelerinde etkin ve kapsayıcı sosyal hizmet uygulamalarının varlığı da koruyucu faktörler arasındadır.

Psikolojik flört şiddetini de kapsayan flört şiddeti, şiddetin temelini anlamaya ve bu davranışı sönmümlendirerek daha sağlıklı ilişkiler kurmaya yönelik koruyucu-önleyici programları ve yasal düzenlemeleri gerektirmektedir. Türkiye’de 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik düzenlemeleri içermekle birlikte flört şiddetini açıkça içermemektedir. Bunun yanı sıra ülkemizde ilgili kurum ve kuruluşlara ait etkili önleme programları da bulunmamaktadır.

Flört şiddeti, bireylerin romantik yakınlıklar yaşamaya başladığı yaşam dönemlerinden itibaren ortaya çıkabilmektedir. Bu dönemin başlangıcı olarak ortaokul çağları kabul edilmektedir. Gençlerin ve ergenlerin romantik ilişki yaşadıkları partnerleri ile sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri, benlik saygıları ve başkalarıyla olan bağlantılarını koruyabilmelerine yardımcı olabilmek için, bireylere ve dahil oldukları arkadaş gruplarına şiddet karşısında nasıl müdahale etmeleri ve destekleyici olmaları gerektiğine ilişkin mesajlar içeren bir program kurgulanmalıdır. Bu sayede gençlere sadece arkadaşlarına şiddet karşısında nasıl davranmaları gerektiğine ilişkin bilgi verilmesinin yanı sıra kendi romantik ilişkileri içerisinde nasıl davranmaları gerektiği ve sorun çözme becerilerini geliştirmeleri bağlamında da yarar sağlayabileceği düşünülmektedir (Baker, 2017; Jackson, Cram, & Seymour, 2000).

Türkiye’de hem şiddet mağduru kadınlara hem de şiddet faillerine 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında hizmet veren Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)’nde hizmet verilebilmektedir. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik, sunulacak hizmetlerden yararlanacak kişileri “ev içi şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişiler” olarak tanımlamıştır. Bu yönetmeliğe göre şiddet mağdurlarına gerekli güvenlik tedbirleri uygulanmakta, ekonomik, hukuki ve psikososyal açıdan güçlendirilmesi sağlanmaktadır. Bu güçlendirme sırasında rehberlik hizmetleri verilmekte olup gerekli hallerde gizlilik kararı uygulanmakta ve barınma desteği verilmektedir (Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik , 2013).

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin yönetmeliğine bakıldığında önleyici tedbirlerin oldukça az olduğu hem fail hem de mağdura yönelik daha çok şiddet sonrası süreçlere ilişkin rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin olduğu görülmektedir. Oysa bu merkezlerin önleyici faaliyetlerde bulunabilmek için çeşitli kurumlarla koordinasyon içerisinde bulunması toplum içerisinde henüz fail olmamış ancak potansiyel taşıyan kişilere ulaşılmasını da kolaylaştıracaktır.

Psikolojik flört şiddetini önlemeye yönelik programlar kurgulanırken geçmiş dönemlerde aile içi şiddet faillerine yönelik programları da incelemek gerekmektedir. 1984 yılında Duluth şiddet gören kadın sığınma evinin sunduğu eğitim kurslarına katılan kadınlarla gerçekleştirilen grup çalışmaları sonucunda, partnerlerine fiziksel ve duygusal şiddet uygulamış erkeklerin davranışlarına ilişkin tanımlayıcı bir çerçeve geliştirilmiştir. Bu çerçeve sonucunda şiddetin davranış örüntülerinin bir parçası olduğunu gösteren “Güç ve Kontrol Çarkı” tasarlanmıştır (Pence & Paymar, 1993).

AMEND ve EMERGE programları da psikolojik flört şiddetini önlemeye yönelik kullanılabilen uygulamalardır. Bu programlar fiziksel ve psikolojik flört şiddetini ortadan kaldırmaya yönelik uygulamalar içermekte olup şiddet failinin mağdura saygı ve empati geliştirmesine yönelik egzersizler barındırmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Hastalıkları Önleme ve Kontrol (CDC) tarafından geliştirilen Delta Impact programı ile ise yakın partner şiddetini önlemeye yönelik stratejiler ve bu stratejilerin uygulanmasında temel alınacak yaklaşımlar ile oluşturulacak yerel uygulamaların geliştirilebilmesi amacıyla eğitim, teknik ve mali destek sağlanmaktadır (Violence Prevention, 2021; Healey, Smith & O’Sullivan, 2009).

Adolesan dönemde flört şiddetini önlemeye yönelik programların ilgili yapılan bir araştırmada, toplum içerisinde flört şiddetinin göz ardı edildiğini ve bu konuya ilişkin tamamen, kısmen veya seçici derece göz yumduklarını ifade etmişlerdir. Aynı araştırmada gençlerin şiddeti önlemeye yönelik programlara ve diğer hizmetlere ücretsiz bir biçimde ulaşabilmeleri gerektiğini savunulmaktadır. Katılımcılara göre bu danışmanlığın öğrencilere rol model olabilecek yetişkinler tarafından veya daha önce flört

şiddetini deneyimlemiş diğer öğrenciler tarafından verilmesi programlara olumlu katkı sunacaktır (Martsolf, Colbert, & Draucker, 2012).

2.2. KADINA YÖNELİK PSİKOLOJİK FLÖRT ŞİDDETİ, YAPABİLİRLİKLER YAKLAŞIMI VE SOSYAL HİZMET

2.2.1. Yapabilirlikler Yaklaşımı

Yapabilirlikler yaklaşımı, ilk olarak ekonomist Amartya Sen olarak ortaya atılmış ve Martha Nussbaum başta olmak üzere çeşitli teorisyenler tarafından ele alınmış ve geliştirilmiştir. Nussbaum (2000), Sen'in, yetenek kavramını öncelikle “yaşam kalitesi” karşılaştırmalarının en verimli şekilde kullanılmasını amaç edindiğini ifade etmektedir. Bunun yanı sıra yapabilirlik yaklaşımının temelinde insanların kaynaklara ne kadar hükmedebilecekleri değil “ne yapabilecekleri veya ne olabilecekleri” düşüncesinin var olduğunu belirtmektedir (Nussbaum, Women and Human Development, 2000).

Sen (1999), insanlar her ne kadar yeterli ekonomik düzeye sahip olsa da siyasal ya da kişisel hak ve özgürlüklerden yoksun olmaları durumunda yaşamlarını diledikleri gibi yönlendiremeyeceklerini fakat medeni ve siyasi hakların bir ülkenin kalkınmasındaki kurucu araçlar olduğunu ifade etmektedir.

Yapabilirlik yaklaşımını ele alan bir başka teorisyen Martha Nussbaum'dur. Nussbaum (2018), Sen'den farklı olarak yapabilirlik kavramını “yapabilirlikler” olarak ele almakta ve bunun sebebini “(..) kavramı çoğul olarak, yani “Yapabilirlikler” şeklinde kullanıyorum, çünkü insanların yaşam kalitesini oluşturan önemli unsurların hem çoğul hem de nitelik bakımından birbirinden farklı olduğunu vurgulamak istiyorum” şeklinde ifade etmektedir. Bunun yanı sıra hem Sen hem de Nussbaum tarafından çoğulluk ve indirgenemezlik, yapabilirlikler yaklaşımının vazgeçilmez unsurları olarak vurgulanmaktadır. Fakat Nussbaum Sen'den farklı olarak sosyal adalet, eşitsizlik ve ayrımcılığa daha fazla dikkat çekmektedir.

Nussbaum (2018) ise yapabilirlikleri içsel ve birleşik yapabilirliklerin efektif kullanımı olarak ifade etmiştir. Buna göre içsel yapabilirlikler öğrenilmiş, siyasal, ekonomik ve sosyal çevre ile etkileşimler sonucunda elde edilmiş donanımlar iken birleşik yapabilirlikler ise bireylerin temel özgürlükleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Nussbaum'a göre birleşik yapabilirlikler, içsel yapabilirlikler ile anlamlı olabilecek toplumsal/siyasi/ekonomik koşulların tamamını kapsamaktadır ve ona göre bir toplum içsel yapabilirlikler üretmeden birleşik yapabilirlikler üretmesi mümkün olmamaktadır.

Nussbaum'un dikkat çektiği bir diğer kavram işlevdir ve bir veya birden fazla yapabilirliğin aktif olarak kullanılabilmesini ifade etmektedir. Buradan doğru işlevler bir bireyin yapabileceklerinin hayata geçmesi veya gelişmişliğinin sonucu olarak varoluşu ve yaptıkları anlamına gelmektedir.

Nussbaum (2018), insan onuru ve toplumsal adalet kavramlarına da oldukça vurgu yapmaktadır. Ona göre insan onuru içsel ve birleşik yapabilirlikler temelinde ihlal edilebilmektedir. Buna göre toplumsal, politik, ekonomik veya ailevi koşullar bireylerin kendi ürettikleri içsel yapabilirliklerini zedeleyebilirken; bu koşulların içsel yapabilirliklerin gelişmesini durdurması bireyleri daha derinden etkileyebilmekte ve bu durum insan onurunun ihlal edilmesi anlamına gelmektedir. Nussbaum, Yapabilirlikler Yaklaşımında “insan onuruna yaraşır bir yaşam için nelerin gerekli olduğunu” sormaktadır. Bu sorudan hareketle, hükümetlerin vatandaşlarına onurlu ve asgari düzeyde bir yaşam sunabilmesi için On Merkezi Yapabilirlik listesi hazırlamıştır. Bu on madde “yaşam, beden sağlığı, bedensel bütünlük, duyular, hayal gücü ve düşünce, duygular, pratik akıl, bağlanma, öteki türler, oyun ve kişinin çevresine yönelik denetimi, şeklinde ifade etmektedir (Nussbaum, 2018):

Sen ve Nussbaum'un yapabilirlik teorisi çalışmalarında farklı bakış açıları görülmektedir. Robeyns, bu farklılıkları beş başlıkta incelemektedir (Robeyns, 2005, s. 103-105):

- a) Nussbaum hükümetlerin anayasalarına temel oluşturması için Merkezi Yapabilirlikler tanımlarken Sen'in yapabilirlik yaklaşımı daha nicel ve ekonomik teoriye daha yatkındır.

- b) Nussbaum, Sen'den farklı olarak temel yetenekler, iç yetenekler ve birleşik yetenekler olmak üzere üç yetenek kategorisi tanımlamıştır.
- c) Nussbaum, on yapabilirlikten oluşan merkezi bir liste hazırlamış ve bu listenin her zaman ihtiyaçlara göre şekillenebileceğini ifade etmiş olup Sen, belirli bir yapabilirlikler listeyi oluşturmayı reddetmektedir.
- d) Nussbaum çalışmasında yapabilirlikler, vatandaşların hükümetlerinden talep etmeleri gereken anayasal hak ve özgürlüklerin temellerini oluşturmaktadır. Ancak Sen toplumda var olan eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasında, yeniden dağıtım, düzeltme ve sosyal değişimin sağlanmasında insanların sahip olduğu yapabilirliklerindeki eşitsizlikleri tartışabilmektedir.
- e) Nussbaum, Sen'in savunduğu kurum-iyilik hali ayrımına karşı çıkmaktadır.

Nussbaum ise Sen ile arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları *Women and Human Development*'da şöyle aktarmıştır:

- a) Sen, Nussbaum'dan farklı olarak yapabilirlik kavramını bireylerin içinde buldukları yaşam kalitesinin en iyi şekilde karşılaştırılması anlamında kullanmaktadır.
- b) Sen, Rawlsçu özgürlük anlayışını öncelerken Nussbaum ise tüm yapabilirlik kalemlerinin eşit düzeyde temel olduğunu savunmaktadır.
- c) Son olarak Nussbaum ve Sen, yapabilirliklerin her birey için değerli olduğunu ve ulusların kapasitelerinin de göz önünde bulundurulması gerektiğini savunmaktadır.

Yapabilirlikler yaklaşımı, bireylerin refahlarını ele alan faydacı yaklaşım ve gayri safi yurt içi hasıla (GSYİH) yaklaşımına çeşitli eleştiriler getirmektedir. Buna göre Jeremy Bentham'ın faydacı yaklaşımı toplumun her bir statüsündeki bireyleri temsil edememekte, faydanın ölçümü sadece "haz" üzerinden gerçekleşmekte ve ortalama fayda sağlandığı sürece alt düzeylerdeki bireylerin mutluluk ve refahları göz ardı edilmektedir. Ancak bu durum sadece toplum içerisindeki adaletsizliği artıracaktır. Gayri safi yurt içi hasıla yaklaşımı ise düşük sosyoekonomik düzeye dahil olan vatandaşların yaşam kalitesine ilişkin bir değerlendirme yapmamakta bunun yanı sıra toplumda var olan kişilerin dahil oldukları kültür, ırk, dini inanç, etnik kimlik veya toplumsal cinsiyetleri

bağlamında haklarına ulaşip ulaşamadıklarını da göz ardı etmektedir (Sen, 199; Nussbaum, 2018).

Yapabilirlikler yaklaşımının temel aldığı çeşitli yaklaşımlar da bulunmaktadır. Bunlardan ilki uyarlanabilir tercihlerdir ki Elster (1982) bu tercihlerin bir alışma süreciyle ortaya çıktığını bu sebeple bireylerin sahip oldukları uyarlanabilir tercihlerde değişiklik yapabileceğini savunmaktadır. Ancak uyarlanabilir tercihlere sahip olan kişilerin her ne kadar yapabilirliklere nesnel olarak erişimleri olsa da bu eylemleri gerçekleştirmeye yönelik gerekliliklerin kendisinde var olmadığına inanmakta olabileceği bu sebepten dolayı failliklerinin etkilenebilmektedir. Öyle ki psikolojik şiddet ve dolayısıyla ataerkil sistemin getirdiği eşitsizlikler, kadınların yaşama ilişkin bakış açılarını değiştirebilmekte ya da kişisel tercihlerini, özgürlük ve seçimlerini etkileyebilmektedir (Robeyns, 2017; Nussbaum, 2018; Nussbaum, 1987; Strenio 2020). Arun (2016) ise uyarlanabilir tercihler yerine “yanlış bilinç” ifadesinin kullanılmasının daha doğru olacağını savunmaktadır. Buna göre “yanlış bilinç” mevcut koşulların bir bireyin tercihleri üzerinde yarattığı yıkıcı etki ya da değişim aracılığıyla bireyin farkında olmadan yaptığı seçimleri ifade etmektedir. Yapabilirlikler yaklaşımının temel aldığı bir diğer yaklaşım insan hakları yaklaşımıdır. Öyle ki Nussbaum (2000)’a göre bir ülkede yaşayan vatandaşların haklarının güvence altına alınması, onların işlevlerini yerine getirebilmelerini, yani bir eyleyen olabilmelerini sağlamakta olup bu hakları eyleme dökemediklerinde ise yapabilirlikleri kısıtlanmış sayılmaktadırlar.

Bireylerin kapasitelerinin geliştirilmesinde feminist bir bakış açısının da olması gerektiğini savunan Robeyns (2008), kadın ve erkeklerin en çok değer verdikleri yaşam türünü seçme özgürlüklerinin eşit olmadığını, aynı zamanda bu seçimlerin cinsiyete dayalı sosyal ve psikolojik süreçleri de içerdiğini ifade etmektedir. Buna göre Robeyns (2003), toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kavramsallaştırılması adına “yaşam ve fiziksel sağlık, ruhsal iyilik hali, beden bütünlüğü, sosyal ilişkiler, politik olarak güçlenme, eğitim ve bilgi, ev içi ücretsiz emek ve bakım, ücretli iş ve diğer projeler, barınma ve çevre, hareketlilik, boş zaman aktiviteleri, zaman özerkliği, saygı ve inanç” başlıklarını içeren bir yapabilirlikler listesi hazırlamıştır.

Yapabilirlikler yaklaşımının temel aldığı bir diğer anlayış Rawlsçı adalet anlayışıdır. Rawls'a göre özgürlük önceliği sebebiyle kazanılan haklar bazı temel siyasi ve sivil özgürlüklerle birlikte çeşitli kişisel özgürlüklerden oluşmaktadır. Bu haklar ekonomik koşullar her ne olursa olsun ekonomik ihtiyaçların karşılanması ile aynı kefeye koyulamamakta ve ekonomik ihtiyaçlar bu ihtiyaçların önüne geçmektedir. John Rawls'ın bu anlayışı yapabilirlikler yaklaşımının bazı temel unsurlarını yansıtmaktadır (Sen, 2009; Nussbaum, 2018).

2.2.2. Kadına Yönelik Psikolojik Şiddet ve Sosyal Hizmet

Kadınların güçlenmesinde yarar sağlayan uygulamalardan biri de feminist sosyal hizmet teoridir. Feminist teori, kadınların deneyimleri ile, toplumda var olan cinsiyet rollerine ilişkin normlar, ayrımcı ve baskıcı koşullar arasındaki ilişkiye odaklanmakta; erkek egemenliği ortaya çıkaran inançların kadınların erkekler tarafından mağdur edilmesine ve bu mağduriyetin yeniden üretilmesine neden olduğunu anlatmaktadır. Feminist sosyal hizmet uygulaması ise kadın ve erkekler arasında var olan güç dengesizlikleri ve eşitsizliklerle çalışmaya odaklanmakta olup erkekler ve kadınlar arasındaki farklılıkları güçlendirme yaklaşımı temel alınarak çözmek, kadınlar üzerindeki baskı ve ayrımcılığa yönelik farkındalığı artırmak ve kadınların kendi yaşamları üzerinde kontrolü ele almalarını sağlamak üzere çeşitli amaçları bulunmaktadır. Bu amaçları doğrultusunda müracaatçıların sorunlarının özgürce dile getirilebildiği bir ortam sağlama, kadınların güçlü yanlarına odaklanma, kadın ve erkekler arasındaki eşitliği savunma ve kadınların maruz kaldığı baskıya yönelik farkındalık çalışmaları gerçekleştirmek gibi özellikleri bulunmaktadır (Sharon & Kravetz, 1981; Orme, 2009; Teater, 2015, s. 121; Payne, 2016).

Feminist bir sosyal hizmet yaklaşımı için Berlin ve Kravetz (1981) ise, (1) kadınları anlamlı bir değişim sağlayabilecek olan temel kaynaklarla buluşturmak; (2) kadınların mağduriyetinin önlenmesi ve müdahale stratejisini geliştirmek için cinsiyete dayalı sosyal servis ve kurumların programlarını ve politikalarını değiştirmek, (3) kadınların cinsiyetçi düzenin sunduğu seçenekler dışındaki seçeneklerle buluşturmak olmak üzere üç madde sunmaktadır (Berlin & Kravetz, 1981).

Feminist sosyal hizmet, kadına yönelik şiddet olgusunda sık sık kullanılan bir yaklaşımdır. Sosyal hizmet uzmanları şiddete maruz kalmış kadınlarla çalışırken, kadınlara ilişkilerinin dinamiklerini ve ilişkileri içerisinde hangi rolü üstlendiklerini görmelerine yardımcı olmaktadır. Bunun yanı sıra şiddete maruz kalan kadınların ataerkil ideolojinin dinamiklerini ve maruz kaldıkları baskı ve şiddetin kökenlerini anlamlandırabilmeleri gerekmektedir. Bu sebepten sosyal hizmet uzmanları kadınların patriyarkal düzen tarafından maruz bırakıldıkları baskıyı anlamalarına yardımcı olmakta, kadınların ihtiyaçlarına, tercihlerine, bakış açılarına ve kendi fikirlerine değer vermeleri için teşvik edici çalışmalar gerçekleştirmelidir. Bunun yanı sıra feminist sosyal hizmet uygulamasında her iki partnerle çalışılmasının toplumda bulunan cinsiyet temelli kültürel ve etnik normların da değişimini sağlayacağı öngörülmektedir. Aynı zamanda kadınların da bu geleneksel normlara ilişkin bakış açılarının değişmesi toplumsal yaşama katılım ve kapasitelerinin artmasına da yardımcı olacaktır (Orme, 2003; Mellinger, 2009; Payne, 2020).

Kadınların baskı deneyiminin kişisel cinsiyetçilik, kurumsal cinsiyetçilik ve kültürel cinsiyetçilik olmak üzere üç unsuru bulunmaktadır. Söz konusu cinsiyetçilik, sadece kadınların değil bazı erkeklerin de hegemonya altına girmesini talep etmekte ve hegemonik erkekliliği oluşturmaktadır. Bu sebeplerden sosyal hizmetin erkeklerin davranışlarıyla da çalışmaları gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Orme, Dominelli, & Mullender, 2000).

Feminist sosyal hizmet yönünden bakıldığında, kadınların varoluşlarını yeniden anlamlandırabilmeleri, duygusal ve ruhsal olarak güçlenebilmeleri, şiddete yönelik yeni bir bakış geliştirmelerine yardımcı olmak için kadınların çeşitli düzeylerdeki kaynaklarla buluşturulması önem arz etmektedir. Sadece kadınların bakış açılarının değiştirilmesinin yanı sıra toplumun da kadına ve şiddete yönelik bakış açılarının değiştirilmesi, bu değişimin toplumdaki tüm kurumları kapsaması gerekmektedir.

Sosyal hizmette sık kullanılan bir diğer yaklaşım güçlendirme yaklaşımıdır. Güçlendirme kavramıyla ilgili olarak, bireylerin bulunduğu sistem içerisindeki güçler üzerinde bir miktar güç sahibi olduklarına dair algıları, bireylerin ruhsal sağlığı için önem arz

etmektedir. Güç ve güçsüzlüğün bireylerin içinde var oldukları çevre içerisinde nasıl işlediğini anlamak sosyal hizmet müdahalesi için uygulayıcılara önemli bir yol göstermektedir. En nihayetinde güç, bireylerin yaşamları üzerinde var olan güçleri, kendi lehine etkileyebilme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır. Bu sebepten güç ve güçsüzlük, çeşitli sistemler ve bu sistemleri etkileyen ailesel, toplumsal veya kültürel düzeyler ile oldukça yakından etkileşim kurmaktadır (Pinderhughes, 1983).

Güçlendirme, gücün toplum içerisinde nasıl dağıldığına, bireylerin ve toplulukların bu dağılımdan nasıl etkilendiğine odaklanmaktadır. Güçlendirme bu yönüyle, güçsüzlükleri nedeniyle marjinalize edilmiş bireyleri suçlamak yerine bireylerin sistem tarafından nasıl güçsüzleştirildiği ile ilgilenmektedir (Solomon, 1976; Solomon 1967; Pinderhughes, 1983 Akt: McWhirter, 199, s.223).

Staples, güçlendirme kavramını “bireylerin veya grupların yaşamları ve kaderleri üzerinde daha büyük bir kontrol ölçüsü elde etmek için kendi adlarına hareket etme kapasitelerinin artırılması” olarak ifade etmektedir. Staples’e göre bireyler ve gruplar sadece kendilerine verilen gücün alıcısı olmak yerine kendi kendilerini güçlendirebilmelilerdir. (Staples, 1990).

Şiddete maruz kalan bireyler güçsüzlük deneyimlerini içselleştirdikçe kendilerini çaresiz hissedebilmektedirler. Bu durum, yabancılaşma ve öğrenilmiş güçsüzlük veya “artı güçsüzlük” olarak tanımlanmaktadır. Bu durumda insanlar duygusal, entelektüel veya ruhsal setler oluşturarak çevrelerindeki güçsüzlüğe katkıda bulunmakta ve gerçekleştirebilecekleri olasılıkları engelleyebilmektedirler (Parsons, 1991).

Solomon, toplum içerisinde çeşitli yollarla güçsüzleştirilmiş ve kendisine uygulanan şiddeti kabullenmiş veya kabullenmek zorunda bırakılmış bireylerin var olabileceğini, bu birey veya grupların karşı karşıya kaldıkları sorunları fark edemeyecek kadar dezavantajlı grupta bulunabileceklerini ifade etmektedir. Bu gibi durumlarda sosyal hizmet uzmanları, damgalanmış bir grubun üyesi olan müracaatçı veya müracaatçı sistemlerinin güçsüzlüğünü azaltmayı amaçlayan çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu faaliyetler sorunu ortaya çıkaran güçlerin tanımlanmasını, doğrudan veya dolaylı şekillerde soruna

katkıda bulunan diğer güç bloklarının ise etkilerinin ve aktivitelerinin azaltılmasını amaçlayan özel stratejilerin geliştirilmesini ve uygulanmasını içermektedir (Solomon, 1976).

Kam, güçlendirme yaklaşımının pratiğe dökülmesi sırasında yalnızca güçler perspektifinin ele alınması veya yalnızca katılımcılığın yaklaşım ile bütünleştirilmesinin yanlış olduğunu ifade etmektedir. Buna göre güçlendirme yaklaşımının kullanıldığı sırada perspektiflerin de bir arada kullanılması gerekmektedir. EPS (Empowerment-Participations-Strengths) Modelinin alternatif ve daha etkili bir model olarak uygulamada kullanılabileceğini savunmaktadır. Aynı zamanda modelin ana hedefinin güçlendirme olduğunu, katılımcılığın başarılı bir güçlendirme uygulamasının sonucu olarak karşımıza çıktığını ifade etmekte olup güçler perspektifinde ise bireylerin potansiyellerine, yapabilirliklerinin ve güçlerinin sürekli büyüdüğüne dair inançlarımıza işaret etmektedir (Kam, 2021).

Güçlendirme kişisel, kişilerarası ve politik olmak üzere üç seviyede gerçekleştirilebilmektedir. Uygulamanın kişilerin deneyimlerine ve ihtiyaçlarına göre şekillendirilmesi önem arz etmektedir (Lee, 2001).

Partner şiddetine maruz kalan kadınlarla güçlendirme yaklaşımı temelinde çalışan sosyal hizmet uzmanlarının katılımcısı olduğu bir çalışmada, gerçekleştirilen bu güçlendirme faaliyetleri sonucunda kadınların kaynakları kullanma ve baş etme becerilerinde; benlik saygılarında, kendi kaynaklarını kullanma, kendine değer verme ve yapabildiklerini hissetmede artış olduğu ortaya konmuştur. Bunun yanı sıra şiddete maruz kalan kadınlarla güçlendirme çalışmaları yapılırken, kadınların hayatlarında sahip oldukları güçlü yönleri ve kendi hayatları üzerinde kurabilecekleri kontrolü anlamalarında sosyal hizmet uzmanlarının yol gösterici bir rolü olduğu ifade edilmektedir (Song, 2015; Perez, Johnson, & Wright, 2012).

Sonuç olarak sosyal hizmet, şiddete maruz kalan kadınların ve ilişki kurduğu sistemlerin güçlendirilmesinde; aynı zamanda içinde buldukları toplumun kadına yönelik şiddet politikalarının ortaya konmasında ve ataerkil düşünce yapısının değiştirilmesinde önemli

rol oynamaktadır. Sosyal hizmet mikro, mezzo ve makro sistemlere müdahale ederken müracaatçıların bu sistemlere yönelik motivasyonunu, psikolojik rahatlığını, benlik saygısını, kendi kendini yönetmesini ve ihtiyaç duyulan kaynaklara erişim için sorun çözme becerisini artırma amacını taşımaktadır (Teater, 2015).

Panda ve Agarwal'ın Hindistan'da gerçekleştirdiği bir araştırmada kendine ait mülkü olan ve olmayan kadınların aile içi fiziksel ve psikolojik şiddet deneyimleri ele alınmıştır. Araştırmaya göre ekonomik olarak belirli bir statüye erişmiş, 24 yaşından sonra evlenmiş, eğitim düzeyi yüksek, kendine ait mülkü olan kadınların fiziksel ve psikolojik şiddete daha az maruz kaldığı ortaya konmuştur. Ancak kendine ait bir arazisi veya evi olmayan kadınların %49'unun fiziksel, %84'ünün ise psikolojik şiddete maruz kaldığı fakat özel mülkü olan kadınların %7'sinin fiziksel; %16'sının ise psikolojik şiddete maruz kaldığı ifade edilmiştir. Bunlara ek olarak evlenmeden önce aile içi şiddet tanığı olan kadınların %48'inin fiziksel şiddete maruz kaldığı bildirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre kadınların ekonomik özgürlüğünün ve eğitim düzeyinin yüksek olmasının aile içi şiddet bağlamında koruyucu faktörler olduğu görülmektedir. Kadınların çeşitli boyutlarda güçlendirilmesi ve sosyal destek sistemlerinin aktive edilmesi de şiddeti önleyici faktörler arasında yer almaktadır (Panda & Agarwal, 2005).

Kadınların şiddet sebebiyle iç kaynaklarından yoksun bırakılmaları ve şiddeti onaylayan/normalleştiren kurumların varlığı kadınların ikincil travmalar yaşamasını tetikleyebilmektedir. Ancak kadınların güçlenmesinde rol oynayan içsel kaynaklarının yanı sıra eğitim, mesleki ve ekonomik kaynaklarının mevcut olması kadınların somut kaynaklara erişimini kolaylaştırmaktadır. Eğitim ve mesleki kaynaklar fazlaştıkça kadınların bağımsız yaşam ve ekonomik stabilite sağlamaları kolaylaşmaktadır. Bunun yanı sıra bu kaynakların varlığı kadının yaşamı üzerinde kontrol ve yüksek özgüven hissetmesi anlamına gelmektedir. Kadınların şiddetle baş edebilmesinde bir diğer güçlendirici faktör sosyal ve duygusal destektir. Ailesi, arkadaşları ve akranları tarafından desteklenen kadınların aidiyet ve bağlılık duygusu artmaktadır. Ancak keskin cinsiyet rolleri, geçmiş cinsel taciz deneyimleri, çocukluk yıllarında aile içi şiddete maruz kalmak, ebeveynlerin ihmal davranışları gibi faktörler kadınların mevcut durumda maruz kaldıkları şiddetin etkilerini artırabilir veya geçmiş deneyimlerinin yarattığı mağduriyeti

tekrar alevlendirebilmektedir. Aynı zamanda kadının ilişki içerisinde ekonomik güvence ve romantik deneyimlerin varlığı kadınların şiddet uygulayan partnerlerinden ayrılmasını veya maruz kaldıkları şiddeti anlamlandırabilmelerini zorlaştırmaktadır (Dutton, 1992).

Kadınların şiddet karşısında mikro, mezo ve makro boyutlarda hangi alanlarda güçsüzleştirildiğinin tespit edilmesi, şiddete maruz kalan kadınlarla yapılan etkili iş birliği ve kadınların içsel kaynaklarının tespit edilerek teşvik edilmesi baş etme mekanizmalarının sağlıklı olarak işlemesi anlamına gelecektir.

Kadınların maruz kaldıkları psikolojik flört şiddetine yönelik müdahalelerin planlanmasında önem arz eden bir diğer yaklaşım ekolojik sistem yaklaşımıdır. Ekolojik bakış açısı, sosyal hizmette ve diğer disiplinlerde bireylerin çevrelerini ve çevreleriyle olan etkileşimlerinin doğasını anlamaya çalışmaktadır. Yaklaşımın mesleki müdahalelerde odak noktasına birey (grup, aile veya toplum) ve çevresi alınmaktadır (Barker, 2003).

Belsky (1980) çocuğa yönelik şiddetin etimolojisi hakkında yaptığı çalışmada ekolojik yaklaşımı bireyin ana rahmine düştüğü andan itibaren yaşam hikayesi, mikro, mezo ve makro sistemlerin bütününe bir arada incelenmesi olarak tanımlamaktadır. Heise (1998) ekolojik çerçevede kadına yönelik şiddet olgusunu incelerken Belsky'nin kullandığı başlıkları benimseyerek kadına yönelik şiddetin ekolojik çerçevesini hazırlamıştır. Heise'nin kişisel geçmiş dairesinde çocuklukta aile içi şiddete tanık olmak, çocukken istismara maruz kalmak, babanın olmaması veya reddetmesi başlıkları oluşturmaktadır. Mikrosistem içerisinde aile içerisinde erkek egemen bir bakış açısının olması, aile içerisinde kontrolcü davranışları olan bir erkeğin olması, alkol kullanımı ve evlilik içi veya sözel tartışmalar bulunmaktadır. Mezo sisteme bakıldığında düşük sosyoekonomik durum/işsizlik, kadının sosyal hayattan izolasyonu ve akranların suç geçmişinin varlığı bu halkayı oluşturmaktadır. Son olarak makro sistemi ise toplum veya kültür içerisinde kadınların erkeklerin bir malı olarak görülmesi, saldırganlık ve baskıyla karakterize erkeklik anlayışı, toplumsal cinsiyet rollerinin keskin ayrımı, kadına yönelik şiddete ve fiziksel cezaya yönelik genel kabullerin varlığı oluşturmaktadır.

Derezotes (2000), bireylerin, çiftlerin, ailelerin veya toplulukların yaşadıkları sorunların daha geniş sistemlerdeki problemlerin yansımaları olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bunun yanı sıra insani gelişimin beş boyutu olan fiziksel, duyuşsal, bilişsel, ruhsal ve sosyal boyutlar, yedi ekolojik düzey ile yakından ilişkilidir. İnsan gelişimini ifade eden bu boyutlar ve biyogenetik faktörler, ailesel faktörler, kültürel faktörler, çevresel koşullar, kaynaklar ve fırsatlar, özbakım kalıpları ve mevcut gelişme sağlık göstergeleri olarak belirlenen yedi seviyenin birbiriyle ilişkisinin kabul edilmesi ve müracaatçı sisteminin bu seviyelere uygun olarak incelenmesi, ekolojik yaklaşımı temel alan sosyal hizmet uzmanlarının, mikro-mezzo-makro seviyelerde daha geniş kapsamlı değerlendirmeler yapmasını sağlamaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), ekolojik çerçeve kapsamında kişilerarası şiddeti bireysel, ilişkisel, topluluk ve toplumsal olmak üzere dört seviyede ele almaktadır. Ekolojik model, şiddeti ele aldığı dört bağlam sayesinde şiddetin yaşamın farklı dönemlerinde farklı faktörlerin rol oynaması sebebiyle ortaya çıkabileceğini vurgulamaktadır (World Health Organization, 2002).

Psikolojik şiddete maruz kalan kadınlarla yapılan bir çalışmada yaş faktörünün şiddet mağduru olma bağlamında önem arz ettiği ortaya konmuştur. Bunun yanı sıra ilişkisel bağlamda kadınların mesleki yaşamları hakkında karar verme ve kaynak kullanımında düşük düzeyde özerkliğe sahip olmaları, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin oldukça görünür olduğu ilişkiler içinde bulunmaları yine psikolojik şiddete maruz kalma olasılıklarını artırmaktadır. Son olarak ekonomik eşitsizliğin derin olduğu topluluklarda ve erkekler arasında suç oranlarının yüksek olduğu bir toplumda yaşam süren kadınların duygusal partner şiddetine maruz kalma olasılığının arttığı bulunmuştur (Mungu'ia & Mart'inez-Zarzoso, 2022).

Yapılan bir diğer araştırmada şiddete maruz kalan kadınların mikro seviyede aile desteğini kaybetmekten çekinmelerini, aile, kültür ve toplum baskısı nedeniyle şiddet uygulayan partneriyle ayrılamadıklarını, bu ayrılık gerçekleştiğinde ailelerinde ve toplum önünde başarısız olarak kabul edileceklerini ifade etmişlerdir. Aynı araştırmada kadınlar, mezzo-sistem ve topluluk tarafından şiddetin normalleştirildiğini ve bu sebepten dolayı

önleyici çalışmaların var olmadığını, genellikle şiddet eylemi gerçekleştikten sonra müdahalenin gerçekleştiğini ortaya koymuşlardır. Son olarak makro ölçeğe bakıldığında kadınların düşük sosyoekonomik düzey ve bireysel seviyede TSSB sebebiyle harekete geçme yeteneklerinin etkilenmesinden dolayı şiddet faillerini ifşa etmekten kaçındıkları ve şiddete göz yumdukları ortaya konmuştur. (Alaggia, Regehr, & Jenney, 2012).

Tüm bu bilgiler ışığında flört şiddetine maruz kalan kadınlara yönelik sosyal hizmet uygulamasında ekolojik yaklaşımın kullanılması önemli bir rol oynayacaktır. Şiddete maruz kalan ve şiddet uygulayan kişilerin mikro, mezzo ve makro boyutlarda incelenmesi, bireylerin farklı ihtiyaçlarının ve davranışlarının daha iyi anlaşılmasını sağlayarak müdahalenin çok boyutlu ve detaylandırılmış hale getirilmesine yardımcı olacaktır. Sosyal hizmet uzmanları, çalıştığı müracaatçıların bulunduğu sistemde ihtiyaçlarına göre farklı disiplinlerle iş birliği içerisinde bulunmaktadır. Disiplinler arası çalışmada sosyal hizmet uzmanının en önemli rollerinden birisi de sisteme dahil olan tüm disiplinlerin rollerini, sınırlarını ve iletişimlerini netleştirmektir. Sosyal hizmet uzmanlarının farklı disiplinler ve farklı düzeylerdeki çalışmalarında şiddete karşı müdahale planlarının yanı sıra koruyucu-önleyici stratejilerin geliştirilmesi de şiddetin ekolojik yaklaşım çerçevesinde incelenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

2.2.3. Yapabilirlikler Yaklaşımı Çerçevesinde Psikolojik Flört Şiddeti ve Sosyal Hizmet Hakkında Gerçekleştirilen Çalışmalar

Kadınlara yöneltilen psikolojik flört şiddetine ilişkin yapabilirlikler yaklaşımı çerçevesinde literatürde bir çalışmaya rastlanmamış olmasına rağmen kadınların maruz kaldığı yakın partner şiddeti ile ilgili çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin kadınların cinsel şiddet sebebiyle öldürülmesi tamamen yaşam hakkıyla ilgilidir. Bunun yanı sıra yine cinsel şiddet sebebiyle fiziksel ve ruhsal sağlığın bozulması, tüm rehabilitasyon ve güçlendirme çalışmalarına rağmen kadınların önlenemez bir suçluluk duygusu hissetmesine, beden bütünlüğü haklarının ellerinden alınmasına ve aynı zamanda güvenli ve tatmin edici bir cinsel hayat yaşama haklarının ihlal edilmesine neden olabilmektedir. Beden bütünlüğü aynı zamanda bir yerden bir yere gidebilme hakkıyla da oldukça yakından ilgilidir ancak yalnızca şiddet tehlikesi nedeniyle dahi kadınların erkekler kadar

özgürce hareket etmeleri kısıtlanmakta ve dolayısıyla bu yetenekten mahrum kalmaları söz konusudur. Bunlara ek olarak cinsel şiddet, kadınların eğitim hayatlarını etkilemekte ve psikolojik olarak travma yaşamalarına neden olmaktadır. Şiddet sebebiyle kaybedilen yapabilirlikler ve işlevlerin belirlenmesi ve ardından bunları geri getirebilecek müdahale planların uygulanması ile kadınların güçlendirilmesi hedeflenmelidir (Nussbaum, 2005; Dessie, Bekele, & Bilgeri, 2019).

Kadınların iyi bir yaşam sürme, fail olma ve kendi hayatları üzerinde kontrol elde etme yapabilirlikleri psikolojik şiddet sebebiyle kısıtlanmakta olup psikolojik şiddet kadınların kişisel tercihlerini, yaşama ilişkin bakış açılarını, sahip oldukları işlevlerin mevcut kaynaklara dönüşmesini de olumsuz etkilemektedir. Bunun yanı sıra medeni hakların her ne kadar yasalar önünde var olduğu görülse de kadınların bu medeni haklardan efektif olarak yararlanamadığı görülmektedir (Çil, 2019; Strenio, 2020).

Yapılan bir başka çalışmada kadınların eğitim hayatlarına devam edememelerinin ardından gelen ataerkil evlilik yaşamı ve toplumsal cinsiyet rollerinin derin eşitsizliğinin ürettiği yapısal şiddetin yanı sıra kadınların eşleri ve eşlerinin yakınları tarafından fiziksel, psikolojik şiddet başta olmak üzere diğer şiddet türlerine maruz kalan kadınların haklarını özgürce kullanabilmeleri ve faillikleri kısıtlanmaktadır. Bunun yanı sıra geleneksel aile bağları içerisindeki kadınların iş yaşamına katılma, sosyalleşme, arkadaşlarıyla vakit geçirme, kendine zaman ayırma, boş zamanları değerlendirme imkanlarından yoksunlukları da ortaya konmuştur (Öngen Köse, 2021).

Son olarak şiddete maruz kalan kadınlarla yapılan bir başka çalışmada, şiddet sebebiyle psikiyatrik destek alan katılımcıların bir kısmının yoğun çalışmalara rağmen depresif semptomlarının ortadan kalkmadığı veya bu semptomlar azalsa dahi yeniden alevlenmesi büyük oranda beklendiğinden toplumsal yaşama katılımlarının kısıtlandığı belirlenmiştir. Ancak katılımcıların arasında bazı katılımcıların toplumsal yaşama katılımının arttığı, iş gücüne katılabildiği, kendi hayatı hakkında daha fazla kontrolünün olduğu ve bu durumun kendisini çok iyi hissettirdiği de ifade edilmiştir (Pathak & Upadhyay, 2021).

Kadına yönelik psikolojik flört şiddetine ilişkin sosyal hizmet uygulamalarında insan haklarının ve onurunun temel alındığı farklı disiplinler ve yaklaşımlar ile temas kurulabilmektedir. Yapabilirlikler yaklaşımı da Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) (2014)'nin sosyal hizmet tanımında “sosyal değişimi ve gelişimi, sosyal uyumu ve insanların güçlendirilmesini ve özgürleşmesini destekleyen akademik bir disiplindir. Sosyal adalet, insan hakları, toplu sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkeleri sosyal hizmetin merkezinde yer alır.” ifadesiyle yer alan güçlendirme, özgürleşme, insan hakları ve sosyal adalet gibi kavramlar ile ortak paydada buluşmaktadır.

Kadınların psikolojik flört şiddeti nedeniyle etkilenen hak ve özgürlüklerinin mikro, mezzo ve makro boyutlarda tespit edilmesi ve bu haklara erişimleri noktasında kapasitelerinin artırılması açısından sosyal hizmet müdahalelerinin planlanmasında yapabilirlikler yaklaşımının kullanılabilmesi de dikkat çekmektedir.

Yapabilirlikler yaklaşımı, sosyal adaleti kaynaklar ve gücün adil bir şekilde dağıtılmasından daha geniş bir kapsamda tanımlamakta aynı zamanda bireylerin erişebilecekleri en fazla kapasiteye ulaşması yönünde statü, ilişkiler ve erişimin önemine vurgu yapmaktadır. Buna ek olarak yapabilirlikler yaklaşımı, mikro-mezzo ve makro düzeylere odaklanabilmekte, ihtiyaçların belirlenmesinde rol oynayarak sosyal hizmetin biyopsikososyal perspektifiyle uyumlu değerlendirmelere olanak verebilmektedir (Reisch & Jani, 2012).

Collin den Braber, sosyal hizmet ve yapabilirlikler yaklaşımının temel stratejilerinin birbiriyle bağlantısını gösterebilmek amacıyla Cox ve Pawar (2013)'ün çalışmasını tablo halinde derlemiştir (Braber, 2013):

Tablo 1. *Yapabilirlikler Yaklaşımı ve Sosyal Hizmet Stratejileri Bağlantısal Gösterimi*

Yapabilirlik Yaklaşımının Temel Kavramları	Sosyal hizmet Stratejileri
Politik özgürlük ve insan hakları	Topluluk gelişimi ve kolektif güçlendirme, kamusal tartışma, katılımcı demokrasi, sivil toplum
Ekonomik özgürlük, imkanlar, mülkiyet, kaynaklar	Gelir yaratma, kapasite geliştirme, girişimciliğe teşvik, ekonomik sermaye
Sosyal fırsatlar	Kapasite geliştirme, sosyal eğitim, sağlık hizmetleri, güçlendirme
Şeffaflık	Sosyal bütünleşmeyi ve sosyal uyumu geliştirme, güven ilişkileri kurma, sosyal sermaye arasında köprü oluşturmak
Koruyucu güvenlik	Sosyal güvenlik ve sosyal hizmetler
Eylemlilik	Kendi kendine yardım ve kendi kendine yeterlilik, bireysel güçlendirme, öz farkındalık, eğitim, kültürel sermaye, dayanıklılık, öz organizasyon, öz denetim

Braber, yukarıdaki tabloda, yapabilirlikler yaklaşımının sosyal politikalar, düzenlemeler ve eylemler için değerlendirme aracı olarak kullanılabileceğini ifade etmektedir. Bunun yanı sıra olarak yapabilirlikler yaklaşımı, sosyal hizmet bakış açısıyla uyumlu olacak şekilde, sosyal politikalar ve eylemler için en önemli referans noktasının insanların değer verdikleri yaşamları yaşamakta ne ölçüde özgür olduklarını ele almaktadır (Braber, 2013).

Yapabilirlikler yaklaşımının felsefesine bakıldığında sosyal hizmet disiplini ile paralel olarak insan hakları ihlallerinin önlenmesi, her bireyin en azından asgari şartlarda yaşam sürmesi, kendi yaşamlarında söz sahibi olabilmesi ve değer verdikleri yaşama ilişkin eylemlerini özgürce gerçekleştirebiliyor olmasını temel almaktadır. Buradan hareketle hem sosyal hizmetin hem de yapabilirlikler yaklaşımının güçlendirme ile yakından ilgili olduğu; güçlendirilmiş birey ve grupların kendi hayatlarıyla birlikte kamusal yaşamda daha fazla söz sahibi olabilecekleri görülmektedir.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırmada, psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların yapabilirliklerine ilişkin deneyimleri ele alınacaktır. Kadınların psikolojik flört şiddetini nasıl yaşadıkları, nasıl fark ettikleri, psikolojik flört şiddetine ilişkin baş etme mekanizmaları, şiddetin kadınların yapabilirlik kapasiteleri üzerindeki etkileri, sosyodemografik özelliklerin ve bireyin içinde bulunduğu çevrenin şiddet üzerindeki etkileri, psikolojik şiddetin kadınların yaşama ilişkin bakış açılarını nasıl etkilediği ve insan hakları bağlamındaki çözüm arayışlarına ilişkin deneyimleri araştırmanın odak noktasındadır. Katılımcıların duygularını ve düşüncelerinin derinlemesine görüşmeler aracılığı ile irdelenmesi, içinde bulunduğu çevreyi bütüncül bir biçimde ele alarak ihtiyaçlarının tespit edilmesi, güçlendirilmesi, benzer sorunlarla karşı karşıya kalan veya kalabilecek olan kişilere yönelik farkındalık çalışmalarının gerçekleştirilmesi ve en nihayetinde toplumun bilincinin artırılması yönünde sosyal adalet ve insan hakları bağlamında çalışmalar gerçekleştiren sosyal hizmet disiplini içerisinde, psikolojik flört şiddeti sebebiyle yapabilirlik kapasiteleri etkilenmiş kadınların deneyimlerini derinlemesine inceleme amacı taşıyan bir çalışma için nitel araştırma uygun bir yöntem olacaktır. Nitel araştırmanın kökeninde yorumsamacı veya anlatı geleneği bulunmakta, insan deneyiminin daha derin anlamlarını kavramayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda bireylerin hayatlarında var olan sorunları ve bu sorunlara atfettikleri anlamları, inşa ettikleri gerçeklikleri, bireylerin yaşam deneyimlerini ve anlam oluşturma süreçlerini betimleyerek derinlemesine incelemekte ve bütüncül bir resim oluşturmaktadır (Merriam, 2009; Creswell, 1998; Krysik & Finn, 2015). Bunun yanı sıra baskı ve kontrol kurmak amacıyla kendilerine yöneltilen şiddet sonucunda yapabilirlikleri kısıtlanmış ve katılımcılıkları engellenmiş kadınların katılımcı olduğu nitel bir araştırma ile deneyimlerini paylaşarak seslerini duyurmalarına ve bu sayede güçlenmelerine yardımcı olabilmektedir (Creswell, 2021, s.49).

Bu arařtırmada psikolojik flört Őiddetine maruz kalan kadınların yapabilirlik kapasitelerine iliŐkin deneyimleri incelemeyi, bu deneyimlerin ıŐıŐında ortak bir payda elde ederek kadınların deneyimlerini iēeren ortak bir anlam evreni keŐfetmeyi amaēlandıŐından (Creswell, 2021) dolaylı bir nitel araŐtırma tűrű olan fenomenolojik araŐtırma kullanılacak ve feminist bir bakıŐ aēısından yararlanılacaktır. Fenomenolojik araŐtırma tűrűnde yoŐun insan deneyimleri, ēevremizde var olan ve farkında olduĐumuz ancak yeterince derin bir bakıŐa sahip olmadıŐımız olgular iŐlenmekte olup araŐtırmanın temelinde gűnlűk hayatın pratikleri, bu pratiklerinin temelini oluŐturan gerēekliĐin algılanması ve yorumlanması amaēı yatmaktayken feminist bakıŐ aēısında ise kadınların deneyimlerini, gűnlűk yaŐam pratiklerini anlamaya ve yorumlama amaēı bulunmaktadır. Bu yűntemde bireylerin iēinde buldukları olgular ve koŐulları anlamak deĐil aynı zamanda kiŐilerin refah seviyelerinin yűkseltilmesi, tespit edilen ihtiyaēlar doĐrultusunda deĐiŐim ve dűnűŐűműn saĐlanması; bu ihtiyaēların kamuoyuna sunulurak gerekli politika ve uygulamaların geliŐtirilmesi űnem arz etmektedir (Merriam, 2009; Yıldırım & ŐimŐek, 2016; KűmbetoĐlu, 2017).

3.2. ARAŞTIRMA KONUSUNA İLGİ

Kadınların psikolojik flört Őiddeti deneyimlerini derinlemesine keŐfetme ve anlama amaēı taşıyan bu araŐtırmayı gerēekleŐtirmeye karar vermemin temel nedeni, lisans dűneminde sistematik olarak maruz kaldıŐım psikolojik flört Őiddeti deneyimlerimdir. Bu deneyimlerim esnasında romantik iliŐkilere bakıŐ aēım tamamen deĐiŐmiŐ, arkadaŐlık iliŐkilerim kısmen zedelenmiŐ, kendi duygu ve dűŐűncelerime yabancılaŐmıŐ ve algılarımı sorgulamaya baŐlamıŐtım. Uzun sűre devam eden bu sűreēte, yakın ēevremde bulunanlar bunun bir Őiddet olduĐunu bana hatırlatmaya devam etseler de sistematik olarak maruz kaldıŐım psikolojik Őiddet, karar verme mekanizmalarıma da zarar verdi ve bir sűre daha bununla yűzleŐmekten kaēındım. Ancak yakın ēevremim aklımın bir kűŐesine ektiĐi bu hatırlatmalar sıklıkla ben de kendi yaŐam deneyimlerim űzerine daha fazla dűŐűnmeye yűneldim. Aynı zamanda bir sosyal hizmet uzmanı olmam kadına yűnelik Őiddet ile ilgili farklı kaynaklara eriŐim saĐlamamı olanaklı kıldı ve tűm bunlar sonucunda űzellikle ruhsal anlamda gűēlenmek amaēıyla bir ruh saĐlıĐı uzmanından destek aldım.

Uzman desteği sürecinde, maruz kaldığım psikolojik flört şiddetinin baş etme mekanizmalarımı, karar verme süreçlerimi, duygularımı ve özellikle romantik ilişkilere olan algılarımı oldukça zedelediğini fark ettim. Edindiğim bu farkındalık düzeyi, güçlenmemi kolaylaştırırken aynı zamanda daha önceleri psikolojik flört şiddeti hakkında yeterince farkındalığının bulunmadığını da anlamamı sağladı. Bu süreç sonrasında çevremde psikolojik flört şiddetine maruz kaldığını gözlemlediğim kadınların deneyimleriyle kendi deneyimlerimin benzeştiğini; içinde bulunduğum çevrede ise psikolojik flört şiddetinin görünürlüğünün olmadığını fark ettim.

Flört şiddeti ile ilgili ilk çalışmam ise Nitel ve Nicel Araştırma dersinin uygulamasında; yapabilirlikler yaklaşımı ile ise Sosyal Hizmet Ortamlarında Uygulama I dersi esnasında oldu. Yapabilirlikler yaklaşımı ile feminist sosyal hizmet, güçlendirme ve ekosistem yaklaşımı gibi sosyal hizmet kuramlarının ortak noktaları olduğunu fark etmem üzerine kendi deneyimlerimden yola çıkarak psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların deneyimlerini ve bu deneyimlerin sonuçlarını derinlemesine keşfedebileceğimi düşündüm. Dolayısıyla araştırma konusuna yönelik ilgimin kaynağı, kendi yaşam deneyimlerim ve gözlemlerimdir.

3.3. ÇALIŞMANIN ÖZNELERİ

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada bir amaçsal örnekleme yöntemi olan kartopu örnekleme kullanılacaktır. Amaçsal örnekleme yöntemi, temel önem arz eden durumları ve üzerinde çalışılan soruları aydınlatacak, bilgi açısından zengin durumlara odaklanırken kartopu örnekleme yöntemi ise evrene ilişkin büyüklüğün veya kaydın olmadığı durumlarda yarar sağlamaktadır (Patton, 2018; Black, 2022; Akt: Kümbetoğlu, 2018).

Bu çalışmanın öznelere geçmişte psikolojik flört şiddetine maruz kalan 18-35 yaş aralığındaki kadınlar oluşturacaktır. Her yaş grubundan kadının psikolojik flört şiddetine maruz kalabileceği kabul edilmekle birlikte eğitim, istihdam ve sosyal yaşam bakımından kadınların en aktif dönemi olan 18-35 yaş aralığındaki kadınlar çalışmaya dahil edilecektir. Öyle ki literatüre bakıldığında da ergenlikten sonra gelen 18-25 aralığındaki

dönemde bireylerin aşk, iş ve dünya görüşü bakımından yeni yönler keşfetmeye çalıştıklarından, deneysel veya keşifsel eylemlerde bulunabildiklerinden, örneğin kimisi evlenmiş ve ebeveyn olmuşken kimisinin ise halen bekar veya eğitim alabileceğinden bahsedilmektedir (Arnett, 2000).

Araştırmanın katılımcıları, Ankara ilinde yaşayan ve yaşamının bir bölümünde psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlardır.

Katılımcıların belirlenmesinde yararlanılan temel ölçütler şunlardır:

1. Katılımcıların Ankara ilinde yaşaması
2. Psikolojik flört şiddetine maruz kalması nedeniyle yapabilirliklerinin etkilenmesi
3. Araştırmaya katılmaya istekli olan kadınlardır.

Bireylerin romantik ilişkilerle tanışmasının ergenliğin ilk dönemlerinden itibaren başladığı bilindiğinden psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların yaşamlarının bir noktasında romantik ilişkileri içerisinde psikolojik şiddete maruz kalmış ve bu ilişkinin devam etmiyor olması düşünülmüştür. Bunun yanı sıra gelişim dönemleri ele alındığında bireylerin ilk yetişkinlik döneminde farklı statülerde bulunabilmeleri nedeniyle 18-35 yaş sınırı konulmuştur. Araştırma kapsamında 20 katılımcıya ulaşılabilmektedir.

Katılımcılar yaş grupları bakımından değerlendirildiğinde, katılımcılarımızın tamamı ilk yetişkinlik döneminde bulunmakta olup çoğunluğu 18-24 yaş (11 kişi) aralığındadır. Katılımcıların 6'sı 25-29 yaş aralığında, 2'si 30-34 yaş aralığında olup 1 kişi 35 yaşındadır.

Katılımcılarımızın medeni durumları açısından dağılımlarına bakıldığında büyük çoğunluğunun bekar olduğu (16 kişi) görülmekte olup 3 katılımcımız evli ve 1 katılımcımız ise nişanlıdır.

Araştırmamıza katılım sağlayan kadınların eğitim durumları açısından dağılımlarına bakıldığında büyük çoğunluğu (16 kişi) lisans mezunu olmakla birlikte 16 kişi içerisinde 4 katılımcı lisans üstü eğitimine devam etmektedir. Bunun yanı sıra 4 katılımcı ise lisans eğitimine devam etmektedir.

Katılımcıların mesleki bilgilerine bakıldığında, 11 kişinin aktif çalışan olup 5 katılımcı çalışan durumunda değildir. 4 kişinin ise öğrenci olması nedeniyle herhangi bir iş başvurusunda bulunmadığı öğrenilmiştir.

Katılımcılarımızın psikolojik şiddete maruz kaldıkları flört ilişkilerinin ne kadar süre ile devam ettiğine bakıldığında, 3 katılımcının ilişkisi 6 aydan kısa; 6 kişinin 1-1,5 yıl; 6 kişinin 2 yıl; 1 kişinin 2,5 yıl; 1 kişinin 3 yıl; 1 kişinin 8 yıl sürmüştür. 1 katılımcımız psikolojik şiddete maruz kaldığı ilişkinin ne kadar sürdüğünü hatırlamadığını ifade etmiş olup 1 katılımcı ise psikolojik şiddete maruz kaldığı ilişkinin ne kadar sürdüğünü paylaşmamıştır.

Katılımcılarımızın büyük çoğunluğu (15 kişi) psikolojik flört şiddetine ilk yetişkinlik dönemi içerisinde maruz kalırken 5 kişi liseye devam ederken yani ergenlik döneminde maruz kalmıştır.

3.3.1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Araştırma kapsamında görüşme yapılan katılımcılar hakkında edinilen genel bilgiler şöyledir:

Aslı: 26 yaşında, üniversite mezunu, bekar ve aktif olarak çalışmaktadır. Psikolojik flört şiddetine üniversite döneminde maruz kalmış, mevzubahis ilişki 2 yıl sürmüştür.

Yıldız: 24 yaşında, üniversite mezunu, bekar ve aktif olarak çalışmamaktadır. Psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı ilişki lise son sınıf öğrencisiyken başlamış olup üniversitenin ilk yılında sonlanmış dolayısıyla 2 yıl sürmüştür.

Kader: 20 yaşında, üniversite öğrencisi, bekar ve aktif olarak çalışmamaktadır. Psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı ilişki lise son sınıf öğrencisiyken başlamış olup üniversite döneminde son bulmuştur. Dolayısıyla söz konusu ilişki 1,5 yıl kadar sürmüştür.

Derya: 24 yaşında, üniversite mezunu, nişanlı ve aktif olarak çalışmaktadır. Psikolojik flört şiddetine üniversite döneminde maruz kalmış ve 2 yıl sürmüştür.

Dilek: 30 yaşında, bekar, doktora öğrencisi ve aktif olarak çalışmamaktadır. Katılımcı psikolojik flört şiddetine yetişkinlik döneminde maruz kalmış söz konusu ilişki 4 ay sürmüştür.

Hilal: 24 yaşında, üniversite mezunu, bekar ve aktif olarak çalışmaktadır. Psikolojik flört şiddetine üniversite öğrencisiyken maruz kalmış, söz konusu ilişki 1 sene sürmüştür.

Leyla: 23 yaşında, yüksek lisans öğrencisi, bekar ve aktif olarak çalışmaktadır. Psikolojik flört şiddetine üniversite öğrencisiyken maruz kalmıştır. Katılımcı ilişkinin ne kadar sürdüğünü hatırlamadığını ifade etmiştir.

Eylül: 24 yaşında, üniversite mezunu, bekar ve aktif olarak çalışmaktadır. Psikolojik flört şiddetine üniversite öğrencisiyken maruz kalmış, mevzubahis ilişki 1 yıl sürmüştür.

Yasemin: 30 yaşında, doktora öğrencisi ve bekarıdır. Psikolojik flört şiddetine yetişkinlik döneminde maruz kalmış, söz konusu ilişki 2,5 yıl sürmüştür.

Sinem: 23 yaşında, üniversite öğrencisi, bekar ve aktif olarak çalışmamaktadır. Psikolojik flört şiddetine üniversite öğrencisiyken maruz kalmıştır. Psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı ilişkinin ne kadar sürdüğünü paylaşmamıştır.

Petek: 27 yaşında, üniversite mezunu, evli ve aktif şekilde çalışmaktadır. Psikolojik flört şiddetine üniversite öğrencisiyken maruz kalmış ve söz konusu ilişki 5-6 ay kadar sürmüştür.

Özlem: 20 yaşında, üniversite öğrencisi, bekar ve aktif olarak çalışmamaktadır. Psikolojik flört şiddetine üniversite öğrencisiyken maruz kalmış ve söz konusu ilişki 2 sene sürmüştür.

Betül: 24 yaşında, üniversite mezunu, bekar ve aktif olarak çalışmaktadır. Psikolojik flört şiddetine lise birinci sınıftan itibaren üniversite dönemi boyunca ve daha sonrasında maruz kalmıştır. Söz konusu ilişki 8 yıl sürmüştür.

Tülay: 25 yaşında, yüksek lisans mezunu, bekar, aktif olarak çalışmaktadır. Psikolojik flört şiddetine yetişkinlik döneminde maruz kalmış olup söz konusu ilişkisi 1 sene sürmüştür.

Nisa: 35 yaşında, üniversite mezunu, evli, aktif olarak çalışmaktadır. Psikolojik flört şiddetine üniversite öğrencisiyken maruz kalmış ve söz konusu ilişkisi 1 sene sürmüştür.

Yaren: 22 yaşında, üniversite öğrencisi, bekar ve aktif olarak çalışmamaktadır. Söz konusu ilişkisi 3-4 ay kadar sürmüştür.

Umay: 27 yaşında, üniversite mezunu, bekar ve aktif çalışandır. Psikolojik flört şiddetine üniversite öğrencisiyken maruz kalmış ve bahsi geçen ilişki 2 sene sürmüştür.

Yaprak: 23 yaşında, üniversite mezunu, bekar ve aktif çalışandır. Psikolojik flört şiddetine lise öğrencisiyken maruz kalmış olup bahsi geçen ilişki yaklaşık 3 sene sürmüştür.

Nazan: 27 yaşında, üniversite mezunu, bekar ve aktif olarak çalışmamaktadır. Psikolojik flört şiddetine ilk yetişkinlik döneminde maruz kalmış ve söz konusu ilişki 1,5 yıl kadar sürmüştür.

3.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu ışığında derinlemesine görüşmeler yapılması amaçlanmıştır. Derinlemesine görüşmeler ile açık uçlu sorulara ilaveten sorulabilecek sorularla araştırma konusunun detaylı şekilde incelenmesi sağlanabilmektedir. Bunun yanı sıra derinlemesine görüşmeler ile bireylerin içinde buldukları çevreyi nasıl anlamlandırdıkları ve çevrelerine ilişkin algıları ortaya konabilmektedir (Kümbetoğlu, 2017). Bu doğrultuda araştırmacı tarafından hazırlanan ve EK.4'de sunulan yarı yapılandırılmış görüşme formunda katılımcıların kendilerini, sosyodemografik özelliklerini, psikolojik flört şiddeti temelinde etkilenen yapabilirlik kapasitelerini, yaşama ilişkin bakış açılarını, şiddet karşısındaki güçlü yanları hakkındaki deneyimlerini, şiddet karşısındaki baş etme mekanizmaları ve çözüm arayışlarını, bunlara ilişkin bakış açıları ve atfettikleri anlamları hakkında kendilerini özgürce ifade etmelerine olanak sağlayacak açık uçlu sorulara yer verilmiştir.

Katılımcılara ulaşma sürecinde araştırmacı, yakın çevresinde psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlarla iletişime geçmiş ve araştırmanın konusundan bahsedilmiştir. Buna istinaden iletişime geçilen kişiler, çevrelerinde bulunan ve araştırmaya dahil olabilecek kadınların araştırmacıyla iletişimini sağlamıştır. Katılımcılarla yapılan ön görüşmelerde araştırma hakkında detaylı bilgi verilmiş ve etik kurul izni beyan edilmiştir. Her ne kadar etik kurul izni ve gönüllü katılım formundan detaylıca bahsedilmiş olsa da katılımcıların ses kaydı alınmasına ve anlatıları yoluyla tanınabileceklerine yönelik kaygılarının olduğu bunun yanı sıra yüz yüze görüşmelerden kaçındıkları gözlemlenmiştir.

Ön görüşmeler sonucunda araştırmaya katılım sağlayacak kadınlar ile görüşme tarih ve saatleri belirlenmiş olup öngörülemeyen tarih ve saat değişikliklerinde yeniden randevu oluşturulmuştur. Görüşmeler, katılımcıların kendilerini rahat hissedebileceği, katılımcının ve araştırmacının odağını dağıtmayacak ortamlarda gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan ve EK.4'de bulunan Gönüllü Katılım Formu, görüşmelerden hemen önce biri araştırmacı tarafından imzalanmış olarak iki nüsha halinde sunulmuş, araştırmacının imzası bulunan form katılımcıda kalırken katılımcıdan da bahsi geçen formun diğer nüshasını imzalaması istenmiştir. Katılımcıların Gönüllü

Katılım Formunu imzalamasının ardından görüşmeler başlatılmıştır. Görüşmelerde ses kaydı yapılmasına yönelik sözlü onay alınmıştır.

Görüşmeler, Kasım 2022 ve Şubat 2023 tarihlerinde, Ankara'nın farklı ilçelerinde ikamet eden psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlarla gerçekleştirilmiş olup ilk olarak üç pilot görüşme yapılmış ve pilot görüşmeler sonrasında görüşmenin içeriği ve gidişatı yeniden planlanmıştır. Görüşmeler, gözlemlerin ve tutulan notların işlevselliklerini yitirmemesi amacıyla görüşmenin hemen sonrasında deşifre edilerek metin haline getirilmiştir. Bu süreçte on beşinci katılımcının görüşmesi tamamlandığında verilerin doygunluğa ulaştığı düşünülmüş ancak bu konuda yeterli görüşme yapıldığından emin olunması amacıyla görüşmeler devam etmiş ve yirmi katılımcının tamamıyla görüşme yapılmıştır.

3.3.1. Derinlemesine Görüşmelere İlişkin Deneyimler

Araştırmaya ilişkin etik kurul izni aldıktan hemen sonra psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlarla da görüşmeye başladım. Katılımcılarla yaptığım randevu görüşmelerinde, kadınların kendilerini rahatça ifade edebilmelerini göz önünde bulundurarak görüşme için tercih ettikleri mekanların olup olmadığını sordum ve mekan ayarlamalarını bu tercihlere göre şekillendirmeye çalıştım. Bu süreçte tam zamanlı bir işte çalışıyor olmam nedeniyle görüşmeler çoğunlukla hafta tatillerimde veya hafta içi mesai bitimlerinde gerçekleştirildi.

Katılımcılarla yaptığım görüşmelerin çeşitli fırsatları ve zorlukları vardı. Daha önce psikolojik flört şiddetine maruz kalmam sebebiyle katılımcılarla empati kurabilmem ve bu empatik yaklaşımımı kolayca ifade edebilmem en önemli fırsattı. Çünkü katılımcıların yüz yüze görüşmelerden çekinmesi, yaşadıkları psikolojik flört şiddeti nedeniyle çeşitli olumsuz duygulara sahip olmaları veya kimliklerinin açığa çıkma endişesini barındırmalarının görüşme sürecinde deneyimlerini rahatça ifade etmelerinin önünde engel teşkil edeceğini düşünmüştüm. Ancak yaptığım görüşmeler esnasında gerekli durumlarda kendimi açmam, katılımcıların kendisini yalnız hissetmesinin önüne geçti ve görüşme içeriğinin daha da derinleşmesini sağladı. Görüşmeler esnasında katılımcıların

çoğunlukla deneyimlerini rahatça ifade ettiklerini ve nadiren deneyimlerin zorluğu nedeniyle görüşmeye ara vermek istediklerini gözlemledim. Katılımcılar görüşmeler esnasında çok sık olmamakla birlikte eski partnerlerine öfkelenmeleri nedeniyle mola vermek istediler. Bu durumlarda görüşmeye hemen ara vererek sohbet havası yaratmaya çalıştım. Bu esnada günlük konuşmalar gerçekleştirdik, katılımcıların bahsetmek istedikleri hayallerinden ve hedeflerinden konuştuk. Zaman zaman ise katılımcıları, yaşadıkları bu deneyimlerin geride kaldığı ve yalnız olmadıkları konusunda telkin etmeye çalıştım.

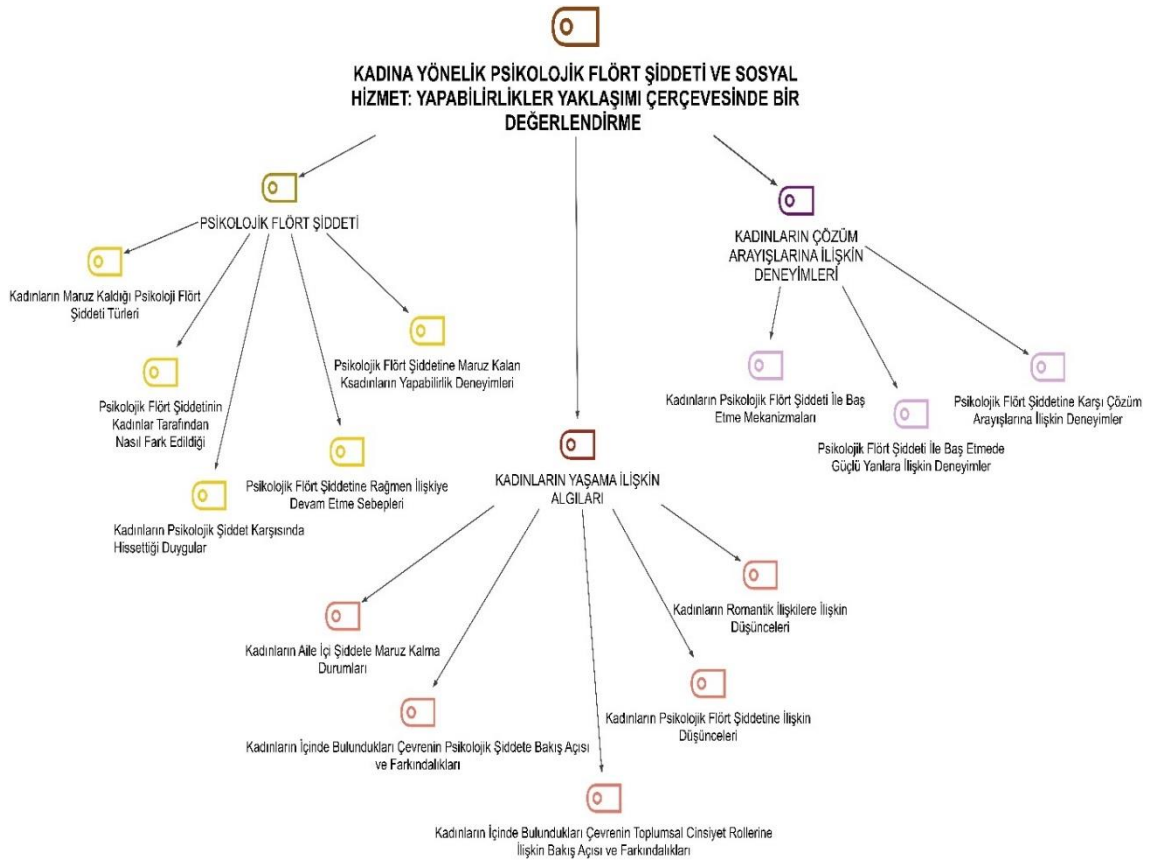
Her bir katılımcıyla görüşme tamamlandıktan sonra ses kayıtlarını deşifre ederek metin haline getirdim. Elde edilen verilerin analiz süreci ise beklediğimden daha zor geçti. Katılımcıların maruz kaldıkları psikolojik flört şiddeti deneyimlerini tekrar tekrar okumak ve kodlamaya çalışmak, geçmiş deneyimlerimi sık sık hatırlamama ve kodlamayı yarıda bırakmama neden oldu. Analiz sürecini sık tekrarlarla yarıda bırakmam odaklanmamı da zorlaştırdı. Bu durumlarda psikolojik flört şiddetini tecrübe ettiğim yaşam dönemimin geride kaldığı, bana bazı öğretileri bıraktığı ve daha güçlü bir kadın olduğum noktalarında düşüncelerimi tekrarlayarak analiz sürecini tamamladım.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Her bir katılımcı ile yapılan görüşme, süre bakımından farklılık göstermiştir. Buna göre katılımcılar ile yapılan görüşme süreleri 40-120 dakika arasında değişiklik göstermektedir. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış olup görüşmelerde alınan ses kayıtları görüşmeler sonrasında Transkriptor programı ile deşifre edilerek metne dönüştürülmüştür. Programın hata payı göz önüne alınarak her ses kaydı metinle eşgüdümlü olarak yeniden dinlenmiş ve gerekli hallerde düzeltmeler yapılmıştır. Fenomenolojik metodolojinin kullanıldığı bu çalışmada verilerin analizinde Moustakas (1994)'un yönteminden yola çıkılmıştır. Öyle ki araştırmacı tarafından tekrar tekrar okunan deşifre edilmiş metinlerde, katılımcıların ilgili konuyu nasıl tecrübe ettikleriyle ilgili ifadeleri bulup listelenmekte ve ardından bu listelerin içinden önemli ifadeler ayrılmaktadır. Ayrılan önemli ifadeler daha sonrasında temalar olarak daha büyük bilgi birimleri halinde gruplandırılmaktadır. Aynı zamanda katılımcıların çalışılan

fenomen ile ilgili deneyimleri, anlatıları hiç bozulmadan örneklerek bağlamı içerisinde yorumlanmaktadır. Bir başka deyişle katılımcıların fenomen ile ilgili deneyimleri yapısal ve dokusal olarak betimlenmektedir (Creswell, 2021). Buradan doğru araştırmanın analizinde tematik analiz kullanılmıştır. Tematik analiz; (1) araştırmacının veriye aşına olması; verilerin deşifre edilerek tekrar tekrar okunması ve ilk ortaya çıkan fikirlerin not edilmesi, (2) ilk kodların oluşturulması; verilerin dikkat çeken kısımlarının sistematik şekilde kodlanarak verilerin bir araya getirilmesi, (3) temaların aranması; oluşturulan kodların temalar altında toplanması, (4) temaların gözden geçirilmesi; temaların kodlanmış veri içeriğiyle uyumunun kontrol edilmesi, (5) temaların tanımlanması ve isimlendirilmesi; her temaya ait özelliklerin sadeleştirilerek temanın açık şekilde tanımlanması ve isimlendirilmesi, (6) raporun hazırlanması; analiz sonuçlarının araştırma sorusu ve alan yazınla ilişkilendirilerek akademik bir dille raporlaştırılması olmak üzere altı aşamadan oluşmaktadır (Braun & Clarke, 2019).

Bahsedilen analiz aşamaları ışığında katılımcılar ile görüşmeler yapıldıktan sonra bilgisayar ortamında elde edilen deşifre metinlerinin analizi MAXQDA 2022 ile gerçekleştirilmiş ve görüşmelerdeki kodlar çıkarılarak temalar oluşturulmuştur. Görüşmelerden elde edilen ana tema ve kategoriler Şekil 1’de, kodların detaylıca gösterimi ise Tablo 2’de verilmiştir.

Şekil 1. Ana Tema ve Kategorilere İlişkin MaxMaps

Tablo 2. Ana Tema, Kategori ve Kod Tablosu

Ana Tema	Kategori	Kodlar
Psikolojik Flört Şiddeti ve Yapabilirliklere İlişkin Deneyimler	Kadınların Maruz Kaldığı Psikolojik Flört Şiddeti Türleri	Manipülasyon Taktikleri Sözlü Şiddet Baskı ve Kontrol
Psikolojik Flört Şiddeti ve Yapabilirliklere İlişkin Deneyimler	Psikolojik Flört Şiddetinin Kadınlar Tarafından Nasıl Fark Edildiği	Kadınların Öğrenim Gördüğü Bölüm Partnerin Davranışları Üzerine Düşünmek Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Sivil Toplum Kuruluşları Çevreyle Paylaşma Maruz Kalınan Şiddeti Fark Edememek
Psikolojik Flört Şiddeti ve Yapabilirliklere İlişkin Deneyimler	Psikolojik Şiddete Rağmen Kadınların İlişkiye Devam Etme Sebepleri	Başka Biriyle Romantik İlişki Kurulamayacağı Düşüncesi İlişkinin Onarılabilceğine Dair İnanç Fail İle Empati Kurma Şiddeti Kabullenememe
Psikolojik Flört Şiddeti ve Yapabilirliklere İlişkin Deneyimler	Kadınların Psikolojik Flört Şiddeti Karşısında Hissettiği Duygular	Çaresizlik Suçluluk Üzüntü Öfke Güçsüzlük Yalnızlık Değersizlik Utanç Yetersizlik

Psikolojik Flört Şiddeti ve Yapabilirliklere İlişkin Deneyimler	Psikolojik Flört Şiddetine Maruz Kalan Kadınların Yapabilirlik Deneyimleri	Fiziksel Sağlık Ruhsal Sağlık Eğitim Sosyal İlişkiler Boş Zaman Aktiviteleri Zaman Özerkliği Hobiler Özsaygı İşgücüne Katılım Hareketlilik Politik Yaşama Katılım
Kadınların Yaşama İlişkin Bakış Açılıarı	Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumları	Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlar Aile İçi Şiddete Maruz Kalmayan Kadınlar
Kadınların Yaşama İlişkin Bakış Açılıarı	Kadınların İçinde Buldukları Çevrenin Psikolojik Şiddete Bakış Açısı ve Farkındalıkları	Kadınların İçinde Bulunduğu Çevrede Psikolojik Şiddete İlişkin Farkındalık İçinde Bulunulan Çevrenin Psikolojik Şiddete Bakış Açısının Kadınların Deneyimlerine Etkisi
Kadınların Yaşama İlişkin Bakış Açılıarı	Kadınların İçinde Bulunduğu Çevrenin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açısı ve Farkındalıkları	Kadınların İçinde Bulunduğu Çevrede Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Farkındalık İçinde Bulunulan Çevrenin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açılarının Kadınların Deneyimlerine Etkisi
Kadınların Yaşama İlişkin Bakış Açılıarı	Kadınların Psikolojik Flört Şiddetine İlişkin Düşünceleri	Kadınların Psikolojik Flört Şiddetine Maruz Kalmadan Önceki Düşünceleri Kadınların Psikolojik Flört Şiddetine Maruz Kaldıktan Sonraki Düşünceleri
Kadınların Yaşama İlişkin Bakış Açılıarı	Kadınların Romantik İlişkilere İlişkin Düşünceleri	Kadınların Psikolojik Flört Şiddetine Maruz Kalmadan Önce Romantik İlişkilere Yönelik Düşünceleri Kadınların Psikolojik Flört Şiddetine Maruz Kaldıktan Sonra Romantik İlişkilere Yönelik Düşünceleri
Kadınların Çözüm Arayışlarına İlişkin Deneyimler	Kadınların Psikolojik Flört Şiddeti İle Baş Etme Mekanizmaları	Şiddet İle Baş Edemediğini Düşünmek Profesyonel Destek İçe Yönelme ve Hobiler Edinme Psikolojik Desteğe Başvur(a)mamak Benzer Deneyimlere Sahip Kadınlarla İletişim Kurmak Çevreyle Paylaşma Alkolizm
Kadınların Çözüm Arayışlarına İlişkin Deneyimleri	Psikolojik Flört Şiddeti İle Baş Etmede Güçlü Yanlara İlişkin Deneyimler	Psikolojik Flört Şiddeti İle Baş Etmeye Yönelik Motivasyon ve Umut Problem Çözme Becerileri Sosyal Destek Ağları Kendini Güçlü Hissedememek
Kadınların Çözüm Arayışlarına İlişkin Deneyimler	Psikolojik Flört Şiddetine Karşı Çözüm Arayışlarına İlişkin Deneyimler	Kolluk Kuvvetlerine Başvurmak Sivil Toplum Kuruluşlarıyla İletişim Psikolojik Flört Şiddetine Karşı Haklarından Haberdar Olma Psikolojik Flört Şiddetinin Sonlanmasına Yönelik Çözüm Arayışları Psikolojik Flört Şiddetinin Önlenmesine Yönelik Öneriler

3.6. ETİK KONULAR

Araştırmanın etik izni için Hacettepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Komisyonu Sosyal Beşeri Bilimler Kuruluna 31 Aralık 2022 tarihinde başvuruda bulunmuş olup 13 Eylül 2022 tarihli toplantıda araştırma etik yönden uygun bulunmuştur.

Görüşmelere başlanmadan önce araştırmaya katılan kadınlara Gönüllü Katılım Formu aracılığıyla çalışmanın konusu, amacı, görüşme esnasında sorulacak sorular ve elde edilen verilerin nasıl kullanılacağına yönelik bilgiler sunulmuş ve kişilerin onayı alınmıştır. Bunun yanı sıra görüşmeler esnasında ses kaydı alınmasına ilişkin katılımcıların sözlü onayı da alınmıştır.

Araştırmaya katılımın tamamen gönüllülük temeline dayalı olduğu, istemedikleri sorulara yanıt vermeyebilecekleri veya araştırmadan çekilebilecekleri, elde edilen verilerin gizli tutulacağı ve hiçbir kişi ya da kurumla paylaşılmayacağı sözlü ve yazılı olarak beyan edilmiştir.

Çalışmada araştırmaya katılan kadınların kimlik bilgileri gizli tutulmuş, kadınların gerçek isimleri yerine katılımcı veya araştırmacı tarafından belirlenen rumuzlar kullanılmıştır.

3.7. GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİLİK

Geçerlilik ve güvenirlilik, sosyal gerçekliği olduğu gibi yansıtmak ve gerçeği araştırma verilerine dayandırarak ortaya koymak için önemli ölçütlerdir. Gibbs (2002)'ye göre geçerlilik, araştırma verisinden elde edilen sonuçların gerçekliği tam ve doğru şekilde yansıtmasını ifade etmektedir (Kümbetoğlu, 2017).

Verinin analizi ve sunumu kısmında merkezi önemdeki kavramları iyi tespit etmek, tek bir ögeye dayalı açıklamalardan kaçınmak, oluşturulan kategorileri birbiriyle tutarlı biçimde ilişkilendirmek, veri içinde sıklıkla karşılaşılan kavramlara önem vermek gibi adımları takip etmek geçerliliğin sağlanmasındaki önemli ölçülerdir (Silverman, 1993; Gibbs, 2002b; Akt: Kümbetoğlu, 2017).

Bu araştırma da geçerliliğin sağlanabilmesi için derinlemesine görüşmelerden elde edilen verilerin kodlaması yapılmadan önce tekrar tekrar okunarak önemli kavramlar belirlenmiştir. Bunun yanı sıra sıklıkla tekrar eden kavramlar kodlanmış ve birbiriyle ilişkilendirilerek kategorileştirilmiştir.

Araştırmanın inanırılığını artırmak amacıyla katılımcı dürüstlüğünü destekleyen taktikler (Arastaman ve ark., 2018) kullanılmıştır. Buna göre, derinlemesine görüşmeler öncesinde katılımcılara, istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri taahhüt edilmiş ve Gönüllü Katılım Formu ile beyan edilmiştir.

Araştırmanın inanırılığını artırmak ve aktarılabirliğini sağlamak amacıyla (Başkale, 2016) amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış, katılımcıların araştırmaya dahil edilmesindeki kriterler ve katılımcıların özellikleri detaylı şekilde açıklanmıştır.

Araştırmanın inanırılığını artırmak ve güvenilebilirliğini sağlamak (Başkale, 2016) amacıyla, veri analizinden ele edilen bulgular literatür taramalarından elde edilen bulgular ile karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Son olarak araştırmanın inanırılığını artırmak ve onaylanabilirliğini sağlayabilmek amacıyla katılımcılardan sözlü onay alınmasının ardından gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler ses kayıt cihazı vasıtasıyla kaydedilerek muhafaza edilmiştir. Elde edilen ses kayıtları deşifre dilerek metin haline getirilmiş ve görüşme sürecinde öne çıkan, merkezi kavramlar tespit edilerek kodlanmıştır. Kodlar kategoriler haline getirilmiş ve bir bütün haline gelen kategoriler temalar halini almıştır. Çalışmanın onaylanabilirliğini artırmak amacıyla verilerin analizi esnasında MAXQDA 2022 adlı program kullanılmıştır. Bunun yanı sıra araştırmaya ait amaçlar açık şekilde belirlenmiş ve araştırma öncesinde yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırma kapsamında psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların deneyimleri, yapabilirlikler yaklaşımı ve sosyal hizmet kuramları ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Buna göre yapılan analizde psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların deneyimlerinin sosyodemografik faktörler, yapabilirlik kapasiteleri, yaşama ilişkin bakış açıları, sosyal adalet ve insan hakları bağlamında nasıl şekillendiği anlaşılmaya çalışılmış ve bu doğrultuda aşağıdaki üç ana temaya ulaşılmıştır:

- a) Psikolojik Flört Şiddeti ve Yapabilirlikler Kapasitelerine İlişkin Deneyimler
- b) Kadınların Yaşama İlişkin Bakış Açıları
- c) Kadınların Çözüm Arayışlarına İlişkin Deneyimler

Bu bölümde ilk olarak “Psikolojik Flört Şiddeti ve Yapabilirliklere İlişkin Deneyimler” ana teması altında kadınların deneyimlediği psikolojik flört şiddet türleri ele alınacaktır. Bu deneyimler, psikolojik flört şiddetinin çeşitli nedenler sebebiyle kadınların yapabilirlik kapasitelerini etkilediğini göstermektedir. Buna göre bu ana temayı oluşturan kategoriler “1) Kadınların Maruz Kaldığı Psikolojik Flört Şiddeti Türleri”, “2) Psikolojik Şiddete Rağmen Kadınların İlişkiye Devam Etme Sebepleri”, “3) Kadınların Psikolojik Şiddet Sebebiyle Hissettiği Duygular”, “4) Psikolojik Flört Şiddetine Maruz Kalan Kadınların Yapabilirlik Deneyimleri” olarak adlandırılmıştır.

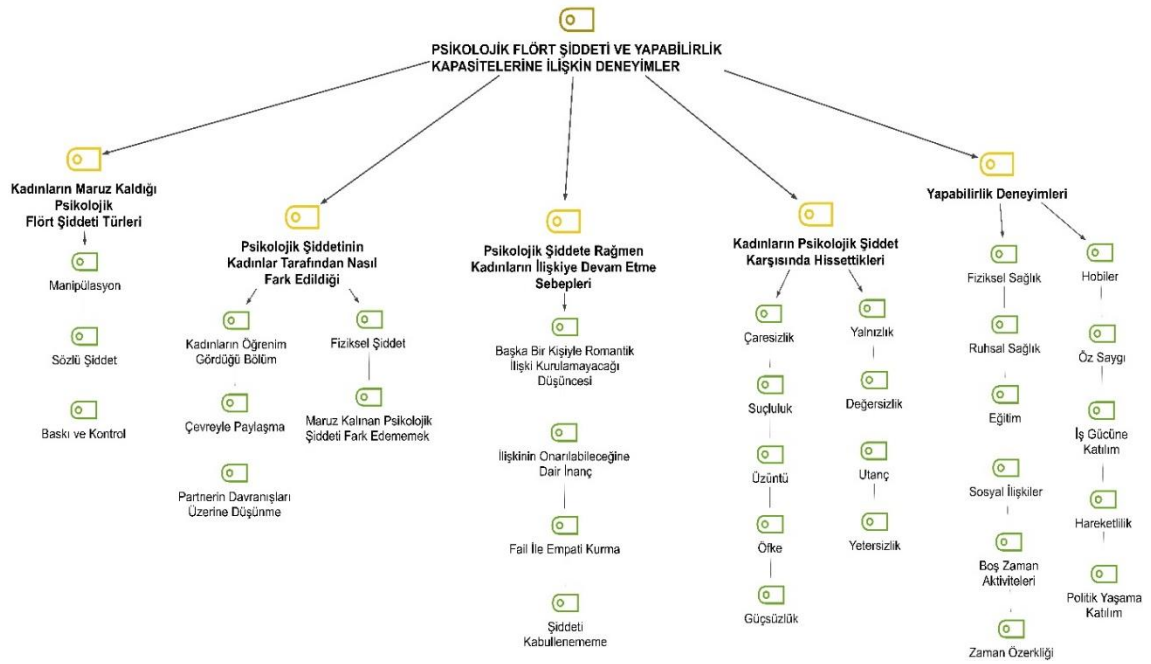
İkinci olarak “Kadınların Yaşam İlişkin Bakış Açıları” ana teması altında, psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların yaşama ilişkin bazı konulardaki bakış açılarının nasıl şekillendiği ve bu süreçte kadınların içinde buldukları çevrenin bakış açılarının nasıl etki ettiği ele alınacaktır. Bu deneyimler kadınların maruz kaldıkları psikolojik şiddetin yanı sıra içinde buldukları çevrenin toplumsal cinsiyet rollerine ve psikolojik flört şiddetine bakış açısının kadınların deneyimlerini etkilediğini göstermektedir. Bu bilgiler ışığında bu ana temayı oluşturan kategoriler “1) Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumları”, “2) Kadınların İçinde Buldukları Çevrenin Psikolojik Şiddete Bakış

Açısı”, “3) Kadınların İçinde Bulunduğu Çevrenin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açısı”, “4) Kadınların Psikolojik Flört Şiddetine İlişkin Düşünceleri”, ve “5) Kadınların Romantik İlişkilere İlişkin Düşünceleri” olarak belirlenmiştir.

Son ve üçüncü olarak “Kadınların Çözüm Arayışlarına İlişkin Deneyimleri” ana teması altında, kadınların psikolojik flört şiddetine yönelik hak ve adalet bağlamında çözüm arayışları sırasındaki yaşam deneyimleri ele alınmıştır. Kadınların bu süreçteki deneyimlerinde baş etme mekanizmaları ve güçlü yanları önemli rol oynarken hak ve özgürlüklerine ilişkin kısıtlı bilgilerinin olduğu ve aynı zamanda başvurdukları adli mekanizmaların yeterli çözümü üretmedikleri dikkat çekmektedir. Bu doğrultuda bu ana temayı oluşturan kategoriler “1) Kadınların Psikolojik Flört Şiddeti İle Baş Etme Mekanizmaları”, “2) Psikolojik Flört Şiddeti İle Baş Etmede Güçlü Yanlara İlişkin Deneyimler” ve “3) Psikolojik Flört Şiddetine Karşı Çözüm Arayışlarına İlişkin Deneyimler” olarak adlandırılmıştır.

4.1. PSİKOLOJİK FLÖRT ŞİDDETİ VE YAPABİLİRLİK KAPASİTELERİNE İLİŞKİN DENEYİMLER

Bu bölümde psikolojik flört şiddeti; maruz kalınan psikolojik flört şiddeti, psikolojik flört şiddetinin yanı sıra deneyimlenen şiddet türleri, psikolojik flört şiddetinin nasıl fark edildiği, kadınların psikolojik flört şiddetine rağmen ilişkiye devam etme sebepleri, psikolojik flört şiddeti karşısında hissedilen duygular ve yapabilirlik deneyimleri başlıkları çerçevesinde ele alınmıştır.

Şekil 2. Psikolojik Flört Şiddeti ve Yapabilirlik Kapasitelerine İlişkin Deneyimler Temasının Kategori ve Kodlarına Yönelik MaxMaps

4.1.1. Kadınların Maruz Kaldığı Psikolojik Flört Şiddeti Türleri

Bu bölümde araştırma kapsamında görüşme yapılan katılımcıların maruz kaldıkları psikolojik flört şiddetinin türleri anlaşılmasına çalışılmıştır. Katılımcıların maruz kaldıkları psikolojik flört şiddeti türleri; manipülasyon, sözlü şiddet, baskı ve kontrol başlıkları çerçevesinde ele alınmıştır.

4.1.1.1. Manipülasyon: “iyi şeylerin hep onun tarafından yapılması ama kötü şeylerin hep sizin sebep olduğunuz gibi bir algıyı sizde uyandırma”

Araştırmamıza katılan katılımcılar partnerleriyle yaşadıkları tartışmaların sonucunda bir şekilde ikna edildiklerini ve haklı olmalarına rağmen anlayamadıkları bir şekilde sürekli partnerlerinden özür dilediklerini aktarmaktadırlar. Yıldız ve Yasemin konuyla ilgili deneyimlerini şu şekilde aktarmaktadırlar:

“Orda, o buluşmada noldu şu an hatırlamıyorum. Bi an bi şekilde onu yapmadığını ve benim takıntılı olduğuma falan beni inandırdı. Ben de özür diledim. En son özür diliyodum ondan. Buluşmanın sonunda ağlayarak özür diliyodum ondan beni affet falan diye.” (Yıldız, 24 yaş).

“İşte ilgi göstermeme, çok sevmekle suçlama işte sürekli ilişkinin sorumluluğunu size yüklemek, yapılıp edilecek bütün hani iyi şeylerin hep onun tarafından yapılması ama kötü şeylerin hep sizin sebep olduğunuz gibi bir algıyı sizde uyandırma. İşte sürekli manipüle etme gibi.” (Yasemin, 30 yaş).

Katılımcılar, partnerlerinin kendilerine karşı uyguladıkları manipülatif davranışlar yoluyla günlük yaşam içerisinde sahip oldukları olağan duygu, düşünce ve algılarını sorgulamaya ve şiddet failine karşı bağımlı hale gelmeye başladıklarını ifade etmektedirler.

“En çok hissettiğim manipülasyondu. Çünkü benim A şeklinde adlandırdığım bir durumu o kesinlikle B şeklinde adlandırıyor ve ben artık hani onun B olduğuna inanırılıyodum bir şekilde ve A’dan dikkatim B’ye yöneltiliyodu sürekli. Anlatabiliyo muyum?” (Petek, 27 yaş).

Araştırmaya katılan katılımcılarla yapılan görüşmelerde, gaslighting yoluyla çevrelerinden izole edildiklerini ve geçerli nedenler olmaksızın çevreleriyle olan ilişkilerini sorgulamaya başladıklarını ifade etmektedirler.

“Kız arkadaşlarıma karşı daha çok manipülasyon işte senin arkandan şunu söyledi ya da işte sana şunu yaptı gibi hani bu şekilde aa evet doğru, ben göremiyorum gibi şeklindeydi.” (Leyla, 23 Yaş).

“İşte zaten o sana gerçekten değer vermiyo, verse şunu yapardı, bunu yapardı gibi. Böyle sürekli benim kafama soru işaretleri hani şey yapıyodu. Ondan dolayı ben de hani mesela haftada bir görüştüğüm arkadaşımınla atıyorum böyle ayda bir falan görüşmeye başlamıştım.” (Hilal, 24 yaş).

Psikolojik şiddete maruz kalan Hilal ve Özlem, gerçekliklerin inkar edilmesi yoluyla maruz kaldıkları gaslightingi şu şekilde ifade etmektedir:

“Diyodum ki sen bunu yazdın, hani hafızam da iyidir yani. Sen bunu söyledin diyodum. Bana diyodu ki ben öyle bir şey söyleyemedim.” (Hilal, 24 yaş).

“bana vurdu. Bundan sonra böyle bir şey olmadı, uyduruyosun. Sana hiçbir zaman vurmam demeye başladı ama hani eminim, eminim vurduğuna. Sonrasında üzerinden işte birkaç ay geçiyo. Ben asla böyle bir şey yapmadım, iftira atıyosun vesaire.” (Özlem, 20 yaş).

Manipülasyon, canlı ve cansız varlıkların davranışlarını etkileyebilecek çeşitli araçlar olarak karşımıza çıkmakta olup psikolojik şiddet olarak ele alındığında ise manipülatif

kişilerin kendi yararlarına olacak şekilde, ilişki kurdukları tarafların kendi algılarından şüphe duymasını, faile bağımlı hale gelmelerini, kişilerin benliğinin ve varoluşunun zayıflatılarak onaya ihtiyaç duymasını sağlamak amacıyla sergilediği davranışlar sergilemeyi ifade etmektedir (Grive & Mahar, 2010; Nazir & Özçiçek, 2022; Stern, 2007). Şenay ve arkadaşlarının (2021) yaptığı bir araştırmada flört şiddeti başlığı altında en çok duygusal, sosyal ve sözel şiddete maruz kaldığı ve bu şiddetin manipülasyonla ilişkili olduğu ortaya konmuştur.

Psikolojik flört şiddetinde en çok karşılaşılan bir başka şiddet türü de ghosting'dir. Ghosting daha çok sosyal medya üzerinden gerçekleştirilmekte olup ilişkiyi kaçınmacı tavırlarla sonlandırmaya yöneliktir. Fail kişi, partneriyle iletişimini tek taraflı kesmekte ve ayrılığı karşı tarafa bildirmemektedir. Katılımcılar partnerlerinin kendilerine ghosting uygulayarak psikolojik şiddete nasıl maruz bırakıldıkları farkındalığına ancak failin iletişimini tamamen sonlandırmasıyla ulaşabilmektedirler (LeFebvre, Allen, Rasner, & Parrish, 2019; LeFebvre, 2017, s.220).

Araştırmamıza katılım sağlayan Sinem ve Leyla maruz kaldıkları ghosting'i şu şekilde ifade etmektedirler:

“işte mesela bi gün varsa üç gün yok, iki gün varsa beş gün yok gibi bi süreçti.” (Leyla, 23 yaş).

“Bikaç kez görüştük. Bikaç kez buluştuk. Sonrasında birdenbire kendini çekti.” (Sinem, 23 yaş).

YouGov ve Huffington Post'un gerçekleştirdiği ankette, katılımcıların %13'ünün; 747 katılımcıyla gerçekleştirilen başka bir araştırmada katılımcıların %21.3'ünün; 333 katılımcıyla gerçekleştirilen bir araştırmada ise katılımcıların %72'sinin partneri tarafından ghostinge maruz bırakıldığı ortaya konmuştur (Moore, 2014; Freedman ve arkadaşları, 2019; Koessler ve arkadaşları, 2019).

Manipülasyona ilişkin bir diğer strateji partnerin diğerleriyle kıyaslanmasını içermektedir. Katılımcılardan bazıları, partnerlerinin daha önce ilişki kurduğu kişilerle kendilerini kıyasladığını şu şekilde ifade etmektedir:

“Çok fazla hani beni başkalarıyla kıyaslaması. İşte sürekli eski sevgilisinden bahsetmesi, bu tarz olayları çok fazla yaşıyoduk ve bunu arkadaşlarımın yanında da çok fazla yapıyodu.” (Sinem, 23 yaş).

“Mesela sürekli eski deneyimlerini bana anlatıp bunlarla alakalı şey yapıyodu hani bak işte insanlar bunları yapıyo ama sen yapmıyosun gibi.” (Yaren, 22 yaş).

Manipülasyon stratejilerinden biri olan lovebinge maruz kalan katılımcılar, ilişkinin ilk başında partnerleri tarafından kendilerine oldukça fazla ilgi gösterildiğini, güzel sözler ve sürekli haber alma isteğiyle kendilerinin yüceltildiğini ancak daha sonrasında bu ilginin kaybolduğunu ifade etmişlerdir.

“İlk tanışmamız ilişkimizin gelişme sürecinde hani o işte karşı tarafı çok yüceltme, karşı tarafı onun için özelliklerini fazla anlam yüklenme, işte çok sevilme, o lovebombing ve akabindeki bütün eylemler aslında maruz kaldığım bi dönem oldu.” (Yasemin, 30 yaş).

“Böyle birden böyle hani lovebombing dediğimiz mesele var ya işte seninle çok fazla ilgileniyo, işte her şey, her detayını senin aklında tutuyo ve bu ilgini çekiyo aslında yani o hoşuna gidiyo.” (Umay, 25 yaş).

Katılımcılarımızdan Özlem lovebombing’in partnerle gerçekleştirilen kırıcı bir tartışmanın hemen ardından yaşandığını ve bu şekilde tartışmanın yıkıcı etkisinin ortadan kaldırıldığını ve bunun yanı sıra fail kişinin sergilediği şiddeti örtbas etmesini sağladığını şu şekilde anlatmıştır:

“Lovebombingde de beni kırıcak bi şey yaptıktan hemen sonra işte hayatımın aşkısın, seninle evlenmek istiyorum, seninle çocuklarımız olsun istiyorum. Her şey çok güzel olucak. Ben her zaman arkadayım diğer insanlar gibi değilim vesaire.” (Özlem, 20 yaş).

National Domestic Violence Hotline tarafından tanımlanan lovebombing tanımında da genellikle ilişkinin ilk başında birbirlerini yeni tanımaya çalışan çiftler arasında bunaltıcı ve sağlıksız şekilde kurulan iletişim, ilgi ve şefkat gösterme suretiyle etkileme davranışı olarak ifade edilmektedir. Araştırma sonuçlarımıza benzer şekilde bir araştırmada

lovebombing faillerinin partnerleri tarafından sürekli övgüye ve onaya ihtiyaç duyduğu, partnerlerinden uzun ve detay bilgi içeren bunaltıcı olabilecek mesajlar bekledikleri veya kendilerinin sürekli iletişim halinde olmak istedikleri ortaya konmuştur (Strutzenberg, Wiersma-Mosley, Jozkowski, & Becnel, 2017).

Romantik ilişkilerde partnerin sevgi ve ilgi ihtiyacının görmezden gelinmesi de manipülasyon araçlarından birini oluşturmaktadır. Katılımcılar partnerlerine duydukları sevgi ve ilginin partnerleri tarafından göz ardı edilmesini şu şekilde deneyimlemişlerdir:

“Onun arkadaşları daha önemliydi. Onun okulu daha önemliydi. Onun için evinde yaptığı yemek bile benden daha önemliymiş gibi hissediyodum. Hep onlardan vakit kalırsa bana vakit ayırıyordu.” (Derya, 24 yaş).

“Genel olarak canı istemiyosa yazmaz. Canı istiyosa yazar. Canı istiyosa arar. İstemiyosa öldüm koş desem büyük ihtimalle kırkına falan yetişir eğer canı istemezse” (Leyla, 23 yaş).

Manipülasyon taktikleri arasında sık şekilde karşılaşılan bir diğer araç küçümsemedir. Partnerin fiziki ve ruhsal durumlarının yanı sıra farklı alanlardaki varlığına ilişkin zarar verici bir taktik olan küçümsemeye maruz kalan katılımcılar bu deneyimlerini şu şekilde ifade etmektedirler:

“Senin okulunda ne var? Bölümünde ne var? Üniversitende ne var? Ama benimki önemli. Sürekli onun her şeyi çok önemliydi benimkinden ve sürekli işte şey, ben onu anlamıyomuşum gibi davranıyordu. Aman sen ne anlıycaksın, sen nerden biliceksin?” (Derya, 24 yaş)

“Küçümseme. Ondan sonra sen başarısızsın. Sen yapamazsın. O zamanlar üniversiteyi yeni kazandığım bi dönemdi. Özel üniversiteyi kazandım. İşte senin zekan zaten bu kadar ki bu üniversiteyi kazandın gibi.” (Leyla, 23 yaş).

Yapılan bir araştırma ile bulgularımızın örtüştüğü görülmektedir. Öyle ki, çalışmaya katılan gençler duygusal şiddet içeren davranış biçimleri olarak partnerin nerede ve kimlerle olduğunu sıkı takip etmesi, küçük düşürücü davranması ve göz ardı edici eylemlerde bulunmak olarak ifade etmişlerdir. Buna göre kadın katılımcıların %81,5'i ve erkek katılımcıların %76,3'ü en az bir defa flört şiddetine maruz kaldığını ifade etmişlerdir (Jackson, Cram, & Seymour, 2000).

4.1.1.2. Sözlü Şiddet: “Ailene giderim. Ondan sonra arkadaşlarıyla iletişimini keserim. Ondan sonra seni yaşatmam”

Psikolojik flört şiddeti türlerinden bir diğeri olan sözel şiddet; hakaret, bağırma, iftira gibi eylemleri içermektedir. Katılımcılar tarafından sık şekilde tekrar edilen sözel şiddet unsuru olan tehdit eylemi, kişilere çeşitli bağlamlarda istenileni yaptırmayı ve birey üzerinde kontrol kurmayı amaçlamaktadır. Partneri tarafından tehdide maruz bırakılan Petek, aile bireyleri üzerinden nasıl tehdit edildiğini şu şekilde ifade etmektedir:

“Artık onu bi yerde bulup işte darp ediceğini söyledi mesela. İşte babamı bi şekilde yola getiriceğinden falan. Zaten bunlar artık son aşamalar.” (Petek, 27 yaş).

Partnerleri tarafından fiziksel şiddet, yaşamının sonlandırılması ve sosyal ilişkilerine zarar verilmesi ile ilgili tehditlere maruz bırakılan Betül, Tülay ve Aslı bu durumu şöyle ifade etmektedir:

“İffetsiz olduğum, orospu olduğum, zaten benim yedeklerimin hazır olduğu, benim kavga anında karşımda olsaydı eğer saçlarımdan sürükleyerek, ağzımdan burnumdan kan gelmesini izlemek istediğini ve bu durumun ona çok zevk vericeğini gibi gibi yazdığı bi mail atmıştı.” (Betül, 24 yaş).

“Şöyle işte benden ayrılırsan şöyle yaparım. Ailene giderim. Ondan sonra arkadaşlarıyla iletişimini keserim. Ondan sonra seni yaşatmam.” (Tülay, 25 yaş).

Literatürde yer alan çalışmalara bakıldığında da araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösterdikleri göze çarpmaktadır. Öyle ki yapılan araştırmalar da erkeklerin partnerlerine yaptırmak istediklerine yönelik en çok tehdit etme, eleştirme ve onlara bağırma davranışlarını sergiledikleri belirlenmiştir (Buss & Gomes, 1987; Laner & Thompson, 1982; Beckmann, Bergmann, Krieg, & Kliem, 2019). Alan Dikmen ve arkadaşlarının (2018)’in üniversiteli kadın öğrencilerle gerçekleştirdiği bir araştırmada ise katılımcıların %5,4’ünün ayrılmamaları için partnerleri tarafından tehdit edildikleri bulunmuştur. Son olarak Partner Abuse State of Knowledge Project (PASK) verilerine göre, araştırmaya katılan kadın katılımcılar, çoğunlukla kontrol ve tehdit edildiklerini belirtmişlerdir (Hamel, 2012).

Sözel şiddet türlerinden biri olan hakarete maruz kalan katılımcılar, ilişki içerisinde partnerleri tarafından maruz bırakıldıkları küfür ve hakaretleri şu şekilde ifade etmişlerdir;

“Senin kadar iffetsiz bir insan tanımadım. Orospuluk yapıcaksan benim hayatımda olamazsın diyerek beni engellemişti.” (Betül, 24 yaş)

“Yolun ortasında ben mesela yürüyoruz uzun bi yol. Nefes nefese kalıyoruz, biraz dinlenebilir miyiz diyorum, başkalarıyla orospuluk yaparken hiç yolda kalmıyosundur, hep bana gelince böyle hasta olduğunu iddia ediyosun gibi şeyler diyodu.” (Özlem, 20 yaş).

Katılımcılar partnerleri ile yaşadıkları tartışmalar sırasında maruz kaldıkları bir başka psikolojik şiddeti türünü şu şekilde ifade etmektedirler:

“Çok şiddetli bağırış çağırışlı kavgalarımız çok fazla oldu. Yine orda da tehditler, hakaretler.” (Sinem, 23 yaş).

“Çünkü çok böyle öfkelendiği zaman sesini çok fazla yükselten biriydi.” (Umay, 25 yaş).

Araştırmamıza katılım sağlayan Tülay, partnerinin isteklerini yerine getirmediğinde kendisine yöneltilen iftirayı şu şekilde ifade etmektedir:

“Mesela onunla birlikte olmadığım için beni başka birisiyle birlikte olmakla suçluyodu sürekli. Sen biriyle yattığın için benimle yatmıyosun gibi.” (Tülay, 25 yaş).

Katılımcılarımızdan Kübra, partnerinin çok fazla kıskanç davranışlar sergilediğini ve bu davranışların kendisine yönelttiği iftiralarla bir arada bulunduğunu şu şekilde ifade etmektedir:

“Müdür falan erkekti. E müdürün odasına gidiyosundur sen falan filan. Böyle değişik iftiralar.” (Kübra, 28 yaş).

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlar, ilişkileri içerisinde manipülasyon, tehdit, hakaret, kıskançlık, kısıtlama, baskı ve kontrol, göz ardı etme, küçümseme, korkutma, ısrarlı takip, ghosting, kıyas, bağırma, iftira ve lovebombinge maruz kaldıklarını aktarmışlardır. Kadınların partnerlerinin istedikleri davranışları sergilemediklerinde

baskı ve kontrol amacıyla çeşitli kısıtlamaları ve insan onuruna uygun olmayan yaralayıcı eylemleri deneyimledikleri görülmektedir.

4.1.1.3. Baskı ve Kontrol: “O sürpriz değildi. Seni aslında kontrol etmeye geliyo.”

Psikolojik şiddetin bir diğer türü de baskı ve kontrol içeren davranışlardır. Araştırmamıza katılan katılımcılar ise partnerleri tarafından sosyal ilişkilerinin yönetiminde baskıya maruz bırakıldıklarını şu şekilde ifade etmektedirler:

“Ben dedim işte kafede oturuyoruz dedim. Aynı kafede ismini söyledim işte tamam falan kapattık. On beş dakika sonra tekrar aradı. Ben dedim hayırdır bi şey mi oldu falan açtım soluna bak dedi. Bi baktım o gelmiş. Teftişe.” (Eylül, 24 yaş).

“İşte ister istemez napıyorsun nerdesin diye konuşuyosun. Ondan sonra çat diye gelmeye başladı. İlk önce böyle hoşuna gidiyo böyle sürpriz falan sanıyosun. Ya beni görmek istiyo, özledi moduna giriyosun. Sonra bunun aslında öyle olmadığını anlıyosun. O sürpriz değildi. Seni aslında kontrol etmeye geliyo.” (Tülay, 25 yaş).

“İşte kiminlesin, napıyorsun ve her dakika. İşte yurttayım. Mesela yurttayım inanmayıp işte ara beni.” (Nisa, 35 yaş).

Umay, evlilik gerçekleştirmek için hazır olmadığını düşündüğü halde partneri tarafından bu konuda baskıya maruz kaldığını ve bu durumdan duyduğu rahatsızlığı şu şekilde ifade etmektedir:

“Evlenelim baskısı. Evlenelim. Evlenelim. Evlenelim. Böyleydi sürekli.” (Umay, 25 yaş).

Araştırmamızla benzer şekilde psikolojik flört şiddetinin baskı ve kontrol yoluyla oldukça yaygın şekilde uygulandığı (Hamel, 2012; Aslan ve arkadaşları, 2008), böylece şiddet faillerinin ilişki içinde buldukları partnerlerinin davranışlarını ve en nihayetinde yaşamlarını kontrol altında tuttıkları göze çarpmaktadır.

Araştırmamıza katılan kadınlar, partnerleri tarafından kıskançlık yoluyla şiddete maruz bırakıldıklarını, partnerlerinin yaşadığı kıskançlık nedeniyle sosyal yaşamlarının sekteye uğradığını, yaşanan bu durumun üzerlerinde baskı yarattığını ifade etmektedirler:

“Kızlardan da kıskanıyodu, erkeklerden de kıskanıyodu başta dedim olabilir, hani şey falan sonrasında şu noktaya geldi, beni kendi arkadaşlarımla görüştürmüyodu, yani samimi olayım olmayayım, kız erkek fark etmez. Kendi arkadaşlarının yanında durabiliyodum.” (Eylül, 24 yaş).

“Eğer arkadaşlardan bi tanesiyle birazcık böyle mesela fazla sohbet edip böyle gülüp edersen hemen tepki gösteriyodu. Sen ona çok yakınlaştın vesaire. Bu bi süre sonra şeye evrilmeye başladı bi yerden sonra. Bi yerde otururken mesela böyle gözünüz dalar. Şöyle uzağa bakarsınız ya. Sen kime bakıyosun? Baktığın yerde bi şey var. İşte şu adama mı bakıyosun.” (Nisa, 35 yaş).

“Mesela sırf onun yüzünden dershanemi değiştirdim. Başka, hiç erkek, içerisinde erkek olmayan böyle şey muhafazakar bi dershaneye gitmişim. Orda, orda bile sıkıntı çıkıyodu yani. Hani orda da bulmuşsundur sen diyodu kızların arasında olmama rağmen.” (Kübra, 28 yaş).

Yapılan bir çalışmada kadınlar, partnerlerinin kısıtlayıcı ve kontrolcü davranışlarının aralarındaki duygusal ilişki sebebiyle ortaya çıktığını; kıskançlığı bir aşk belirtisi olarak düşündüklerini, ilişkileri içerisinde manipülatif söylemlerin kendilerini ne ölçüde yönlendirdiğinin farkına varamadıklarını ifade etmişlerdir (Üstünel, 2020). Gordon (2020) ve Glossary of Definitions of Rape (2017)'ye göre partneri baskı ve kontrol altına almak için uygulanan bir başka şiddet türü de kıskançlık olup kişinin kıskanç davranışlar sergileyerek partneri üzerinde tahakküm kurmaya yönelik manipülatif ve zarar verici davranışlar sergilenmesi olarak ifade edilmektedir. Yapılan araştırmada katılımcıların %40,2'sinin partnerleri tarafından kıskançlık temelli şiddete maruz kaldıkları ortaya konmuştur. Bunun yanı sıra üniversiteli kadın öğrencilerle gerçekleştirilen başka bir araştırmada, katılımcıların %88'i duygusal; %22,2'si ise sözel şiddete maruz kaldığı ortaya konmuştur. Katılımcılar şiddetin nedenlerine ilişkin cevaplarında %40,2 oranla kıskançlık temasını vurgulamıştır (Alan Dikmen, Özaydın, & Dereli Yılmaz, 2018).

Katılımcılar mekan tercihleri, arkadaşlık ilişkileri ve hobileriyle ilgili olarak partnerleri tarafından kısıtlamaya maruz bırakıldıklarını ve partnerlerinin istekleri doğrultusunda hareket etmek zorunda kaldıklarını şöyle ifade etmektedirler:

“Kısıtlama zaten vardı. Yani onun mesela onun istemediği bi kafede gidip oturamazdım bile.” (Yıldız, 24 yaş).

“Bunun dışında örneğin arkadaşlarımın bazılarını kısıtlamaya çalışmaya başladı. İşte onunla görüşmiceksin. İşte erkeklerle görüşmiceksin. Yeni birisiyle tanışmıcaksın. O kız iyi. Bu oğlan kötü.” (Nisa, 35 yaş).

Kader, gerçekleştirmekten hoşnut olduğu hobilerin partneri tarafından kısıtlandığını fakat buna rağmen ondan gizli şekilde hobilerini gerçekleştirmeye devam ettiğini şu şekilde ifade etmektedir:

“Dans ediyodum ve yüzüyodum. Yüzmeme ve dans etmeme izin vermedi bi dönem. Ben ondan gizli yapmaya devam ettim bi dönem boyunca ama.” (Kader, 20 yaş).

1058 ergenle gerçekleştirilen bir çalışmada kısıtlamaya maruz bırakılan kadınların oranı %23,6 olarak bulunmuştur (Ybarra ve arkadaşları, 2016). Aslan ve arkadaşlarının (2008) yaptığı bir araştırmada ise şiddete maruz kalan katılımcıların %42,9'u partnerleri tarafından sosyal yaşamlarının kısıtlandığını, %38,1'i ise karar verme özgürlüklerinin sınırlandığını ifade etmişlerdir. Araştırmamız kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerimizde deneyimlerini paylaşan katılımcılarımızın da partnerleri tarafından sosyal yaşamlarının kısıtlandığı göz önüne alındığında literatürle paralel sonuçlar ortaya konduğu görülmektedir.

Partnerleri tarafından kendisine ulaşmak amacıyla çeşitli yollardan ısrarlı takibe maruz bırakılan Dilek, Sinem ve Petek deneyimlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“İşte bi sürü mesaj, işte WhatsApp'tan ulaşamayınca SMS atmış falan. İşte diğer Twitter'dan yazmış. Her yerden yazmış yani yazabildiği.” (Dilek, 30 yaş).

“Sonra ayrılmak istediğim zaman ısrarlı takipler oldu. İşte sürekli mesaj atmalar, kendimi öldürücü tehditleri mesela.” (Sinem, 23 yaş).

“Ben onu engelliyorum, o bana kardeşinin, işte hiç tanımadığım mesai arkadaşlarının telefonundan mesajlar atıyo falan hani.” (Petek, 27 yaş).

Kadınların ısrarlı takip deneyimlerine bakıldığında kişisel verilerinin ihlal edildiği, ısrarlı takiple beraber tehdit etme gibi manipülasyon taktiklerine maruz kaldıkları görülmüştür.

4.1.2. Psikolojik Flört Şiddetinin Kadınlar Tarafından Nasıl Fark Edildiği

Bu başlık altında araştırmamıza katılım sağlayan kadınların maruz kaldıkları psikolojik şiddeti nasıl fark ettikleri ele alınmıştır.

4.1.2.1. Kadınların Öğrenim Gördüğü Bölüm: “bu bölümde okumuyo olsaydım belki bunu bu kadar kolay fark edemezdim.”

Araştırmamıza katılan sosyal hizmet bölümü öğrencileri ve mezunları var olmakta olup maruz kaldıkları psikolojik şiddeti, lisans dönemleri boyunca çeşitli derslerde öğrendikleri bilgilerin süzgecinden geçirerek anlamlandırabildiklerini ifade etmektedirler:

“zaten hani sosyal hizmet bölümünde okuyorum ki bence bu bölümde okumuyo olsaydım belki bunu bu kadar kolay fark edemezdim. Özellikle feminist sosyal hizmet dersimiz falan vardı.” (Yıldız, 24 yaş).

“Ve hani ben sürekli düşünüyodum işte o öğrendiğimiz şeylerle o davranışları eşleştirmeye çalışıyodum falan.” (Umay, 25 yaş).

Katılımcıların öğrenim gördükleri bölümlerde feminist bir bakış açısının bulunması sayesinde şiddete ilişkin bilgi ve farkındalıklarının artmış, maruz kaldıkları psikolojik flört şiddetini bu sayede fark edebilmişlerdir. Buradan doğru olarak kadınların psikolojik flört şiddetine ilişkin bilgi ihtiyacı olduğu, feminist bakış açısının ve psikolojik flört şiddetinin tanımlayıcı özelliklerine ilişkin bilgilerin tüm kademelerdeki eğitim kurumlarında yaygınlaştırılması gerektiği görülmüştür.

4.1.2.2. Çevreyle Paylaşma: “Onlarla görüştüğten sonra şeyi fark ettim, yanlış davranışların hep kendimde olduğunu düşünüyomuşum ben”

Yaşamın her döneminde, bireylerin çevreleriyle ve özellikle akranlarıyla kurdukları ilişkiler, kişilerin bakış açılarının, duygularının ve düşüncelerinin şekillenmesinde önem arz etmektedir. Psikolojik flört şiddeti bağlamında kişilerin arkadaşları ve akran grupları ile etkileşimi incelendiğinde, dahil oldukları grupların bireylerin algı, tutum ve

davranışlarını karakterize etmekte, kurulan ilişkilerdeki etkileşimler bireylerin partnerleriyle olan ilişkilerine yansıtılabilmektedir.

Araştırmamıza katılan kadınlar, ilişkilerinde yaşadıkları problemleri aile bireyleri ve yakın arkadaşlarıyla paylaştıklarını; bu paylaşım esnasında ilişkilerindeki sağlıksız durumları fark edebildiklerini ifade etmektedirler:

“Yakın arkadaşlarımla görüştüm samimi arkadaşlarımla. Onlarla görüştükten sonra şeyi fark ettim, yanlış davranışların hep kendimde olduğunu düşünüyordum ben. Ya aslında hakikaten beni fiziksel olarak değil ama diliyle de dövüyomuş yani bu adam. Onu o zaman fark ettim.” (Aslı, 26 yaş).

Katılımcılarımızdan Petek, partnerinin kendisine yönelik şiddet içerikli davranışlarının kendisiyle akran olan kız kardeşinin yorumları üzerine düşünerek farkına varabildiğini şu şekilde ifade etmektedir:

“Bana dedi ki bence de biraz şey yap yani hani gözünü aç biraz gözlemler. Kız kardeşimden bi de dört yaş küçük kız kardeşimden bu uyarıyı almak biraz biraz zoruma gitti açık söylüyüm. Ondan sonra biraz daha gözüm açıldı ama.” (Petek, 27 yaş).

Bireylerin hangi bağlamda olursa olsun çevreleriyle ve özellikle akranlarıyla kurdukları ilişkiler flört şiddetini teşvik edebilmekte veya caydırıcı tutum ve davranışlara dönüşebilmektedir. Bunun yanı sıra bireylerin dahil oldukları akran grupları, bireylerin partnerleriyle yaşadıkları sorunların çözümlenmesinde yorumlarda ve tavsiyelerde de bulunabilmektedir (Noonan & Charles, 2009; Ellis, Chung-Hall, & Dumas, 2013; Baker, 2017). Literatürle benzer olarak kadınlar ilişkili oldukları lisans dersleri, arkadaş çevresinin telkinleri, partnerin davranışlarını hakkında düşünme, psikolojik şiddetin yanı sıra fiziksel şiddete maruz kalmak, üyesi oldukları sivil toplum kuruluşlarının bilgilendirici çalışmaları, diğer çevre ile paylaşma süreçleri sonucunda maruz kaldıkları psikolojik şiddeti anlamlandırabilmişler, bazı katılımcılar ise ilişki içerisinde şiddeti fark edememiş ancak ilişkiyi sonlandırdıktan sonra fark edebilmişlerdir.

4.1.2.3. Partnerin Davranışları Üzerine Düşünmek: “Ondan sonra dedim ki bu beni sevmiyo heralde.”

Katılımcılarımız, partnerlerinin ilişki içerisinde davranışlarını ve şiddete ilişkin çeşitli paternlerini fark ederek bu davranışların sürekliliğini izlemeye başladıklarını, maruz kaldıkları bu eylemlerin sistematik bir şiddeti içerdiğini bu izlemeler sonucunda fark edebildiklerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“daha sonra hareketlerini ve ilişkimizi gözlemlemeye başladım ve yaptığı şeyler beni ittiği şeyler yavaş yavaş manipülasyona uğradığımı fark ettirmeye başladı bana. Bu şekilde fark ettim.” (Kader, 20 yaş).

“Mesela işte gece biri beni takip etmiş. Mesela nasıl seni bu takip eder? İşte aranıyo musun ediyö musun? Ya bi dur abi ben diyorum ki işte buram mosmor iyiyim ama bu nasıl oldu diyorum. Sen saçma sapan bi şeyler söylüyorsunuz? Ondan sonra dedim ki bu beni sevmiyo heralde. Çünkü benimle ilgilenmiyo, fiziksel şiddet görmüşüm, çok içmişim. Hiçbi şey hatırlayamıyorum. Ondan hala kıskançlık yapmaya devam ediyö. Orda aydınlandım aslında.” (Tülay, 25 yaş).

Kadınlar, manipülasyona, kıskançlığa ve hakarete maruz kaldıklarını aynı zaman da beledikleri ilgi ve sevginin partnerleri tarafından sergilenmemesi, tüm bu şiddet içeren eylemlerin kombine şekilde uygulanması sonucunda partnerlerinin davranışlarını daha objektif şekilde değerlendirek psikolojik şiddete maruz kaldıklarını fark edebilmişlerdir.

4.1.2.4. Fiziksel Şiddete Maruz Kalma: “fiziksel boyuta geldiği zaman evet dedim yani bu şiddet artık.”

Psikolojik şiddet, fiziksel şiddet gibi vücut bütünlüğünü bozabilecek somut eylemlerle gerçekleştirilemediğinden fark edilmesi zor bir şiddet türü olduğu bilinmektedir. Buna göre psikolojik şiddete maruz kalan katılımcıların, partnerleri tarafından kendilerine fiziksel şiddet uygulanmasına kadar maruz kaldıkları psikolojik şiddeti fark edemedikleri, ancak somut eylemler sonucunda bir şiddet döngüsü içerisinde olduklarını anlamlandırabildikleri ortaya konmuştur. Buna göre Sinem ve Özlem, maruz kaldıkları fiziksel şiddet sonrasında psikolojik şiddete de maruz kaldıklarını fark ettiklerini şu şekilde ifade etmektedirler:

“İlk ilişkimde fiziksel boyuta gelene kadar asla şiddet olduğunu fark etmedim ama fiziksel boyuta geldiği zaman evet dedim yani bu şiddet artık. O şekilde fark ettim.” (Sinem, 23 yaş).

“O gün işte ilk defa bana vurduğu gün. Artık o an hani bi şey yapmam gerektiğini anlamıştım.” (Özlem, 20 yaş).

4.1.2.5. Maruz Kalınan Psikolojik Şiddeti Fark Edememek: “Hani işin içindeyken ilk üç dört ayda fark edemedim.”

Psikolojik flört şiddetinin, şiddetin somut hallerinin sergilenmesinden ziyade bireylerin duygu, düşünce ve algı sistemlerine saldırıyor olduğu bilinmektedir. Buna göre araştırmamıza katılan katılımcılarımız, ilişki içerisinde maruz kaldıkları psikolojik şiddetin farkına varamadıklarını şu şekilde ifade etmektedirler:

“Hani işin içindeyken ilk üç dört ayda fark edemedim. Dediğim gibi benim de öncesinde yaşadığım o maalesef duygusal boşluktan kaynaklı ama şu an net söyleyebiliyorum bunu.” (Petek, 27 yaş).

“Ben ilişki içerisindeyken farketmedim.” (Yaprak, 23 yaş).

Kadınlar psikolojik flört şiddetini çevreleriyle paylaşarak, öğrenim gördükleri esnasında veya başka bir şiddet türünün varlığında fark edebilmektedirler. Ancak psikolojik flört şiddetini anlamlandırma süreci her kadın için farklı bir süreci ifade etmektedir. Öyle ki kimi katılımcılar psikolojik şiddete maruz kaldıkları ilişkiyi başka bir sebepten sonlandırana kadar bir şiddete maruz kaldıklarının ve zarar gördüklerinin farkına varamamaktadırlar.

4.1.3. Psikolojik Şiddete Rağmen Kadınların İlişkiye Devam Etme Sebepleri

Kadınların şiddeti tolere etmeleri mikro, mezzo ve makro düzeylerde maruz kaldıkları baskıyla da yakından ilgilidir. Öyle ki annelik, ekonomik bağımlılık, sosyal baskılar, aile onuru, öz saygılarının düşük olması, eşlerinin kendilerine karşı daha iyi davranacağına dair inançlar, tek başlarına güçsüz hissetmeleri kadınların şiddete maruz kaldıkları ilişkiyi terk etmelerini zorlaştırmaktadır (Gelles,1976; Abd Aziz ve arkadaşları, 2019)

Araştırmamıza katılan kadınların psikolojik flört şiddetine maruz kaldıkları halde ilişkiye devam etmeleri, başka biriyle romantik ilişki kurulmayacağı düşüncesi, ilişkinin onarılabileceğine dair inançlar, partner ile empati kurma ve şiddeti kabullenememe başlıkları altında anlaşılmalı çalışılacaktır.

4.1.3.1. Başka Biriyle Romantik İlişki Kurulamayacağı Düşüncesi: “ondan başkasının beni asla kabul etmiyeceği hissiyatı.”

Araştırmamıza katılan kadınlar, maruz kaldıkları psikolojik şiddeti fark etmesinin ardından ilişkiye devam etme sebeplerinden ilki başka bir kişiyle romantik bir ilişki yaşanmayacağına dair genel bir kabullerinin varlığını şu şekilde ifade etmektedirler:

“Bi de güvenli bi liman olarak görüyorsun hani tekrar başkalarıyla tanışmak biraz zor geliyo tekrar işte bu ilişki dediği şey zaten çok karman çorman olan bi şey ya.” (Aslı, 26 yaş).

“Hani bi şey kafası vardı bi de bende o zaman hani birini sevdin, hayatın sonuna kadar onu sevicem falan sanıyodum.” (Yıldız, 24 yaş).

Aynı zamanda kadınların partnerleri tarafından maruz kaldığı manipülatif eylemler sebebiyle kendilerini eksik ve kusurlu gördükleri, bu kusurlu taraflarının ancak mevcuttaki partneri tarafından kabul edilebilir olduğuna ilişkin genel kanılarının varlığı da önem arz etmektedir.

“Şu hissiyatı çok fazla hissettim, ondan başkasının beni asla kabul etmiyeceği hissiyatı.” (Betül, 24 yaş).

“Çünkü şey diye düşünüyodum. Artık hiç kimse olmayacak hayatımda. Olamaz. Ben onu seviyorum ondan başkasını sevemem. Ondan sonra ondan başkası bana bakmaz.” (Tülay, 25 yaş).

Buna göre romantik ilişkilerin kompleks bir yapıda bulunması ve yeniden bu komplike süreçlerden geçilerek bir partner edinilmesinin duygusal olarak oldukça zorlayıcı olabileceğine ilişkin düşüncelerin varlığı göze çarpmaktadır.

4.1.3.2. İlişkinin Onarılabileceğine Dair İnanç: “ben inanıyorum bak biz birlikte olduktan sonra halledebiliriz.”

Araştırmamızın bu başlığında, katılımcıların her ne kadar maruz kaldıkları şiddetin farkında olsalar da ilişkinin sağlıklı tarafının onarılabileceğine ve partnerin bu şiddeti sonlandırabileceğine ilişkin inançları nedeniyle ilişkiye devam ettiği ortaya konmuştur:

“Hani belki düzeler diye bi düşünce de vardı hani. Çünkü bu insan psikolojik şiddet uyguluyo evet ama her gün uygulamıyo. Anlatabiliyo muyum?” (Ashı, 26 yaş).

“Şimdi ben bunların üstüne hala diyorum ki, hani ben inanıyorum bak biz birlikte olduktan sonra halledebiliriz. Ama ben böyle çok tedirgin oturuyorum. Korkumdan değil. Onu kaybetmek istemediğimden. Hani hala bi şeyler halledebileceğimizi düşünüyorum.” (Derya, 24 yaş).

Kadınlar partnerleri tarafından maruz bırakıldıkları baskı, kontrol ve manipülasyon taktikleri neticesinde bağımlı bir ilişkinin içerisine sürüklenmekte olup kendilerine zarar veren psikolojik şiddetin varlığında dahi konfor alanlarının dışına çıkmak istemeyerek partnerleriyle işbirliği içerisinde ilişkilerini onarabileceklerine dair inanç barındırmaktadırlar. Bu inanç, psikolojik şiddetin şiddetinin artmasına ve aynı zamanda partnerin sergilediği bu zarar verici davranışları rasyonel bir zemine oturtmaya yönelik sarf etmeye başlanılan çabayı da beraberinde getirmektedir.

4.1.3.3. Fail ile Empati Kurma: “onu zor dönemlerinde öyle yalnız bırakmak istemedim biraz da.”

Bu başlık altında partnerleri tarafından psikolojik şiddete maruz kalan kadınların partnerlerine yönelik empati duyguları nedeniyle sağlıklı bir ilişkiye devam etme deneyimleri ortaya konmuştur. Buna göre kadınların partnerleri ile empati kurarak onları şiddet döngüsüne iten geçmiş veya mevcut durumdaki süreçlere ilişkin empati duygusu geliştirerek failin uyguladığı şiddeti meşru bir düzleme oturtmaktadırlar. Yasemin ve Eylül, konuyla ilgili deneyimlerini şu şekilde aktarmaktadırlar:

“Şu anda da o zor zamanda ben onun yanından ayrılmamalıyım gibi bir şey üstlendim kendimce ve davranışlarımı hani olabilir, şu an iyi değil gibi böyle rasyonel nedenlere bağlanmaya çalıştım.” (Yasemin, 30 yaş).

“(…) ben de çok zor dönemlerden geçtim çok delirdiğim anlar oldu. Hani şu an normalim normal, normaleştim ama hani çok zor dönemlerim oldu ve onu zor dönemlerinde öyle yalnız bırakmak istemedim biraz da.”

Katılımcılar, partnerleri tarafından maruz bırakıldıkları psikolojik flört şiddetine ilişkin olarak empatik yaklaşımlar sergiledikleri ve şiddet failinin zarar verici eylemlerine haklı sebepler bulmaya çalışmışlardır. Sistemik olarak maruz kalınan psikolojik şiddete ilişkin haklı sebepler ortaya koymaya çalışmak, psikolojik şiddetle ilgili yeterli farkındalık geliştirememeye de neden olmuştur.

4.1.3.4. Şiddeti Kabullenememe: “kendimin şiddete maruz kalışını kabullenmem çok uzun süre aldı.”

Araştırmamıza katılan kadınların, psikolojik şiddete maruz kaldıkları halde, maruz kaldıkları bu şiddeti kabullenmeyerek ilişkiye devam etmeleri önem arz etmektedir.

Katılımcılarımızdan Yasemin, profesyonel iş yaşamı içerisinde şiddetle mücadelede aktif bir rol alması nedeniyle şiddete maruz kalmış olmasını uzun süre kabullenemediğini şu şekilde ifade etmektedir:

“Bir şiddete maruz kaldığımı, o kadar şiddetle mücadele eden ya da işte gerçekten doğrudan insanları yönlendiren biri olarak kendimin şiddete maruz kalışını kabullenmem çok uzun süre aldı. Yani bir şiddete maruz kaldığımı kabullenemedim.” (Yasemin, 30 yaş).

Nisa, psikolojik şiddete maruz kaldığı dönemlerde bu şiddeti anlamlandırabilmek için yeterli gelişim düzeyinde olmadığını, maruz kaldığı şiddeti sevgi temeline oturarak kabullenmediğini şu şekilde ifade etmektedir:

“Daha böyle hem de yaşım küçük olduğu için sevdiği için böyle yapıyo gibi böyle kendi kendime bunu mantık çerçevesine oturtup bi süre maruz kalmak zorunda kaldım ama çok basit şeyler.” (Nisa, 35 yaş).

Yaprak ise, çevresinden gelen uyarılara rağmen partnerinin kendisine şiddet uygulayamayacağını, farklı bahaneler ile maruz kaldığı şiddeti kabullenmediğini ifade etmektedir:

“Yani mesela bi insan gelip şeyi söylüyor, ya bak o seni kullanıyor ve sen şeysin hani salak mısın ayrıl git artık falan diye ben şey diyim, aslında o benden hoşlandığını söylüyo falan diyodum. Yani kendimce bi aklama durumu içerisindeydim.” (Yaprak, 23 yaş).

Kadınlar psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı ve bu farkındalığa eriştiği halde ilişkiyi sonlandıramamakta veya sonlandırmayı tercih etmemektedir. Buna göre kadınlar maruz kaldıkları manipülatif davranışlar sonucunda başka biriyle romantik ilişki kuramayacağına inanmakta ve fail ile empati kurmaya çalışmaktadır. Bunun yanı sıra kadınlar ilişkinin ve failin sağlıksız taraflarını düzelterebileceğine inanmakta veya şiddete maruz kaldıklarını kabullenememektedir.

4.1.4. Kadınların Psikolojik Flört Şiddeti Karşısında Hissettiği Duygular

Psikolojik şiddetin oldukça sinsi bir olgu olarak karşımıza çıkması kadınların maruz kaldıkları şiddeti fark etmelerini ve bu şiddete karşı eylemde bulunmalarını zorlaştırmaktadır. Sistematik bir psikolojik şiddete maruz kalan kadınlarda olumsuz duyguların ortaya çıkması kaçınılmazdır. Temple ve arkadaşlarının gerçekleştirdiği bir araştırmada psikolojik flört şiddet ile anksiyete, depresyon ve saldırganlık davranışlarının yakından ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Yapılan bir başka araştırmada ise fiziksel, psikolojik ve cinsel flört şiddeti sonrası özellikle kızların kaygı, depresyon ve travma sonrası stres bozukluğu yaşadığı bildirilmiştir. Ghosting failleri ve mağdurları ile yapılan bir diğer araştırmada, mağdurların faillere göre bağlanma kaygısı, sıkıntı, yalnızlık, üzüntü ve mutsuzluk gibi olumsuz duyguları daha fazla yaşadıkları belirlenmiştir (Leckfor, Wood , Slatcher, & Hales, 2023; Dutton ve arkadaşları, 2005; Mechanic ve arkadaşları, 2000; Temple ve arkadaşları, 2016; Callahan, Tolman, & Saunders, 2003).

Bu doğrultuda, kadınların psikolojik şiddete maruz kalmaları nedeniyle deneyimledikleri duygular çaresizlik, suçluluk, üzüntü, öfke, güçsüzlük, yalnızlık, değersizlik, utanç ve yetersizlik başlıkları altında incelenmeye çalışılmıştır.

4.1.4.1. Çaresizlik: “Çıkmaz sokakta gibi”

Partnerleri tarafından psikolojik şiddete maruz kalan ve bu döngüden sıyrılamayan kadınlar, hissettikleri çaresizlik duygusunu ve diğer nedenlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Yani o kadar gerçekten çok çaresiz hissediyodum. Sürekli böyle kendimi bi yerde ağlarken ve ona yalvarırken buluyodum.” (Yıldız, 24 yaş).

“Çıkmaz sokakta gibi. Hani başka kurtuluş yolu yokmuş gibi.” (Özlem, 20 yaş).

Maruz kaldıkları psikolojik şiddet sebebiyle yapabilirlikleri etkilenen kadınlar, içinde buldukları sağlıksız ilişkiyi sonlandıramamakta ve bu sebeple çaresiz hissetmektedirler.

4.1.4.2. Suçluluk: “Bunları hak ediyomuşum gibi.”

Kadınlar, maruz kaldıkları psikolojik şiddetin sorumluluğunu üstlendiklerini ve bu sebeple kendilerini suçlu hissettiklerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Hep suçlu, hatalıymışım gibi hissediyodum.” (Derya, 24 yaş).

Leyla, maruz kaldığı şiddete ilişkin farkındalığın, mücadele yöntemlerinin ve baş etme mekanizmalarının mikro, mezo ve makro düzlemlerde ele alınmamış olması, buna ilişkin bir bilgisinin olmamasını kendi suçu olarak hissettiğini ifade etmektedir:

“Yani bunca süredir bi şeyler yaşıyosun ama sen bunun ne olduğunu bilmiyosun. Çünkü öğretilmemiş sana. Hani evde öğretilmemiş, sokakta öğretilmemiş, okulda öğretilmemiş falan. Bu yüzden de kendini kötü hissediyosun. (...) Sanki bu benim suçummuş gibi. Bunları hak ediyomuşum gibi.” (Leyla, 23 yaş).

Yasemin, ilişkinin ilk başında maruz kaldığı lovebombing sürecinin sonlanmasının ardından bundan kendisini sorumlu tuttuğunu ve suçluluk duygusu hissettiğini söylemektedir:

“Onları gösteren birinin daha sonra bunların hiçbirini göstermeyişi ben bi yerde demek ki hata yaptım ve bundan hani artık yoksunum hani buna erişemiyorum da neden oluyo.” (Yasemin, 30 yaş).

Umay ise partnerinin uyguladığı psikolojik şiddete kendisinin izin verdiğini düşündüğünü ve bu sebepten dolayı kendini suçladığını ifade etmektedir;

“Hani neden bunları kabul ettin? Neden bunlara katlandın? Ne vardı? Bu kadar seni ona bağlıcak falan diye böyle kendimi çok suçladım şey yaptım.” (Umay, 25 yaş).

Araştırma sonuçlarıyla benzer şekilde gerçekleştirilen bir çalışmada flört şiddetine maruz kalan kadınların bu şiddeti kabullendiği ve şiddete maruz kalmalarını gerektirecek davranışlarda bulunmaları sebebiyle kendilerini suçlu hissettiklerini ifade etmişlerdir (Högström Tagesson & Gallo, 2021).

4.1.4.3. Üzüntü: “Yani birinin beni değersizleştirmesine izin vermişim.”

Katılımcılarımızın maruz kaldıkları psikolojik şiddet sebebiyle hissettikleri bir diğer duygu üzüntüdür. Hilal, ilişkisini sonlandırdıktan sonra maruz kaldığı psikolojik şiddetin farkına varmasıyla hissettiği üzüntü duygusunu şu şekilde ifade etmektedir;

“Ya bi süre o, o süre hani üzülen geçiyo yani bi iki, üç ay süreçte hani neden böyle oldu, neden?” (Hilal, 24 yaş).

Yasemin ise, maruz kaldığı psikolojik şiddet ile kendisini değersiz hissettiğini ve bu his karşısında üzüntü duyduğunu, ilişkisini sonlandıralı belirli bir süre geçmiş olmasına rağmen halen üzüntü ve kırgınlık hislerini taşıdığını söylemektedir:

“Yani birinin beni değersizleştirmesine izin vermişim ve bu beni çok üzdü çok. Hala daha çok üzgün ve kırgın hissediyorum.” (Yasemin, 30 yaş).

Kadınların ifadelerine bakıldığında psikolojik flört şiddetine maruz kalmaları noktasında kendilerini suçladıkları görülmektedir. Kadınların kendisini suçlamasında birçok faktör rol oynamakta olup maruz kalınan manipülasyon ve psikolojik flört şiddetine kendisinin izin verdiği ilgili genel kabullerin ön planda olduğu düşünülmektedir.

4.1.4.4. Öfke: “Sadece üzgündüm, sadece sinirliydim.”

Araştırmamıza katılan Kader, maruz kaldığı psikolojik şiddete yönelik öfkesini şu şekilde ifade etmektedir:

“Fakat onun yarattığı mental açıklıkla kafam sadece bulanıktı. Sadece üzgündüm, sadece sinirliydim. Olumsuz duygular hissediyodum sadece.” (Kader, 20 yaş).

Katılımcılarımızdan bazıları tıpkı utanç duygusunun temelinde olduğu maruz kaldıkları psikolojik şiddetin sorumluluğunu yüklenerek kendilerine öfke duyduklarını dile getirmektedir. Buna göre katılımcılarımızın bu şiddetin uygulanmasıyla ilgili olarak kendilerinin karşı koymadığını düşündüğü, şiddete kendilerinin izin verdiğini düşündüklerini ve bu sebepten kendilerine karşı öfkelenediklerini dile getirmektedirler:

“Şöyle ama ben de sonra kendime kızgınlık olmuştu mesela. Ben niye bunu kendime yapılmasına izin verdim diye.” (Hilal, 24 yaş).

“Hani kendime kızdım biraz. Nasıl? Nasıl fark edemiyorum nasıl böyle bi insana en başından yeşil ışık yakmışım? Hani nasıl olmuş da ben hani basiretim mi bağlanmış, gözüme perde mi inmiş? Ne olmuş bana? Biraz kendime kızmıştım. Kızgınlık hissetmişim.” (Petek, 27 yaş).

Katılımcıların üzgün hissetme durumunda dahi kendilerini bu şiddete maruz kalma noktasında sorumlu hissettikleri ortaya konmaktadır. Maruz kalınan psikolojik flört şiddeti sebebiyle kadınların algıları oldukça etkilenmiş ve kendi mağduriyetleri noktasında kendilerine kızmaya başlamışlardır.

4.1.5.5. Güçsüzlük: “Çok aciz hissettim.”

Araştırmamıza katılım sağlayan kadınlar, psikolojik şiddet sebebiyle güçsüzleştirildiklerini ve bu şiddet karşısında güçsüz hissettiklerini şu şekilde ifade etmektedirler:

“Yani hayatımın en güçsüz dönemiydi galiba ya.” (Derya, 24 yaş).

“Çok aciz hissettim.” (Leyla, 23 yaş).

Psikolojik flört şiddeti, kadınların yaşamında kendileri için oldukça önem verdikleri birçok durumu olumsuz olarak etkilemiştir. Sosyal ilişkileri, eğitim yaşamları, iş gücüne katılımları gibi güçlü yanları ifade edebilecek birçok duruma erişimi kısıtlanan kadınlar, bu yaşam dönemlerinde güçsüz hissettiklerini ifade etmektedirler.

4.1.5.6. Yalnızlık: “Çok yalnız hissettim. Çok istenmeyen hissettim.”

Araştırmamıza katılan kadınlar, literatürle benzer olarak psikolojik şiddet sebebiyle yalnızlık hissettiklerini dile getirmektedirler:

“Direkt yani yalnızlık hissettim.” (Kübra,28 yaş).

“(..) yalnızlığı da çok yoğun bi şekilde hissettiğimi de hatırlıyorum.” (Petek, 27 yaş).

“Çok yalnız hissettim. Çok istenmeyen hissettim. Çok işte yanlış hissettim yani.” (Sinem, 23 yaş).

Kadınların psikolojik flört şiddetine maruz kaldıkları ilişki içerisinde hem partnerleri tarafından sergilenen tutum ve davranışlar hem de çevreleri içerisinde psikolojik şiddete ilişkin kadınların sorumlu tutulduğu bakış açıları nedeniyle yalnız hissettikleri ortaya konmuştur.

4.1.5.7. Değersizlik: “Demek ki ben değerli bi insan değilim.”

Araştırmamıza katılan katılımcılarımız, maruz kaldıkları psikolojik şiddet ve manipülatif davranışlar nedeniyle kendilerini yeterince değerli hissetmediklerini, şiddet failinin kendilerinden daha değerli ve saygıyı hak eden bir birey olduğuna inandıklarını, algılarının ve düşüncelerinin bu değersizlik hissi etrafında şekillendiğini söylemektedirler:

“Diyodum ki evet doğru söylüyo. Ben yaparım yani. Kaşarım ben. Bi hayat kadını olabilirim. Birinin altına yatabilirim. Böyle, yani şey kendimi alt şeyde görüyodum, alt tabakada görüyodum yani. Öyle hissediyodum artık.” (Kübra, 28 yaş).

“Çok değersiz. Artık hiç kimsenin beni sevmeyeceğini aslında şey hiçbi şey hak etmediğimi, onun çok üstün olduğunu ama kendimin o kadar üstün olmadığını. Çok kötü.” (Tülay, 25 yaş).

“Bana saygı duymuyo. Demek ki ben saygı duyulcak bi insan değilim onun gözünde. Demek ki ben değerli bi insan değilim.” (Yaren, 22 yaş).

Psikolojik flört şiddeti, barındırdığı eylemler neticesinde değersizleştirmeyi de kapsamaktadır. Sistematik olarak göz ardı edilme, küçümsenme, iftira ve hakarete uğrama gibi eylemlere maruz kalan kadınların algıları etkilenmekte ve en nihayetinde kendilerini değersiz hissetmeye başlamaktadırlar.

4.1.5.8. Utanç: “Utanması gereken benmişim gibi..”

Katılımcılarımızdan Leyla ve Umay, psikolojik şiddete maruz kaldıkları için utanç duyduklarını şöyle ifade etmişlerdir:

“Kimseye hiçbi şey söylememem gerekiyomuş gibi. Utanması gereken benmişim gibi hissettim yani.” (Leyla, 23 yaş).

“(…) hani hayatımda böyle utanç verici anılarım diye bahsediyorum yani. Bana utanç veriyο açıkçası bu şey yaşanan şey.” (Umay, 25 yaş).

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlar, maruz kaldıkları eylemler ve çevrelerinde psikolojik flört şiddetinin hak görülebileceğine ilişkin genel kabuller nedeniyle utanç duydukları görülmüştür.

4.1.5.9. Yetersizlik: “Yetersiz hissediyorum. Kendime olan saygım azaldı.”

Literatürle benzer olarak psikolojik şiddete maruz kalan katılımcılarımızın bazıları kendilerini yetersiz gördüklerini, kendilerine olan özsaygılarının azaldığını, başarısızlık hissettiklerini şu şekilde ifade etmektedirler:

“Yetersiz hissediyorum. Kendime olan saygım azaldı. Kendime olan güvenim azaldı, istismara uğramış hissediyorum, kullanılmış hissediyorum. Valla bunları hissediyorum.” (Aslı, 26 yaş).

“Yetersiz hissettim. Başta da söyledim. Yani kendimi daha çirkin görmeye başladım. Kendimi daha başarısız görmeye başladım.” (Betül, 24 yaş).

Kadınlar, maruz kaldıkları psikolojik flört şiddetine kendilerinin izin verdiğini düşünmeleri nedeniyle suçluluk, utanç, değersizlik ve öfke gibi duygular hissetmekte olup aynı zamanda partnerlerine ilişkin bağımlılıkları nedeniyle güçsüzlük ve yetersizlik duygularını deneyimlemektedirler. Bunlara ek olarak kadınlar maruz kaldıkları psikolojik şiddet karşısında çaresiz ve yalnız hissetmektedirler.

4.1.5. Psikolojik Flört Şiddetine Maruz Kalan Kadınların Yapabilirlik Deneyimleri

Strenio (2020), fiziksel, psikolojik ve cinsel sağlık üzerindeki olumsuz etkiler, geçmiş ve mevcut durumdaki yakın partner şiddeti ile bağlantılı olduğunu ve bu şiddetin vücut bütünlüğü, fizyolojik ve ruhsal sağlık, duygular, hayal gücü, duygu ve düşünce yeteneklerini etkilediğini ifade etmektedir. Bunun yanı sıra sosyal ve politik ilişkiler kurma, bu ilişkilerin bir üyesi olma yeteneği, kadınların cezalandırılma veya daha farklı şiddet tehditlerine açık olmaları nedeniyle yakın partner şiddetinden etkilenebilmekte olduğunu söylemektedir.

Bu başlık altında kadınların maruz kaldığı psikolojik flört şiddetinin yapabilirlikler üzerindeki etkileri incelenmek amaçlanmış olup bu etkiler fiziksel sağlık, ruhsal sağlık, eğitim, sosyal ilişkiler, boş zaman aktiviteleri, zaman özerkliği, hobiler, öz saygı, iş gücüne katılım, hareketlilik ve politik yaşama katılım başlıkları altında ele alınmıştır.

4.1.5.1. Fiziksel Sağlık: “Stres temelli vücudumda yaralar çıkıyordu.”

Bu başlık altında katılımcılar, partnerleri tarafından maruz bırakıldıkları psikolojik şiddet sebebiyle vücutlarının çeşitli bölgelerinde strese bağlı yaraların çıktığını, bu yaraların ruhsal temelli oluşunun hekimler tarafından onaylandığını ifade etmişlerdir:

“Daha sonra işte saç diplerimdeki derim atmaya başladı ve doktora gittiğimde tamamen bunun hani stres kaynaklı olduğunu söyledi. Onun haricinde parmak aralarım kurudu ve oralar böyle kanyodu.” (Nazan, 26 yaş).

“Ellerimde yaralar çıkmıştı. Çünkü stresten kaynaklıydı ve mesela şey de vardı. Cildiye gittiğim zaman doktoruma bu yaralarım neden çıktı diye mesela doktorumun söylediği şey vardı. Sen hani çok genç bi kızsın. Acaba hani romantik bi ilişkide mi sıkıntı yaşıyorsun, bu kadar çok stresten çıkar bu yaralar falan demişti.” (Leyla, 23 yaş).

Katılımcılarımızdan Yasemin, hali hazırda bulunan kronik rahatsızlıklarında olumsuz şekilde ilerlemelerin olduğunu şöyle ifade etmektedir:

“Ben zaten kronik olarak kalp ve kan hastasıyım. Yani hematolojik sorunlarım da var. Kardiyolojik sorunlarım var ve o süreçte tabii ki benim mesela aritimim arttı ya da işte kan değerlerim gerçekten olağandan fazla düştü ve kan tedavim zaten devam ederken arttırarak devam etmek zorunda kaldım.” (Yasemin, 30 yaş).

Katılımcılarımızdan Özlem ise, psikolojik flört şiddeti sebebiyle psikosomatik belirtilerin ortaya çıktığını ifade etmektedir;

“Bi çok yerimde gerilme titreme falan başladı, önceden yoktu hiçbirisi.” (Özlem, 20 yaş).

Yapabilirlikler yaklaşımında, bireylerin belirli yapabilirlik kapasitelerine asgari düzeyde sahip olmaları gerektiği, bu kapasitelerin varlığından kişilerin insan haklarına uygun bir biçimde yaşam sürebileceği dile getirilmektedir. Keza, Nussbaum (2018), bireylerin onurlu ve asgari düzeyde bir yaşam sürebilmesi amacıyla on merkezi yapabilirlik belirlemiştir. Nussbaum’un belirlediği bu listede yaşam ilk maddeyi oluştururken hemen ardından gelen madde ise beden sağlığı olarak ifade edilmiştir. Nussbaum (2018) aynı eserinde merkezi yapabilirliklerin içerisine bedensel bütünlük maddesini de ilave ederek bireylerin üreme sağlıkları da dahil olmak üzere beden sağlıklarının yerinde olmasını; cinsel saldırı ve ev içi şiddet de dahil olmak üzere her türlü saldırıdan korunmasını ifade etmiştir. Robeyns (2003) ise, toplumsal cinsiyet eşitsizliği temelinde hazırladığı yapabilirlikler listesinde yaşam ve fiziksel sağlık maddesini ilk sıraya koyarak bireylerin fiziksel olarak sağlıklı olmasına atıfta bulunmuştur. Whitaker ve Savage (2014)’ün gerçekleştirdiği bir çalışmada psikolojik şiddet sebebiyle fiziksel sağlıkta bozulmaların yaşanabildiğini ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda araştırmamıza katılan kadınların aktardığı deneyimler ile literatürün paralel olduğu görülmektedir.

4.1.5.2. Ruhsal Sağlık: “Yıllar sonra anksiyete ve depresyon olarak döndü.”

Bu başlık altında katılımcılar, partnerleri tarafından maruz bırakıldıkları psikolojik şiddetin ruh sağlıklarında bozulmalara yol açtığını ifade etmektedir. Buna göre katılımcılarımızın sık sık depresyon, panik atak ve anksiyete bozukluğundan söz ettikleri dikkat çekmektedir:

“Ha majör depresyon tanısı konmuştu. Ondan sonra bununla beraber bi obsesif kompulsif tanısı konmuştu. Bunların tamamı duygusal şiddetten kaynaklı olduğu söylenmişti.” (Leyla, 23 yaş).

“Sonrasında bana yoğun depresyon teşhisi kondu. Ben iki hafta boyunca klinikte yattım.” (Eylül, 24 yaş).

Kader, halihazırda bulunan ruhsal bozukluk teşhisinin psikolojik şiddet sebebiyle nasıl etkilendiğini şu şekilde ifade etmektedir:

“On iki yaşından beri disosiyatif bozukluk için tedavi görüyorum ben ve bu adamın bana yaşattığı şeyler benim krizlerimi tetikliyodu. Çok ciddi anlamda krizlerimi tetikliyodu. Sürekli krizler geçiriyodum genelde ruh dengemi bozmuştu.” (Kader, 20 yaş).

Nazan, Yaprak ve Özlem, psikolojik şiddet sebebiyle kendilerine panik ve anksiyete bozukluğu teşhisi konduğunu söylemişlerdir:

“Böyle diken tilki uykusundaydım yani resmen. Böyle hani bi şey olacak şeyindeydim ve şu an zaten panik atağım ve anksiyete bozukluğum var.” (Nazan, 26 yaş).

“Yıllar sonra anksiyete ve depresyon olarak döndü.” (Yaprak, 23 yaş).

“Birisi birazcık bile sesini yükseltse panik atak geçirmeye başlıyorum. Çok çabuk tetikleniyorum. Her gece kabus görüyorum sürekli o ve yine aynı şeyler yaşıyoyu. Sürekli böyle panik modunda yaşıyorum.” (Özlem, 20 yaş).

Özlem, partneri tarafından maruz bırakıldığı psikolojik şiddet sebebiyle özkıyım girişiminde bulunduğunu şöyle ifade etmektedir:

“Hani hayatındaki tek insan oydu. Ailemle de pek iletişime geçemiyodum o dönem. Ben de hani girişimde bulundum. Kullandığım ilaçları çok fazla aldım. Üniversite sınav performansımı etkiledi. Ruh sağlığımı daha kötü yaptı.” (Özlem, 20 yaş).

Yapılan araştırmalara bakıldığında flört şiddetine ilişkin genel kabullerin yaygınlaşmasının kaygı, depresyon ve saldırgan davranışlar içerisinde bulunma olasılığını artırdığı bulunmuştur. Bunun yanı sıra flört şiddetine maruz kalan bireylerin benlik saygısında dūřuř, travma sonrası stres bozukluğu gibi ruhsal problemlerle karşılaşabildikleri bildirilmiştir (Temple ve arkadaşları, 2016; Whitaker & Savage, 2014; Callahan, Tolman ve Saunders, 2003). Bu tarz problemler kişilerde işlevselliğin yitirilmesine ve bireylerin yapabilirliklerini kaybetmesine neden olabilmektedir. Oysaki bireylerin asgari dūzeyde refah içerisinde bir yaşam sūrebilmesi için ruhsal sağlığına ilişkin yapabilirliklere erişiminin olması gerekmektedir (Nussbaum, 2008; Robeyns, 2003)

4.1.5.3. Eğitim: “ok fazla şey var hayatımda diyip yandal dersimi geçen dōnem bıraktım.”

Eđitim hakkı, insan hakları bağlamında bireylerin yaşamlarında erişmesi gereken temel haklardan biridir. Sistematik olarak psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlar, kendilerine uygulanan yoğun manipūlasyon taktikleri ve diğer baskı araçları ile eğitim yaşamlarına yeterli ilgiyi gōsterememiřlerdir. Bunun yanı sıra özellikle ruhsal olarak olumsuz durumlarla da bař etmek durumunda kalan kadınlar için eğitim yaşamına devamları oldukça zor hale gelmiştir. Kader, Yasemin ve Őzlem konuyla ilgili deneyimlerini řu şekilde aktarmaktadırlar:

“Benim zaten tam pandemiye denk geldi ve benim tam YKS dōnemimdi. YKS dōnemimde de dediđim gibi o ara çok sađlıklı olmadığı için çok verimli olmadığı için hayatım zaten dođru dūzgūn okula gidemiyodum.” (Kader, 20 yař).

“Hedeflerime ulařmak için hiçbi řey yapmamaya, aksiyon almamaya bařlamıřtım ki bunlardan biri iřte tezimi bitirememek olmuřtu. Tezim sırf bu yūzden uzamıř oldu ya da iřte doktora bařvuru yapmamak gibi.” (Yasemin, 30 yař).

“Normalde hani bi alıřcaksam on çalıřtım, yirmi çalıřtım. Őzerime daha çok stres oluřturdu. Yandal yapıyorum psikoloji bōlūmūnde. Artık hani biraz rahatlamam gerekiyo. ūnkū katlanamıyorum. Çok fazla řey var hayatımda diyip yandal dersimi geçen dōnem bıraktım. Bu anlamda kōtū etkiledi.” (Őzlem, 20 yař).

Sen (1999) ve Nussbaum (2008), eğitim görebilmeyi temel özgürlük olarak nitelemektedir. Bunun yanı sıra Nussbaum (2005) cinsel şiddetin eğitime erişimi etkileyebileceğini ifade etmektedir. Yapılan bir araştırmada kadınların tekrarlayan şekilde cinsel şiddete maruz kalması nedeniyle eğitimlerine devam edemedikleri ortaya konmuştur (Dessie, Bekele ve Bilgeri, 2019). Yapılan başka bir araştırmada ise flört şiddetine maruz kalan gençlerin eğitim hayatlarının olumsuz etkilendiği bulunmuştur (Whitaker & Savage, 2014). Yapılan çalışmalar her ne kadar cinsel şiddet üzerine yoğunlaşmış olsa da şiddetin her türlü bireylerin yaşama katılımlarını ve işlevlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Öyle ki, katılımcılarımızın deneyimlerinin de literatür ile paralel olduğu görülmektedir:

4.1.5.4. Sosyal İlişkiler: “Kendimi çevremden izole ettim uzun bi süre..”

Psikolojik flört şiddeti, bireylerin çevreleriyle kurdukları ilişkileri ve dolayısıyla yapabilirliklerini de etkilemektedir. Bu başlık altında bireylerin izole etme, kısıtlama, kıskançlık, manipülasyon sonucunda veya partnerleriyle tartışmamak için dahil oldukları sosyal ağlardan izole oldukları göze çarpmaktadır.

Aslı ve Leyla, psikolojik flört şiddetine maruz kalmaları nedeniyle ortaya çıkan depresif halleri nedeniyle arkadaş ortamlarından uzaklaştıklarını şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Kendimi çevremden izole ettim uzun bi süre. Arkadaşlarımla çok fazla görüşmedim, etmedim. Hani aslında benim yararımı düşünecek pek çok kişi vardı etrafımda. Hepsiyle bi sınır çizdim.” (Aslı, 26 yaş).

“Yani mesela arkadaşlarım bir hafta boyunca arıyolardı beni. Hadi Leyla. Hadi gidelim. Hadi gidelim. Ama ben hiçbi yere gitmiyorum. Hiçbi sosyal bi şey yapmıyorum. Çok sevdiğim bi sanatçı geliyo. Canlı müziğe geliyo. Normalde giderim. Gitmiyorum.” (Leyla, 23 yaş).

Hilal ve Yaren, ilişki içerisinde çevresine karşı yalnızlaştırıldıklarını ve bu konuda partnerlerinden gördükleri manipülatif taktiklerin oldukça etkili olduğunu, sonuç olarak çevrelerinde arkadaş sıfatıyla sadece partnerlerinin kaldığını ifade etmişlerdir:

“Ya şöyle ilişki içerisindeyken ben hiçbi arkadaşımınla nerdeyse görüşemiyordum yani. Şöyle görüşmek aslında görüşmemeyi ben tercih ediyordum ama bu da karşı tarafın manipülasyonları sebebiyle oldu.” (Hilal, 24 yaş).

“Hani onun arkadaş grubuyla kalabalık oturuyorduk. Arkadaşlarımdan çok fazla uzaklaştım, ailemden zaten çok fazla uzaklaştım.” (Yaren, 22 yaş).

Kader, partneri tarafından kıskançlığa maruz kaldığını ve sosyal çevresiyle iletişiminin kısıtlandığını şu şöyle ifade etmektedir:

“Manevi abimden kıskanıcı kadar, en yakın arkadaşlarımdan kıskanıcı kadar. Bu ciddi kıskançlıklar önce kendisiyle sonra arkadaşlarımla aramı bozdu. Tamamen onu kıskançlıklarıyla olmuştu bu.” (Kader, 20 yaş).

Sinem ve Nisa, sosyal ilişki ağı içerisinde bulunan kişilerle dışarıda vakit geçirmek istediği zamanlarda partneriyle tartıştığını, bu tartışmalardan kaçınmak amacıyla sosyal hayatını kendi kendine kısıtladığını ifade etmiştir:

“Kendi canım isteyerek ee tamamen keyfi bi şekilde dışarı çıkmaktan çoğu zaman ya kendim çekindim ya da olduğu zamanlarda da çok fazla kavgalar, sıkıntılar olduğu için sosyal çevrem çok fazla daraldı.” (Sinem, 23 yaş).

“Yani hiçbir arkadaşımınla okul haricinde görüşme fırsatım olmuyodu. Bu bi gitmek zorunda olmak da değil. Zaten olmasını istemiyodu ve bana huzur vermiyodu. O yüzden sosyal hayattan tamamen elim ayağımı çekmiştim zaten.” (Nisa, 35 yaş).

Kadınların maruz kaldıkları psikolojik şiddet, toplumsal yaşam içerisine dahil olmaktan ve sosyal ilişkiler kurmaktan geri durmalarına neden olmuştur. Şiddet faili erkekler tarafından kıskançlık, huzursuzluk çıkarma gibi davranışlar nedeniyle kadınların arkadaşlarıyla sınırlı iletişim kurmasına veya yeni arkadaşlık ilişkileri geliştirememesine neden olmuştur. Sosyal çevreye ilişkin yapabilirliğin etkilenmesine neden olan bir başka durum ise kadınların maruz kaldığı psikolojik şiddet sebebiyle ruhsal olarak olumsuz durumlar içerisinde bulunmalarındır. Sosyalleşmeye ve topluma dahil olmaya yönelik yeterli motivasyonu bulamayan kadınlar şiddet faili erkeklerin hedefledikleri ve kadınların tamamen kendilerine bağımlı oldukları ilişkinin parçası olmuşlardır.

4.1.5.5. Boş Zaman Aktiviteleri: “Tamamen bağımlı bi ilişkiden bahsediyorum.”

Nussbaum (2018) tarafından oyun; Robeyn (2003) ve Biggeri ve arkadaşları (2006)nın ise boş zaman aktiviteleri başlığı ile ele aldığı bu yapabilirlik, bireylerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri aktivitelere katılmak, eğlendirici faaliyetlerde bulunabilmesi olarak tanımlanmıştır. Psikolojik flört şiddeti, çeşitli taktikler sonucunda bireyleri sosyal ilişkilerinden geri çekebildiği gibi çevresiyle veya kendi başına değerlendirebileceği zamanları da etkileyebilmektedir. Bu başlık altında katılımcılarımızın maruz kaldıkları şiddet sebebiyle boş zaman aktivitelerinin nasıl etkilendiğine dair deneyimleri aktarılmaktadır.

Hilal ve Eylül, kendilerine ayırabilecekleri boş zamanlarının sürekli olarak partnerleri tarafından doldurulduğunu ve bir bağımlılık halinin yaratıldığını ifade etmektedir:

“Yoktu. Ben boş zamanımı tamamen o insanla geçiriyordum yani. Tamamen bağımlı bi ilişkiden bahsediyorum.” (Hilal, 24 yaş).

“Boş zaman aktivitem olmuyodu. Çünkü boş zaman olmuyodu. Her günü mecbur onunla geçiriyordum.” (Eylül, 24 yaş).

Yasemin, Özlem ve Yaren, normal şartlar altında kendilerine zaman ayırmayı sevdiklerini, çeşitli aktiviteler ile ilgilendiklerini ancak psikolojik şiddet faili partnerleri ve maruz kaldıkları şiddet sebebiyle ilgilendikleri aktiviteleri gerçekleştiremez olduklarını söylemektedirler:

“(…) ben kendime ayırdığım bütün zamanları kısıtlamak zorunda kaldım. Bunu işte tek başına gidip bir film izlemek bi konsere gitmekten tutun da işte kitap okumak ondan sonra bi bakıma gitmek ya da kendi sağlığımız için bi şeyler yapmaktan tutun da işte mesela spora tek başına gidememek.” (Yasemin, 30 yaş).

“Ve evet hep benimle olmak istiyodu. Belki ben onunla hep olmak istemiyorum. Çünkü ben evde tek başıma kalmayı çok seven bi insanım ama o böyle söylediği için izin veriyodum belli bi noktaya kadar. Ve yani sürekli aslında bi özel alanımı ihlal ediyomuş gibi hissediyodum.” (Yaren, 22 yaş).

Boş zaman aktiviteleri, bireylerin kendi varlıklarıyla baş başa kaldığı, kişisel gelişimlerinde rol oynayan veya sadece dinlenme amacı taşıyabilen eylemlerdir. Ancak partnerleri tarafından psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların kendilerine ayırmak istedikleri zaman ve özel alanları çeşitli şekillerde işgal edilmiştir.

4.1.5.6. Zaman Özerkliği: “Yani şu saatte kahvaltı edilecek. Onu bir dakika geçemem.”

Bu başlık altında psikolojik şiddete maruz kalan katılımcıların zaman özerkliklerinin nasıl etkilendiği anlaşılmaya çalışılacaktır. Katılımcılarımızın ifadelerine bakıldığında, zaman yönetimlerinin partnerleri tarafından çok büyük ölçüde kontrol altında tutulduğu ve gün içerisindeki rutinleri yerine getirmede dahi söz sahibi olduğu görülmektedir.

“Zamanımı kendi istediğim gibi kullanamamaya, sadece yapmamı istediği vakitlerde dışarı çıkmaya, onun istediği vakitlerde uyumaya, onun istediği vakitlerde yemek yemeye başladım. Yani kontrolümde bile değildi.” (Kader, 20 yaş).

“Yani şu saatte kahvaltı edilecek. Onu bir dakika geçemem. Banyo yapıcaksın. Mesela bazı şeyleri vardı, batıl inançları. Mesela işte gece tırnak kesilmez gibi. İşte gece on birden sonra duşa girilmez. İşte on birde duşa giremiyodum.” (Leyla, 23 yaş).

Bireylerin insan onuruna yaraşır bir biçimde hayat sürmesini sağlayan konulardan birisi de zaman özerkliği kavramıdır. Robeyns (2003) yapabilirlik listesini tanımlarken zaman özerkliği başlığını da dahil etmiş, listenin asıl teması gereği toplumsal cinsiyet rolleri ve bunların getirdiği yapısal eşitsizlikler nedeniyle kadın ve erkeklerin zaman yönetiminin de eşitsiz şekilde var olduğu üzerinde durmuştur.

4.1.5.7. Hobiler: “Birdenbire hepsi sıfırlandı.”

Hobilerin temel amacının toplumsal yaşamın gündelik stresinden uzaklaşarak bireyin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olması, çevreyle iletişimin gelişmesi ve yeni bakış açıları edinmesi göz önüne alındığında, psikolojik şiddet kaynaklı işlevselliğin kaybedilmesiyle kadınların hobi edinmedeki bu temel amacı yerine uygun şekilde getiremediği görülmektedir.

Sinem, farklı hobileri olmasına rağmen psikolojik şiddet sebebiyle bu hobilerini yapamaz hale geldiğini şu şekilde ifade etmektedir:

“Yüzme yapıyorum, şarkı söylüyorum, sosyal medyada takılıyorum. Arkadaşarımla bir sürü aktiviteler yapıyorum. Kardeşimle bir sürü aktivite yapıyorum. Çünkü yakınımla yani ailemlle de ama hepsini sıfırladım. Birdenbire hepsi sıfırlandı.” (Sinem, 23 yaş).

Nazan, psikolojik şiddete maruz kaldığı ilişkisini sonlandırdıktan sonra dikkatini toplamakta zorluk çektiğini ve halihazırda var olan hobisini istikrarlı şekilde sürdüremediğini söylemektedir:

“Şöyle benim instagramda kitap hesabım var. On sekiz bin takipçimin olduğu ve yayınevleriyle tanıtım kitap yolluyolar bana. Ben de tanıtımlarını yapıyorum ve bu benim en büyük hobilerimden biri bu arada. Hem kitap okumayı çok seviyorum hem de fotoğraf çekmeyi, çekilmeyi çok sevdiğim için hani kitabın fotoğrafını çekmek benim gerçekten en büyük hobilerimden biri. İki ay boyunca hiç paylaşım yapamadım. İki ay boyunca hiçbir kitap tanıtımı yapamadım. Çünkü iki ay boyunca kitap okuyamadım.” (Nazan, 26 yaş).

Bireylerin edindiği hobiler, olumsuz durumlarda baş etme mekanizmaları olarak devreye girebilirken boş zaman aktivitelerini veya sosyal ilişkileri düzenleyebilmektedirler. Ancak kadınların baskı ve kontrol altına alınarak çeşitli manipülasyon taktikleriyle izole edilmeleri hobilerine zaman ayıramamalarına neden olmakla birlikte psikolojik flört şiddetine maruz kaldıkları ilişkinin de devamlılığını sağlamaktadır.

4.1.5.8. Özsaygı: “Yani sürekli kendime şeyi soruyodum. Hani ben kimim? Ben neyim?”

Psikolojik flört şiddetinin etkilediği bir başka başlık öz saygıdır. Yapılan bir araştırmada flört şiddetine maruz kalan bireylerde benlik saygısında düşüş olabileceği belirtilmiştir (Whitaker & Savage, 2014).

Bu başlıkta kadınların psikolojik şiddet sebebiyle özsaygılarının ve dolayısıyla yapabilirliklerine ilişkin deneyimlerinin nasıl etkilendiği anlaşılmaya çalışılmıştır. Katılımcılarımız partnerleri tarafından maruz bırakıldıkları psikolojik flört şiddeti nedeniyle özsaygılarına ilişkin deneyimlerini şu şekilde ifade etmektedirler:

“O yüzden hani en başta muhatap olduğum için bile hani kendime saygım olmadığını düşünüyodum ve bi çok pişmanlığım var bunlardan birisi de en çok da kendime saygı duymamam zaten.” (Sinem, 23 yaş).

“Sıfıra indi, sıfırın da altı. Çok fena. O kadar zor toplandım ki. Yani sürekli kendime şeyi soruyodum. Hani ben kimim? Ben neyim?” (Petek, 27 yaş).

“Sanki bu yaptığım kendi öz saygımı falan kendi değerlerimi, ne biliyim bi sonraki ilişkimde yeterince değerli miyim hissini, yani o soruyu yaşattı bana yani yeterince değerli miyim, bunu hak edecek kadar.” (Yaprak, 23 yaş).

Kadınların psikolojik flört şiddetine maruz kalmaları, duygularına, düşüncelerine ve değerlerine, bir başka deyişle kendi varlıklarına yabancılaşmalarını da beraberinde getirmektedir. Kadınların özsaygılarına ilişkin yara almaları, kendi hayatları üzerinde söz sahibi olmaları noktasında olumsuz olarak etki etmektedir.

4.1.5.9. İş Gücüne Katılım: “Tabii yani kalkıp bi sabah bi de işe gidemiyosunuz.”

Araştırmamıza katılan kadınların iş gücüne katılımı direkt gerçekleştirilen bir müdahale ile değil daha çok iş yaşamı ve özel hayatın partner tarafından manipülatif bir biçimde kıyaslanarak engellendiği dikkat çekmektedir. Yasemin, partneri tarafından maruz kaldığı psikolojik flört şiddetinin iş gücüne katılımı üzerindeki etkisine ilişkin deneyimlerini şu şekilde aktarmaktadır:

“(…) farklı iş olanaklarını değerlendiremem, işte hafta sonu beni özellikle gönüllü olarak başka bi yere bir eğitim vermeye çağırdıklarında gitmememe, hani tanınırlığımı arttırabilirken hani ya bak yine çalışıyosuna maruz kalmamak için hani herhangi bi şekilde görünür kılınacağım yerlerde bulunmamama neden oldu.” (Yasemin, 30 yaş).

Maruz kalınan psikolojik flört şiddeti, kadınların iş gücüne katılım ile ilgili yapabilirliğini tamamen kısıtlamasa da profesyonel olarak sürdürülen iş yaşamını olumsuz olarak etkilemektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri yönünden kadınların iş gücüne katılımı aynı zamanda toplum içerisinde varlıklarını sürdürmelerinin önemli bir parçasıyken partnerleri tarafından psikolojik şiddete maruz bırakılan kadınların özellikle ruhsal durumlarındaki dalgalanmalar nedeniyle tehlikeye düştüğü görülmektedir. Bu konuyla ilgili deneyimlerini Aslı ve Hilal şu şekilde ifade etmektedir:

“(…) İş performansında önemli bi derecede düşüş oldu. Ya ki bu da hani yöneticilerim tarafından gözlemlenmiş bi şey bi yandan da hani bana bi geri dönüş de geldi.” (Aslı, 26 yaş).

“(...) bana zaten depresyon teşhisi konmuştu geçen sene işte. Çok şükür o günleri atlattım. E çok kötü bi şey. Tabii yani kalkıp bi sabah bi de işe gidemiyosunuz.” (Hilal, 24 yaş).

İş gücüne katılım, psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlarda etkilenebilecek bir başka yapabilirlik temasıdır. Kadınların özgür bir biçimde işgücüne katılım sağlayamaması, ataerkil zihniyet ve ortaya çıkardığı yapısal eşitsizlikler, bu katılımı olumsuz şekilde etkilemektedir.

4.1.5.10. Hareketlilik: “Hiç bi yere gidemiyodum, korkuyodum hep kızıcak diye.”

Araştırmamıza katılan katılımcılar, maruz kaldıkları psikolojik flört şiddetinin hareketlilikleri üzerindeki etkilerini şu şekilde deneyimlerini ifade etmektedirler:

“O anki ruh haline bağlı. Ya ben mesela hani o zaman Gamze diye yakın bi arkadaşım vardı, aynı mahalledeydi. Hani ona giderken bile izin istediğimde hani bazen veriyo bazen vermiyor.” (Eylül, 24 yaş).

“Hani gitceğim yerlere karışmak olsun gittiğim yerlerin işte sadece alkolsüz kullanılabilcek yerler olması olsun vesaire.” (Betül, 24 yaş).

“Hiç bi yere gidemiyodum, korkuyodum hep kızıcak diye, hala öyleyim aslında hani bi şekilde dışarda denk gelicem vesaire yine kızıcakmış gibi.” (Özlem, 20 yaş).

Whitaker ve Savage (2014), hareketliliğin sağlanmasında partnerlerin birbirlerine bağımlı olmaları halinde şiddet riskinin arttığını belirtmişlerdir. Kadınların hareketliliğinin partnerleri tarafından kısıtlanması, onların aynı zamanda güçsüzleştirilmesi anlamına gelmektedir. Öyle ki yapılan bir araştırmada duygusal şiddete maruz kalan kadınların özgür bir biçimde hareketliliklerini sağlayabiliyor olmalarının güçlenme göstergeleri arasında yer aldığı ortaya konmuştur (Bengesai & Derera, 2011).

4.1.5.11. Politik Yaşama Katılım: “hem kendi hakkımı hem de başkalarının aslında o savunuculuk hakkını da elimden almış oldu.”

Katılımcılarımızla gerçekleştirilen görüşmelerde kadınların politik yaşama katılımı manipülatif davranışlarla etkilenmektedir. Yasemin, konuyla ilgili deneyimlerini şu şekilde aktarmaktadır:

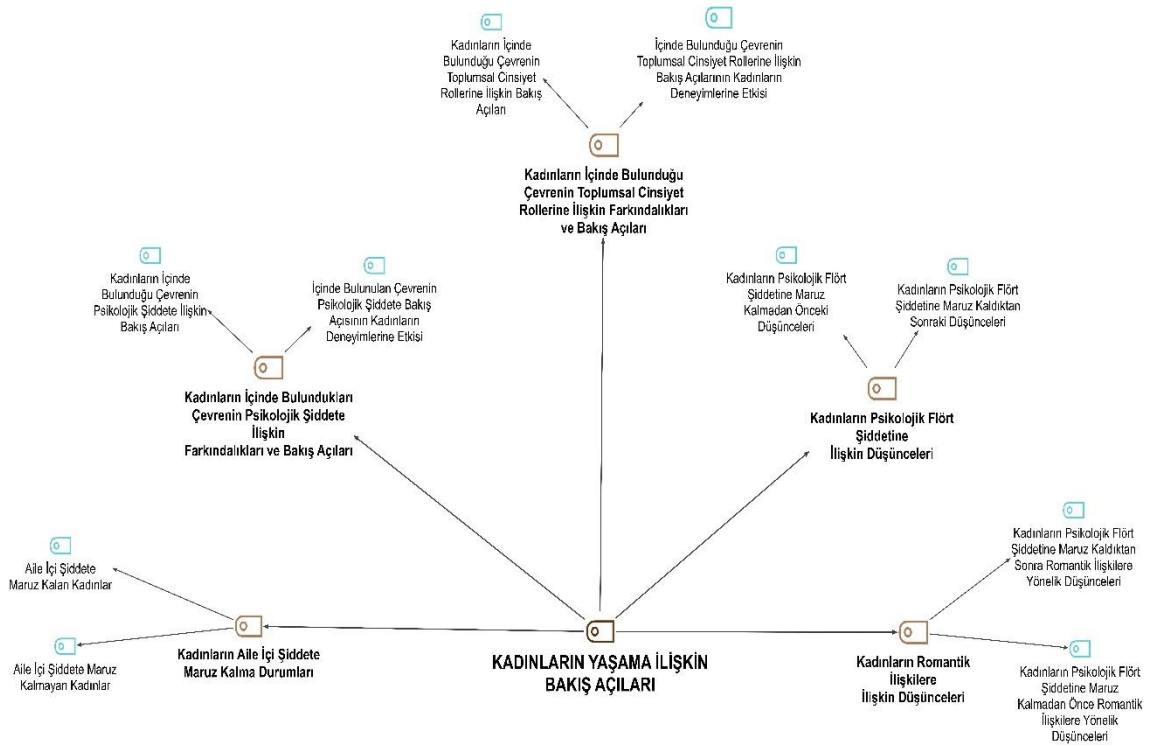
“Çünkü ben bizim ilişkimizden önce sivil toplum kuruluşlarında çalışan arkadaşlarla çok yakın ilişkilerim söz konusuydu fakat bu ilişkilene sürecinde bunlardan da uzaklaşmak zorunda kaldım ama aslında hani kadınlar ya da çocuklar için yaptığım hak savunuculuğu işte bunu 8 Mart yürüyüşüne gitmek dahil olmak üzere hani bunlara gitmemeye, katılmamaya ya da işte sosyal medyada herhangi bi şekilde bunlarla ilgili bi şeyler paylaşmamama neden oldu. Yani burada da hem kendi hakkımı hem de başkalarının aslında o savunuculuk hakkını da elimden almış oldu.” (Yasemin, 30 yaş).

Braber (2013), politik özgürlüğün bir insan hakları kavramı olduğunu ve yapabilirliklerinde temelini oluşturduğunu ifade etmektedir. Ancak politik yaşama katılım ve bu konudaki özgürlükler de şiddet sebebiyle etkilenebilmektedir (Strenio, 2020). Nussbaum (2018), politik yaşam ile ilgili olarak kişilerin birbiriyle yaşayabilmesi ve toplumsal ilişkiler içerisinde insanların birbirini anlayabilmesi olarak ele almış ve bu özgürlüğün korunmasının politik ifade özgürlüğünü güvence altına almak olduğunu söylemiştir.

4.2. KADINLARIN YAŞAMA İLİŞKİN BAKIŞ AÇILARI

Bireylerin kişilerarası şiddet temelinde psikolojik flört şiddetine maruz kalmalarına ilişkin çeşitli faktörler bulunmaktadır. Aile içi şiddete maruz kalmak, içinde bulunan çevrede toplumsal cinsiyet rollerinin keskin bir şekilde eşitsiz olması, şiddete ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin genel kabuller gibi faktörler, bireylerin psikolojik şiddete maruz kalması bakımından önem arz etmektedir. Ancak başka bir yönden dahil olunan çevreler flört şiddetini caydırabilen roller de üstlenebilmektedir (Sugarman & Hotaling, 1989; Aslan ve arkadaşları, 2015; Herzog, 2007; Reyes ve arkadaşları, 2015; Ouderkerk ve ark., 2014; Ellis ve ark., 2013).

Bu başlık altında kadınların aile içi şiddete maruz kalma durumları, içinde buldukları çevrenin psikolojik şiddete ve toplumsal cinsiyet rollerine bakış açısı ile kadınların psikolojik flört şiddetine ve romantik ilişkilere yönelik düşünceleri ele alınacaktır.

Şekil 3. Kadınların Yaşama İlişkin Bakış Açılarının Kategorisi ve Kodlarına Yönelik MaxMaps.

4.2.1. Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumları

Bu bölümde araştırmaya katılan katılımcıların hayatlarının herhangi bir döneminde aile içi şiddete maruz kalıp kalmama durumları ve maruz kaldıkları şiddetin ne şekilde gerçekleştirildiği anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu başlık, aile içi şiddete maruz kalan kadınların deneyimleri ve hiç aile içi şiddete maruz kalmayan kadınların düşünceleri alt temaları çerçevesinde incelenmeye çalışılacaktır.

4.2.1.1. Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlar: “ben inatçı kişiliğimden dolayı bi bana fiziksel bi şiddet eğilimi oldu annemle babamın.”

Araştırmamıza katılan katılımcılar kimi zaman kendilerine yönelik şiddetin uygulandığını kimi zaman ise sadece ebeveynler arasında yaşanan şiddete tanık olduklarını ifade etmektedirler.

Ebeveynler arasında yaşanan psikolojik şiddete tanık olan katılımcılar deneyimlerini şu şekilde ifade etmektedirler:

“İkisi de az değil. Şey ama nasıl desem sana sözel şiddet diyim ya. Hani bağıarak konuşma, etme. Onların ilişki dinamiği bu.” (Aslı, 26 yaş).

“Hani babam anneme dokunmuyodu ama devamlı çok sinirli bi kişilik olduğu için hani cam, pencere kırma, masa devirme, işte tabakları, yere indirme gibi fiziksel şeyler oluyodu.” (Kübra, 28 yaş).

Katılımcılarımızdan Kader, aile içerisinde psikolojik ve fiziksel şiddetin bir arada yaşandığına tanık olduğunu şu şekilde anlatmaktadır:

“Özellikle ailem dediğim gibi fiziksel ve psikolojik şiddet içeren bi evde büyüdüm çocukluğumda.” (Kader, 20 yaş).

Kübra, bir defa ebeveynleri tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığını ifade ederken, bu şiddeti asi davranışları sebebiyle gördüğünü eklemiştir. Kübra'nın bu ifadelerinden şiddete ilişkin genel kabullerinin de var olduğu ortaya konmaktadır:

“Sadece bi bana ben inatçı kişiliğimden dolayı bi bana fiziksel bi şiddet eğilimi oldu annemle babamın. Ama hani öyle devamlı bi şiddet yoktu.” (Kübra, 28 yaş).

Araştırma sonuçlarımızın literatürle benzer şekilde olduğu göze çarpmaktadır. Buna göre yapılan bir araştırmada katılımcıların %51,8'i çocukluk çağında şiddete maruz kaldığını, %88,5'i bazen şiddet gördüğünü, %11,5'i sık sık şiddet gördüğünü ve %38,7'si ise sık sık şiddete tanıklık ettiğini ifade etmiştir. Başka bir çalışmada çocukluk çağlarında şiddete maruz kalan kadınların %60'ı ve erkeklerin %67'si flört şiddetini deneyimlediklerini ifade etmişlerdir. Bu araştırmaya psikolojik flört şiddeti içerisinde yer alan ve hakaret, bağıırma, alay etme gibi sözel şiddet türleri ile şiddete maruz bırakmakla tehdit etme dahil edilmiştir. Buna göre aile içi şiddete maruz kalan veya tanık olan kadınların %48'i ve erkeklerin %53'ü flört ilişkisi sırasında sözel şiddete maruz kalmışlardır. Yine aile içi şiddet öyküsü olan kadınların %18.5'i ile erkeklerin %18'i şiddetle tehdit edilmeyi deneyimlemişlerdir (Karatay ve arkadaşları 2018; Laner & Thompson, 1982).

4.1.1.2. Aile İçi Şiddete Maruz Kalmayan Kadınlar: “ne fiziksel ne de psikolojik şiddete yani aile içerisinde görmüş bi insan değilim.”

Araştırmamıza katılan kadınlar aileyi, kendi çekirdek aileleri olarak algılamışlar, ebeveynler arası veya ebeveynler ile çocuklar arasında yaşanan herhangi bir şiddet olgusuna maruz kalmadıklarını şu şekilde ifade etmişlerdir:

“benim annem babama hiçbir şekilde küçüklüğümden beri ne fiziksel ne de psikolojik şiddete yani aile içerisinde görmüş bi insan değilim.” (Hilal, 24 yaş).

“Şöyle benim babam hiç öyle biri değil. Bi ne bize ne ablama fiziksel, duygusal öyle bi şiddeti yoktu onun.” (Leyla, 23 yaş).

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların aile içi şiddete maruz kalma durumları incelendiğinde, katılımcıların bir kısmı aile içi şiddete hiç maruz kalmamış ancak bir kısmı ise gerek ebeveynler arası gerekse de ebeveyn-çocuk arası psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kaldıklarını bildirmişlerdir.

4.2.2. Kadınların İçinde Buldukları Çevrenin Psikolojik Şiddete İlişkin Farkındalıkları ve Bakış Açıları: “O dışardaki erkekleri nasıl düşünebildiğini biliyo, o yüzden böyle oluyo.”

Ekolojik yaklaşımda mikro, mezzo ve makro seviyelerde ele alınan sistemlerin her biri, bireylerin davranışlarını farklı bağlamlarda etkilemektedir. Buna göre, Heise (1989)’nin hazırladığı kadına yönelik şiddetin ekolojik çerçevesinde aile içi şiddet, istismara uğramak, alkol kullanımı, sosyoekonomik yetersizlikler, kadınların toplumsal yaşama katılımının kısıtlanması, toplum içerisinde var olan ataerkil ideoloji, toplumsal cinsiyet rollerinde derinleşmiş eşitsizlikler ve şiddete ilişkin genel kabuller yer almaktadır.

Bu başlık altında kadınların etkileşime geçtikleri sistemlerde psikolojik flört şiddetine ilişkin bakış açıları ve bu bakış açılarının kadınların deneyimleri üzerindeki anlaşılmaya çalışılacaktır.

Yaprak çevresinde psikolojik şiddete ilişkin bir görünürlüğü olmadığını şu şekilde ifade etmektedir:

“Yani bence dediğim gibi şiddeti biz çok psikolojik olarak yani fiziksel olarak çok sınırlandırdığımız için yani ben vurmuyosam, dokunmuyosam, tecavüz etmeye, taciz etmeye çalışmıyosam bence yaptığım şey şiddet değil.” (Yaprak, 23 yaş).

Kadınların içinde buldukları çeşitli seviyelerdeki sistemlerde psikolojik flört şiddetine ilişkin farkındalığın bulunması, kadınların davranışlarının ve deneyimlerinin şekillenmesinde rol oynayabilmektedir.

Aslı, içinde bulunduğu arkadaş çevresinde psikolojik şiddetin tanımına dair nasıl bir farkındalığın olduğunu şu şekilde ifade etmektedir:

“Ama şeyi fark edebiliyorlar. Yani bi insanın öz saygısına, öz güvenine zarar verilmemesi gerektiğini, o noktada hani durulması gerektiğinin farkındalar yani.” (Aslı, 26 yaş).

Yasemin ise psikolojik şiddete ilişkin farkındalığın olduğu bir aileden geldiğini ve ebeveynlerinin bu konudaki tavrını şu şekilde anlatmaktadır:

“Şöyle ya tabii ki ailem hiçbi şekilde hani şiddetin hiçbi türünü kabul edebilen ya da işte şiddet bulunduğumuz ortamda bizim bulunmamıza da işte ya izin veren bi ebeveyn yapısı söz konusu değil.” (Yasemin, 30).

Araştırmamıza katılan katılımcılarımızdan bazıları, özellikle akran grubu ve aile sistemi içerisinde psikolojik şiddete ilişkin farkındalığın yeterince bulunmadığını ifade etmişlerdir.

Araştırmamıza katılım sağlayan Özlem, psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı sırada aile tarafından da victim shaming (kurban suçlayıcı) davranışlarına maruz kaldığını şu şekilde ifade etmektedir:

“Ya normalde hani genel olarak psikolojik şiddet hakkında ne düşünüyorsunuz diye sorsam aileme hepsi karşıdır eminim. Ama ben bu olayı yaşarken sürekli suçlandığımı hissediyodum.” (Özlem, 20 yaş).

Yaprak, özellikle babasının psikolojik flört şiddetine dair bir farkındalığının olmadığını şöyle ifade etmektedir:

“başıma gelse de tepki vereceği şey başkasının başına geldiğinde o napmış peki? Kadın ne yaptı da hak etti? Ya da her şeyi tek taraflı değerlendiriyosunuz, siz de erkek düşmanısınız gibi bir kabul var bence.” (Yaprak, 23 yaş).

Nazan ise özellikle erkek arkadaşlarında psikolojik şiddete ilişkin tutumların oldukça geleneksel olduğunu ve bu tutumlarla failin korunduğunu şu şekilde ifade etmektedir:

“Ama mesela özellikle onunla ortak olan arkadaşlarımıza anlattığımda ya ama işte erkek kafası farklı bişey hani sen anlamazsın. O dışardaki erkekleri nasıl düşünebildiğini biliyo, o yüzden böyle oluyo.” (Nazan, 27 yaş).

Psikolojik şiddet, özellikle fiziksel şiddete kıyasla somut delillerinin olmaması nedeniyle fark edilmesi ve dolayısıyla müdahale edilmesi oldukça zor bir şiddet türüdür. Psikolojik şiddetin tespitindeki bu zorluk, aynı zamanda onun zaman içerisinde normalleştirilmesine ve görünürlüğünün olmamasına neden olmaktadır.

4.2.2.1. İçinde Bulunulan Çevrenin Psikolojik Şiddete Bakış Açısının Kadınların Deneyimlerine Etkisi: “Ben buna başka türlü sevgimi katlanmadan sevgimi gösteremem.”

Sosyal hizmet disiplini içerisinde en çok kullanılan kuramlardan biri olan ekolojik yaklaşıma göre bireyin davranışları etkileşimde bulunduğu tüm sistemlerle ilintilidir. Öyle ki bireylerin içinde buldukları toplum; bu topluma ait kültürel değerler, ideolojiler ve diğer tüm öğretiler, kişilerin yaşamlarını biçimlendirmelerinde önemli rol oynamaktadır. Bu başlık altında, kadınların içinde buldukları çevrenin psikolojik şiddete bakış açısının katılımcılarımızın deneyimlerine etkisi anlaşılmalı çalışılacaktır.

Derya ve Kübra, çevresinde psikolojik şiddetin normalleştirildiğini, bu tutumların kendi deneyimlerine olumsuz bir etkisinin olduğunu ve kendilerinin de psikolojik şiddeti kabullenmeye yönelik düşüncelerinin olduğunu şu şekilde ifade etmektedirler:

“Etrafım da biraz bunu normalleştirdiği için ve ben daha önce hiç ilişki yaşamadığım için bilmiyodum ve normali bu sandım. Kendimi o kalıbın içine sokmaya çalıştım.” (Derya, 24 yaş).

“Annem katlanmış yıllarca. Ben de katlanırım. Ben de katlanıcam. Ben buna başka türlü sevgimi katlanmadan sevgimi gösteremem.” (Kübra, 28 yaş).

Nisa ise ailesinin psikolojik şiddete olan farkındalığı sayesinde şiddete maruz kaldığı flört ilişkisinden kurtulabildiğini dile getirmektedir:

“Çünkü eğer çevrem böyle olmasaydı ayıplancağımı bilmeseydim ya da ailem böyle bir bakış açısına sahip olmasaydı ben bu ilişkiden çıkamazdım diye düşünüyorum.” (Nisa, 35 yaş).

Araştırmaya katılan kadınlardan bazıları içinde buldukları çevrenin psikolojik şiddet ilişkin farkındalığı olmadığını söylerken bazıları ise akran ve aileleri içerisinde psikolojik şiddete ilişkin yeterli farkındalığın olduğunu söylemektedir. Buna göre psikolojik şiddete ilişkin farkındalığın olmadığı bir çevrede yaşam süren kadınlara, romantik ilişkilerin şiddeti içerebileceğine ilişkin genel kabulleri barındırırken psikolojik şiddete ilişkin yeterli farkındalığı olduğu çevrelerde yaşayan kadınlara ise sağlıksız ilişkilerden daha hızlı kurtulmaktadır.

4.2.3. Kadınlara İçinde Bulunduğu Çevrenin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Farkındalıkları ve Bakış Açıları: “Bence patriyarkanın kadına bi şey emrettiğini fark etmeyen çok fazla kadın var çevremde.”

Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin aile içi şiddetin en güçlü yordayıcılarından biridir. Yapılan araştırmalarda geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini benimseyen erkeklerin flört şiddeti uygulamaya daha yatkın olduğu, bu roller sebebiyle toplum içerisindeki kadınların korunmaya muhtaç gibi pazifize edildiği, erkeklerin ise iktidar sahibi olması beklendiği ortaya konmuştur (Finn, 1986; Reyes ve arkadaşları, 2015; Noonan ve Charles, 2009). Bu başlık altında, kadınların içinde buldukları çevrede toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları ve bu bakış açılarının kadınların deneyimlerine etkisi anlaşılmaya çalışılacaktır.

Yıldız, ailesinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin keskin tutumlarının olmadığını, ev işlerinde iş bölümünün cinsiyet rollerine bakılmaksızın dağıtılmaya çalışıldığını şu şekilde ifade etmektedir:

“Yani benim ailemde ne biliyim annem yemek yapar. Mesela babam evi süpürür falan yani ortaklaşa aslında.” (Yıldız, 23).

Hilal, akran grubunda bulunan arkadaşlarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farkındalığının bulunduğunu ve bu rollere ilişkin davranışlar sergilemekten kaçındığını ifade etmektedir:

“işte kadın evi geçindirir, işte erkek çalışır ya da işte kadın şunu yapmaz, bunu yapmaz, giymez hani bu tabuların hiçbirine uyan insanlar değil tam tersine zıt bi şekilde hareket eden insanlar.” (Hilal, 24 yaş).

Sinem ise genel olarak çevresinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farkındalığın bulunduğunu ve cinsiyetlere atanmış davranışları kabul etmediklerini söylemektedir:

“Kesinlikle benim çevremde hani toplumsal cinsiyet eşitliğinin olması gerektiğini savunuyorlar ve hani her işi kadın da yapabilir erkek de yapabilir.” (Sinem, 23).

Araştırmamıza katılan Yaprak ise çevresinde bulunan kişilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin genel kabullerin olduğunu, bu tutumların kadınları kısıtlayıp pasif duruma düşürürken, erkeklere ise daha fazla özgürlük tanıyan davranışlar olduğunu şu şekilde ifade etmektedir:

“hani kadın dediğin evde otursun işine baksın. Okuyacaksa da mesleği olcaksa da öğretmen olsun. Hemşire olsun. Kadına yakışır meslekleri olsun.” (Yaprak, 23 yaş).

Katılımcılarımızdan Özlem, çevresinde bulunan kadınların patriyarkiyi kabullendiğini veya hiç farkında olmadığını şöyle anlatmaktadır:

“Hem bence patriyarkanın kadına bi şey emrettiğini fark etmeyen çok fazla kadın var çevremde ve boyun eğiyolar ve mutlular, bu kölelikten mutlular.” (Özlem, 20 yaş).

4.2.3.1. İçinde Bulunduğu Çevrenin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açılarının Kadınların Deneyimlerine Etkisi: “Bazen hani ben mi doğru değilim acabayı düşündürdü.”

Bu başlık altında etkileşimde bulunduğu farklı sistemlerde hakim olan toplumsal cinsiyet rollerinin kadınların deneyimlerini nasıl şekillendirdiği anlamaya çalışılacaktır.

Betül, deneyimlediği toplumsal cinsiyet rolleri sebebiyle kendi değerleriyle oluşturduğu davranışlarının yanlış olup olmadığını sorguladığını şöyle ifade etmektedir:

“Bazen hani ben mi doğru değilim acabayı düşündürdü.” (Betül, 24 yaş).

Özlem, çevresinde bulunan toplumsal cinsiyet rolleri sebebiyle baskı altında olduğunu, evlilik kurumu haricinde cinsellik yaşamasının toplum içerisinde kabul görmediğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Özellikle işte evlenmeden bir cinsellik gerçekleştirmiş olmam, bunun hani o zaman Özlem hak etmiş olabilir tavrını hissettim.” (Özlem, 20 yaş).

Toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin farkındalığın bulunmadığı bir çevrede yaşayan kadınlar, özellikle aile içerisinde cinsiyet rollerine yönelik rol ve sorumluluk paylaşımı yapıldığını aktarmaktadır. Bunun yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleştiği çevrelerde geleneksel tutumların oldukça fazla görülmekte olup kadınların kendi değerlerine ilişkin sorgulamalara neden olmaktadır.

4.2.4. Kadınların Psikolojik Flört Şiddetine İlişkin Düşünceleri

Araştırmamıza katılım sağlayan kadınlara partnerleri tarafından psikolojik şiddete maruz kalmadan önce ve kaldıktan sonraki düşünceleri sorulmuştur. Kadınların psikolojik flört şiddetine maruz kalmadan önce, bu şiddetin fark edilebilir olduğunu düşündükleri baskın fikir olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.2.4.1. Kadınların Psikolojik Şiddete Maruz Kalmadan Önceki Düşünceleri:
 “Onun öncesinde böyle şeylerin izlerinin kalabileceğini ben düşünmüyordum.”

Dilek, psikolojik şiddete maruz kalmadan önce partnerlerini kendi bakış açısına uygun olarak seçtiğini düşündüğünü ve bu yüzden psikolojik flört şiddetine maruz kalabileceğini düşünmediğini şu şekilde ifade etmektedir:

“ya sanki hani böyle böyle şeyler benim başıma gelmez hissi bi yani hani ona uygun erkekler seçiyorum, partnerler seçiyorum gibi düşünüyordum.” (Dilek, 30 yaş).

Hilal, psikolojik flört şiddetine maruz kalmadan önce teorik olarak bu şiddeti bildiğini ancak içinde barındırdığı manipülasyon yöntemlerinden haberdar olmadığını söylemektedir:

“Yani psikolojik şiddet diye bi şey kavramın olduğunu biliyordum tabii ki ama bunun içinde işte gaslightingın nasıl yapıldığı işte ne biliyim karşıdakini nasıl değersizleştirceğini, bu tarz spesifik örnekleri çok bilincinde değildim açıkçası.” (Hilal, 24 yaş).

Petek, psikolojik flört şiddetine maruz kalmadan önce bireylerin bu şiddeti fark edebileceğini, aslında şiddetin açık olduğunu düşündüğünü şöyle ifade etmiştir:

“A açıkçası kadın olsun, erkek olsun hiç fark etmez şey düşünüyordum. Hani insan hiç mi fark etmez? Hani bariz belli. Ayan beyan görünüyo.” (Petek, 27 yaş).

Yaprak ise psikolojik flört şiddetinin yaralayıcı olabileceğini düşünmediğini, maruz kalınan davranışlara ilişkin hislerin bir süre sonra kendiliğinden kaybolacağını sandığını ifade etmektedir:

“Onun öncesinde böyle şeylerin izlerinin kalabileceğini ben düşünmüyordum. Diyodum ki olur biter.” (Yaprak, 23 yaş).

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların, psikolojik şiddeti fark etmekte güçlük çektikleri ve bu şiddetin sonuçlarının neler olabileceğine ilişkin bir farkındalıklarının olmadığını gözler önüne serilmiştir.

4.2.4.2. Kadınların Psikolojik Şiddete Maruz Kaldıktan Sonraki Düşünceleri: “benim burdaki kavrayışım değişti.”

Araştırmaya katılım sağlayan kadınlara, psikolojik flört şiddetine maruz kaldıktan sonra, psikolojik flört şiddeti hakkında ne düşündükleri sorulmuştur. Katılımcılarımızın bu süreci kendileri için büyük bir deneyim olarak gördükleri, maruz kaldıkları şiddet sonrasında romantik ilişkilerde nelere dikkat etmeleri gerektiği hakkında daha dikkatli olmaya başladıkları ve genel olarak psikolojik şiddet hakkındaki düşüncelerinin tamamen değiştiği ortaya çıkmıştır.

“Yani o dönem çok zordu evet ama ben ondan sonra artık daha güçlü, daha ne istediğini bilen, ondan gördüğüm şiddetin milyonda birine bile belki de tahammül etmemi, edip etmemeyi geçtim, izin vermem, vermeyecek bi hale geldim.” (Derya, 24 yaş).

Psikolojik şiddete ilişkin bakış açısının tamamen değiştiğini ve sadece romantik ilişkilerde değil hayatın tüm alanında çeşitli şekillerde psikolojik şiddetin varlığını daha da fazla hissettiğini söyleyen Yasemin, bu düşüncelerini şöyle aktarmaktadır:

“Yani kim tarafından yapıldığı önemli değil. Ya da siz kendinizi işte ben şöyle olmalıyım, malı meliyimlere maruz bırakıyorsanız bu da bi psikolojik şiddet. O yüzden benim burdaki kavrayışım değişti.” (Yasemin, 30).

Kadınlar, psikolojik flört şiddetine maruz kalmadan önce bu şiddet türünün oldukça fark edilebilir olduğunu düşünmektedir. Buna göre psikolojik şiddetten kurtulduktan sonra kadınların bu şiddete ilişkin farkındalıkları gelişmiştir.

4.2.5. Kadınların Romantik İlişkilere İlişkin Düşünceleri

Katılımcılarımıza psikolojik flört şiddetine maruz kalmadan önce ve kaldıktan sonra romantik ilişkiler hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Kadınların psikolojik flört şiddetine maruz kalmadan önce romantik ilişkilere karşı daha pozitif ve daha öz güvenli oldukları ancak şiddet sonrasında ilişkilere daha temkinli yaklaştıkları ve kriterlerinin daha da spesifikleştirdiği ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda ilişkilere karşı önyargılarının arttığı da sık rastlanan cevaplardan biri olmuştur.

4.2.5.1. Kadınların Psikolojik Flört Şiddetine Maruz Kalmadan Önce Romantik İlişkilere Yönelik Düşünceleri: “körü körüne onu asla bırakmamak.”

Psikolojik flört şiddetine maruz kalmadan önce partnerlerine karşı bağımlılık seviyesinde değerlendirilebilecek düşüncelerinin olduğunu Yıldız şöyle aktarmaktadır:

“Psikolojik şiddete maruz kalmadan önce kesinlikle hani o insanı seviyosan onu her şeyiyle kabul etmek. Ondan sonra körü körüne onu asla bırakmamak nolursa olsun. O insanla yani ömrünün sonuna kadar o insanla geçirme inaniyodum.” (Yıldız, 24 yaş).

Katılımcılarımız arasında romantik ilişkilere karşı pozitif duygular içinde olan kadınlar da bulunmaktadır:

“Valla daha pozitif. Yani çok böyle hani insanlardan çok bi zarar gelmez ya da hani şey daha polyannacı, daha pozitif bakış açısıyla bakıyodum.” (Hilal, 24 yaş).

Eylül ise psikolojik flört şiddetine maruz kalmadan önce özgüveninin oldukça yüksek olduğunu ve çevresine karşı önyargısının bulunmadığını ifade etmektedir:

“Yani ben çok mutluydum yani hani böyle ne biliyim ön yargım yoktu, çok rahattım, kafam rahattı ki o dönemlerde ben zaten çok da özgüvenliydim.” (Eylül, 24 yaş).

Yaren, daha önceki romantik ilişkilerinde manipülasyona açık olduğunu, genel kabullerinin bulunduğunu ve ilişki içerisindeki davranışlarını da bu kabullere göre şekillendiren bir kişiliğinin olduğunu şöyle aktarmaktadır:

“Her söylenene inanan, yani mesela beni suçluyolarsa bile ya demek ki ben hatalıyım ya gerçekten bunu yaptım falan diye sürekli suçu kendimde arayan.” (Yaren, 22 yaş).

4.2.5.2. Kadınların Psikolojik Flört Şiddetine Maruz Kaldıktan Sonra Romantik İlişkilere Yönelik Düşünceleri: “yani bi insan seviyosa her şey mubah değildir.”

Dilek, romantik ilişkilerin başında kendini güvende hissedemediğini ve bunun için çeşitli yöntemler kullandığını şöyle ifade etmektedir:

“Mesela ilk buluşmaya gidersem kesinlikle buluşmaya gideceğim insanın bilgilerini, işte adı, soyadı, işte sosyal medya adresleri, telefon numarası, çalıştığı yerler. Bunu yakın arkadaşlarıma söylüyorum ve nerede oturacağımızı söylüyorum.” (Dilek, 30 yaş).

Sinem, romantik ilişkilerde bulunmanın bir zorunluluk olmadığına ilişkin farkındalıklarının arttığını şöyle ifade etmektedir:

“Hayatımda bi insan olmasa da olur. Gerçekten bu büyük bi gereklilik değil ve ihtiyacım yokmuş ve kimseye güvenmemem gerekiyomuş.” (Sinem, 23 yaş).

Katılımcılarımızdan bazıları romantik ilişki içerisinde bulunurken belirli bir öncelik sırasının olması gerektiğini ve öncelik sırasında zarar verici şekilde ödünler verilmemesi gerektiğini aktarmaktadırlar:

“Önce kendim. Sağlığım, mesleğim ve bunlardan hiç kimse için ödün vermicem bir daha. Böyle parlak bi şey gibi ortaya çıktı ve hep de öyle yaşadım gerçekten yani.” (Nisa, 35 yaş).

“Bi çıtanın olmadığını öğretti. Yani bu tarzda bi her zaman daha fazla daha fazla daha fazla yani neye müsaade edersen ya da ne kadar karakterinden ödün verirsen daha fazlasını alıp götürdüğünü anladım.” (Betül, 24 yaş).

Araştırmamıza katılan kadınlar, romantik ilişkilerde dikkat edilmesi gereken bazı konular belirlediklerini şöyle aktarmaktadırlar:

“Hayata bakış açısının aynı olması gerektiğini düşünüyorum. Hem arkadaş hem özel hayatta. Bu psikolojik şiddetten kaynaklı. Çünkü tezat fikirleri olduğunda hep bir taraf senden daha kuvvetliyse, daha güçlüyse o baskının altında kalacağımı biliyorum.” (Betül, 24 yaş).

“yani bi insan seviyosa her şey mubah değildir. Tek başına sevgi hiç bişey ifade etmez. Bi insanın davranışları daha önemlidir diye düşünmeye başladım ve bana kötü davranan insanlarla bir daha başlasam bile sürdürmiceğim konusunda emin oldum yani.” (Nisa, 35 yaş).

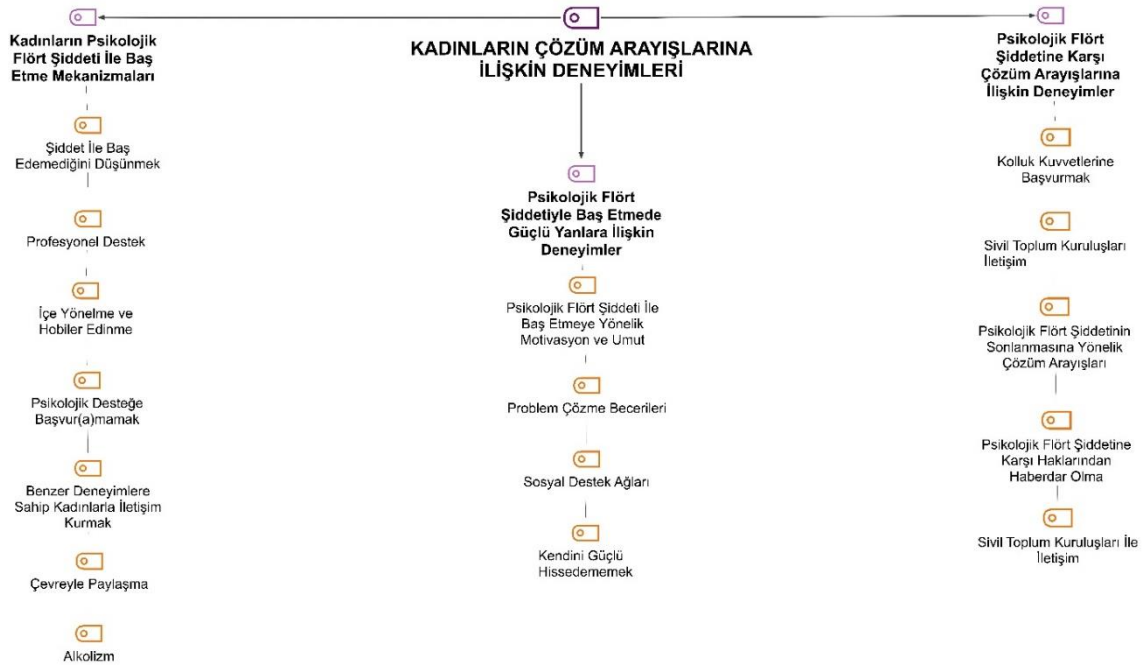
Kadınlar, psikolojik flört şiddetine maruz kalmadan önce romantik ilişkilere oldukça olumlu duygular beslerken şiddet sonrasında daha temkinli yaklaşmaya başlamışlardır. Buna göre kadınlar psikolojik şiddet içeren ilişkileri sonlandıktan sonra bir sonraki ilişkilerinde uygulamak üzere çeşitli çıkarımlar yapmışlardır. Böylece geçmiş

deneyimlerine istinaden benzer şiddet içerikli davranışları daha kolay kavrayabileceklerini ve ilişkiyi sonlandırabileceklerini düşünmektedirler.

4.3. KADINLARIN ÇÖZÜM ARAYIŞLARINA İLİŞKİN DENEYİMLERİ

Psikolojik flört şiddeti, kadınların çeşitli yapabilirliklerini etkileyebilmekte, farklı boyutlarda güçsüzleşmelerine neden olmakta ve en nihayetinde baş edilmesi güç bir hale gelebilmektedir. Kadınların psikolojik flört şiddeti karşısında güçlendirilmesinde sosyal destek ağları, çevreleriyle etkili iletişim, ruhsal sağlığı hizmetlerine kolay ulaşım ve güçlü ekonomik koşullar önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra sosyal hizmet uygulamaları kadınların temel kaynaklara ulaşımını sağlamakta, ataerkil düzen haricindeki seçenekleri değerlendirmelerinde yardımcı olmakta ve aynı zamanda koruyucu önleyici politikalar geliştirilerek kadınların mağduriyetlerinin en aza indirilmesini kolaylaştırmaktadır (Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Koruma Merkezi, 2021; Berlin & Kravetz, 1981).

Bu başlık altında kadınların psikolojik flört şiddeti ile baş etme mekanizmaları, psikolojik flört şiddeti karşısında güçlü yanlarına ilişkin deneyimleri, psikolojik flört şiddetine çözüm arayışları sırasındaki deneyimler ve psikolojik flört şiddetinin sonlanmasına ilişkin çözüm önerileri ele alınacaktır.

Şekil 4. Kadınların Çözüm Arayışlarına İlişkin Deneyimleri Temasının Kategori ve Kodlarına İlişkin MaxMaps.

4.3.1. Kadınların Psikolojik Flört Şiddeti ile Baş Etme Mekanizmaları

Bu bölümde kadınların flört şiddeti ile baş etmeye yönelik deneyimleri; baş edemediğini düşünme, profesyonel desteğe başvurma, içe yönelme ve hobi edinme, ruhsal sağlık hizmetlerine erişememe, benzer deneyimlere sahip kadınlarla iletişim kurma, diğer çevreyle paylaşma ve alkol kullanımı alt başlıkları altında incelenmeye çalışılmıştır.

4.3.1.1. Şiddet ile Baş Edemediğini Düşünmek: “Bi kabullenme evrem vardı her şeyin durulduğu, dümdüz gittiği..”

Araştırmamıza katılan kadınlar yapılan görüşmelerde, psikolojik flört şiddeti ile baş edemediğini düşündüklerini ifade etmektedirler. Betül, psikolojik şiddete maruz kaldığı ilişki içerisinde bu şiddet ile baş etmeye çalıştığını ancak başarılı olamadığını, daha sonra tüm durumları kabullendiğini şu şekilde ifade etmektedir:

“Yani çok başa çıkmaya çalıştım ilk başlarda. Sonrasında artık başa çıkamadım. Bi kabullenme evrem vardı her şeyin durulduğu, dümdüz gittiği, her şeyi onun söylediği, kabul ettiği vesaire vesaire.” (Betül, 24 yaş).

Yasemin, psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı ilişkiden kurtulabilmesini, baş etme mekanizmalarının doğru işlediğine dair bir gösterge olarak kabul ettiğini ve buna göre ilişki içerisinde maruz kaldığı psikolojik şiddetle baş edemediğini şöyle aktarmaktadır:

“Gerçekten baş edebildiğimi sanmıyorum. Çünkü baş edebiliyo olsaydım o ilişkiyi ki ben istediğim zaman istediğim yerde bitirirdim ama ben istediğim zaman istediğim yerde bitiremedim.” (Yasemin, 30 yaş).

Umay, psikolojik flört şiddetini görmezden geldiğini ve maruz kaldığı şiddeti göz ardı etmenin bir baş etme yöntemi olmadığını söylemektedir:

“Bence ben baş etmedim ki ya üstünü örttüm hani her şey çok güzel, ay ben de çok mutluyum falan. İşte seviyorum falan böyle gezdim. Ama hani kapıyı kapatıp ağladığım da çok fazla oldu. Buna baş etmek denmez bence.” (Umay, 27 yaş).

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların baş etme noktasında zorlandığı, bu noktada baş etme mekanizmalarının yerli çalışmadığı görülmektedir.

4.3.1.2. Profesyonel Destek: “bu olayı yaşar yaşamaz zaten hani bir seans istedim.”

Dilek, psikolojik flört şiddetine maruz kaldıktan sonra profesyonel desteğe başvurduğunu ve şiddet karşısında hissettiği duygularını bu yolla ifade edebildiğini şöyle dile getirmektedir:

“O yüzden yani bu olayı yaşar yaşamaz zaten hani bir seans istedim ve hani o anlattım vesaire ve işte ne hissettiğimden bahsettim.” (Dilek, 30 yaş).

Petek, psikolojik flört şiddeti sebebiyle ruh sağlığı alanında bir uzmandan destek aldığını, olumsuz deneyimleriyle baş edebilmek için bazı uğraşlar edindiğini ve bu sayede şiddetle baş edebildiğini şöyle ifade etmektedir:

“Terapistimin de zaten tavsiyeleriyle belli başlı ritüeller edindim.” (Petek, 27 yaş).

Kadınların psikolojik flört şiddetine maruz kaldıktan sonra uzman desteği almaları, baş etme mekanizmalarının güçlendirilmesi noktasında önem arz etmektedir. Bu noktada

psikolojik şiddete maruz kalan kadınların uzman desteğine başvurabilme imkanının bulunması gerekliliği doğmaktadır.

4.3.1.3. İçe Yönelme ve Hobiler Edinme: “kendi içime çok fazla yöneldim.”

Araştırmamıza katılan kadınlara baş etme yöntemleriyle ilgili deneyimleri sorulmuştur. Psikolojik flört şiddetine maruz kalan katılımcılar, şiddetle baş etme süreçlerinde içsel kaynaklarına yöneldiklerini ve çeşitli hobiler edindiklerini anlatmışlardır.

Aslı, psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı ilişkisini sonlandırdıktan sonra şiddetin etkileriyle baş edebilmek amacıyla sevdiği ve ilgi duyduğu farklı alanlara yöneldiğini ifade etmektedir:

“Astroloji eğitimine başladım. Sevdiğim şeylere yönelmeye çalışıyorum.” (Aslı, 26 yaş).

Sinem ve Petek, maruz kaldıkları psikolojik flört şiddetinin etkilerini olabildiğince kolay atlatabilmek için meditasyona başvurduklarını söylemişlerdir:

“Mesela meditasyon yapmaya başladım. Kendimi dinlemeye başladım, ondan sonra egzersizleri düzenli yapmaya başladım. Dediğim gibi dil öğrendim, kendime döndüm biraz daha.” (Petek, 27 yaş)

“kendi içime çok fazla yöneldim. Mesela işte bu meditasyondur, yogadır (gülüyor) ruhani yolculuklardır.” (Sinem, 23 yaş).

Eylül ise psikolojik flört şiddeti ile baş edebilmek için sanata yöneldiğini ifade etmektedir:

“Kendini komple resme verdim işte şarkı söylemeyi seviyorum, yarım yamalak gitar çalışıyorum işte.” (Eylül, 24 yaş).

Kadınlar, psikolojik flört şiddetine maruz kaldıkları ilişkiyi sonlandırmalarının ertesinde kendilerini iyi hissedebilecekleri çeşitli eylemlere yönelmişlerdir. Bu da kadınların ilişki içerisinde yapabilirliklerinin ne denli etkilendiği ve kadınların güçsüzleştirildiği ile yakından ilgilidir.

4.3.1.4. Psikolojik Desteğe Başvur(a)mamak: “maddi açıdan bi kere profesyonel destek almak çok zor bu ülkede”

Araştırmamıza katılan Umay, psikolojik flört şiddeti ile baş etme noktasında profesyonel desteğe başvurmak istediğini ancak ekonomik kaygılar nedeniyle bunu gerçekleştiremediğini şöyle ifade etmektedir:

“hani şeyleri düşündüm aslında hani bu PDR'ciler, psikologlar hani öğrenciyken böyle ücretsiz seanslar falan veriyolar ya bi onu düşündüm. Sonra işte o bi şey var ya anlatamıyosun yani. Anlatamıyosun. Ücretli kısmına hiç girmek bile istemiyorum.” (Umay, 27 yaş).

Kübra ise psikolojik flört şiddetinin kendi üzerindeki etkilerini kavrayamadığını ve bu konuda profesyonel desteğe ihtiyacı olmadığını düşündüğünü, bunun yanı sıra ruh sağlığı uzmanlarına maddi kaygılar sebebiyle başvuramadığını anlatmıştır:

“Yok almadım. Bilmiyodum çünkü profesyonel bi destek almam gerektiğini. O yüzden almadım. Aslında ihtiyacım varmış. Gerçi ihtiyacım olsa da alamazdım muhtemelen. Çevremde yani şey maddi açıdan bi kere profesyonel destek almak çok zor bu ülkede.” (Kübra, 28 yaş).

Literatüre bakıldığında bireylerin travmatik süreçlerde işlemez hale gelen baş etme mekanizmalarının güçlendirilmesi amacıyla ruh sağlığına erişim sağlayabilmeleri önem arz etmektedir. Martsof ve arkadaşları (2012)'nin gerçekleştirdiği araştırmada, flört şiddeti ile çalışan ruh sağlığı uzmanlarının, bireylerin ruh sağlığı uzmanlarına ücretsiz şekilde ulaşımını destekledikleri ortaya konmuştur. Ancak araştırmamıza katılan kadınlar, ruh sağlığı uzmanlarına erişimde maddi koşulların oldukça önem arz ettiğini ve bu haklarına erişemediklerini ifade etmişlerdir.

4.3.1.5. Benzer Deneyimlere Sahip Kadınlarla İletişim Kurmak: “işte bununla ilgili şiddete uğrayanlarla konuşmaya başladım.”

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlara, çevrelerinde benzer deneyimlere sahip olan kadınlarla paylaşımlar yaparak destek mekanizmaları kurup kurmadıkları sorulmuştur.

Yasemin, paylaştığı deneyimlerinde maruz kaldığı psikolojik flört şiddetinin bazı öğelerini yakın arkadaşıyla paylaşırken anlamlandırabildiğini, arkadaşının benzer deneyimlere sahip olması bu konuyu iyi bir şekilde değerlendirme fırsatı yarattığını ifade etmektedir:

“Tabii aynı anda bi başka arkadaşım benzer bir ayrılık süreci yaşadı. İkimiz de ilişki içerisindeyken farkında olmadığımız için ilişkiden çıkınca birbirimizi aaa şu söylemiş böyleymiş. En yakın bi arkadaşım hani bunu tahlil etme fırsatımız oldu.” (Yasemin, 30 yaş).

Sinem, maruz kaldığı psikolojik flört şiddeti ile baş etmeye yönelik araştırmalar yapmaya çalıştığını ve aynı zamanda benzer deneyimlere sahip kadınlarla iletişime geçtiğini ifade etmektedir:

“Öncelikli olarak yani anlamamız gerektiğini düşündüğüm için sürekli okumaya araştırmaya başladım ve işte bununla ilgili şiddete uğrayanlarla konuşmaya başladım.” (Sinem, 23 yaş)

4.3.1.6. Çevreyle Paylaşma: “arkadaşlarım olmasa toparlanamazdım.”

Araştırmamıza katılım sağlayan psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlara, maruz kaldıkları şiddeti çevreleriyle paylaşma deneyimleri sorulmuştur. Bu konu hakkında paylaşım yapan kadınların bir kısmı psikolojik flört şiddeti ile baş etme noktasında çevreyle paylaşmanın kendisine yarar sağladığını ifade ederken bazı kadınlar ise çevrelerinden gördükleri olumsuz tavır ve davranışlar nedeniyle maruz kaldıkları şiddeti paylaşmaktan kaçındıklarını aktarmışlardır.

Özlem, sosyal destek ağları olmadan psikolojik flört şiddeti ile baş etmekte oldukça zorlanacağını şu şekilde anlatmaktadır:

“Tamamen tek başıma kalsaydım, bi yerde insanların kaldırabileceği şeyler sınırlı ve çok çok şiddetli yaşadım ben psikolojik şiddeti. O yüzden terapistim, arkadaşlarım olmasa toparlanamazdım.” (Özlem, 20 yaş).

Hilal, psikolojik şiddete maruz kalması nedeniyle utandığını ve çevresiyle paylaşamadığını ifade etmektedir:

“Yakın arkadaşlarımla paylaşıyodum ama mesela o şeyleri paylaşamıyodum ve utanıyodum yani insan nasıl benimle konuşma tarzı üslubunu paylaşmak istemiyodum.” (Hilal, 24 yaş).

Leyla ise, maruz kaldığı psikolojik flört şiddetini arkadaşıyla paylaştığını ancak arkadaşının bu şiddeti normalleştirmesi sebebiyle çevresiyle paylaşmaktan vazgeçtiğini söylemektedir:

“Ya tek bi arkadaşına bahsettiğimde bana şeyi söylemişti. Eee nolcak ki? Napabiliriz demişti. Sonra kimseye bahsetmedim.” (Leyla, 23 yaş).

Kadınların maruz kaldıkları psikolojik flört şiddetini ve bu şiddetin hayatlarındaki olumsuz etkilerini çevreleriyle paylaşamamalarının nedenlerinden birisi de toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin genel kabullerin yoğun olarak var olmasıdır. Kadınların baş etmeye çalıştıkları psikolojik flört şiddeti, çevreleri tarafından romantik ilişkilerde beklendik eylemler olarak algılanmaktadır. Bu durumda kadınların çözüm arayışlarının kısıtlandığı aynı zamanda psikolojik şiddete maruz kalmaları sebebiyle utanç duyduklarını ve yargılanacaklarını düşündükleri görülmüştür.

4.3.1.7. Alkolizm: “hani alkolikliğe doğru gidiyoduk.

Psikolojik flört şiddeti bireyler üzerinde çeşitli etkileri bulunmakta olup flört şiddetinin ele alındığı çalışmalarda, şiddete maruz kalan katılımcılarda madde kullanımı davranışlarında artış olduğu belirlenmiştir (Roberts ve arkadaşları, 2003).

Araştırmamıza katılan Betül, Roberts ve arkadaşlarının gerçekleştirdiği araştırmaya benzer olarak maruz kaldığı psikolojik flört şiddetinin kendisinde alkol alımını artırdığını ve bunu bir baş etme yolu olarak gördüğünü, alkol tüketiminin aşırı seviyelere ulaştığını ifade etmiştir:

“Her gün her gün alkol iç. Çünkü bazı şeylerin hani o gevşemek dediğimiz olay, hani alkolikliğe doğru gidiyoduk. Hani hatta oldum. Yani doğru gidiyodu değil. Oldum.” (Betül, 24 yaş).

Kadınların bir kısmı psikolojik flört şiddetinden kurtulduktan sonra ruh sağlığı uzmanından destek alarak meditasyon, yoga, sanatsal etkinlikler ve hobilere yönelmişlerdir. Böylece kadınlar olumsuz duygu ve davranışlarla daha kolay baş edebilir hale gelmişlerdir. Bunun yanı sıra kadınlar maruz kaldıkları psikolojik şiddeti çevreleriyle paylaşmışlar ve benzer deneyimlere sahip kadınlarla deneyim aktarımları gerçekleştirmişlerdir. Araştırmaya katılım sağlayan bazı kadınlar ise farkındalıklarının olmaması veya maddi yetersizliklerden dolayı uzman desteğine başvuramamışlardır.

4.3.2. Psikolojik Flört Şiddeti ile Baş Etmede Güçlü Yanlara İlişkin Deneyimler

Kadınların kendi yaşamları üzerinde yeniden söz sahibi olabilmesi amacıyla içinde buldukları sistemler mikro, mezzo ve makro boyutlarda incelenmeli, kadınların ihtiyaçları olan kaynaklara erişimi sağlanmalı, sahip oldukları güçlü yanlar noktasında farkındalıkları artırılmalı ve dolayısıyla baş etme mekanizmaları güçlendirilmelidir. Başarılı şekilde güçlendirilen kadınlar, aynı zamanda kendi kendini de güçlendirebilmeyi de öğrenmekte, kabullenilmiş güçsüzlük halinden çıkmakta ve sorunlar hakkında daha fazla farkındalığa sahip olmaktadır (Song, 2015; Perez ve arkadaşları, 2012; Straples, 1990; Solomon, 1976; Dutton, 1992).

Bu başlık altında psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların baş etme mekanizmaları olarak güçlü yönleri olarak neler deneyimlediği sorulmuş olup kadınların aktarımları psikolojik flört şiddeti ile baş etmeye yönelik motivasyon ve umut, problem çözme becerilerine ilişkin deneyimler, sosyal destek ağları ve kendini güçlü hissedememek başlıkları altında incelenmeye çalışılmıştır.

4.3.2.1. Psikolojik Flört Şiddeti ile Baş Etmeye Yönelik Motivasyon ve Umut: “Ben kendi ayaklarımın üstünde durursam hiçbi erkeğe muhtaç olmam.”

Araştırmaya katılan kadınlara, maruz kaldıkları psikolojik flört şiddetiyle baş etmeye yönelik motivasyon/umutlarının olup olmadığı sorulmuştur. Kübra, şiddetle baş edebilmek için akademik yaşamına odaklandığını, ilişki içerisinde aşığılamaya maruz

kaldığını ve bu maruziyetin kendisinde cesaret olarak ortaya çıktığını şöyle ifade etmektedir:

“Yani bi şeylere mesela şey o dönemde bi sınava çalışıp güzel bir üniversite kazanmam beni şey yaptı, cesaretlendirdi. Ben demek ki işte sen hiç bi şey yapamazsın diyo ama demek ki böyle bi şey yok.” (Kübra, 28 yaş).

Tülay ise kendini farklı alanlarda güçlendirmeye çalışarak kendine motivasyon sağladığını ve böylece psikolojik flört şiddeti ile baş etmeye çalıştığını ifade etmektedir:

“Yani şöyle ben şuna inanmıştım. Ben kendi ayaklarımın üstünde durursam hiçbi erkeğe muhtaç olmam. Olmayacak da. Onun için kendimi geliştirmeye çalıştım yani.” (Tülay, 25 yaş).

Nazan, psikolojik flört şiddeti ve bu şiddetin etkileriyle ancak kendi gücüyle baş edebileceğini, kendisinin güçlü olduğuna dair motivasyon sağladığını söylemektedir:

“Gerçekten bi yere kadar en nihayetinde kafamı açıp hani şey yapamazlar ama tamamen kendi gücümle düzelebilirim.” (Nazan, 27 yaş).

Kadınların maruz kaldıkları psikolojik flört şiddetinin farkına varmaları ve çeşitli destek mekanizmalarını harekete geçirmelerinin ardından etkilenen veya potansiyel olarak etkilenebilecek yapabilirliklerinin de farkına varmaya başladıkları görülmüştür. Kadınlar, maruz kaldıkları psikolojik şiddet ile baş etmeye yönelik olarak kendi benliklerini ön plana koyarak hedefleri ve hayalleri doğrultusunda kendilerine moral ve motivasyon kaynakları oluşturmuşlardır.

4.3.2.2. Problem Çözme Becerileri: “mantıklı insanlar olmasa tek başıma çözemdim.

Bu başlık altında araştırmamıza katılım sağlayan psikolojik şiddete maruz kalmış kadınlara problem çözme becerileriyle ilgili deneyimleri sorulmuş olup Özlem, problem çözme becerilerinin olumsuz olarak etkilendiğini dile getirmiştir:

“Kötü. Yani dediğim gibi dışarıdan destek, mantıklı insanlar olmasa tek başıma çözemeydim. Ama bunu... yani bu bir beceri. Ben geçmişte yaşadığım travmalarla birlikte hani iyileşmeye zaman tanımadan bu adamla tanıştığım için o beceriyi pek geliştiremedim.” (Özlem, 20 yaş).

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların bu şiddet karşısında yapabilirliklerinin etkilenebildiği, mikro, mezo ve makro boyutlarda güçsüzleşebildikleri ve maruz kaldıkları bu olumsuz deneyimlerle baş ederek sorunun çözümüne ulaşamadıkları, bu sebepten dolayı kişilerin sosyal destek ağlarının olması, problem çözme becerilerinin ve dolayısıyla baş etme mekanizmalarının güçlendirilebilmesi için gerekli rehberliği sağlayabilecek kişilerin bulunması önem arz etmektedir (Pathak & Upadhyay, 2021).

4.3.2.3. Sosyal Destek Ağları: “Yani benimle ilgilenmeyen bi aile olsaydı daha kötü olabilirdi.”

Katılımcılarımız maruz kaldıkları psikolojik flört şiddetiyle baş etme noktasında kuvvetli sosyal destek ağlarının bulunmasının kendilerine oldukça yarar sağladığını anlatmış olup Yaren, Nisa ve Şeyma bu durumu şu şekilde ifade etmişlerdir:

“O süreçte hep ablam yanımda oldu. Gerek psikolojik destek açısından gerek abla figürü açısından gerek arkadaş figürü açısından.” (Yaren, 20 yaş).

“Sosyal desteğim çok kuvvetliydi. Yani benimle ilgilenmeyen bi aile olsaydı daha kötü olabilirdi.” (Nisa, 35 yaş).

“Sosyal çevrem, arkadaşlarım, ailem iki tane kuzenim var. Çok yakın. Onlar gerçekten güçlü yanlarımı oluşturuyorlar. Sosyal destek bu anlamda bana çok iyi geldi.” (Petek, 27 yaş).

Kadınların maruz kaldıkları psikolojik şiddet ile baş etmelerinde güçlü yanlarından birisi de sahip oldukları sosyal destek ağlarıdır. Literatüre bakıldığında kadınların içinde buldukları topluluklarla güçlü ve sağlıklı bir iletişim ağına sahip olmaları, maruz kaldıkları şiddet ve şiddetin olumsuz sonuçlarıyla daha kolay baş edebilmelerini sağlamakla birlikte sahip olunan sosyal destek ağlarının şiddete karşı oldukça yüksek koruyuculuklarının olduğu da ortaya konmuştur (Centers for Disease Control and Prevention, 2021; McCloskey ve arkadaşları, 2003, s.403).

4.3.2.4. Kendini Güçlü Hissedememek: “Olsaydı heralde o kadarına izin vermezdim zaten.”

Araştırmamıza katılan kadınlar, maruz kaldıkları psikolojik flört şiddeti ile baş etme noktasında çeşitli güçlü yanlara sahip olduklarını dile getirirler de kimi katılımcılarımız ise şiddet karşısında kendisini güçlü hissedemediğini ifade etmişlerdir.

Kader ve Derya, maruz kaldığı şiddetle baş etmeye yönelik herhangi bir sosyal destek ağlarının olmadığını, baş etme mekanizmaları bakımından kendisini güçlü hissedemediğini söylemiştir.

“Yani güçlü bi yanımın olduğunu hiçbi zaman düşünmemiştim. Şu anda da düşününce o zaman güçlü bir yanım varmış gibi hissettim mi diye düşününce hayır hissetmedim.” (Kader, 20 yaş).

“Güçlü bi yanım yoktu ki yani olsaydı olduğunu düşünmüyorum o dönem. Olsaydı heralde o kadarına izin vermezdim zaten.” (Derya, 24 yaş).

Kadınlar, psikolojik flört şiddeti karşısında sosyal destek ağlarının ve içsel motivasyonlarının güçlü yanlarını oluşturduğunu ifade etmektedir. Ancak bazı katılımcılarımız kendilerini güçlü hissedemediklerini, herhangi bir şekilde kendilerinin güçlü yanı olmadığını, eğer problem çözme becerileri veya güçlü yanları olsaydı psikolojik şiddet içeren bir ilişkiyi kolayca sonlandırabileceklerini dile getirmişlerdir.

4.3.3. Psikolojik Flört Şiddetine Karşı Çözüm Arayışlarına İlişkin Deneyimler

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan ve yapabilirlikleri çeşitli şekillerde etkilenen kadınlar, psikolojik şiddeti sonlandırmak amacıyla çeşitli çözüm arayışlarına girmişler ve farklı deneyimler edinmişlerdir. Ataerkil ideoloji, kadınların içinde bulunduğu çevrenin her noktasında karşılımlarına çıktığı gibi, bu ideolojiye ait normların psikolojik şiddetin sonlandırılmasına ilişkin deneyimlerini de şekillendirdiği görülmektedir.

Kadınların psikolojik flört şiddetine karşı mücadelesi kolluk kuvvetlerine başvuru, sivil toplum kuruluşları ile iletişim, psikolojik flört şiddetine ilişkin haklarından haberdar

olma, psikolojik flört şiddetinin sonlanmasına yönelik çözüm arayışları ve psikolojik flört şiddetinin sonlanmasına yönelik öneriler başlıkları altında incelenmeye çalışılmıştır.

4.3.3.1. Kolluk Kuvvetlerine Başvurmak: “Hepimizin aklında aynı soru yok mu? Bütün kadınlar olarak hep aynı şey. Ne olacak ki?”

Araştırmamıza katılan kadınlara psikolojik flört şiddetine maruz kalmaları nedeniyle kolluk kuvvetlerine başvurup başvurmadıkları ve bu süreçte neler deneyimledikleri sorulmuştur. Şiddete maruz kalan kadınlardan yalnızca bir katılımcımız kolluk kuvvetlerine başvurduğunu beyan etmiş olup herhangi bir başvuruda bulunmayan kadınların ortak düşüncesinin kolluk kuvvetlerine yapacakları başvurunun sorunu çözmeyeceği ve kadına yönelik şiddetin normalleştirildiği olarak belirlenmiştir.

Derya ve Nisa, kadına yönelik psikolojik flört şiddetinin kolluk kuvvetlerince yeterli düzeyde önemsenmediğini ve olumlu bir sonuç almaya dair inançlarının olmadığını ifade etmektedir:

“fiziksel bi şey olduğunda bile gittiğim yerlerden istediğimi alabilceğime çok inancım olmadığı için ülkemizde. Yani fiziksel bi şey görene kadar bi yere gitmezdim büyük ihtimal.” (Derya, 24 yaş).

“Düşünmedim. Şimdi olsa gene düşünmem biliyo musunuz yani? Çünkü ne olacak ki? Hepimizin aklında aynı soru yok mu? Bütün kadınlar olarak hep aynı şey. Ne olacak ki?” (Nisa, 35 yaş).

Betül ise maruz kaldığı psikolojik flört şiddeti sebebiyle suç duyurusunda bulunmak istediğini ancak adalete olan sarsılmış inancı sebebiyle suç duyurusunda bulunmaktan vazgeçtiğini dile getirmiştir:

“Adliyeye kadar gittim ve dedim ki bu benim için daha da şey olacak. Daha da fazla olacak. Çünkü bu böyle bi insan. Hani yani gitsen nolacak? İki gün sonra yine aynı şeye dönecek. Yani Türkiye’de de adaletin çok fazla olmadığı bi yerdeyiz.” (Betül, 24 yaş).

Hilal, maruz kaldığı psikolojik flört şiddeti karşısında manevi tazminat davası açabileceğini bildiğini ancak bu sürecin kendisini ikincil bir travmaya maruz bırakacağını düşündüğünden eyleme geçmediğini ifade etmiştir.

“Manevi tazminat açacağımı sanmıyorum yani onunla uğraşır mıydım bilmiyorum açıkçası bi noktada çünkü o dava yaşanan her şeyi hatırlatıyo gibi oluyo bence.” (Hilal, 24 yaş).

Katılımcımız maruz kaldığı şiddete rağmen kolluk kuvvetlerine başvurmadan çekindiğini, yapacağı suç duyurusunun ardından daha fazla şiddete maruz kalabileceğini ve ortaya çıkacak belirsizliğin kendisini korkuttuğunu söylemiştir:

“Hayır başvurmadım. Korktum yani çünkü, işte ailem ne der? Ondan sonra işte peşimi bırakmazsa nolur? Ondan sonra bunun sonu nereye gider?” (Kübra, 28 yaş).

Katılımcılarımızdan yalnızca Özlem, maruz kaldığı şiddet sebebiyle kolluk kuvvetlerine başvurduğunu ancak yaptığı suç duyurusu sırasında kendisine hakaret edildiğini ve maruz kaldığı şiddetin normalleştirildiğini, kurban suçlamaya maruz kaldığını dile getirmiştir:

“Direkt hem fiziksel hem psikolojik şiddete maruz kalıyorum, artık dayanamıyorum hani tehdit ediliyorum, yardıma ihtiyacım var dedim (...) Gece yarısı hani polise de o mini etekle gittim doğal olarak ve mini eteğimden dolayı bana orospu dendi. Hak ediyosun dendi. Sürekli beni suçlamaya çalıştılar.” (Özlem, 20 yaş).

4.3.3.2. Sivil Toplum Kuruluşları ile İletişim: “Ben de zaten böyle bir şeyin içine, böyle bir kuruluş, örgüt görüyor olsam bile buna katılabilecek cesaretim yoktu.”

Katılımcılarımıza, maruz kaldıkları psikolojik flört şiddetine ilişkin sivil toplum kuruluşlarıyla iletişime geçip geçmedikleri ve bu konu hakkındaki deneyimleri sorulmuştur.

Katılımcımız Dilek, maruz kaldığı psikolojik flört şiddetinin sonlanması amacıyla hukuki desteğin yanı sıra şiddet ile baş edebilmek için psikososyal destek talebinde bulunabileceğini bildiğini ancak herhangi bir başvuruda bulunmadığını ifade etmiştir:

“Olmadı. Ama geçebilceğimi biliyodum. Yani aklımda olan şeylerden birisi de buydu yani hani, yardım istemek.” (Dilek, 30 yaş).

Leyla, mevcut durumda dahil olduğu bir sivil toplum kuruluşunda katıldığı atölyeler ile psikolojik flört şiddetine maruz kaldığının farkına vardığını ve bilinçlendiğini söylemektedir:

“Yok, çok zor. Bi de o dönem Özge Can Aslan olayları falan vardı. (...) Sadece onun yürüyüşüne falan katıldım. Ailemden biraz tepki gördüm. Senin yaşın başın kaç gibisinden. Ben de zaten böyle bir şeyin içine, böyle bir kuruluş, örgüt görüyor olsam bile buna katılabilecek cesaretim yoktu.” (Yaprak, 23 yaş).

Katılımcıların neredeyse tamamı psikolojik flört şiddetine maruz kaldıkları halde yaftalanma, ikincil örülenme ve adalete olan sarsılmış inançları nedeniyle kolluk kuvvetlerine başvuruda bulunmamışlardır. Bunun yanı sıra katılımcıların hiçbiri sivil toplum kuruluşlarına konuyla ilgili başvuruda bulunmamıştır.

4.3.3.3. Psikolojik Flört Şiddetine Karşı Haklarından Haberdar Olma: “Ya ben hiç duymadım psikolojik şiddetten kaynaklı dava açtım ve kazandım diyen.”

Dilek ve Yaprak, psikolojik şiddete maruz kaldığında uygulanan prosedüre ilişkin bilgi sahibi olmadığını şu şekilde ifade etmektedir:

“Hani pat diye polise gitmeli miyim, bi avukat mı tutmalıyım? Hani tam o prosedürü bilmiyorum.” (Dilek, 30 yaş)

“Hani polise başvursam nasıl bir dönüt alırım? Bilmiyorum. Hani illa ki bu konuda bir hukuki bir gerekçe dayanak bir kanun vardır bu konuda beni koruyan. Ama uygulanabilirliği, şartları nasıldır bilmiyorum açıkçası tam olarak.” (Yaprak, 23 yaş).

Betül ise daha önce hiç psikolojik flört şiddetine ilişkin bir davaya rastlamadığını ifade etmiştir. Ülkemizde psikolojik şiddetin görünürlüğünün olmadığı ve somut delillerinin bulunmadığı düşünüldüğünde psikolojik flört şiddetiyle ilgili suç duyurularının ön plana çıkmadığı düşünülmektedir.

“Hayır değilim. Ya ben hiç duymadım psikolojik şiddetten kaynaklı dava açtım ve kazandım diyen.” (Betül, 24 yaş).

Katılımcılarımızın çok azı psikolojik flört şiddetine karşı bilgi sahibi olduğunu dile getirmiştir. Hilal ve Yasemin, psikolojik flört şiddetine karşı hangi yasalarla tedbir alındığı, koruyucu uygulamaların neler olduğu konusunda haklarından haberdar olduklarını şöyle ifade etmişlerdir:

“Manevi tazminat açabileceğimin çok farkındayım. Uzaklaştırma kararı alabileceğimin çok farkındayım.” (Hilal, 24 yaş).

“Evet yani tabii ki bütün 6284’ten tutun da hani İstanbul Sözleşmesi’ne, hangi maddeler bizi korurdura kadar? Hepsinden hakimim.” (Yasemin, 30 yaş).

Kadınların büyük bir bölümü psikolojik flört şiddetine ilişkin hangi hakları olduğunu bilmediklerini, bu gibi durumlarda nasıl bir prosedür işletmek gerektiğine dair bilgi sahibi olmadıklarını ifade etmiştir. Katılımcıların yalnızca küçük bir kısmı kadına yönelik şiddete ilişkin kanunlardan ve sözleşmelerden haberdar olduğunu, geçmiş deneyimleri nedeniyle psikolojik flört şiddetine ilişkin yasal süreçlerin nasıl işlediğini bildiğini ifade etmektedir.

4.3.3.4. Psikolojik Flört Şiddetinin Sonlanmasına Yönelik Çözüm Arayışları: “Hak ediyosun dendi. Sürekli beni suçlamaya çalıştılar.”

Araştırmamıza katılan psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlara, şiddete maruz kaldıklarını fark ettikten sonra hangi çözüm arayışlarında bulduklarını ve bu süreçteki deneyimleri sorulmuştur.

Kadınlar maruz kaldıkları şiddetin partnerleriyle aralarında çözülmesi amacıyla, maruz kaldıkları davranışların yanlış olduğuyla ilgili duygularını ve düşüncelerini anlatmak olduğunu ifade etmişlerdir:

“Yani aslında ilk yaptığım şeyler onla konuşmak. İkimizin arasında çözülmesi.” (Yıldız, 24 yaş).

“Yani şey işte karşı tarafı zorladım yani düzelmesi yönünde, değişmesi yönünde. Ama onun dışında çok bi şey yaptığım söylenemez.” (Nisa, 30 yaş).

Dilek ise maruz kaldıkları psikolojik şiddetin sonlanması için partnerleriyle iletişimlerini tüm iletişim araçları üzerinden kesmeye çalıştıklarını söylemişlerdir:

“Yani kendi elimden geldiği kadarını yapıp işte ilk başta bu şeydi cevap vermemek ve bi yerde sönümlenmesini beklemek. Sönümlenmediği noktada engelledim.” (Dilek, 30 yaş).

Kimi katılımcılarımız ise partnerleri tarafından maruz bırakıldıkları psikolojik şiddetin sonlanması için partnerlerine uzman desteği çözümünü sunmuş olmalarına rağmen beklemedikleri olumlu sonucu alamamışlardır. Hilal bu durumu şöyle ifade etmektedir:

“Ben ilişki terapisine gidelim demiştim mesela. Karşıdaki kabul etmemişti.” (Hilal, 24 yaş).

Özlem, psikolojik flört şiddetine maruz kalması üzerine kolluk kuvvetlerine başvurduğunu ancak burada burada mağdur suçlayıcı bir tavırla karşılaştıklarını ifade etmiştir. Deneyimlediği süreçte kadının giyimi nedeniyle şiddeti hak edebileceği düşüncesiyle karşı karşıya kaldığı, toplumsal cinsiyet rollerinin toplumun güvenliğini sağlaması gereken kurumlarda dahi baskı olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Gece yarısı hani polise de o mini etekle gittim doğal olarak ve mini eteğimden dolayı bana orospu dendi. Hak ediyosun dendi. Sürekli beni suçlamaya çalıştılar. Sürekli avukatımla kavga ettiler. Adamı savundular. Korumaya çalıştılar ceza almasın diye. Vazgeç boş ver falan dendi. İlginç bi deneyimdi benim için.” (Özlem, 20 yaş).

Kadınlar, maruz kaldıkları psikolojik flört şiddetine ilişkin sıklıkla partnerleriyle iletişim kurmayı denemişler veya profesyonel destek almayı önermişlerdir. Bazı katılımcılarımız ise içinde bulunduğu sağlıklı ilişkiyi sonlandırabilmek amacıyla partneriyle iletişimini tamamen kesmeyi tercih etmiştir.

4.3.3.5. Psikolojik Flört Şiddetinin Önlenmesine Yönelik Öneriler

Bu başlık altında araştırmamıza katılan kadınlara, kadına karşı psikolojik şiddetin önlenmesine yönelik hangi çözüm önerilerinde bulunabilecekleri sorulmuştur.

Katılımcılarımızdan bazıları flört şiddetinin görünürlüğünün artırılması için okul çağlarından itibaren çocuklarla çalışmaların gerçekleştirilmesi gerektiğini, eğitim müfredatına şiddete ilişkin eklemelerin yapılabileceğini ifade etmişlerdir:

“Toplum içerisinde biraz daha bilinçlendirme. Yani özellikle erkek çocukları (gülüyor). Yok yani tüm çocuklara mesela flört şiddetine dair bi eğitim verilebilir. Okullarda mesela buna yer verilmesi mümkün olabilir ya da ne biliyim hani lise döneminde hani biraz daha duygusal ilişkilerin yoğun olmaya başladığı dönemlerde bu verilse sanki faydalı olabilir.” (Aslı, 26 yaş).

“Ana akım eğitimde de yok mesela biz gerçekten bunları lisede öğrenmiş hani ya da üniversitede gerçekten bunları bilerek hareket ediyo olsaydık bence zarar görebilirliğimiz biraz daha azalabilirdi yani.” (Yasemin, 30 yaş).

Katılımcılarımız özellikle kadınlar olmak üzere toplumun tamamı için psikolojik flört şiddeti karşı yoğun ve derinlikli bir bilgilendirme çalışmasının yapılması gerektiğini ifade etmektedirler. Buna göre toplumla gerçekleştirilecek bu çalışmada psikolojik flört şiddetinin ne olduğu, hangi eylemleri içerdiği, sebeplerinin ve sonuçlarının neler olduğu konusunda kapsamlı şekilde ele alınması gerekmektedir. Konuyla ilgili olarak Derya ve Leyla'nın ifadeleri şu şekildedir:

“İnsanlar ya onunla görüşme, oraya gitme demenin bile bi flört şiddeti olduğunu bilmiyolar bence ve bunların insanlara daha fazla anlatılması lazım. İnsanların ulaşabildiği, görebildiği her yerde bence bunlar anlatılmalı.” (Derya, 24 yaş).

“Ya öyle bi bilinçlendirilmesi gerekiyo ki kadınların bu bi şiddet ve hani bununla da rahatsızlanabiliyorsunuz. Bununla da hastalanabiliyorsunuz. Bakın bunla da ruhunuz kötüleşebiliyor, kararabiliyo. Bitebilirsiniz yani. Hani yok olabilirsiniz bu arada psikolojik şiddetle olarak bunu belirtmek gerekiyor.” (Leyla, 23 yaş).

Kübra ise eğitim müfredatında psikolojik flört şiddetinin yer almasının yanı sıra okullarda öğrencilerle bireysel görüşmelere önem verilmesini, herhangi bir problem gözükmesi daha öğrencilere yönelik taramaların gerçekleştirilmesinin yararlı olabileceğini söylemektedir:

“O yüzden okul danışmanının her öğrenciyle tek tek görüşmesi daha iyi olurdu bence. Hani psikolojiye bakarak değil, iyi de olsa bi görüşme yapması daha iyi olurdu.” (Kübra, 28 yaş).

Kübra'nın ifadeleriyle aslında okullarda sosyal hizmet uygulamasının da yaygınlaştırılması gerektiği, her gelişim döneminde karşılaşılabilecek farklı olumsuz durumların erken saptanması ve müdahale edilmesi bakımından yararlı olabileceği akıllara gelmektedir.

Toplumun psikolojik flört şiddetine karşı bilinçlenmesinde sivil toplum kuruluşlarının çeşitli çalışmalar gerçekleştirmesi de önem arz etmektedir. Buna göre ulusal veya uluslararası boyutlarda çalışmalar gerçekleştiren sivil toplum kuruluşları ataerkil ideoloji, psikolojik flört şiddeti, bu olguların hangi şekillerde karşımıza çıkabileceği, bireylerin hayatları üzerindeki etkileri gibi çeşitli başlıklar altında kapsayıcı ve görünürlüğü artırıcı çalışmalar gerçekleştirmelidir. Bununla ilgili olarak Yasemin görüşlerini şöyle belirtmiştir:

“İşte mesela UNFPA, UNDP'nin o son görselleri işte hayır dedi, dokunma dedi görselleri falan mesela bence şey o konuda başarılı çalışmalardı. Hani she said no hareketi aktivizmi ya da he for she'nin yaptığı kampanyalar falan çok gerçekten şey ama bunu bence birazcık daha görünür kılmak. Yani gerçekten o lovebombing mesela hani. Bunu bi görünür kılmak gerçekten. O aşırı yüceltmenin altındaki nasıl ezildiğinizi görünür kılmak.” (Yasemin, 30 yaş).

Psikolojik flört şiddetine ilişkin farkındalığın artırılmasında bireylerin topluma ilişkin ilk öğrencelerini edindiği aile kurumunun da önemi oldukça büyüktür. Bireylerin yaşamlarının ilk dönemlerinden itibaren ebeveynlerini gözlemleyerek yeni davranış kalıpları edindiği bilinmektedir. Buna göre ailenin psikolojik flört şiddetine ilişkin farkındalığının bulunması, psikolojik şiddete ilişkin baş etme mekanizmaları ve problem çözme becerilerinin işlevselliklerinin bulunması gerekmektedir. Nisa ve Petek, psikolojik flört şiddeti ve onu besleyen toplumsal cinsiyet normlarına ilişkin aile danışmanlıklarının verilmesi ile ilgili düşüncelerini şu şekilde aktarmaktadırlar:

“Yani atıyorum ergenlik döneminde ya da o dönemlerde ben eğer bu kavramla ilgili mesela bi şey bilseydim psikolojik şiddeti bilseydim flört şiddetinin ne demek olduğunu bilseydim bu işaretleri belki tanırdım. Ve bunu kendime yaptırılmazdım. O yüzden çözüm bence bir yetiştiriliş tarzında çok çok büyük bi şey zaten.” (Nisa, 35 yaş).

“Önerebileceğim tek şey aile eğitimleri. Aile içi eğitimler ve şey toplumsal cinsiyet eğitimleri.” (Petek, 27 yaş).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada yapabilirlikler yaklaşımı ve sosyal hizmet kuramları çerçevesinde kadınların psikolojik flört şiddetini nasıl deneyimlediği ve bu deneyimlerin kapasiteleri üzerindeki etkileri, kadınların içinde buldukları çevrenin psikolojik flört şiddetine ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarının deneyimlerine etkisi, kadınların psikolojik flört şiddeti ile baş etme mekanizmaları, insan hakları ve sosyal adalet bağlamında çözüm arayışlarının neler olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır. Fenomonolojik metodoloji ve feminist bir bakış açısı kullanılarak nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen bu araştırmada Ankara’da ikamet eden, psikolojik flört şiddetine maruz kalan 20 kadın ile 1 ila 2 saat arasında değişen sürelerde derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler neticesinde oluşturulan veriler, MAXQDA 2022 programı ile analiz edilmiştir. Araştırma çerçevesinde cevaplamaya çalışılan sorular kadınların 1) sosyodemografik özellikleri, 2) psikolojik flört şiddetini ve yapabilirlik kapasitelerini nasıl deneyimledikleri, 3) kadınların yaşama ilişkin bakış açılarının nasıl etkilendiği ve 4) kadınların sosyal adalet ve insan hakları bağlamında çözüm arayışlarına ilişkin deneyimleri olarak belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda 76 kategori, 15 alt tema ve 3 ana temaya ulaşılmıştır.

Bu bölümde öncelikle araştırmanın amaçları bağlamında elde edilen sonuçları ve bu sonuçlar çerçevesindeki öneriler ele alınacaktır.

A. ARAŞTIRMANIN SONUÇLARI

Araştırma kapsamında psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların yaşam deneyimlerinin yapabilirlik kapasiteleri üzerindeki etkisine odaklanılmıştır. Bunun yanı sıra kadınların sosyodemografik özellikleri, çevrelerinin aile içi şiddete, psikolojik flört şiddetine ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları, bu bakış açılarının kadınların yaşam deneyimleri üzerindeki etkisi de anlaşılmaya çalışılmıştır. Buna göre genel olarak kadınların psikolojik flört şiddeti ile güçsüzleştirildiği, yapabilirlik kapasitelerinin kısıtlandığı, bu deneyimlerde içinde buldukları çevrenin ideolojisinin de rol oynadığı belirlenmiştir. Bunlara ek olarak kadınların psikolojik flört şiddeti ve yapabilirlik

kapasitelerine ilişkin yaşam deneyimlerinin, kadınların maruz bırakıldıkları psikolojik şiddeti sonlandırmaya yönelik çözüm arayışlarını şekillendirdiği de görülmektedir.

Araştırmaya ilişkin sonuçlar “1) Kadınların Maruz Kaldıkları Psikolojik Flört Şiddeti ve Yapabilirlik Kapasiteleri Deneyimleri”, “2) Kadınların Yaşama İlişkin Bakış Açıkları” ve “3) Kadınların Çözüm Arayışları Sırasındaki Deneyimleri” başlıkları altında ele alınacaktır.

I) Kadınların Maruz Kaldıkları Psikolojik Flört Şiddeti ve Yapabilirlik Kapasiteleri Deneyimleri

Bireyler yaşamlarının her dönemlerinde şiddete maruz kalabilmektedir. Bununla birlikte ergenlik dönemiyle birlikte romantik ilişkilerin görülmeye başladığı, kimlik gelişiminin büyük oranda tamamlandığı ve yaşam olaylarının oldukça çeşitlendiği ilk yetişkinlik döneminde kadınların psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı görülmektedir. Keza araştırma sonuçlarında kadınların çoğunluğu ilk yetişkinlik dönemini kapsamakla birlikte ergenlik döneminde psikolojik flört şiddetine maruz kaldıkları deneyimlerini aktarmışlardır. Buna göre kadınlar liseye devam ettikleri dönemde psikolojik şiddete maruz kaldıklarını dile getirmişler, kimi zaman lise döneminde başlayan ve psikolojik şiddet içeren bu ilişki üniversite yıllarına kadar devam etmiştir.

Toplumda bulunan ve ataerkil ideoloji tarafından şekillendirilen normlar, kadınların kamusal alandan çekilerek erkeğin iktidar olduğu bir çevreyi destekler niteliktedir. Bu sebepten dolayı kadınların çeşitli şekillerde güçsüzleştirilerek bağımlı bir hale getirilmesi, kamusal alandan ziyade ev içerisinde, sosyal ilişkileri zayıflatılmış, çeşitli temel haklarından mahrum bırakılmış, ataerkil zihniyetin iktidarının yeniden üretilmesini ve sürekliliğinin sağlanmasını sağlayacak şekilde yaşamını sürdürmesi anlamına gelmektedir. Kadınların bu yaşam içerisine konulmasını sağlayabilmek amacıyla kullanılan bir araç olan şiddet, farklı türler halinde uygulanarak kadınların güçsüzleştirilmesini ve bağımsızlıklarını kaybetmesini sağlamaktadır. Şiddet, çok farklı şekillerde, kadın-erkek ilişkilerinin her kademesinde karşımıza çıkabilmektedir. Psikolojik flört şiddeti de kadınların duygu, düşünce ve davranışlarının kontrol altına

alınarak kamusal alandaki varlıklarının en aza indirgenmesi ve erkeğe bağımlı hale getirilmesi amacı taşıyan bir şiddet türüdür.

Araştırma sonuçlarına göre, kadınların iktidar konumundaki erkeklere bağımlı hale getirilmesi amacını taşıyan psikolojik flört şiddeti, ilişkisi içerisinde göz ardı etme, küçümseme, ghosting, gaslighting, lovebombing, kıyas gibi manipülasyon taktiklerini, kısıtlama, kıskançlık, ısrarlı takip gibi baskı ve kontrol içeren davranışları, bağırma, iftira, tehdit ve hakaret içeren sözel şiddet türlerini içermektedir. Buna göre kadınların yaşam deneyimlerine bakıldığında partnerleri tarafından manipülasyon yoluyla haksız duruma getirildikleri, kadınların sosyal ilişkilerinin deforme edildiği, ilişkiye dair sorumluluğun tamamen kadına yüklenmeye çalışıldığı, kadınların algı, duygu ve düşünceleri bakımından sürekli sorgulamaya itildikleri ve bu duygu ve düşüncelerin şiddet failinin yararına olacak şekilde yönlendirildiği ortaya konmuştur. Psikolojik flört şiddeti faili olan erkekler, kadınların yaşamlarını kontrol altına almaya yönelik uyguladıkları manipülasyon taktikleri ile partnerlerinin kendi yaşamları üzerindeki kontrolü kaybetmelerini sağlamaktadırlar. Aynı zamanda şiddet faillerinin istedikleri şeyleri tehdit yoluyla elde etmeye çalıştıkları, bu tehdidin aile bireylerine zarar vermek, fiziksel şiddet uygulamak, yaşamın sonlandırılması ve sosyal ilişkilere zarar verilmesi gibi söylemleri içerdiği görülmüştür. Buna göre kadınların kurdukları sosyal ilişkilere ve yaşamlarının sonlandırılmasına yönelik maruz bırakıldıkları tehditler temel insan haklarının ihlalini içermekte ve bu hakların tamamen kaybedilmesi riskini taşımaktadır. Bunlara ek olarak psikolojik şiddet faillerinin istedikleri durumlar gerçekleşmediğinde ise kadınlara “iffetsiz oldukları” ve “aldattıkları” yönünde hakaret, iftira ve bağırma gibi sözel şiddet türlerini uyguladıkları ortaya konmuştur. Bu durumda kadınların “insan onuruna yaraşır bir hayat sürme” temelindeki haklarından da yoksun bırakıldığı görülmektedir. Kadınların maruz kaldıkları manipülasyon, tehdit, hakaret, kısıtlama, baskı ve kontrol gibi psikolojik şiddet türleri, şiddet faillerinin kıskançlık duygusu hissetmeleriyle yakından ilgilidir. Öyle ki psikolojik şiddete maruz kalan kadınlar, partnerlerinin kendilerini cinsiyet fark etmeksizin diğer kişilerden kıskandıklarını, kadın veya erkek fark etmeksizin arkadaş grubuyla görüşmelerine izin vermediklerini, “baktığın yerde bir erkek mi var” gibi sorular yoluyla tartışmalar yarattıklarını ifade etmişlerdir. Bunlara ek olarak kadınların sosyal ilişkilerinin yönetiminde partnerlerinin oldukça etkili olmaya

çalıştığı; şiddet faillerinin, kadınların arkadaş veya akran grubuyla vakit geçirdiği esnada sürpriz bahanesiyle kontrol etmeye geldiği ortaya konmuştur. Kadınların kısıtlamaya maruz kalmasının yanı sıra hobilerini gerçekleştiremedikleri veya partnerlerinden gizli şekilde gerçekleştirmeye çalıştıkları belirlenmiştir. Kadınların hobilerini gerçekleştiremedikleri, sosyal ilişkilerinin zedelendiği ve yaşamlarına ilişkin kararlarının partnerleri tarafından verilmeye çalışıldığı ilişkilerde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin derin eşitsizliklerin oldukça görünür olduğu ortaya konmuştur. Öyle ki kadınlar, çeşitli yollarla yaşamın her alanında varlıklarını sürdürmeye çalışırken ataerkil zihniyete ilişkin iktidar zedelenmektedir. Erkeklerin kendilerinin dahi zarar gördüğü bu iktidarı sürdürmeye ve tahakkümü sağlamaya yönelik baskıcı eylemleri, sosyal adaletin sağlanmasına engel teşkil etmektedir.

Kadınların, psikolojik flört şiddetine maruz kaldığı ilişkilerinde partnerleri tarafından “sen ne anlayacaksın”, “sen başarısızsın” gibi ifadelerle eğitim ve algı seviyeleri bakımından küçümsenmeye çalışıldığı, romantik ilişkilerin gerektirdiği ilgi, sevgi ve yakınlığın yeterli şekilde kurulmayarak göz ardı edildiği ortaya konmuş olup bunun yanı sıra şiddet faillerinin kadınları eski partnerleri ile kıyasladığı, bu kıyasın özellikle cinsel yaşam üzerinden gerçekleştirildiği ve ayrıca kalabalık ortamlarda yaptıkları kıyaslamalar nedeniyle kadınları küçük düşürmeye çalıştıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre kadınların algı seviyelerine ilişkin manipülasyona ve cinsel yaşamlarına ilişkin kıyaslamalara maruz kalmaları yine kamusal alandaki varlıklarının ortadan kaldırılmasına yönelik eylemlerdir. Öyle ki sistematik olarak algı seviyelerinin düşük olduğuyla ilgili olan söylemler, kendi başlarına başarı elde edemeyeceklerini ve bir erkeğe bağımlı olmaları gerekliliğine ilişkindir. Kadınları yetersiz hissettiren bu söylemler, zamanla eğitim, iş yaşamı, spor, sanat gibi alanlardan kendilerini çekmelerine ve ataerkil zihniyet tarafından kendilerine biçilen rolleri benimsemelerine yol açmaktadır. Kadınların kendilerini yetersiz hissetmelerine yol açan bir başka eylem, bahsedildiği üzere kadınların cinsel yaşamları üzerinden kıyaslanmasıdır. Cinselliğin tabu olduğu toplumlarda, kadınların kendi vücutlarına yabancılaşmasına ve erkeklerin kadınlara yönelik cinsel bir materyal olarak davranmasına sebebiyet vermektedir. Bu sebeptendir ki kadınların cinsel yaşamları üzerinden kıyaslanmasının temel sebeplerinden biri de kadınların cinsel meta olarak algılanmasında yatmaktadır. Erkeklerin cinsel yaşamlarında kendi isteklerinin

kadınlar tarafından eksiksiz şekilde yerine getirilmesine ilişkin mutlak beklentileri, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştiren unsurlar arasında yer almaktadır. Aynı zamanda bu durum kadınların kendi vücutlarına, duygularına ve cinselliklerine yabancılaşmaları anlamına gelmekle birlikte maruz kaldıkları kıyaslama nedeniyle yetersiz hissetmelerine, kendi kendilerini metalaştırmaya yatkın hale gelmelerine neden olmaktadır. Kadınlara ilişkin olan bu değersiz hissettirme ve metalaştırma durumu, kadınların fiziksel ve ruhsal sağlıklarına ilişkin yapabilirliklerinin kısıtlandığının bir göstergesi niteliğindedir.

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlar partnerlerinin kendilerine yönelik ısrarlı takipte bulduklarını ifade etmiş olup bu durumun çoğu zaman ilişkinin bittiği dönemlerde ortaya çıktığı görülmüştür. Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini benimseyen erkeklerin ilişkinin devam etmesine veya sonlanmasına yönelik kararı kendilerinin verememesi veya ilişkinin sonlanmasına rağmen kadınların hala kendilerine bağımlı olarak görmeleri, ısrarlı takibi ortaya çıkarmaktadır. Buna göre kadınların ilişkiye dair kararları vermesi veya yaşamlarını bağımsız şekilde sürdürmeye devam etmeleri, şiddet faillerinin iktidarlarının zedelenmesi ve güçsüz hissetmeleri anlamına gelmektedir. Bu hissin yerinin doldurulmasını sağlamak amacıyla ilişkiye yeniden devam edebilmek veya kadını manipüle edebilmek amacıyla ısrarlı takip uygulamaya devam etmektedirler. Bunlara ek olarak faillerin ilişkiyi devam ettirmek istemedikleri durumlarda ghosting adı verilen bir manipülasyon taktiğini uyguladıkları ve herhangi bir neden belirtmeden iletişimleri sonlandırdıkları görülmüştür. Bu eylemin şiddet faillerinin kadınlar üzerindeki tahakküme ilişkin duygularının tazelenmesi amacıyla gerçekleştirildiği düşünülmektedir. Çünkü ilişkinin devam edip etmeyeceğine ilişkin karar erkek tarafından verilmekte ve bu karar kadınlara bildirilmemektedir. Kadınların kurulan ilişkiye dair eylemlerde söz sahibi olmamasına ilişkin ortaya çıkan bu durum aynı zamanda kadınların varlıklarının yok sayılması anlamına da gelmektedir.

Psikolojik şiddet mağduru kadınlar ilişkilerinin ilk başında kendilerine partnerleri tarafından oldukça fazla ilgi gösterildiğini belirtmiştir. Buna ek olarak özellikle yoğun tartışmalardan sonra şiddet faillerinin sergilediği yüceltici söz ve davranışlar ile kadınların ilişkiye dair algıları manipüle edilerek psikolojik şiddete maruz kalmalarını

fark etmelerinin önüne geçilmektedir. Bu durum yine toplumsal cinsiyet rolleriyle bağlantılı olarak insan hakları ve yapabilirlikler bağlamında ihlallerin varlığına işaret etmektedir. Buna göre kadınların sözel şiddet sonrası maruz kaldıkları yüksek seviyede ilgi manipülasyona yönelik farkındalık edinmelerinin önüne geçmektedir. Beklenmedik şekilde kendilerine sarf edilen iltifat, hediye ve yüceltici davranışlar ile kadınların şiddete maruz kaldıkları ilişki içerisinde tutulmaya çalışılması, failerin kadınların yaşamları üzerindeki tahakkümü sürdürmektedir. Bu tahakküm altında ezilen kadınlar, geleneksel roller içerisinde sıkışmakla birlikte kadınların temel hak ve hürriyetlerine erişimleri de kısıtlanmaktadır.

Psikolojik şiddet, yapısı gereği vücudun fiziksel bütünlüğünün bozulmasına ilişkin somut delillerin bulunmaması nedeniyle fark edilmesi zor bir şiddet türüdür. Katılımcılardan bazıları maruz kaldıkları psikolojik şiddeti lisans derslerinde edindikleri bilgiler yoluyla fark edebildiklerini, öğrendikleri bilgiler ile maruz kaldıkları davranışları eşleştirmeye çalıştıklarını, aynı zamanda “feminist kuramın” kendilerine yol gösterici olduğunu ifade etmişlerdir. Kadınların eğitim hayatlarında karşılaştıkları bilgiler ışığında psikolojik flört şiddetine ilişkin bilgi ve farkındalıklarının artması, eğitim sistemi içerisinde şiddet olgusu ve bu şiddetle baş etmeye yönelik materyallerin eklenmesi gerekliliğine ilişkin sonucu doğurmaktadır. Psikolojik şiddete ve kadın haklarına ilişkin bilgilerin öğrenim görülen bölümde olmadığı göz önüne alındığında, kadınların bilgi ihtiyacının oldukça fazla olduğu görülmüştür. Buna ek olarak şiddete ilişkin farkındalığın somut deliller ortaya konduğunda arttığı görülmüş olup toplum içerisinde psikolojik şiddete ilişkin yeterli farkındalığının olmadığı sonucunu çıkarmıştır. Bu sebeplerden dolayı psikolojik flört şiddetinin neliği, kapsadığı eylemler, nedenleri ve sonuçlarına ilişkin materyallerin, eğitimin her kademesinde yaygınlaştırılması, kadın ve erkeklerin bu konuda bilinçlendirilmesi kapsamında tüm toplumla bu konuda çalışmaların yapılması gerekliliği düşünülmektedir.

Bunun yanı sıra kadınlar, maruz kaldıkları şiddeti arkadaş çevresiyle ve aile üyeleri ile paylaşımları esnasında fark edebildiklerini, partnerlerinin davranışlarını gözlemlediklerini ve gözlemleri üzerine düşündüklerini dile getirmişlerdir. Araştırmamız kapsamında bazı kadınların fiziksel şiddete maruz kaldıktan sonra yani şiddet

“somutlaştıktan” sonra psikolojik şiddete maruz kaldıklarını algılayabildikleri görülmüştür. Başka bir deyişle kadınların maruz kaldıkları psikolojik flört şiddetini çevreleriyle paylaşmaları sonucunda fark etmelerinde geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini benimsemeyen bir çevre içerisinde bulunmalarının ve sosyal destek ağlarının güçlü olmasının önemli rol oynadığı gözler önüne serilmektedir. Kadınların psikolojik şiddete karşı korunmasının ve zarar görebilirliklerinin azaltılmasında psikolojik şiddete ilişkin farkındalığın mikro boyutların yanı sıra mezzo ve makro boyutlarda da yüksek olması gerekmektedir. Toplumdaki psikolojik flört şiddetine ilişkin farkındalıkların artırılması aynı zamanda bireylerin yapabilirliklerinin artırılmasına da katkıda bulunacaktır.

Flört ilişkisi içerisinde psikolojik şiddete maruz kalan kadınların bir kısmının psikolojik şiddete rağmen ilişkiye devam ettikleri görülmüştür. Kadınların aktardıkları deneyimlerinin bir kısmı romantik ilişkilerin kompleks süreçleri içerdiği, kadınların şiddete rağmen içinde buldukları ilişkiyi “güvenli bir liman” olarak nitelediği ve bu kompleks süreçlerin yeniden tekrarlanmasının kadınların konfor alanını bozabileceği nedeniyle başka bir kişiyle romantik ilişki kurulamayacağı düşüncesini içermektedir. Bu düşünceler, şiddet faili erkeklerin uyguladıkları manipülasyon taktikleriyle yakından ilgilidir. Öyle ki kadınların küçümseme, kıyas, gaslighting gibi manipülasyon içeren eylemler sonucunda kendilerini yetersiz ve güçsüz hissetmeleri, içinde buldukları ve şiddet içeren ilişkiyi sonlandıramaması, çeşitli alanlarda kendine dayatılan yetersizliğin yalnızca psikolojik şiddet faili partnerleri tarafından kabul göreceği inancıyla pekiştirilmektedir. Bu pekiştirme sonucunda kadınlar, geleneksel bir bakış açısının hüküm sürdüğü, erkeğe bağımlı olunan “konfor alanlarında” sıkışmaktadırlar.

Kadınların deneyimlerinin bir kısmını ise partnerleriyle sağlıklı bir ilişki içinde bulduklarının farkında olmalarına rağmen sağlıklı şekilde devam eden ilişkinin ve şiddet faili partnerin “düzelebileceğine” dair inançlar oluştururken diğer yandan failin şiddet eğilimini rasyonelleştirerek empati kurma ya da maruz kalınan şiddeti sevgiye bağlayarak kabullenemedikleri görülmektedir. Partnerin psikolojik şiddet içeren davranışlarına ilişkin empatik yaklaşımlar ve psikolojik şiddet içeren davranışların sevgi ile bağdaştırılması, toplum içerisinde psikolojik şiddete ilişkin bakış açılarını göz önüne

sermektedir. Kadınların farklı nedenlerle şiddeti “hak edebileceğine” ilişkin bakış açılarının hakim olduğu ailelerde yetişen bireylerin, aynı bakış açılarına sahip olabileceği anlamına gelebilmektedir. Bu noktada kadınlar, kök aileleri içerisinde tanık oldukları buna benzer davranışlar ile kendi romantik ilişkilerinde karşılaştıklarında empatik yaklaşımlar gerçekleştirmekte ve erkeklerin sergiledikleri psikolojik şiddete ilişkin rasyonel nedenler bularak faili korumaya yönelik davranışlar sergilemektedirler. Aynı zamanda toplum içerisinde “sevgiye” ilişkin bakış açısının da kadınların psikolojik şiddete rağmen ilişkiyi sonlandıramamasında rol oynamaktadır. Öyle ki erkek ve kadınların sevgilerini dile getirme veya davranışa dökme şekillerinde derin farklılıklar olduğu görülmektedir. Erkeklerin sevgilerini korumacı ve kıskançlık içeren motiflerle sergiledikleri; kadınların ise partnerlerinin tüm olumsuz özelliklerine rağmen koşulsuz boyun eğdiğine yönelik genel kabuller kadınların maruz kaldıkları psikolojik şiddeti fark edememelerine veya kabullenememelerine neden olmuştur. Ayrıca kadınların aldıkları eğitim ve kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmalarında bulunmaları, kendilerinin psikolojik şiddete maruz kaldıkları gerçeğini oldukça zor kabullenmelerine neden olmuştur. Bu durumun en temel nedeni, sosyokültürel seviye yükseldikçe psikolojik şiddetten korunma düzeyinin de yükseleceğine veya kadınların şiddet faili olabilecek erkeklerle temasının azalacağı yönündeki inançlardır. Oysaki psikolojik şiddet oldukça sinsi şekilde, basit söylem ve davranışlar ile de uygulanabilmektedir. Bu durum kadın ve erkeklerin bireysel veya çevresel olarak sosyokültürel seviyelerindeki artış olsa bile psikolojik flört şiddetinin neleri kapsadığına, toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil zihniyet ile bağlarına, psikolojik şiddetin davranışlara ve söylemlere nasıl yansıdığına ve hangi değişiklikler sonucunda psikolojik flört şiddeti failliğinden uzaklaşılabilmesine dair farkındalıkların artırılması gerekliliğini de doğurmaktadır.

Kadınların psikolojik flört şiddetine maruz kaldıkları esnada veya daha sonrasında çaresizlik, suçluluk, üzüntü, öfke, güçsüzlük, yalnızlık, değersizlik, utanç ve yetersizlik duygularını deneyimledikleri ortaya konmuştur. Kadınların aktarımları sırasında psikolojik şiddete kendi karakter özellikleri nedeniyle maruz kaldıklarını ve bu şiddete izin verdiklerini düşündükleri belirlenmiştir. Aynı zamanda psikolojik flört şiddetine ilişkin bilginin aileleri tarafından veya eğitim yaşamları süresince verilmemesi nedeniyle şiddeti kendilerine hak görerek suçlu hissettikleri ortaya konmuştur. Partnerleri tarafından

psikolojik şiddete maruz kalan kadınlar, maruz kaldıkları şiddeti ilişkiyi sonlandırdıktan sonra fark etmeleri, şiddete ilişkin farkındalığın kendilerini değersiz hissetmelerine yol açtığı, bu sebeplerden dolayı öfke ve üzüntü duyduklarını dile getirmişlerdir. Ancak kadınlar duydukları üzüntü ve öfkenin bir diğer sebebi olarak yine şiddete izin verdikleri ve psikolojik şiddete ilişkin farkındalıklarının olmayışı olarak dile getirmişlerdir. Bu duygulara ek olarak kadınlar psikolojik flört şiddetine maruz kaldıkları dönemde kendilerini “aciz ve güçsüz” olarak nitelemişler aynı zamanda yalnız kaldıklarını hissettiklerini dile getirmişlerdir. Son olarak kadınlar, maruz kaldıkları manipülatif söylem ve davranışlar nedeniyle kendilerini “alt tabaka” olarak hissettiklerini, “kimsenin kendilerini sevemeyeceğini” ve “saygı duyulacak bir insan olmadıklarını” dile getirmişler ve değersizlik duygusunu yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Kadınlar, psikolojik flört şiddetine maruz kalmaları nedeniyle utanç duyduklarını, özgüven ve özsaygılarında düşüş meydana geldiğini, maruz kaldıkları kıyaslamalar, hakaret, baskı, kontrol, iftira gibi eylemler nedeniyle kendilerini yetersiz, başarısız ve çirkin olarak nitelemeye başladıklarını dile getirmişlerdir. Kadınların hissettikleri olumsuz duygular farklı boyutlar temelinde ele alınmalıdır. Buna göre kadınların hissettikleri duyguların sorumlusu yalnızca psikolojik şiddet faili partnerleri değil aynı zamanda kendilerini maruz kalabilecekleri psikolojik şiddete dair farkındalıklarının gelişmesini sağlamayan aile ve eğitim sisteminedir. Ancak aile ve eğitim sistemi içerisinde psikolojik şiddete dair farkındalığın mevcut olmaması bu konuda yeterli politikaların olmayışıyla yakından ilgilidir. Kadınların bir erkeğe bağımlı olarak yaşam sürmesi gerekliliğini benimseyen politika yapıcılar, kadınların toplumdaki eril iktidara ortak olmaya çalışan kadınların farkındalıklarını artırıcı çeşitli çalışmalar yapmaktan da geri durmaktadır. Bu koşullar nezdinde kadınların bilinçlenmemesi, üstelik kendilerini yetersiz ve güçsüz hissetmesi eril tahakkümün gücünü artırarak sürdürmesini sağlamaktadır. Kadınlar olumsuz duygular ile baş etme noktasında çaba sarf ederek beliklerini sürdürmeyi ancak sağlayabilirken sosyal ve politik alanda yeterli şekilde var olamamaktadırlar. Bu durum kadınların yapabilirliklerinin zedelenmesiyle yakından ilgilidir.

İnsan haklarıyla yakından ilgili olan ve bireylerin toplum içerisindeki işlevselliklerinin ölçütü niteliğindeki yapabilirlikler, bireylerin yaşamlarında kendilerini gerçekleştirmelerini, özgür ve yüksek refah seviyesinde yaşam sürmelerini

sağlamaktadır. Ancak araştırma sonuçlarına göre psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların gerek mağduru oldukları şiddet ile gerekse de bu şiddetin ortaya çıkardığı olumsuz duygular yoluyla, başka bir deyişle doğrudan veya dolaylı şekilde yapabilirlikleri etkilenmiştir. İlk olarak kadınların maruz kaldıkları psikolojik flört şiddeti nedeniyle saç diplerinde ve ellerinde yaralar ortaya çıktığı, kan değerlerinin, kas ve iskelet sistemlerinin olumsuz etkilendiği, dolayısıyla strese bağlı fizyolojik rahatsızlıkların ortaya çıktığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra kadınların maruz kaldıkları psikolojik şiddet nedeniyle majör depresyon, obsesif kompulsif bozukluk, panik atak ve anksiyete bozukluğu gibi ruhsal problemler ile karşılaştıkları, aynı zamanda halihazırda bulunan ruhsal bozukluklarının da ilerlediği ortaya konmuştur. Fiziksel ve ruhsal sağlıkları olumsuz etkilenen kadınların başlıca olarak sağlık haklarının ihlal edildiği, bu ihlalin psikolojik şiddet ve şiddetin temelindeki ataerkil zihniyet sebebiyle olduğu görülmüştür.

Kadınların maruz kaldığı psikolojik flört şiddeti sebebiyle eğitimlerine ilişkin yapabilirlik kapasiteleri de etkilenmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmı akademik yaşamında gerilemelerin yaşandığını, devam zorunluluğuna rağmen güçsüzleşerek bağımlı hale geldikleri ve aynı zamanda fizyolojik ve ruhsal problemlerle karşılaştıkları için derslerine gidemediklerini aktarmışlardır. Kadınların özellikle manipülatif eylemlerle davranışlarının kontrol altına alınmasının, depresyon, anksiyete, öz kırım gibi ruhsal problemlerle baş etmeye çalışmalarının eğitimlerine ilişkin yapabilirliklerinin etkilenmesinde önemli rolü bulunmaktadır. Bunun yanı sıra davranışları kontrol edilen ve yönlendirilen kadınlar, tüm dikkatlerini partnerlerinin isteklerine yöneltmek durumunda kalmışlar ve eğitim yaşamlarına yeterli ilgiyi gösterememişlerdir. Araştırmaya katılan kadınların çok azı eğitim yaşamlarının sekteye uğramadığını söylemiş olup bunun sebebini ise maruz kaldıkları psikolojik flört şiddeti ile baş etme yöntemi olarak akademik yaşamlarını kullanmaları olarak aktarmışlardır.

Kadınların, maruz kaldıkları psikolojik şiddet sebebiyle ortaya çıkan depresif ruh halleri nedeniyle sosyal ilişkilerinin olumsuz etkilendiği, arkadaş ve akran gruplarıyla daha önce gerçekleştirdikleri aktivitelere katılım sağlayamadıkları, partnerlerinin uyguladığı manipülasyon taktikleriyle sosyal çevreden izole edildikleri, partnerleriyle yaşayabilecekleri kıskançlık temelli tartışmaların çıkabileceğini göz önüne aldıkları veya

arkadaşları ile geçirdikleri zaman süresi boyunca partnerlerinin kendilerine bir şekilde “huzur vermemesi” sebeplerinden dolayı arkadaş ve aileleriyle yakın ilişkiler kurmaktan imtina ettikleri dolayısıyla kadınların sosyal hayatın içine arzu ettikleri kadar dahil olamadıkları görülmüştür. Bunlara ek olarak kadınlar, maruz kaldıkları manipülatif davranışlar sebebiyle film izlemek, kitap okumak, konsere, cilt bakımına veya spora gitmek gibi boş zaman aktivitelerini gerçekleştirmekten uzaklaştıklarını, boş zamanlarını çoğunlukla partnerleriyle geçirmek zorunda kaldıklarını ve partnerleriyle “bağımlı bir ilişki” kurduklarını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda kadınların, psikolojik şiddet faili olan partnerlerinin isteklerine göre zaman yönetimlerine uyum sağladıkları, partnerlerinin direktifleriyle yemek yemek, duş almak gibi günlük rutinlerin düzenlendiği görülmüştür.

Kadınlar, flört ilişkisi içinde buldukları partnerlerinin uyguladığı psikolojik şiddet nedeniyle hobilerini gerçekleştiremediklerini ifade etmişlerdir. Buna göre kadınların ilişki içerisinde maruz kaldıkları psikolojik şiddet sebebiyle halihazırda sosyal ilişkilerini minimum seviyeye indirdikleri için hobilerini de gerçekleştirmekten imtina ettikleri, kimi zaman partnerlerinin bu hobileri yapmaya izin vermedikleri görülmüştür. Bunlara ek olarak kadınların psikolojik flört şiddeti nedeniyle ruhsal olarak kendilerini iyi hissetmedikleri ve dikkatini toplamakta zorluk çektikleri için hobilerini gerçekleştirememeye başladıkları tespit edilmiştir. Aynı zamanda kadınlar maruz kaldıkları psikolojik flört şiddeti nedeniyle özsaygılarını da büyük ölçüde yitirdiklerini aktarmışlardır. Kadınların aktarımlarına göre partnerleri tarafından uygulanan şiddetin sorumluluğunu üstlendikleri, bu şiddete izin verdiklerini düşündükleri ve bu sebeplerden dolayı kendilerine ilişkin özsaygılarını ve değerlerini yitirdiklerini ifade ettikleri görülmüştür.

Kadınların flört ilişkileri içerisinde maruz kaldıkları psikolojik şiddetin etkilediği diğer yapabilirlik kapasitelerinden bir diğeri ise iş gücüne katılımıdır. Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların farklı iş olanaklarını ve teklifleri değerlendirmedikleri belirlenmiş bunun yanı sıra kadınların iş gücüne katılımları ile statüleri olumlu yönde değişebilecekken bu durumdan mahrum kaldıkları tespit edilmiştir. Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlar, hareketliliklerine ilişkin yapabilirliklerinin de kısıtlandığını ifade etmektedir. Öyle ki kadınların baskı ve kontrol amacıyla partnerleri

tarafından maruz bırakıldıkları kıskançlık gibi eylemler nedeniyle hareketliliklerinin kısıtladığı, partnerlerinden izin veya onay alamadıkları sürece bir yerden bir yere gidemedikleri belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında kadınların psikolojik flört şiddeti nedeniyle politik yaşama katılımlarının da olumsuz olarak etkilendiği görülmüştür. Kadınlar, maruz kaldıkları manipülatif davranışlar nedeniyle geçmiş dönemlerde gerçekleştirdikleri savunuculuk faaliyetlerini yeterince gerçekleştirememeye başladıklarını; daha önce gerçekleştirilen savunuculuk faaliyetlerinin partnerleri tarafından küçümsendiği belirlenmiştir. Kadınların geçmişte olduğu gibi çocuk, kadın ve dolayısıyla insan hakları bağlamında gerçekleştirilen eylemlere katılmadıkları, hak ihlalleriyle ilgili sosyal medya paylaşımları yapamadıkları belirlenmiştir.

Kadınların psikolojik flört şiddeti ve yapabilirlik deneyimlerine ilişkin sonuçlara bakıldığında; psikolojik şiddet türlerinin birlikte uygulandığı ve kadınların birden fazla yapabilirlik kapasitesini etkilediği görülmektedir. Toplum içerisindeki sosyal adaletin sağlanmasındaki en büyük etken olan tüm bireylerin eşit haklara sahip olarak insan onuruna yaraşır bir yaşam sürmesi, psikolojik flört şiddeti sebebiyle sağlanamamaktadır. Manipülasyona, baskıya ve sözel şiddete maruz kalan kadınlar, bu eylemlerle kamusal alandan kopartılarak erkek egemen yaşamın içerisine sürüklenmektedir. Bu sürüklenme, kadınların kamusal alanda var olabilmelerine yarayan yapabilirliklerinin kısıtlanması anlamına gelmektedir. Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin hüküm sürdüğü toplumda, kadın erkek ilişkilerindeki psikolojik şiddete ilişkin farkındalığın bulunmaması, psikolojik şiddete ilişkin genel kabullerin olması, kadınların olumsuz yaşam deneyimleriyle baş etme mekanizmalarını yeterince kullanamamasına neden olmakta bunun sonucu olarak fiziki ve ruhsal bozukluklarla mücadele ettikleri, eğitim, hobiler, politik yaşam, iş gücüne katılım gibi işlevselliklerini eril tahakkümün şekillendirdiği görülmüştür. Bu durum toplum içerisindeki sosyal adaletin sağlanmasına engel teşkil ederken ataerkil zihniyetin yeniden üretilerek devamlılığın sağlanması anlamına gelmektedir. Bu durumda sadece kadınların değil aynı zamanda çevrelerinin ve içinde buldukları toplumun da bilinçlendirilmesi ve güçlendirilmesi gerekliliği doğmaktadır.

II) Psikolojik Flört Şiddetine Maruz Kalan Kadınların Yaşama İlişkin Bakış Açıları

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların yapabilirlikleri farklı boyutlarda etkilenmekte ve bu etkiler kadınların yaşama ilişkin bakış açılarının da değişmesine yol açmaktadır. Aynı zamanda kadınların psikolojik flört şiddetine maruz kalma riskinin ortaya çıkmasında, kadınların aile içi şiddete maruz kalması, içinde buldukları çevrenin psikolojik şiddete bakış açısı ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik farkındalıklar önemli rol oynamaktadır.

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların aile içi şiddete maruz kalmaya ilişkin deneyimlerine bakıldığında hem şiddete maruz kalan hem de kalmayan kadınların partnerleri tarafından psikolojik flört şiddetine maruz bırakılabildikleri ortaya konmuştur. Buna göre aile içi şiddete maruz kalan kadınların bir kısmı ebeveynler arası yaşanan psikolojik şiddete tanık olduğunu ifade etmiştir. Bunun yanı sıra aile içi şiddete maruz kalan kadınların ebeveynler arası veya ebeveyn-çocuk arasında psikolojik ve fiziksel şiddetin var olduğunu aktarmışlardır. Katılımcılarımız her ne kadar aile içi şiddetin olumsuz bir durum olduğunun farkında olsalar da ebeveyn-çocuk arasında yaşanan fiziksel şiddeti “asi davranışların” disipliniyle gerekçelendirerek normalleştirebildikleri de tespit edilmiştir. Buradan doğru olarak şiddete ilişkin genel kabullerin ve eylemlerin olduğu ailelerde yetişmiş bireylerin, söz konusu genel kabulleri romantik ilişkilere taşıyabildiği düşünülmektedir. Aynı zamanda kadınların aile içi şiddete tanık olsalar da olmasalar da psikolojik flört şiddetine maruz kalmaları, aile içi şiddete maruz kalmamanın bir koruyucu faktör olarak düşünülmesini engellemektedir. Psikolojik şiddetin doğrudan algıları ve davranışları hedef alması ve fiziksel şiddet gibi somut olmayan eylemleri barındırması, bunlara ek olarak romantik ilişkilerdeki sevgi kavramının toplum tarafından koşulsuz kabul olarak algılanması, kadınları psikolojik şiddete açık hale getirmektedir. Psikolojik flört şiddetine maruz kalan ancak aile içi şiddete hiç tanık olmayan kadınlar, aile üyeleri arasında herhangi bir şiddet davranışının olmadığını, çocukluk ve ergenlik dönemlerinin huzurlu geçtiğini, yetişkinlik dönemlerinin de aynı şekilde sürdüğünü dile getirmişlerdir. Bu ifadelerden yola çıkıldığında kadınların aile içi şiddete tanık olup olmamaları arasındaki fark kadınların

psikolojik şiddetle baş etme noktasında görünür olarak ortaya çıkmıştır. Kadın ve erkeklerin eşit haklara ve yaşam koşullarına sahip olması gerektiğini aynı zaman toplumsal cinsiyet rollerinin daha az görüldüğü, aile içi şiddeti barındırmayan aileler, kadınların psikolojik şiddet ile baş etmeye çalıştıkları dönemlerde güçlü yanlarını oluşturmaları noktasında önemli paya sahiptir.

Kadınların içinde buldukları çevrenin psikolojik şiddete ilişkin farkındalıkları ve bakış açıları incelendiğinde psikolojik flört şiddetine maruz kalan bazı katılımcıların çevrelerinde psikolojik şiddete ilişkin farkındalığın olmadığı tespit edilmiştir. Öyle ki kadınların dahil olduğu sistemleri oluşturan kişilerin fiziksel şiddetin varlığı halinde şiddeti kabul ettikleri, yani şiddeti somut delillere ve vücudun fiziki bütünlüğünün zarar görmesine bağladıkları görülmüştür. Bunlara ek olarak katılımcılarımızdan bazıları çevrelerindeki kişilerin “kadın ne yaptı da hak etti?” gibi mağdur suçlayıcı davranışlar ve söylemlerde bulunduğunu, şiddete maruz kalan kişilerin mutlaka aykırı bir davranış sonucunda bu şiddeti hak ettiğini savunduklarını ve “diğer erkeklerin nasıl düşünebildiğini bilmek” gibi faili koruyan geleneksel tutumların yaygın olduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir. Kadınlar, çevrelerinde bu yetersiz farkındalığın oluşturduğu kurban suçlayıcı ve faili koruyan tutumlar sebebiyle zaman zaman maruz kaldıkları şiddet sebebiyle kendilerini suçladıklarını ifade etmektedirler. Aynı zamanda kadınların çevrelerinin psikolojik şiddete ilişkin farkındalığı bulunmaması nedeniyle kendilerinin de bu şiddeti kabul ettikleri ve normalleştirdikleri, sağlıklı bir ilişkinin psikolojik şiddet paternlerini taşıyabileceğini düşündükleri ortaya konmuş ve kadınlar çevrelerinin psikolojik flört şiddetine ilişkin genel kabulleri nedeniyle daha fazla zarar gördüklerini belirtmişlerdir. Fakat bu deneyimlerin tam tersi olarak bazı katılımcıların, arkadaş ve ailelerinin psikolojik şiddete ilişkin farkındalığının olduğu, bireylerin özgüvenlerine ve özsaygısına yönelik zarar verici eylemlerin sergilenmemesi gerektiğini bildiklerini, ailelerinin psikolojik şiddete ilişkin sahip olduğu farkındalık dolayısıyla şiddete meyilli ortamlarda bulunmalarına izin vermediklerini ve bu farkındalık sayesinde psikolojik şiddete maruz kaldıkları ilişkiden kurtulabildikleri görülmektedir.

Kadınların deneyimlerine göre kimi çevrelerde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farkındalığın özellikle akran grubu içerisinde bulunduğunu aynı zamanda aile ilişkileri

içerisinde de toplumsal cinsiyet eşitliğine dikkat edilmeye çalışıldığını dile getirdikleri görülmüştür. Buna göre kadınlar, ailelerinde ev içi sorumlulukların cinsiyet gözetmeksizin dağıtıldığını, aile bireylerinin toplum içerisinde de cinsiyet eşitliğinin gerekliliğine yönelik düşüncelere sahip olduklarını dile getirmektedir. Kadınların aktarımlarına göre toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleştiği çevrelerde ise; “öğretmen”, “hemşire” gibi kadınlara biçilen rollere yönelik meslek seçimlerinin savunulduğunu, ataerkil zihniyetin getirdiği baskı ve kontrole ilişkin kadınların kabulleri olduğunu ve bu durumu normalleştirdikleri görülmüştür. Bunlara ek olarak psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların suçluluk ve şiddeti hak etme gibi duyguları hissettiği görülmektedir. Öyle ki kadınların psikolojik flört şiddetine yönelik gösterdikleri tepkilerin çevresi tarafından yanlış karşılanması sonucunda kendi eylemlerinin doğru olmadığını düşünmeye başladıkları, evlilik öncesi cinsel deneyimler sebebiyle şiddeti hak ettiğine dair tutum ve davranışlara maruz kaldıkları, bu tutumlar nedeniyle kendi değer ve davranışlarını sorgulamaya başladıkları belirlenmiştir.

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların, partnerleri tarafından bu şiddete maruz bırakılmadan önce psikolojik şiddetin fark edilebilir olduğunu ve kendilerinin böyle bir deneyim yaşamayacağını düşündükleri aynı zamanda psikolojik şiddetin yaralayıcı tarafına ilişkin bilgilerinin olmadığı ortaya konmuştur. Bunun yanı sıra kadınların psikolojik flört şiddetinin barındırdığı manipülasyon taktiklerinden haberdar olmadıklarını dile getirdikleri görülmüştür. Kadınlar, psikolojik flört şiddetine maruz kaldıkları ilişkiden kurtulduktan sonra bu düşüncelerinin tam tersine döndüğünü ifade etmişlerdir. Öyle ki kadınların psikolojik şiddetin sadece flört ilişkilerinde uygulanmadığını aynı zamanda gündelik yaşam içerisinde iletişim kurulan diğer insanlar tarafından da uygulanabileceğini fark ettikleri, kendilerini daha güçlü ve ne istediğini bilen kişiler olarak niteledikleri belirlenmiştir.

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların romantik ilişkilere bakış açılarında da değişimler olduğu tespit edilmiştir. Buna göre kadınların psikolojik flört şiddetine maruz kalmadan önce, partnerlerine duydukları sevgi sebebiyle yanlış giden ve şiddet içeren ilişkiye devam etmeyi oldukça normal buldukları, partnerlerini psikolojik şiddete meyilli olmalarına rağmen kabul ettikleri, diğer kişilere karşı güven seviyelerinin yüksek olduğu,

önyargılarda bulunmadıkları ve manipüle edilmeye açık oldukları belirlenmiştir. Bunlara ek olarak psikolojik flört şiddetine maruz kaldıktan sonra ise romantik ilişkilere olumlu hisler duymadıklarını, kendilerini yeni insanlara karşı güvende hissetmediklerini ve kendi durumlarına uygun şekilde tedbirler almaya çalıştıklarını ifade etmektedirler. Aynı zamanda kadınlar psikolojik flört şiddetinden kurtulduktan sonra romantik ilişkilere ilişkin bir zorunluluk duymaktan vazgeçtiklerini, yaşamlarında bir önem sıralaması yaparak birinci önceliği kendi ruhsal ve fiziksel sağlıklarına vermeye çalıştıklarını, deneyimlerinden dersler çıkardıklarını ve gelecekte kuracakları romantik ilişkilerde bu deneyimlerden yararlanacaklarını belirtmektedirler. Aynı zamanda kadınlar, romantik ilişki kuracakları bireylerle benzer hayat görüşlerine sahip olmaları gerektiğini, bu benzerlik olmadığında güçlü tarafın zayıfı ezeceğini düşündüklerini, tek başına sevginin çatışmaları çözmediğini öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

Psikolojik flört şiddeti ile yapabilirlikleri kısıtlanan kadınların aynı zamanda yaşama ilişkin bazı algıları da etkilenmektedir. Ancak psikolojik flört şiddeti, bu algıların etkilenmesinde sadece bir araç görevi görmektedir. Öyle ki kadınların içinde buldukları toplumda ikinci plana koyulmaları, eksik ve yetersiz olarak algılanmaları, kadınların kamusal alanda yeterince işlevsel olamamalarına neden olmaktadır. Psikolojik flört şiddeti kadınların sanat, spor, eğitim, iş gücü gibi alanların yanı sıra kendi algı, duygu, düşünce ve vücutları üzerinde de deformasyonlar gerçekleştirerek kadınları güçsüz konuma itmekte ve kendisine biçilen roller ile varlıklarını sürdürmelerini sağlamaya çalışmaktadır. Bunu, kadının bir erkeğin himayesi altında yaşamasını sağlayabilecek her türlü eylemi ve düşünceyi; mikro, mezzo ve makro boyutlarda yaygınlaştırarak ve kabulünü sağlayarak gerçekleştirmektedir. Böylece kadınlar, içinde buldukları ve etkileşim kurdukları her bir sistemde, kendisinin bir erkeğe bağımlı olmadan varlığını sürdüremeyeceği fikriyle sürekli olarak karşılaşmaktadır. Ataerkil zihniyetin bir aracı olan psikolojik flört şiddeti bu sebeplerden dolayı aile içi şiddetin, toplumsal cinsiyet rollerinin ve psikolojik şiddetin olmadığı çevrelerde bulunan kadınların da karşılaşabileceği bir olgu haline gelmiştir.

III) Kadınların Psikolojik Flört Şiddetine Yönelik Çözüm Arayışları Deneyimleri

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların önemli bir kısmı bu şiddetten olumsuz biçimde etkilenmişlerdir. Öyle ki psikolojik flört şiddeti nedeniyle güçsüzleştirilen kadınlar, toplumsal yaşama katılım sağlamakta zorlanmışlar ve yapabilirliklerine erişmekte güçlük çekmişlerdir. Kadınlar, varlıklarını yeniden görünür kılmak ve maruz kaldıkları psikolojik şiddeti sonlandırmak amacıyla çeşitli çözüm arayışlarına başvurmuşlardır. Kadınların çözüm arayışlarına bakıldığında çoğunlukla sosyal adalet temelli olmadığı görülmektedir. Buna göre kadınlar psikolojik flört şiddetini sonlandırmanın, yalnızca ilişkinin sonlandırılması olarak algıladıkları, şiddet failine dair cezai yaptırımların uygulanmasına ve yasal haklarına ilişkin yeterli farkındalıklarının olmadığı; kadınların olumsuz olarak etkilenen yapabilirliklerini geri kazanmada sosyal destek ağlarına ve işlevsel olan baş etme mekanizmalarına ihtiyaç duydukları görülmüştür.

Maruz kaldığı psikolojik flört şiddetinin çeşitli yollar ile farkına varan kadınlar bu şiddet ile baş etmeye çalışmışlardır. Ancak her birey, kendine özgü baş etme mekanizmalarıyla maruz kaldığı şiddetin üstesinden gelmeye çalışmış; içsel kaynaklarından yararlanmalarının yanı sıra sosyal destek ağlarından, kolluk kuvvetlerinden ve sivil toplum kuruluşlarından destek talep etmişler ancak kimi zaman ise bu güçlü yanlara ulaşamamışlardır. Katılımcıların aktarımlarına göre, psikolojik flört şiddetine maruz kalan bazı katılımcıların, maruz kaldıkları psikolojik şiddet sonrasında ruh sağlığı uzmanından profesyonel destek alabildikleri görülmüştür. Bu süreçte kadınlar psikolojik şiddet dolayısıyla neler hissettikleri hakkında paylaşımlarda bulunmuşlardır. Aynı zamanda kadınların meditasyon, yoga, sanatsal etkinlikler gibi hobiler edindikleri ve çeşitli eğitimler ile ilgilenmeye başladıkları, bu tarz uğraşlar edinerek psikolojik şiddet ve etkileriyle baş etmeye çalıştıkları belirlenmiştir. Kadınların psikolojik şiddet sonrasında daha çok iç dünyalarına yönelebilecekleri bu tarz etkinliklerin daha önce bahsettikleri özgüveni kaybetme hissiyle ilgili olabileceği düşünülmektedir. Öyle ki kadınların edindikleri içsel motivasyonlarını yükseltmeye yönelik uğraşlar, geçmiş yaşam dönemlerinde güçlü oldukları zamanları hatırlamalarına, psikolojik şiddetin ortaya

çıkardığı olumsuz duygu ve düşüncelerden uzaklaşmalarına, kaybettikleri özsaygı ve özgüvenlerini yeniden kazanmalarına yardımcı olabilmektedir.

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların, uğradıkları psikolojik şiddetin olumsuz etkileri ile baş etme noktasında deneyimlerini, duygu ve düşüncelerini çevreleriyle paylaştıkları aynı zamanda kendi deneyimlerine benzer kadınlarla iletişime geçtikleri belirlenmiştir. Kadınların benzer deneyimlere sahip kadınlarla iletişim kurmalarının anlaşılma ve yalnız olmadığını hissetme duygularıyla yakından ilgili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan kadınlardan bir kısmı, maruz kaldığı psikolojik flört şiddeti ile baş edemediğini ve bu durumu kabullendikleri bir evreyi yaşadıklarını, oldukça maliyetli olmasının yanı sıra bir uzman desteğine ihtiyacının olduğuna dair farkındalığının bulunmaması nedeniyle ruh sağlığı alanında profesyonel desteğe başvuramadıklarını aktarmışlardır. Kimi kadınlar ise yaşadıkları psikolojik şiddetten utanç duymaları nedeniyle çevreleriyle paylaşmada bulunamadıklarını ve uzman desteğine başvuramadıklarını ifade etmişlerdir. Kadınların anlatılarına bakıldığında ruh sağlığına ilişkin uzman desteğine erişilebilir olmadığı görülmektedir. Psikolojik flört şiddetine ilişkin ruh sağlığı alanındaki uzmanlara yeterli erişim sağlanamamasının kadınların başta ruh sağlığı olmak birçok yapabilirlik kapasitesini olumsuz etkilediği belirlenmiştir.

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların güçlü yanlarının ortaya çıkarılarak şiddetle baş etmesinin sağlanması ve olumsuz etkilenen yapabilirliklerine yeniden erişebilmesi önem arz etmektedir. Buna göre kadınların güçlü yanlarına ilişkin sonuçlara bakıldığında içsel kaynakların varlığı oldukça değerlidir. Bir başka deyişle kadınların şiddetle baş etmeye ve bundan kurtulmaya yönelik motivasyon ve umutları daha hızlı güçlenmelerini sağlamıştır. Kadınlar motivasyon olarak “kendi ayaklarının üstünde durmak” ve “kazanılmış akademik başarıları” örnek göstermiştir. Bunun yanı sıra kadınların psikolojik şiddetle baş etmesine yardımcı olabilecek “aile üyeleri” gibi sosyal destek ağlarının bulunması kadınların güçlü yanlarını oluşturmaktadır. Ancak bazı katılımcılar ise flört ilişkisi içerisinde maruz kaldıkları psikolojik şiddet sebebiyle ileri seviyede güçsüzleştirildiklerini ve bu şiddetle baş etmeye yönelik kendilerini yeterince

güçlü hissedemediklerini, aynı zamanda güçlü yanlarını oluşturabilecek sosyal destek ağlarının bulunmadığını aynı zamanda geçmiş olumsuz yaşam deneyimleri nedeniyle problem çözme becerilerine sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların bu şiddetten kurtulmak adına çözüm arayışları incelendiğinde çoğu kadının partnerinin şiddet davranışlarını sönlendirmeye yönelik konuşmaya çalıştığı belirlenmiştir. Bazı kadınlar ise partnerleriyle iletişimlerini kesmeye çalıştıklarını ifade ederken kimi kadınlar ise şiddet faili partnerlerine çift terapisi önerisinde bulunduğu görülmüştür. Bu çözüm arayışlarının yanı sıra kadınlar nadiren kolluk kuvvetlerine başvuruda bulunmuşlardır. Kolluk kuvvetlerine başvuran kadınların, görevli personelin psikolojik şiddeti yeterince önemsemediğini düşündükleri ve bu sebepten dolayı adli makamlara güven hissi duymadıkları, adaletin sağlanmayacağını ilişkin duygu ve düşüncelere sahip oldukları görülmüştür. Bunun yanı sıra bazı katılımcılar ise psikolojik flört şiddeti nedeniyle kolluk kuvvetlerine yapılan başvuruda ikincil veya daha ileri seviyelerde örselenmeye maruz kalabileceğini düşündüğünü, “ailem ne der” ve “ya peşimi bırakmazsa” korkularını yaşadıklarını bu sebeple herhangi bir şikâyet girişimlerinin bulunmadıklarını ifade etmişlerdir. Bunlara ek olarak psikolojik flört şiddetine maruz kalan katılımcılarımızdan bazıları ise kolluk kuvvetlerine yaptıkları başvuru sırasında kurban suçlayıcı tavır ve davranışlara maruz kaldıklarını, kıyafet ve dış görünüşleri nedeniyle kolluk kuvvetleri tarafından hakaret uğradıklarını, şiddeti hak gören ve faili koruyan eylemler sergilendiğini ifade etmektedirler. Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların kolluk kuvvetlerine başvuruda bulunmama sebeplerinin, kollukta görev yapan personelin geleneksel tavır ve davranışlar sergilediğine ilişkin yaygın bilgi aktarımları olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda ülkemizin yakın zamanda İstanbul Sözleşmesinden çekilmesinin, farklı şiddet türlerinde yeterli ve caydırıcı cezaların verilmemesinin kadınlarda adaletin sağlanamayacağına ilişkin genel bir kanıya sebep olduğu düşünülmektedir.

Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların birçoğu sivil toplum kuruluşlarına bu konuyla ilgili başvuru yapmadıklarını ancak başvuruda bulunabileceklerini bildiklerini ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılarımız ise sivil toplum kuruluşlarına doğrudan maruz kaldıkları psikolojik şiddet sebebiyle başvurmasalar da deneyimlerini paylaştıkları

esnada psikolojik şiddetin ne'liğine ilişkin farkındalıklarının arttığını dile getirmişlerdir. Kadınların bu aktarımlarından psikolojik flört şiddetine ilişkin sivil toplum kuruluşlarının yeterli görünürlüğe sahip olmadığı düşünülmüştür.

Araştırma sonuçlarına göre kadınların bir kısmının psikolojik flört şiddeti karşısında haklarından haberdar olmadıkları, konuyla ilgili nasıl bir prosedürün yürüdüğünü bilmedikleri belirlenmiş olup bir kısmının ise psikolojik flört şiddeti karşısında hangi yasalar ile tedbir alındığı ve koruyucu uygulamaların neler olduğuna dair bilgilerinin olduğu görülmüştür.

Kadınların psikolojik flört şiddetine ilişkin yasal dayanaklar ve haklar konusunda yeterli bilgiye sahip olamamasının önemli bir nedeni; bu konuda yeterli ve kapsayıcı politikaların yürütülmemesi olarak düşünülmektedir. Bunun temelinde ise ataerkil zihniyete sahip yönetim anlayışı bulunmaktadır. Kadınların varlıklarının geri plana atıldığı, vücutlarının metalaştırıldığı ve kendilerinden beklenen davranışları sergilediği bir toplumun inşa edilmesinin önemli pek çok yolu bulunmaktadır. Bu yollar araştırma sonuçları göz önüne alındığında; kadınların psikolojik flört şiddetine ilişkin farkındalıklarının artırılmasına ilişkin yeterli çalışmaların gerçekleştirilmemesi, psikolojik şiddete maruz kalınması halinde başvurulabilecek yasal yolların kısıtlı olmasının sağlanması, toplumsal cinsiyet rolleri ve eril tahakküme ilişkin toplumsal bilincin artırılmasına yönelik çalışmaların yeterli şekilde gerçekleştirilmemesi olarak sıralanabilir. Buradan doğru olarak kadınlar, psikolojik flört şiddetine maruz kalmaları halinde nadir olarak yasal yollara başvurmakta olup bu başvuruları sırasında ikincil ve daha fazla örselenerek farklı kurumlar ve kişiler tarafından da psikolojik şiddete maruz bırakılmaktadırlar. Kadınların maruz kaldıkları bu olumsuz tutumlar sebebiyle adalete olan inançları da sarsılmış olup bu olumsuz tutumların başka bir sebebinin ise kadınların hak arama eylemlerinin engellenerek pasifize edilmeleri olduğu düşünülmektedir. Hak aramaya ilişkin yapabilirlikleri elinden alınarak pasif hale getirilen kadınlar, partnerleri veya diğerleri tarafından maruz kalabilecekleri şiddet türleri karşısında güçsüz duruma gelebileceklerdir. Bu sayede eril zihniyetin kadınların yaşamları üzerinde söz sahibi olması kolaylaşarak toplum içerisindeki güç dengeleri arasındaki eşitsizliğin git gide derinleşeceği düşünülmektedir.

Kadınların psikolojik flört şiddetine ilişkin önerilerinde ise flört şiddetine ve türlerine ilişkin farkındalığın okullar aracılığıyla artırılması gerektiği, özellikle adolesanlarla bireysel görüşmelerin gerçekleştirilmesi ve okul sosyal hizmeti uygulamasının yaygınlaştırılması üzerinde durulduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra kadınlar insanlara ulaşılabilir her kanaldan psikolojik flört şiddetine ilişkin farkındalık çalışmalarının gerçekleştirilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir.

B. ÖNERİLER

Bu araştırma psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlar ile yapılmış olup kadınların deneyimlerine ilişkin aktarımları, yapabilirlikler yaklaşımı ve sosyal hizmet bağlamında tartışılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kadınların maruz kaldıkları psikolojik şiddet sebebiyle etkilenen yapabilirliklerinin geri kazandırılarak güçlendirilmesi bakımından insan hakları ve sosyal adalet temelinde çalışmaların yapılması gerektiği kaçınılmazdır. Bu bölümde;

- a) Psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların ihtiyaç, gereksinim ve yapabilirlik kapasitelerinin geliştirilmesine ilişkin öneriler
- b) Psikolojik şiddete ilişkin politikalar hakkında öneriler
- c) Psikolojik flört şiddetinin sosyal hizmet uygulamalarındaki yerine ilişkin önerilere yer verilmiştir.

I) Psikolojik Flört Şiddetine Maruz Kalan Kadınların İhtiyaç, Gereksinim ve Yapabilirlik Kapasitelerinin Geliştirilmesine İlişkin Öneriler

Ataerkil bir yapıya sahip olan toplum, barındırdığı pratiklerle toplumsal cinsiyet eşitsizliğini üretmekte ve kadına yönelik psikolojik şiddetin normalleştirilmesine katkı sunmaktadır. Çoğu zaman manipülasyon temelinde gerçekleşen psikolojik flört şiddeti, bireylerin değerlerini, düşüncelerini ve davranışlarını çok sık sorgulamasına ve var olmayan bir gerçekliğe inandırılmasına neden olmaktadır. Temelinde baskı yoluyla kontrolü barındıran psikolojik flört şiddeti aynı zamanda hakaret, küçümseme, kıskançlık, kısıtlama gibi türleri de içermektedir. Ancak kadınların maruz kaldığı bu şiddet türü,

doğrudan somut deliller oluşturmaması bakımından fark edilmesi zor bir hale gelmektedir. Bu sebepten dolayı psikolojik flört şiddetinin tanımı, kapsamı ve etkileri temelinde kadınların ve erkeklerin farkındalıklarının artırılması gerekmektedir. Bu farkındalık için psikolojik flört şiddetinin içerdiği eylemler ve bireyler üzerindeki etkisine yönelik yazılı ve görsel kaynaklar ile kamu spotları hazırlanmalı ve toplumun geniş kesimlerine ulaştırılması hedeflenmelidir.

Psikolojik flört şiddetine ilişkin farkındalığın artırılmasındaki bir diğer yol, bu şiddetin ne olduğu, hangi eylemleri içerdiği, sebepleri ve sonuçları, maruz kalındığı takdirde hangi yolların izlenmesi gerektiğine ilişkin eğitim materyallerinin eğitim müfredatı içerisinde yaygınlaştırılmasıdır. İlköğretim çağından itibaren başlayarak çocuklara ve gençlere yönelik atölye çalışmaları gerçekleştirilmelidir. Aynı zamanda okullarda yöneticiler başta olmak üzere tüm öğretmenlerin de bu konuda bilgilendirilmesi ve aksiyon alması sağlanmalı, ilk ve ortaöğretime devam eden bireylerin olağandışı duygu ve davranış değişimlerine yönelik farkındalık kazandırılmalıdır.

İlköğretim veya ortaöğretim çağlarında psikolojik şiddete maruz kalan öğrencilerin tespiti yapılarak deneyimlerine önem verilmeli, psikolojik şiddetin ortaya çıkardığı etkilerin ortadan kaldırılması için çevresiyle nasıl sağlıklı ilişkiler kurulacağına dair bilgiler verilmelidir. Aynı zamanda gençlerin psikolojik şiddet ile baş edebilmeleri için önyargıya maruz kalmayacağını bildiği akran gruplarına ve etkinlik kulüplerine yönlendirmesi yapılmalıdır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Sosyal Hizmet Merkezleri başta olmak üzere yerel yönetimlerde ve sivil toplum kuruluşlarında psikolojik flört şiddetine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmeli, vatandaşların da katılım sağlayabileceği farkındalık atölyeleri oluşturulmalıdır.

Kadınların psikolojik flört şiddetini fark etmesine rağmen ilişkiye devam etmelerinde ilişkinin güvenli liman olarak görülmesi, failin düzelebileceğine dair inançlar ve şiddetin rasyonelleştirilmesi yatmaktadır. Bu sebeplerden dolayı kadınların şiddet döngüsüne dair farkındalıklarının artırılması amacıyla yazılı ve görsel yayın araçlarında çalışmalar

gerçekleştirilerek bilgilendirmeler yapılmalıdır. Aynı zamanda kadınların şiddet içeren bir ilişkiyi güvenli liman olarak adlandırmalarında hangi temellerin yattığı araştırılmalı, kendi benliklerinin ve yaşamlarının değer ve saygıyı hak ettiğine yönelik inançlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu inançların geliştirilmesinde kadınların güçlü yanları ve iyi bir yaşama ilişkin farklı seçeneklerinin olabileceği vurgulanmalıdır.

Kadınların, flört ilişkisi içerisinde maruz bırakıldıkları psikolojik şiddet sebebiyle çeşitli yapabilirlikleri olumsuz etkilenmektedir. Başta fiziksel ve ruhsal sağlık olmak üzere eğitim, iş yaşamına katılım, sosyal ilişkiler, zaman özerkliği, hobiler, boş zaman aktiviteleri gibi yapabilirliklerin etkilenmesi kadınların özgüvenlerinde ve özsaygılarında düşüşe neden olmakta bunun yanı sıra haklarına ve özgürlüklerine erişimleri kısıtlanmaktadır. Kadınların sistematik olarak psikolojik flört şiddetine maruz kalması ve bu şiddet sebebiyle yapabilirliklerinin kısıtlanması mağdur kadınların suçluluk, üzüntü, öfke gibi güçlü duygular hissetmesine de neden olmaktadır. Bu sebeplerden dolayı kadınların olumsuz biçimde etkilenen yapabilirliklerinin doğru şekilde tespit edilerek ihtiyaç duydukları kaynaklara erişimleri sağlanmalıdır. Bu kaynaklar iş gücüne katılım, ruh sağlığı uzmanları veya farkındalık atölyeleri olarak düşünülebilmektedir.

Kadınların güçlü yanları vurgulanarak sosyal destek ağlarını geliştirmesine yardımcı olunmalıdır. Buna göre, kadınların sosyal destek ağlarının güçlendirilmesinde aile ve arkadaş ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde düzenlenmesi yönünde rehberlik edilmeli aynı zamanda kadınların çeşitli boş zaman aktivitelerine katılımı teşvik edilmelidir. Bunlara ek olarak kadınların kendilerini iyi hissetmelerini sağlayabilecek hobilere yönelmeleri teşvik edilmeli aynı zamanda kendilerine zaman ayırmaları noktasında destek sağlanmalıdır.

Kadınların psikolojik flört şiddeti sebebiyle eğitim yaşamları, hareketlilikleri ve zaman özerkliklerinin etkilendiği göz önüne alındığında; bağımlı ilişkilerin sona ermesi ve self-determinasyonun geri kazandırılması bakımından kadınların profesyonel destek alması sağlanmalıdır. Burada kadınların sahip oldukları hedefler vurgulanmalı eğer bu hedefler yoksa kendilerine yeni hedefler belirlemesine yardımcı olunmalıdır. Kadınların gelecek

yaşamlarında iyi bir kariyer veya akademik yaşam gibi hedefler, psikolojik şiddet sebebiyle kısıtlanan eğitim ve hareketliliklerini yeniden kazanmalarını sağlayabilecektir.

Kadınların psikolojik şiddet ve kısıtlanan yapabilirlikleri sebebiyle duydukları öfke, üzüntü, değersizlik hissi gibi güçlü duygularla baş etmesine de yardımcı olunmalıdır. Kadınların bu duygularla baş etmesinde özsaygısını yeniden kazanmasına yönelik bireysel görüşmeler gerçekleştirilmeli, kadınlar başarılı oldukları alanlara yönlendirilmeli, aynı zamanda ruh sağlığı desteği alması için yönlendirilmelidir.

Psikolojik şiddete maruz kalan kadınların karşı karşıya kaldıkları ruhsal problemler ile baş edebilmelerine yönelik ruh sağlığı uzmanlarına gerekli yönlendirmeler yapılmalıdır. Ancak araştırma sonuçlarında kadınların ruh sağlığı uzmanlarına erişimin özellikle maddi koşullar bakımından oldukça zor olduğu dile getirilmiş olup bu bilgi ışığında ruh sağlığı hizmetlerinin daha fazla yaygınlaştırılması gerekmektedir.

II) Psikolojik Flört Şiddete İlişkin Politikalar Hakkında Öneriler

Psikolojik flört şiddeti, tıpkı diğer şiddet türleri gibi kadınların baskı, kısıtlama ve manipülasyon yolu ile kontrol altına alınması ile ilgilidir. Ataerkil ideolojinin toplum içerisinde yarattığı derin eşitsizlikler, kadınların ve erkeklerin yaşamlarını olumsuz olarak etkilemekte, psikolojik şiddetin normalleştirilmesine ve yeterli görünürlüğüne ulaşamamasına yol açmaktadır. Kadınların yapabilirliklerine, dolayısıyla özgürlüklerine ve insan haklarının tamamına ulaşmasının sağlanabilmesi için toplumda var olan ataerkil düşüncenin ortadan kaldırılmasına ve toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki eşitsizliğin giderilmesine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacın giderilmesi için ise kadınların deneyimlerine önem verilmesi ve gerekli politikaların uygulanması gerekmektedir.

Toplum içinde yer alan aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet rolleri ve psikolojik flört şiddetine ilişkin genel kabuller tespit edilerek bu genel kabullerin ortadan kaldırılmasına yönelik disiplinler arası çalışmaların yapılması gerekmektedir. Buna göre Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Aile Danışma Merkezleri ile Sosyal Hizmet Merkezlerine farkındalığı artırıcı roller verilmelidir. Bunlara ek olarak toplumda bulunan ataerkil

ideolojinin yarattığı eşitsizliklerin farkındalığına ilişkin çalışmalar sivil toplum kuruluşları ve belediyeler tarafından da görünür kılınmalıdır.

İlköğretim çağından itibaren toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kişilerarası ilişkilerin nasıl sağlıklı olabileceği ve psikolojik şiddete ilişkin eğitimler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından müfredatta yer bulmalıdır.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunda psikolojik şiddete ilişkin yeterli tanım ve kapsam bulunmamaktadır. Aynı zamanda kadınların sadece aile içerisinde şiddete maruz kalabileceği izlenimi yaratmaktadır. Bu sebepten dolayı ilgili tüm kanun ve yönetmeliklerde kadın ve erkeklerin evlilik haricinde farklı şekillerde ilişkiler kurabileceği göz önüne alınarak düzenlemeler yapılmalı ve bu düzenlemelerin uygulamaya konmasında azami önemin gösterilmesi gerekmektedir.

Kadına yönelik psikolojik flört şiddet faili erkeklerin konuyla ilgili zorunlu ve uzun süreli eğitim programlarına dahil edilmesine yönelik planlamalar yapılmalıdır. Bu eğitimler, kişilerarası ilişkiler temelinde sağlıklı romantik ilişkilerin nasıl kurulabileceği, psikolojik flört şiddetinin etkileri, empati becerisini geliştirme, psikolojik şiddetin sorumluluğunu alma ve bu şiddete yönelik farklı seçenekler oluşturma gibi egzersizleri barındırmalıdır. Bunun yanı sıra psikolojik flört şiddeti faili kişilerin zorunlu eğitimlerinin tamamlanmasının ardından belirli periyotlarla izleme çalışmalarına da yer verilmelidir.

Psikolojik flört şiddetinin adli makamlara taşınması halinde; bu makamlarda görevli kişilerin, kolluk kuvvetlerinin ve ilgili diğer kişilerin toplumsal cinsiyet rolleri, ataerkil ideoloji ve psikolojik şiddet bağlamında düzenli olarak hizmet içi eğitimlere katılımlarının zorunlu olması gerekmektedir.

Toplum içerisinde psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlara yönelik taramaların gerçekleştirilebilmesi için birinci basamak sağlık kuruluşları ve Toplum Ruh Sağlığı Merkezlerine gerekli roller verilmelidir. Özellikle Toplum Ruh Sağlığı Merkezlerinde

psikolojik flört şiddeti ile baş etmeye yönelik egzersizler planlanmalı, bireylerin bu egzersizlere dahil edilmesi yönünde çalışmalar gerçekleştirilmelidir.

III) Sosyal Hizmet Uygulamalarına İlişkin Öneriler

Psikolojik flört şiddetinin toplumun büyük kesiminde görünürlüğünün artırılması amacıyla yazılı, görsel ve işitsel iletişim araçları ile sosyal medya kanallarında kamu spotları oluşturularak yaygınlaştırılmalıdır. Bu kamu spotlarının hazırlanmasında sosyal hizmet uzmanları ve ruh sağlığı alanında uzman diğer meslek grupları yer almalıdır.

Okul sosyal hizmet yaygınlaştırılarak ilkökul düzeyinden itibaren her kademe okulda sosyal hizmet uzmanları görevlendirilmelidir. Böylece psikolojik şiddete eğimli bireylerin tespit edilmesi, görüşmelerin yapılması ve gerekli durumlarda uygun kaynaklarla buluşturulması sağlanabilecektir. Bunun yanı sıra sosyal hizmet kuramları temelinde mesleki müdahalelerin hızlı şekilde gerçekleştirilmesine de olanak tanıyacaktır. Ek olarak sosyal hizmet uzmanları, görev aldıkları okullarda sağlıklı ilişkilerin nasıl kurulabileceği ve bu ilişkilerin hangi davranışları içerip içermeyeceği konusunda da bireysel veya gruplarla çalışmalar gerçekleştirebileceklerdir.

Kadınların baş etme mekanizmalarının artırılması, problem çözme becerilerinin geliştirilmesi ve kendi kaderini tayin haklarına ulaşmalarının sağlanmasıyla olumsuz etkilendikleri tüm yapabilirlik alanlarında güçlendirilmelerine ilişkin mesleki müdahalelerin planlanmasında sosyal hizmet uzmanları görev almalıdır. Bu mesleki müdahaleler sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler veya devletin resmi kurumlarında gerçekleştirilebilmektedir.

Mevcut durumda psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınlar rehberlik ve danışmanlık hizmetleri için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerine (ŞÖNİM) başvuruda bulunmaları gerekmektedir. Bu merkezlerin görünürlüklerinin artırılması sosyal hizmet uygulamalarının yaygınlaşmasında önemli rol oynayacaktır. Bunun yanı sıra kadınların güçlendirilmesi ve yapabilirliklerinin artırılması bakımından belediyelerin ve sivil toplum kuruluşlarının sosyal hizmet uzmanı

istihdamına daha fazla önem vermesi gerekmektedir. Böylece psikolojik şiddete maruz kalan kadınların psikososyal destek hizmetlerine ulaşımını kolaylaştıracaktır.

Toplumda bulunan toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin normların ve ataerkil düşüncenin yarattığı baskı ve kontrolün ortadan kaldırılmasına yönelik yürütülen politikalarda ve bu politikaların oluşturulması esnasında gerçekleştirilen çalışmalarda sosyal hizmet uzmanlarının aktif rol almaları önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra toplumun tüm kesimleriyle psikolojik şiddete ilişkin saha çalışmalarının gerçekleştirilmesi ve bu çalışmalarda sosyal hizmet uzmanlarının görev alması gerekmektedir.

Kadınların psikolojik flört şiddetine maruz kalması yönünden taramaların ve izlemelerin gerçekleştirilmeleri bakımından Aile Sağlığı Merkezleri gibi birinci basamak sağlık kuruluşlarında sosyal hizmet uzmanları istihdam edilmelidir. Buna göre kadınların psikososyal destek hizmetlerine erişimleri kolaylaştırılacaktır.

KAYNAKÇA

- Abowitz, D. A., Knox, D., & Zusman, M. (2010). Emotional Abuse Among Undergraduates in Romantic Relationships. *International of Sociology of the Family*, 36(2), 117-138.
- Alaggia, r., Regehr, C., & Jenney, A. (2012). Risky Business: An Ecological Analysis of Intimate Partner Violence Disclosure. *Research on Social Work Practice*, 22(3), 301-312.
- Alan Dikmen, H., Özaydın, T., & Dereli Yılmaz, S. (2018). Üniversitedeki Kadın Öğrencilerde Yaşanan Flört Şiddeti ile Anskiyete ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 170-176. doi:<https://doi.org/10.31067/0.2018.9>
- Arnett, J. J. (2000). Emerging Adulthood: A Theory of Development From the Late Teens Through the Twenties. *American Psychologist*, 469-480.
- Arun, M. O. (2016). Yapabilirlikler Yaklaşımı ve Değerli Yapabilirliklerin Tanımlanması Sorunsalı: Yanlış Bilinç Mi, Yapısal Eşitsizlikler Mi? *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9-24.
- Aslan, D., Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Erdost, T., & Temel, F. (2008). *Ankara'da İki Hemşirelik Yüksekokulunun Birinci ve Dördüncü Sınıflarında Okuyan Öğrencilerinin Flört Şiddetine Maruz Kalma, Flört İlişkilerinde Şiddet Uygulama Durumlarının ve Bu Konudaki Görüşlerinin Saptanması Araştırması*. Ankara: Türkiye Halk Sağlığı Kurumu.
- Baker, C. K. (2017). What Role Do Peers Play in Adolescent Dating? Insights From Adolescents With a History of Dating Violence. *Violence Against Women*, 23(2), 178-201. doi:10.1177/1077801216638769
- Barker, R. L. (2003). *The Social Work Dictionary* (5. b.). Washington D.C.: NASW Press.
- Beckmann, L., Bergmann, M. C., Krieg, Y., & Kliem, S. (2019). Associations Between Classroom Normative Climate and the Perpetration of Teen Dating Violence

- Among Secondary School Students. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(21-22), 1291-1321. doi:org/10.1177/0886260519888207
- Belsky, J. (1980). Child Maltreatment: An Ecological Integration. *American Psychologist*, 35(4), 320-335.
- Bengesai, A. V., & Derera, E. (2021). The Association Between Women Empowerment and Emotional Violence in Zimbabwe: A Cluster Analysis Approach. *SAGE Open*, 1-14. doi:doi.org/10.1177/21582440211021399
- Berlin, S., & Kravetz, D. (1981). Women as Victims: A Feminist Social Work Perspective. *Social Work*, 26(6), 447-449.
- Bernard, M. L., & Bernard, J. L. (1983). Violent Intimacy: The Family as a Model for Love Relationships. *Family Relations*, 32(2), 283-286.
- Birleşmiş Milletler. (2017). *Glossary of Definitions of Rape, Femicide and Intimate Partner Violence*. Vilnius: The European Institute for Gender Equality.
- Bonomi, A. E., Anderson, M. L., Nemeth, J., Bartle-Haring, S., Buettner, C., & Schipper, D. (2012). Dating Violence Victimization Across The Teen Years: Abuse Frequency, Number of Abusive Partners and Age at First Occurance. *BMC Public Health*, 12(637).
- Bora, A. (2008). *Sivil Toplum Kuruluşları İçin Toplumsal Cinsiyet Rehberi*. Ankara: Odak Ofset Matbaacılık.
- Braber, C. (2013). The Introduction of the Capability Approach in Social Work Across a Neoliberal Europe. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 22, 61-77.
- Browne, K., & Herbert, M. (1997). *Preventing Family Violence*. Chichester: John Wiley&sons Ltd.
- Buss, D. M., & Gomes, M. (1987). Tactics of Manipulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(6), s. 1219-1229.

- Callahan, M. R., Tolman, R. M., & Saunders, D. G. (2003). Adolescent Dating Violence. *Journal of Adolescent Research, 18*(6), 664-681.
- Carr, J. L., & Vandusen, K. M. (2002). The Relationship Between Family of Origin Violence and Dating Violence in College Men. *Journal of Interpersonal Violence, 17*(6), 630-646.
- Cate, R. M., Henton, J. M., Koval, J., Christopher, S. F., & Lloyd, S. (1982). Premarital Abuse: A Social Psychological Perspective. *Journal of Family Issues, 3*(1), 79-90.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2015). *Intimate Partner Violence Surveillance Uniform Definitions And Recommended Data Elements*. Atlanta: National Center for Injury Prevention and Control of the Centers for Disease Control and Prevention.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2021, 11 02). *Risk and Protective Factors*. 07 08, 2022 tarihinde Center For Disease and Prevention: <https://www.cdc.gov/violenceprevention/intimatepartnerviolence/riskprotectivefactors.html> adresinden alındı
- Council of Europe. (2011). Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi. *Avrupa Konseyi Sözleşmeler Dizisi-No.210* (s. 1-30). İstanbul: Council of Europe.
- Çil, G. (2019). *Türkiye'de Boşanamayan ve Boşanan Kadınların Yapabilirliklerinin Boşanma Eylemine Geçiş veya Geçemeyişleri Üzerine Olan Etkisi*. Doktora Tezi, İstanbul.
- Danielsson, I., Blom, H., Nilsson, C., Heimer, G., & Högberg, U. (2009). Gendered Patterns of High Violence Exposure Among Swedish Youth. *Acta Obstetrica et Gynecologica, 88*, 528-535.
- Derezotes, D. S. (2000). *Advanced Generealist Social Work Practice*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.

- Dessie, S., Bekele, Y., & Bilgeri, M. (2019). Sexual Violence Against Girls and Young Women with Disabilities in Ethiopia. Including a Capability Perspective. *Journal of Global Ethics*. doi: <https://doi.org/10.1080/17449626.2019.1690554>
- Dobash, R. E., & Dobash, R. (1979). The Legacy of the "Appropriate" Victim. R. E. Dobash, & R. Dobash içinde, *Violence Against Wives: A Case Against the Patriarchy* (s. 31-48). New York: The Free Press.
- Dutton, M. A. (1992). *Empowering and Healing The Battered Woman: A Model for Assessment and Intervention*. Broadway: Springer Publishing Company Inc.
- Dutton, M. A., Kaltman, S., Goodman, L. A., Weinfurt, K., & Vankos, N. (2005). Patterns of Intimate Partner Violence: Correlates and Outcomes. *Violence and Victims*, 20(5), 483-497. doi:10.1891/0886-6708.2005.20.5.483
- Ellis, W. E., Chung-Hall, J., & Dumas, T. M. (2013). The Role of Peer Group Aggression in Predicting Adolescent Dating Violence and Relationship Quality. *Journal of Youth and Adolescence*(42), 487-499. doi:10.1007/s10964-012-9797-0
- Espelage, D. L., Leemis, R. W., Niolon, P. H., & Davis, J. P. (2019). Teen Dating Violence Perpetration: Protective Factor Trajectories from Middle to High School among Adolescents. *Journal of Research on Adolescence*, 1-19. doi:10.1111/jora.12510
- Esquivel-Santoveña, E. E., Hamel, J., & Lambert, T. (2013). Partner Abuse Worldwide. *Partner Abuse*, 6-75.
- Exner-Cortens, D., Baker, E., & Craig, W. (2021). The National Prevalence of Adolescent Dating Violence in Canada. *Journal of Adolescent Health*, 69, 495-502.
- Ferreira, M., Lopes, A., Aparício, G., Cabral, L., & Duarte, J. (2014). Teens and Dating: Study of Factors That Influence Attitudes of Violence. *Atención Primaria*(46), 187-190.

- Finkel, E. J., & Eckhardt, C. I. (2013). Intimate Partner Violence. J. Simpson, & L. Campbell (Dü) içinde, *The Oxford Handbook of Close Relationships*. Oxford University Press.
- Finn, J. (1986). The Relationship Between Sex Role Attitudes and Attitudes Supporting Marital Violence. *Sex Roles, 14*(5/6), 235-244.
- Freedman, G., Powell, D. N., Le, B., & Williams, K. (2019). Ghosting and Destiny: Implicit Theories of Relationships Predict Beliefs About Ghosting. *Journal of Social and Personal Relationships, 36*(3), s. 905-924.
- Gelles, R. J., & Straus, M. A. (1988). *Intimate Violence*. Simon and Schuster.
- Gordon, S. (2020, 09 17). *What Is Emotional Abuse*. verywellmind: <https://www.verywellmind.com/identify-and-cope-with-emotional-abuse-4156673#types-of-emotional-abuse> adresinden alındı
- Grieve, R., & Mahar, D. (2010, 03 19). The emotional manipulation - psychopathy nexus: Relationships with emotional intelligence, alexithymia and ethical position. *PERSONALITY INDIVIDUAL DIFFERENCES, s. 945-950*.
- Hamel, J. (2012). *Partner Abuse State of Knowledge Project Findings At-a-Glance*. Journal Partner Abuse .
- Healey, K., Smith, C., & O'Sullivan, C. (2009). *Batterer Intervention: Program Approaches and Criminal Justice Strategies*. New York: Nova Science Publishers, Inc.
- Heise, L. L. (1998). Violence Against Women: An Integrated, Ecological Framework. *Violence Against Women, 4*(3), 262-290. doi:10.1177/1077801298004003002
- Herzog, S. (2007). An Empirical Test of Feminist Theory and Research: The Effect of Heterogeneous Gender-Role Attitudes on Perceptions of Intimate Partner Violence. *Feminist Criminology, 2*(3), 223-244.

- Holditch Nolon, P., Kearns, M., Dills, J., Rambo, K., Irving, S., Armstead, T. L., & Gilbert, L. (2017). *Preventing Intimate Partner Violence Across the Lifespan: A Technical Package of Programs, Policies and Practices*. Atlanta: National Center for Injury Prevention and Control.
- Högström Tagesson, E., & Gallo, C. (2021). "When We Talk About Intimate Partner Violence We Talk in an Adult Way"- Social Workers' Descriptions of Intimate Partner Violence Between Teenagers. *Qualitative Social Work*, 1-17. doi:10.1177/14733250211002890
- Ismail, F., Berman, H., & Ward-Griffin, C. (2007). Dating Violence and the Health of Young Women: A Feminist Narrative Study. *Health Care for Women International*, 28(5), 453-447. doi:10.1080/07399330701226438
- Jackson, S. M., Cram, F., & Seymour, F. W. (2000). Violence and Sexual Coercion in High School Students' Dating Relationships. *Journal of Family Violence*, 15(1), 23-36.
- Kam, P. K. (2021). Strengthening The Empowerment Approach in Social Work Practice: An EPS Model. *Jornal of Social Work*, 21(3), 329-352.
- Karatay, M., Karatay, G., Gürarlan Baş, N., & Baş, K. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddetine İlişkin Tutum ve Davranışları. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 27(1), 62-71.
- Karsberg, S., Bramsen, R. H., Lasgaard, M., & Elklit, A. (2018). Prevalence and Characteristics of Three Subtypes of Dating Violence Among Danish Seventh-Grade Students. *Scandinavian Journal of Child and Adolescent Psychiatry and Psychology*, 6(1), 16-27. doi:10.21307/sjcapp-2018-004
- Koessler, R. B., Kohut, T., & Campbell, L. (2019, 27 Haziran). When Your Boo Becomes a Ghost: The Association Between Breakup Strategy and Breakup Role in Experiences of Relationship Dissolution. *Collabra: Psychology*, 5(1), s. 1-18. doi:https://doi.org/10.1525/collabra.230

- Kole, P. (2017). *Mind Games: Emotionally Manipulative Tactics Partners Use to Control Relationships and Force The Upper Hand*. CreateSpace Independent Publishing Platform.
- Krysik, J. L., & Finn, J. (2015). *Etkili Uygulama İçin Sosyal Hizmet Araştırması*. (E. Erbay, Dü.) Ankara: Nika Yayınevi.
- Laner, M. R., & Thompson, J. (1982). Abuse and Aggression in Courting Couples. *Deviant Behavior*, 3(3), 229-244.
- Leckfor, C. M., Wood , N. R., Slatcher, R. B., & Hales, A. H. (2023). From Close to Ghost: Examining the Relationship Between The Need For Closure, Intentions to Ghost and Reactions to Being Ghosted. *Journal of Social and Personal Relationships*, 0(0), s. 1-23. doi:10.1177/02654075221149955
- Lee, J. A. (2001). *The Empowerment Approach to Social Work Practice* . Chichester: Columbia University Press.
- LeFebvre, L. (2017). Phantom Lovers: Ghosting as a Relationship Dissolution Strategy in the Technological Age. N. Punyanunt-Carter, & J. Wrench (Dü) içinde, *Swipe Right For Love* (s. 219-235). Rowman&Littlefields.
- LeFebvre, L., Allen, M., Rasner, R., & Parrish, C. (2019). Ghosting in Emerging Adults's Romantic Relationships: The Digital Dissolution Disappearance Strategy. *Imagination, Cognition and Personality*, s. 1-26. doi:10.1177/0276236618820519
- Lengermann, P. M., & Niebrugge, G. (2018). Çağdaş Feminist Kuram. G. Ritzer, & J. Stepnisky içinde, *Sosyoloji Kuramları* (s. 438-493). Ankara: De Ki Basım YayınLtd. Şti.
- Lewis, S. F., & Fremouw, W. (2001). Dating Violence: A Critical Review Of The Literature. *Clinical Psychology Review*, 21(1), 105-127.
- Makepeace, J. M. (1981). Courtship Violence Among College Students. *Family Relations*, 30(1), 97-102.

- Marshall, L. L. (1996). Psychological Abuse of Women: Six Distinct Clusters. *Journal of Family Violence, 11*(4), 379-409.
- Martsof, D. S., Colbert, C., & Draucker, C. B. (2012). Adolescent Dating Violence Prevention and Intervention in a Community Setting: Perspectives of Young Adults and Professionals. *The Qualitative Report, 17*, 1-23.
- McCloskey, L. A., & Lichter, A. L. (2003). The Contribution of Marital Violence to Adolescent Aggression Across Different Relationship. *Journal of Interpersonal Violence, 18*(4), 390-412. doi:10.1177/0886260503251179
- McNaughton Reyes, H. L., Foshee, V. A., Holditch Nolon, P., Reidy, D. E., & Hall, J. E. (2015). Gender Role Attitudes and Male Adolescent Dating Violence Perpetration: Normative Beliefs as Moderators. *J Youth Adolescence*.
- McWhirter, E. H. (1991). Empowerment in Counseling. *Journal of Counseling & Development, 69*, 222-227.
- Mechanic, M. B., O'Brien Uhlmansiek, M., Weaver, T., & Resick, P. A. (2000). The Impact of Severe Stalking Experienced by Acutely. *Violence and Victims, 15*(4), 443-458. doi:10.1891/0886-6708.15.4.443
- Mellinger, M. S. (2009). Application of the Feminist Perspective in Social Work Practice with Women in Abusive Relationship. *The Journal of the Doctoral Students of the University of Houston, 8*(1), 9-13.
- Mihçioğur, S., & Akin, A. (2015). Flört Şiddeti - "Şiddet'li Sevgi". *Sağlık ve Toplum, 9*-15.
- Moore, P. (2014, Ekim 28). Poll Results: Ghosting. <https://today.yougov.com/topics/society/articles-reports/2014/10/28/poll-results-ghosting> adresinden alındı
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (tarih yok). <https://morcati.org.tr/flort-siddeti/> adresinden alındı

- Mungu'ia, J. T., & Mart'inez-Zarzoso, I. (2022). Determinants of Emotional Intimate Partner Violence against Women and Girls with Children in Mexican Households: An Ecological Framework. *Journal of Interpersonal Violence*, 0(0), 1-22. doi:DOI: 10.1177/08862605211072179
- Muñiz-Rivas, M., Vera, M., & Povedano-Díaz, A. (2019, Temmuz 30). Parental Style, Dating Violence and Gender. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(15). doi:10.3390/ijerph16152722
- Murray, C. E., & Kardatzke, K. N. (2007). Dating Violence Among College Students: Key Issues for College Counselors. *Journal of College Counseling*, 10, 79-89.
- Murray, C. M., & Cascardi, M. (1999). Psychological Abuse in Marriage and Dating Relationships. R. L. Hampton (Dü.) içinde, *Family Violence: Prevention and Treatment* (s. 198-226). SAGE Publications, Inc.
- National Domestic Violence Hotline. (tarih yok). <https://www.thehotline.org/resources/signs-of-love-bombing/>. 05 30, 2023 tarihinde <https://www.thehotline.org/> adresinden alındı
- Nazir, T., & Özçiçek, A. (2022). Gaslighting: İki Yüzlü Bir Duygusal İstismarla Yüzleşmek. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(3), s. 241-250.
- Noonan, R. K., & Charles, D. (2009). Developing Teen Dating Violence Prevention Strategies: Formative Research with Middle School Youth. *Violence Against Women*, 15(9), 1087-1105. doi:10.1177/1077801209340761
- Noonan, R. K., & Charles, D. (2009). Developing Teen Dating Violence Prevention Strategies: Formative Research With Middle School Youth. *Violence Against Women*, 15(9), 1087-1105. doi:10.1177/1077801209340761
- Nussbaum, M. (1987). *Nature, Function and Capability: Aristotle on Political Distribution*.

- Nussbaum, M. (2003). Capabilities as Fundamental Entitlements: Sen and Social Justice. *Feminist Economics*, 9(2-3), 33-59. doi:https://doi.org/10.1080/1354570022000077926
- Nussbaum, M. C. (2000). *Women and Human Development*. New York: Cambridge University Press .
- Nussbaum, M. C. (2005). Women's Bodies: Violence, Security, Capabilities. *Journal of Human Development*, 6(2), 167-183. doi:http://dx.doi.org/10.1080/14649880500120509
- Nussbaum, M. C. (2018). *Yapabilirlikler Yaratmak: İnsani Gelişmişlik Yaklaşımı*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ohnishi, M., Nakao, R., Shibayama, S., Matsuyama, Y., Oishi, K., & Miyahara, H. (2011). Knowledge, Experience, and Potential Risks of Dating Violence Among Japanese University Students: A Cross-Sectional Study. *BMC Public Health*, 11(339). doi:10.1186/1471-2458-11-339
- Orme, J. (2003). It's Feminist Because I Say So! *Qualitative Social Work*, 2(2), 131-153.
- Orme, J. (2009). Feminist Social Work. L. Dominelli, M. Payne, & R. Adams (Dü) içinde, *Critical Practice in Social Work* (s. 199-208). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Orme, J., Dominelli, L., & Mullender, A. (2000). Working With Violent Men From A Feminist Social Work Perspective. *International Social Work*, 43(1), 89-105.
- Ouderkerk, B., Blachman-Demner, D., & Mulford, C. (2014). Teen Dating Violence: How Peers Can Affect Risk&Protective Factors. *National Institute of Justice*, 1-24.
- Öngen Köse, Ç. (2021). *Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği, Yapabilirlik ve Yapabilirlikten Yoksunluk: Sosyal Politika Yansımaları*. Doktora Tezi, Ankara.
- Pagelow, M. D. (1984). *Family Violence*. New York: Praeger Publishers.

- Panda, P., & Agarwal, B. (2005). Marital Violence, Human Development and Women's Property Status in India. *World Development*, 33(5), 823-850. doi:10.1016/j.worlddev.2005.01.009
- Parsons, R. J. (1991). Empowerment: Purpose and Practice Principle in Social Work. *Social Work with Groups*, 14(2), 7-21.
- Pathak, J., & Upadhyay, M. (2021). Improving Social Outcomes of Mental Distress Survivors of Domestic Violence: Using the Capability Approach. *Journal of Social Economic Development*, 23(1), 212-227. doi:https://doi.org/10.1007/s40847-020-00139-5
- Payne, M. (2016). *Modern Social Work Theory* (4 b.). New York: Oxford University Press.
- Payne, M. (2020). *How To Use Social Work Theory In Practice: An Essential Guide*. Bristol: Policy Press.
- Pence, E., & Paymar, M. (1993). *Education Groups For Men Who Batter : Duluth Model*. New York: Springer Publishing Company.
- Perez, S., Johnson, D. M., & Wright, C. V. (2012). The Attenuating Effect Of Empowerment On IPV-Related PTSD Symptoms in Battered Women Living Domestic Violence Shelters. *Violence Against Women*, 18(1), 102-117. doi:10.1177/1077801212437348
- Pinderhughes, E. B. (1983). Empowerment for Our Clients And for Ourselves. *The Journal of Contemporary Social Work*, 64(6), 331-338. doi:10.1177/104438948306400602
- Reisch, M., & Jani, J. (2012). The New Politics of Social Work Practice: Understanding Context to Promote Change. *British Journal of Social Work*, 1-19. doi:doi:10.1093/bjsw/bcs072
- Risk Factors for Perpetration*. (2021, 03 02). 06 28, 2022 tarihinde Centers for Disease Control and Prevention:

<https://www.cdc.gov/violenceprevention/youthviolence/riskprotectivefactors.html> adresinden alındı

- Roberts, T. A., Klein, J. D., & Fisher, S. (2003). Longitudinal Effect of Intimate Partner Abuse on High-Risk Behavior Among Adolescents. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 157, 875-881.
- Robeyns, I. (2005). The Capability Approach: A Theoretical Survey. *Journal of Human Development*, 6(1), 93-117.
- Robeyns, I. (2008). Sen's Capability Approach and Feminist Concerns. F. Comim, M. Qizilbash, & S. Alkire (Dü) içinde, *The Capability Approach* (s. 82-104). Cambridge University Press.
- Robeyns, I. (2017). *Wellbeing, Freedom and Social Justice: The Capability Approach Re-Examined*. Cambridge: Open Book Publishers.
- Roscoe, B. (1985). Courtship Violence: Acceptable Forms and Situations. *College Student Journal*, 389-393.
- Rubio-Garay, F., López-González, M. A., Carrasco, M. Á., & Amor, P. J. (2017). The Prevalence of Dating Violence: A Systematic Review. *Papeles del Psicólogo*, 38(2), 135-147.
- Sen, A. (1985). Well-Being, Agency And Freedom The Dewey Lectures 1984. *The Journal of Philosophy*, 82(4), 169-221.
- Sen, A. (1999). *Özgürlükle Kalkınma*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sen, A. (2009). *The Idea of Justice*. Cambridge: The Belknap Press.
- Sharon, B., & Kravetz, D. (1981). EditorialPage: Women as Victims: A Feminist Social Work Perspective. *Social Work*, 26(6), 447-449.
- Solomon, B. B. (1976). *Black Empowerment: Social Work in Oppressed Communities*. Guildford: Columbia University Press.

- Song, L.-y. (2015). The Association between the Utilisation of Empowerment Strategies and Clients' Change of Self in the Field of Intimate Partner Abuse: From the Perspective of Social Workers. *British Journal of Social Work, 45*(2), 527-548. doi:10.1093/bjsw/bct134
- Staples, L. H. (1990). Powerful Ideas About Empowerment. *Administration in Social Work, 14*(2), 29-42. doi:http://dx.doi.org/10.1300/J147v14n02_03
- Stern, R. (2007). *The Gaslight Effect: How to Spot and Survive the Hidden Manipulation Others Use to Control Your Life*. New York: Morgan Road Books.
- Strenio, J. (2020). Time Heals All Wounds? A Capabilities Approach for Analyzing Intimate Partner Violence. *Feminist Economics, 26*(4), 31-55. doi:10.1080/13545701.2020.1756375
- Strutzenberg, C. C., Wiersma-Mosley, J. D., Jozkowski, K. N., & Becnel, J. N. (2017). Love-bombing: A Narcissistic Approach to Relationship Formation. *Discovery, The Student Journal of Dale Bumpers College of Agricultural, Food and Life Sciences, 18*(1), s. 81-89.
- Sugarman, D. B., & Hotaling, G. T. (1989). Dating Violence: Prevalence, context, and risk markers. M. A. Pirog-Good, & J. E. Stets (Dü) içinde, *Violence in Dating Relationships: Emerging Social Issues* (s. 3-32). Praeger Publishers.
- Sugarman, D. B., & Hotaling, G. T. (1991). Dating Violence: A Review of Contextual and Risk Factors. B. Levy (Dü.) içinde, *Dating Violence: Young Women In Danger* (s. 100-118). Seattle: Seal Press.
- Sünetci, B., Say, A., Gümüštepe, B., Enginkaya, B., Yıldızdoğan, Ç., & Yalçın, M. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddeti Algıları Üzerine Bir Araştırma. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi, 16*(1), 56-83.
- Şenay, A., Kayat, E., Küçük Saraç, H., & Aslan, M. (2021). The Relationship Between Manipulation and Dating Violence. *Jornal of Scientific Perspectives, 187-198*.

- Şenay, A., Kayat, E., Küçükşaraç, H., & Aslan, M. (2021). The Relationship Between Manipulation and Dating Violence. *Journal of Scientific Perspectives*, 5, s. 187-198. doi:https://doi.org/10.26900/jsp.5.5.9
- Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik . (2013).
- Tao Shen, A. C., Chiu, M. Y.-L., & Gao, J. (2012). Predictors of Dating Violence Among Chinese Adolescents: The Role of Gender-Role Beliefs and Justification of Violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(6), 1066-1089.
- Taquette, S. R., & Maia Monteiro, D. L. (2019). Causes and Consequences of Adolescent Dating Violence: A Systematic Review. *Journal of Injury and Violence Research*, 11(2), 137-147.
- Teater, B. (2015). Feminist Teori ve Uygulama. B. Teater, & A. Karatay (Dü.) içinde, *Sosyal Hizmet Kuram ve Yöntemleri* (s. 105-124). Ankara: Nika Yayınevi.
- Temple, J. R., Choi, H. J., Elmquist, J., Hecht, M., Miller-Day, M., Stuart, G. L., . . . Wolford-Clevenger, C. (2016). Psychological Abuse, Mental Health, and Acceptance of Dating Violence Among Adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 1-6.
- Thompson, W. E. (1986). Courtship Violence: Toward a Conceptual Understanding. *Youth&Society*, 18(2), 162-176.
- Tomaszewska, P., & Schuster, I. (2021). Prevalence of Teen Dating Violence in Europe: A Systematic Review of Studies Since 2010. *Nrw Directions for Child And Adolescent Development*, 1-27. doi:10.1002/cad.20437
- (2015). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- United Nations. (1993). Declaration on the Elimination of Violence against Women.

- Üstünel, A. Ö. (2020). A Feminist Approach to Dating Violence Prevention: Creating Change Towards Safety, Equality and Mutuality. *Feminism & Psychology, 30*(2), 143-164. doi:10.1177/0959353519882462
- Violence Prevention.* (2021, 09 03). Centers for Disease Control and Prevention: <https://www.cdc.gov/violenceprevention/intimatepartnerviolence/delta/impact/recipients.html> adresinden alındı
- Whitaker, M. P., & Savage, T. E. (2014). Social-ecological Influences on Teen Dating Violence: A Youth Rights and Capabilities Approach to Exploring Context. *Journal of Child & Adolescent Trauma, 7*(163), 163-174. doi:10.1007/s40653-014-0023-y
- World Health Organization. (2002). *World Report on Violence and Health*. Geneva: World Health Organization.
- Ybarra, M. L., Espelage, D. L., Langhinrichsen-Rohling, J., Korchmaros, J. D., & Boyd, B. D. (2016). Lifetime Prevalence Rates and Overlap of Physical, Psychological, and Sexual Dating Abuse Perpetration and Victimization in a National Sample of Youth. *Archives of Sexual Behavior, 45*(5), 1083-1099.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EK-1. TEZ ORJİNALLİK RAPORU

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu Form No	FRM-YL-15
		Yayın Tarihi Date of Pub	04.12.2023
	FRM-YL-15 Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu <i>Master's Thesis Dissertation Originality Report</i>	Revizyon No Rev. No	01
		Revizyon Tarihi Rev. Date	01.12.2023

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA
Tarih: 06/12/2023
<p>Tez Başlığı: Kadına Yönelik Psikolojik Flört Şiddeti ve Sosyal Hizmet: Yapabilirlikler Yaklaşımı Çerçevesinde Bir Değerlendirme</p> <p>Tez Başlığı (Almanca/Fransızca)*:</p>
<p>Yukarıda başlığı verilen tezin a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 152 sayfalık kısmına ilişkin, 03/12/2023 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 2'dir.</p> <p>Uygulanan filtrelemeler*:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç 2. ☒ Kaynakça hariç 3. ☐ Alıntılar hariç 4. ☒ Alıntılar dâhil 5. ☒ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç <p>Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tezin herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.</p> <p>Gereğini saygılarımla arz ederim.</p>
06.12.2023 Tarih ve İmza

Öğrenci Bilgileri	Ad-Soyad	Cahide GÜNER
	Öğrenci No	N20137727
	Enstitü Anabilim Dalı	Sosyal Hizmet
	Programı	Sosyal Hizmet
	E-posta/Telefon	

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.
Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA

* Tez Almanca veya Fransızca yazılıyor ise bu kısımda tez başlığı Tez Yazım Dilinde yazılmalıdır.

**Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları İkinci bölüm madde (4)/3'te de belirtildiği üzere: Kaynakça hariç, Alıntılar hariç/dahil, 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 5 words) filtreleme yapılmalıdır.

EK-2. ETİK KURUL ONAYI

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Tarih: 19/09/2022
Sayı: E-35853172-300-00002391765

00002391765

Sayı : E-35853172-300-00002391765
Konu : Etik Komisyon İzni (Cahide GÜNER)

19.09.2022

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 31.08.2022 tarihli ve E-12908312-300-00002363775 sayılı yazınız.

Enstitünüz Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden **Cahide GÜNER**'in **Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA** danışmanlığında hazırladığı "**Kadına Yönelik Psikolojik Flört Şiddeti ve Sosyal Hizmet: Yapabilirlikler Yaklaşımı Çerçevesinde Bir Değerlendirme**" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **13 Eylül 2022** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Vural GÖKMEN
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: BFAE1300-407E-4C0A-94B3-90845A025A2B

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/hu-ebys>

Adres: Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara

Bilgi için: Çağla Handan GÜL

E-posta: yazimd@hacettepe.edu.tr İnternet Adresi: www.hacettepe.edu.tr Elektronik

Ağ: www.hacettepe.edu.tr

Telefon: 0 (312) 305 3001-3002 Faks: 0 (312) 311 9992

Keş: hacettepeuniversitesi@hs01.kep.tr

EK-3. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

- 1- Kendinizden bahsedebilir misiniz?
- 2- Flört ilişkiniz içerisinde maruz kaldığımız psikolojik şiddeti nasıl deneyimlediniz?
- 3- Psikolojik şiddet sonrasında yapabilirlik kapasitelerinize ilişkin deneyimlerinizi paylaşabilir misiniz?
- 4- Çevrenizin psikolojik şiddete ilişkin tutumlarını nasıl deneyimlediniz?
- 5- Maruz kaldığımız şiddet ile nasıl baş ettiniz?
- 6- Psikolojik şiddet karşısında hangi güçlü yanlarınızı deneyimlediniz?
- 7- Maruz kaldığımız şiddet karşısında yaşama ilişkin bakış açımızı nasıl değerlendirirsiniz?
- 8- Şiddete yönelik çözüm arayışlarımız sırasında neler deneyimlediniz?
- 9- Eklemek veya sormak istediğiniz bir şey var mı?

EK-4. GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Sayın katılımcı, psikolojik flört şiddetine maruz kalan kadınların deneyimleri ve bu deneyimlerin yapabilirlik kapasitelerine etkilerinin neler olduğunun saptanması amacıyla bilimsel bir araştırma yapılması ve “20” psikolojik flört şiddetine maruz kalmış kadınla görüşülmesi planlanmaktadır. Çalışma, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans tez çalışması olarak Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA’nın danışmanlığında yürütülmekte olup çalışmanın gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan izin Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan alınmıştır.

Psikolojik flört şiddetine maruz kalmış olmanız nedeniyle durumunuz araştırma konusuna uymaktadır. Araştırma kapsamında sorulacak sorular kişilik haklarınızı ve özel bilgilerinizi açığa çıkartmayacak biçimde hazırlanmıştır. Araştırmaya katılmadan önce aklınıza gelebilecek her soruyu çekinmeden sorabilirsiniz. Size sadece araştırma konusuyla ilgili sorular sorulacak ve bunlara cevap vermeniz istenecektir. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Katılım için hiçbir zorunluluğunuz bulunmamaktadır. Araştırmada size sorulan tüm sorulara yanıt vermeniz beklenmektedir. Ancak istemediğiniz soruyu cevaplamayabilir ya da istediğiniz zaman araştırmadan çekilebilirsiniz. Sorulan sorulara vereceğiniz cevapların içtenliği, araştırmanın sonunda sağlıklı sonuçlar alınması açısından önem arz etmektedir. Bu araştırmada, sizden elde edilecek her bilgi gizli tutulacak ve hiçbir kişi ya da kurumla paylaşılmayacaktır.

Yukarıda yazılı bilgileri okudum. Gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul ediyorum.

Tarih:
Katılımcı Ad-Soyad:
İmza:

Araştırmacı
Cahide GÜNER
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi
İmza: